

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושמונים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ה' באדר התשנ"ד (16 בפברואר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות בעל-פה	
הרשמת ילדים לבתי-ספר	
הפגיעה בסטודנטים בעקבות שביתת המרצים	
פיקוח על תנועת היוצאים והשבים במעברי הגבול	
קביעת משרד החוץ הצרפתי כי תל-אביב בירת ישראל	
בית-העלמין היהודי במצרים	
מימון הכנס היהודי-נוצרי על-ידי משרד התיירות	
שמירה על יאסר ערפאת	
הדחתו של טוראי מקורס חובשים	
התאבדות וניסיון להתאבדות בקרב טירונים בבסיס צה"ל – בה"ד 4	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק פיצויים לנפגעי גזת (TINEA CAPITIS), התשנ"ג–1992	
הצעת חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ג–1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – היועץ המשפטי לממשלה), התשנ"ד–1993	
(הצעת חבר הכנסת מ' איתן)	
הצעת חוק בחירות לגופים ציבוריים (תיקון – חובת מינוי שופט), התשנ"ד–1993	
(הצעת חבר הכנסת רן כהן)	
הצעת חוק איסור שביתה למורים וחובת זבל"א, התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)	
הצעה לסדר-היום	
שביתת עובדי עיריית בני-ברק	
הצעת חוק צינון נושאי משרה בכירים, התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)	
הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – השוואת זכויות לנכי המלחמה בנאצים),	
התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)	
הצעת חוק לתיקון סדרי מינהל (העברת פנייה לטיפול), התשנ"ד–1993	
(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)	
הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון – עידוד הון אנושי), התשנ"ד–1993	
(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)	
הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – הגדרת לקוח), התשנ"ד–1993	
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)	
הצעת חוק למניעת הקמתה של מדינה ערבית-פלשתינית שנייה לירדן, התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)	

הצעת חוק איסור הקמת מדינה פלשתינית ממערב לירדן בתמיכת ישראל, התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

הצעת חוק הרשות לטיפול ולמעקב בנושא מעמד האשה, התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הרבנות הראשית (תיקון – רב ראשי לישראל), התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – קיום בחירות במקרה הפסקת כהונת ראש רשות), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

הצעה לסדר-היום

הסכם כלכלי בין ירדן לאש"ף

שאלות ותשובות

ביום הכאת נערים עולים על-ידי צוות טלוויזיה

אי-קליטת שידורי ערוץ-2 באזור הצפון

התבטאות פוגעת בתוכנית טלוויזיה

רמת התוכניות בערוץ השני

הצעה לסדר-היום

הסכם כלכלי בין ירדן לאש"ף

הצעה לסדר-היום

הסכם פרס-ערפאת בקהיר

הצעה לסדר-היום

משא-ומתן בין ישראל לבין סוריה ואש"ף

הצעה לסדר-היום הצהרת שר החוץ כי ערפאת הוא המייצג את הסבל הפלשתיני

הצעות לסדר-היום

דברי מזכ"ל העבודה על מדינה פלשתינית

הצעות לסדר-היום הבטחת המשך תעסוקתם של נכי צה"ל ועובדים אחרים בתעשיות הביטחוניות

הצעות לסדר-היום

פרשת סגן-אלוף משה נחמיאס

הצעות לסדר-היום התערבות בית-המשפט העליון בפסקי הלכה של בית-הדין הרבניים

הצעות לסדר-היום

מין והזיות בכת של בני נוער

הצעה לסדר-היום

המבנה הפונקציונלי של הממשלה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת מליאת הכנסת, היום יום רביעי.

על סדר-יומנו כמה נושאים, ויש הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיעכם, כי הונחו על שולחן הכנסת ביום שני, ג' באדר התשנ"ד, 14 בפברואר 1994, הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות של קבוצת חברי כנסת; וכן הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון – פטור ממס ערך מוסף לתשלומים לבתי-אבות), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דוד מגן. תודה.

שאלות בעל-פה

היו"ר י' עזרן:

שאלות בעל פה. שר החינוך והתרבות ישיב על שאלת בעל-פה מס' 281, של חבר הכנסת מאיר שטרית, בנושא: הרשמת ילדים לבתי-ספר. בבקשה.

הרשמת ילדים לבתי-ספר

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, בתי-ספר דורשים מההורים לרשום את ילדיהם בכל שנה, אף שההרשמה נדרשת על-פי ההנחיות אך ורק לכיתה א' – אני יכול להוסיף: גם לגני-ילדים ולכיתה ט' בלבד.

אבקש מהשר להשיבני:

1. מה בדעת השר לעשות על מנת למנוע הטרדה מיותרת של ההורים?

2. האם יש הנחיה המתירה לכרוך רישום בתשלום על-ידי ההורים?

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההנחיות בדבר הרישום הן ברורות. כאמור, הרישום הוא רק לכיתות שמנה חבר הכנסת, ואם יש מקרים של הפרה, אני מבקש שתביא אותם לידיעתי. על כל פנים, אנחנו נוציא הנחיה מחודשת למנהלי המחוזות, ונדון בעניין בהנהלת המשרד מחדש.

יש הנחיה ברורה, שאסור לכרוך את הרישום בתשלום כלשהו. שוב, אני מבקש מחבר הכנסת שטרית, שאם יש לו אינפורמציה נוגדת, שיעביר אותה בבקשה אלי.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, העליתי את הדבר על סמך כתבתה של הגברת שרה פרידמן, ובעצם, במציאות, המתרחש הוא שבכל בתי-הספר מבקשים מכל ההורים לרשום כל שנה את הילדים מחדש. הטריק הזה נעשה כדי לאפשר לבית-הספר בתהליך הזה לגבות כסף מההורים עבור תשלומים לבתי-הספר. אם באמת תוציא הנחיה מפורשת לבתי-הספר, שאין לרשום בכל הכיתות, פרט לגן-ילדים, כיתה א' וכיתות ט', לדעתי הבעיה תיפתר, ונקווה שאכן כך תעשה.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי שר החינוך והתרבות, עניין האוטונומיה להנהלות בתי-הספר הוא דבר מבורך, אבל הוא הוליד גם הבדלים עצומים בדרישות שהנהלות בתי-הספר, לעתים בגיבוי של ועדי ההורים, מפנות כלפי ההורים, ויש שבאותה שכונה אתה יכול לראות הבדל בין מערכת התשלומים של משפחה אחת לבין משפחה שכנה אחרת, כשכל ההבדל הוא הבדל בין שמות בתי-הספר, והתשלומים בולטים בהבדלים גדולים ביניהם.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, עיריית תל-אביב עורכת תוכנית חדשה לרישום בבתי-הספר העירוניים בתל-אביב. אבקש לדעת, האם התוכנית הזאת של עיריית תל-אביב אכן קיבלה אישור משרד החינוך והתרבות, או שהעירייה עושה את זה על דעת עצמה? תודה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני חוזר ואומר, כל מקרה של הפרת הנחיות וחוזרי מנכ"ל צריך להביא לידיעתנו. הנושא הזה של הרישום אינו קשור לניהול העצמי של בתי-הספר כלל וכלל. הניהול העצמי לא חל על עניינים מסוג זה. יש תשלומי חובה של ההורים, גם הם לא קשורים בנושא הרישום.

אני רוצה להבהיר, שעניין תשלומי ההורים שמעבר לתשלומי החובה של משרד החינוך והתרבות, שהעלה חבר הכנסת דוד מגן, הוא מאוד מאוד פרובלמטי, שכן מה שקורה הוא, שוועדי הורים מקומיים רוצים להגדיל את הסלים השונים הניתנים לתלמידים, כגון סל התרבות, כגון הטיול השנתי – שחלקו היום, בכמה בתי-ספר, מבוצע בבתי-מלון ברמות גבוהות מאוד – כגון מסיבת הסיום, ואנחנו בהחלט רואים בדאגה את העלייה הזאת ברמת התשלומים, שכן תמיד נמצא מיעוט, גם בבתי-ספר מבוססים, שלא יכול לעמוד בתשלומים אלה. משום כך הקימותי ועדה מיוחדת, בשיתוף ועד ההורים המרכזי וכל הגורמים הנוגעים בדבר, כדי לקבוע תקרה לתשלומים האלה, גם כאשר הם רצוניים.

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת הירשזון, עיריית תל-אביב הביאה בפני המשרד תוכנית לאזור אחד בתל-אביב, בדרום תל-אביב, שלדבריה נועדה להגדיל ולהגביר את האינטגרציה בין חלקים שונים של

הציבור. הנושא הזה עלה כאן בהצעה לסדר-היום. אני הסכמתי להעביר את הצעתה של חברת הכנסת דליה איציק לוועדת החינוך והתרבות.

טרם ניתן אישור של משרד החינוך והתרבות לתוכנית זו. בשבוע הבא תתקיים פגישה עם חבר הכנסת אביגדור קהלני ועם אנשי עיריית תל-אביב, ורק לאחר שנשמע את כל פרטי התוכנית נחליט אם לאשר את התוכנית אם לאו.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, אף שעל-פי הנוהל אין אפשרות לשואלים נוספים, היות שאדוני הזכיר את חבר הכנסת קהלני שנמצא פה, האם יואיל לתת לו לשאול?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לי אין בעיה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיב על הנושא של תל-אביב. אני אחראי לנושא הזה. יש פה כל פעם ניסיון לעורר מהומות על מנת לפגוע בילדים מדרום תל-אביב, שעד היום לא אפשרו לכולם ללכת ללמוד בצפון תל-אביב על-פי רצונם. אני חושב שצריך לתת לכל ילד אפשרות ללמוד בבתי-ספר שונים בעיר, ולא לפגוע בבני דרום תל-אביב.

כל השאלות המועלות מנסות לחבל בתוכנית. עיריית תל-אביב תגיש את התוכנית לשר החינוך, בדיוק כפי שהחוק מחייב. ביום שישי זה יש אישור תוכניות של השר, ואני חושב שצריך לראות את הבעיה הזאת כמסודרת. נעשה את הכול חוקי.

למחבלים אני אומר מעל במה זו, שיפסיקו לפגוע בילדים של דרום תל-אביב. תודה.

היו"ר י' עזרן:

זו היתה חוות דעת, ולא שאלה.

אנחנו עוברים לשאילתא הבאה של חבר הכנסת רענן כהן, בנושא: הפגיעה בסטודנטים בעקבות שביתת המרצים. בבקשה.

הפגיעה בסטודנטים בעקבות שביתת המרצים

רענן כהן (העבודה):

היא כבר לא שביתה, אני חושב, זו הפסקת לימודים. אנחנו מתקרבים כמעט לחודשיים. זה לא קשור לשאלתא, זו תוספת.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו בשנת שבתון, שנת השמיטה.

רענן כהן (העבודה):

אין מושיע לאותם סטודנטים, ואני חושב שהמצב נורא. אני מעבור לנוסח המקובל על-פי התקנון.

בעקבות שביתת הסטודנטים בחמשת השבועות האחרונים, ברצוני לשאול:

1. מה יעשה המשרד כדי שהסטודנטים יפוצו כספית על אובדן ימים אלו?

2. האם יתמוך המשרד בדרישה להעניק ציון עובר לכלל הסטודנטים?

3. אילו הקלות נוספות לציבור הסטודנטים נשקלו על-ידי משרדך? תודה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר, שכשר החינוך אין לי סמכות לתת הוראות לאוניברסיטאות. בדרך כלל הנושא הזה עולה פעם ופעם נוספת, ואני רוצה להזכיר, שאני יושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה, שגם סמכותה מוגבלת. כל מה שאני יכול לעשות, ואני עושה זאת, זה במשא-ומתן, בשכנוע, בהשפעה.

יש כוונה של האוניברסיטאות להחזיר ולהשלים את כל ימי הלימודים, גם על-ידי הארכת סמסטר. בהקשר זה כדאי לציין, שעד עכשיו נפגעו רק בין שבועיים לשלושה שבועות של הסמסטר עצמו. כל השאר אמורה היתה להיות חופשה, שמסתיימת השבוע.

חלק מהאוניברסיטאות כבר הודיעו למרצים, לדבריהם, שהם צריכים לבטל את ההתחייבויות שלהם לקיץ ולפנות כמה שבועות מתאימים להשלמת הלימודים, אם חלילה השביתה תימשך.

כמה אוניברסיטאות, בהן האוניברסיטה העברית ואוניברסיטת תל-אביב, הודיעו לסטודנטים, כי ניתן לדחות את תשלום שכר הלימוד ללא חיוב בקנסות ובריבית פיגורים, לאלה מהסטודנטים שלא שילמו זאת מראש.

אני תומך בשלב זה, לפחות בעניין הקריאה המוקדמת, בהצעת החוק של חברת הכנסת לימור לבנת, שעל-פיה יוחזר חלק משכר הלימוד ששילמו הסטודנטים, אם תתארך השביתה.

בתחום האקדמי – מתן הקלות לסטודנטים הוא עניין מורכב יותר. אני לא רואה כיצד הכנסת יכולה להחליט על מתן ציון עובר לסטודנטים. לעומת זאת, ועדת השרים לחקיקה תמכה בהצעות חוק שונות, וגם תגיש הצעת חוק משלה, שתאפשר תחילת התמחות של כל הסטודנטים בכל המקצועות שהתמחותם נדרשת על-פי חוק, על-פי תקדים שכבר היה לנו בשנת 1982. כך שלפחות ההתמחות לא תידחה.

אני פניתי לשר הביטחון ולרמטכ"ל בשני נושאים: שירות מילואים ועתודה אקדמית. הצעתי שאם, חלילה, תתארך השביתה ותתארך שנת הלימודים, תעשה מערכת הביטחון מאמץ לדחות את שירות המילואים בתקופה מקבילה, שכן הסטודנטים האלה הרי דחו את שירות המילואים לקיץ, ואם כעת הם ילמדו בקיץ – שירות המילואים יפגע קשות בלימודים שלהם. כמו-כן הצעתי, שעניין העתודה האקדמית לא ייפגע. דהיינו, מי שצריך להתגייס לעתודה האקדמית יתגייס בזמן, ולאחר מכן תהיה לו חופשה לעשות את הבחינות המיוחדות שלו, כדי שלא יידחה מועד גיוסו. בשני הדברים אני ממתין לתשובת מערכת הביטחון.

אני חוזר ומביע את תקוותי ואת תחינתי, גם למען 100,000 הסטודנטים המושבתים וגם למען מערכת ההשכלה הגבוהה, לקבל את ההצעה שהצעתי, לפתור את המשבר הנוכחי סביב המלצות ועדת-צור, ועדה שהוקמה על-ידי האוניברסיטאות, שחבריה נבחרו בתיאום עם אנשי הסגל האקדמי, ולהיכנס לנושא ענייני של שינוי מבני של האוניברסיטאות, שיאפשר לתת פיצוי נוסף לאותם מרצים חוקרים שפרנסתם היא על האוניברסיטה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השואל, במסגרת הזמן המותר.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה. אני רוצה לנצל במה זו ולשאול את כבוד שר החינוך: בעבר, כמה פעמים, גם בכנסת הקודמת, שאלתי וביקשתי להפוך את כל הרישום לאוניברסיטאות לרישום מרוכז אחד. השר התחייב במליאה הזאת להביא את הנושא הזה לפתרון, אבל עד היום, עברו כמה שנים מאז ועברו כמה שרים, לא נתקבלה החלטה. לא נתקבלה הודעתך, שאכן סטודנט יכול להירשם לכל האוניברסיטאות, אך הוא ישלם רק במרכז אחד, תשלום אחד.

ועכשיו לשאלה המקורית. אני רוצה להביא דוגמה מהניסיון שלי. הבת שלי סטודנטית לחשבונאות.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, מה שאלתך? הזמן דוהר.

רענן כהן (העבודה):

הזמן דוהר, החיים גם דוהרים. אנחנו משתדלים להתמודד עם השאלות.

אדוני היושב-ראש, הבת שלי יורדת לח"י ואני חייב לשאול את השאלה שהיא ביקשה ממני לשאול כאן. אני מדבר בשם רבים אחרים. בתי סטודנטית לחשבונאות וכלכלה, סמסטר אחרון ללימודיה. בעקבות השביתה אין היא יכולה להתחיל בהתמחות במשרד רואה-חשבון, מאחר שלא סיימה את לימודיה. האם יינתן ציון עובר לתלמידים מסוגה, או במשפטים או ברפואה, שסמסטר זה והשביתה בו פגעו ביכולתם לצאת לשוק העבודה החופשית?

אברהם הירשזון (הליכוד):

באיזו אוניברסיטה?

רענן כהן (העבודה):

אוניברסיטת תל-אביב.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת הרב יצחק לוי, ואחר-כך ישיב השר על השאלות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, אני מכיר בזכותם של המרצים, כמו כל איגוד מקצועי אחר, להשתמש בנשק השביתה. אבל, במקרה הזה הנפגעים הם 100,000 סטודנטים, בהם חיילים משוחררים, שנתנו מזמנם שלוש, ארבע וחמש שנים, שממשיכים לצאת למילואים, שנתנו הכול למדינה, והם מוצאים עצמם, אני לא רוצה להשתמש במלה הזאת אבל אין אחרת – דפוקים. הם דפוקים. אנחנו לא יכולים לזרוק אותם ולהשאיר אותם כך.

בסכסוכי עבודה אחרים שבהם נמצא צד שלישי נפגע, בבתי-חולים או בתחבורה ציבורית, הממשלה יוצאת מכליה כדי להסדיר את העניין. במקרה הזה, 38 ימים, 100,000 סטודנטים מובטלים, בהם כאלה שמתחילים לחשוב על המשך לימודים בחוץ-לארץ; כלומר, בשביתה הזאת יש משום עידוד הירידה מהארץ.

האם תהיה מוכן, אדוני השר, לעורר את הממשלה לפעולה יוצאת דופן בגלל הצד הנפגע?

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החינוך, קראתי בעיתונות, שהושג סידור לגבי הסטודנטים למשפטים, שיוכלו להתחיל את הסטאז' שלהם, את ההתמחות שלהם עוד בטרם עברו בחינות מסוימות שהם צריכים לעבור. אני מברך על הסידור הזה. אני רק חושב שלא נכון היה למצוא הסדר רק לסטודנטים מפקולטה אחת. עדיין יש הרבה סטודנטים שזקוקים להסדרים נוספים, כגון: להתחיל סטאז' בנושא רפואה, או לקבל אישורים מסוימים כדי למצוא עבודה לשנה הבאה. הציק לי העניין, שרק לגבי הסטודנטים למשפטים נמצא פתרון ולגבי סטודנטים אחרים לא נמצא שום פתרון. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אם כן, אדוני השר יתייחס לכל השאלות.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לחבר הכנסת רענן כהן, אני פניתי כמה פעמים לוועד ראשי האוניברסיטאות בנושא מרכז רישום אחד. הם טענו שהם לא יכולים לבצע זאת. הצעתי להם כתחליף ש-50% מדמי הרישום יוחזרו לכל סטודנט שנרשם לאוניברסיטה ולא מתקבל ללימודים. בגלל לחץ השביתה טרם קיבלתי תשובה סופית.

אני מודיע לך, חבר הכנסת כהן, אני לא מרפה מהעניין הזה, ואם לא אקבל תשובה רצונית של ראשי האוניברסיטה, אני אשקול איך להפעיל את סמכותי כדי להחזיר לסטודנטים את מחצית דמי הרישום.

אני מסכים אתך, שזה נמשך הרבה מאוד שנים, וזה מאוד מאוד לא בסדר, אם נשתמש בלשון המעטה.

דבר שני, גם לשאלה של חבר הכנסת רענן כהן וגם לשאלה של חבר הכנסת יצחק לוי. היום אנחנו נדון בהצעת חוק של חבר הכנסת אברהם פורז ובהצעות חוק אחרות, שתכליתן לאפשר תחילת התמחות בכל המקצועות, לא רק במשפטים. כלומר, הידיעה שקראת לא היתה מדויקת. ועדת שרים לענייני חקיקה קיבלה את ההצעה הזאת כדי לעזור לסטודנטים לא על-ידי מתן ציון עובר אלא על-ידי היתר מיוחד לתחילת ההתמחות.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת זאבי – בכל שביתה במגזר הציבורי יש נפגעים. באמת מתעוררת שאלה. השביתות האלה הן לא שביתות נגד מעבידים במובן הרגיל, אלא הן נועדו להסב תשומת לב ציבורית על-ידי פגיעה בשירות שניתן.

אני זוכר, חבר הכנסת זאבי, שביתת רופאים אחת, אתה בוודאי זוכר אותה, בשנות ה-80, שהיתה טענה חריפה מאוד שעקב השביתה הזאת הלכו לעולמם אנשים שמצבם היה קשה מאוד. אין שביתה שאין לה נזק ציבורי.

המרצים טוענים, שמכיוון ששכרם נמוך – ואני מזדהה עם זה, שכרם באמת נמוך, ובכלל השכר במגזר הציבורי נמוך, ושכרם של המרצים והפרופסורים נמוך באופן מיוחד, ובעיקר הסגל הצעיר אבל לא רק הוא – הם טוענים שהשביתה הזאת נועדה לפתור פעם אחת ולתמיד את המצוקה הזאת ולמנוע ירידה מהארץ של המוחות הטובים שלנו. אנחנו עונים להם: נכון, הצדק אתכם, אבל צריך להיות גם חכם. אנחנו לא נוכל להכפיל את שכרם בלי למוטט את כל היציבות המשקית במשק.

מה הצעתי? הצעתי את הדבר המובן מאליו הזה, שבשלב זה אנחנו עוסקים אך ורק בהמלצות ועדת-צור, וגם בהמלצות אלו יש שיפור משמעותי – לא מספיק, אף פעם אנחנו לא מקבלים את כל משאלותינו במשא-ומתן מקצועי – ולאחר מכן ניכנס לדיון יסודי במבנה האוניברסיטה. ואני מוכרח לומר: יש בעיות רציניות מאוד במבנה האוניברסיטאות, לרבות במבנה השכר בהן. ואני חושב, שלאחר שנפתור את הבעיות המבניות האלה נוכל לתת שיפוי מיוחד לאותם מרצים, חוקרים שכל עולמם זה האוניברסיטה, ולא לאנשים שלא נכנסים לקטגוריה של מרצים אוניברסיטאיים. ואני מאוד מאוד מקווה, שבהמשך המשא-ומתן שמתנהל היום, ההצעה הזאת שלי תהיה בסיס להפסקת השביתה ולחזרת 100,000 סטודנטים ללימודיהם.

היו"ר י' עזרני:

תודה רבה לאדוני שר החינוך והתרבות.

שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 270, של חבר הכנסת מיכאל איתן, בנושא: פיקוח על תנועת היוצאים והשבים במעברי הגבול. בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

פיקוח על תנועת היוצאים והשבים במעברי הגבול

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, ברצוני לשאול:

1. האם ויתרה ישראל על זכות הפיקוח על תנועת הנכנסים והיוצאים במעברי הגבול?

2. באילו אמצעים תמנע ישראל כניסת זרים באופן בלתי-מבוקר לתחומי עזה ויריחו ומשם לשאר חלקי ארץ-ישראל?

היו"ר י' עזרני:

בבקשה, אדוני שר החוץ.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ישראל לא ויתרה על זכות הפיקוח של נכנסים ויוצאים. ישראל לא ויתרה על זכותה לפקח על יוצאים ונכנסים לישראל ומישראל גם לגבי אותו מסלול ששייך לעזה וליריחו, או תושבי השטחים או מבקרים אחרים.

לישראל הזכות לבדוק כל יוצא ונכנס, להשוות את הפנים עם התעודות. לישראל גם הזכות למנוע כניסתו של כל אדם לישראל, לא חשוב אם הוא באוטונומיה או מחוצה לה.

היו"ר י' עזרני:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש להסב את תשומת לבו של שר החוץ לשאלה. אני לא קיבלתי תשובה על השאלה. השאלה הנשאלת היא: מי ייתן היתר למבקרים ולתושבים להיכנס ולצאת במעברי הגבול? אני לא מדבר על העניין הביטחוני בכלל. אני רוצה לשאול: אם ההסכמים האלה יתממשו ותהיינה בקשות, 1,000 מבקרים כל יום, אנשים תמימים רוצים להגיע לתחומי עזה ויריחו, האם יש לישראל סמכות לומר שהיא מונעת את כניסתם, לא מסיבות ביטחוניות, אלא משום שהיא לא תיתן לאנשים להיכנס?

ב. מי נותן את היתר הכניסה? מי מחתים את תעודת הכניסה?

ג. כאשר הם נכנסו ונשארו שלושה חודשים, או ארבעה, אם תסכימו לארבעה חודשים, והם לא יוצאים מתחומי עזה ויריחו – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה קרה?

היו"ר י' עזרן:

קרה שאדוני נואם. יש לו זכות לשאלה אחת.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה הכול שאלות.

היו"ר י' עזרן:

שאלה אחת.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא הבעתי דעה, לא אמרתי אמירה אחת.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אל תתווכח אתי, אני מבקש ממך. זה הנוהל.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה הנוהל?

היו"ר י' עזרן:

הנוהל הוא דקה, ואתה דיברת דקותיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

תן לי לסיים את המשפט.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, בכל הכבוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

חוץ מזה, התשובה היתה כל כך קצרה, לפחות השאלה תהיה יותר רחבה.

היו"ר י' עזרן:

נתתי לאדוני לשאול ברחבות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, השאלה האחרונה: אם יהיה הסדר של שהייה של שלושה חודשים בתחום והפלשתינים על דעתם לבד יכולים להאריך עוד לשלושה חודשים, כלומר – שישה חודשים, וייתכן ארבעה וארבעה – שמונה חודשים – בשמונה חודשים יכולות להצטבר שם כמויות אדירות של אנשים, בלי שהם יוצאים ובלי שהיתה איזו הפרה של ההסכם. מי ידאג שהם יצאו לאחר התקופה הזאת והאם זה בכלל נכתב או הוזכר בהסכם?

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני השר, יש שואלים נוספים, וכבוד השר יתייחס אליהם. בבקשה, חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר החוץ – באמת לא כדי לקנטר. אני הייתי רוצה מאוד את תשומת לבך, ולא כדי לקנטר. ואני מתייחס לקטע של היוצאים. כיצד ממשלת ישראל, אדוני שר החוץ, תפקח על היציאה של כל אותם מאות אלפי מבקרים, מבקרי קיץ? אנחנו יודעים שזה מאות אלפים. ניתנה להם אשרת כניסה. חלפו שלושת החודשים, חלפה לה התקופה, כיצד הם יצאו החוצה? אני מדגיש את השאלה הזאת, אדוני שר החוץ, כי יש חשש גדול. אם לא תיתנו לזה תשומת לב, אנחנו נמצא את עצמנו כעבור שנתיים ושלוש שנים עם מאות, מאות אלפי פלשתינים, שאשרות הכניסה שהם קיבלו כמבקרי קיץ, יעשו בהן ניצול לרעה לזכות השיבה שלהם ליהודה ולשומרון, ואז אנחנו עלולים למצוא את עצמנו ביהודה ובשומרון עם מאות-מאות-אלפים, והאזור יהפוך קן מרצחים, קן צרעות. כיצד את זאת תמנעו?

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, א. אני רוצה לברך את שר החוץ על העבודה ועל ההישגים הטובים שהביא למדינת ישראל, ואני מקווה שאכן הם גם ייושמו.

אני רוצה לשאול, במסגרת הדקה, שתי שאלות:

א. האם הסידורים שאליהם התייחסה השאלתא עונים על צרכי הביטחון ומקובלים על מערכת הביטחון?

ב. היועץ המשפטי של משרד החוץ, יואל זינגר, מסר לעיתונות, כי ישראל תקיים מעקב אחר כמות המבקרים הפלשתינים בתחומי הממשל העצמי, ואם תהיה חריגה במספר, מעברי הגבול ייסגרו. כך הוא אמר. מהו המספר, שיהווה סף סגירה, והאם הדבר מעוגן בהסכמי קהיר?

היו"ר י' עזרן:

נו, הבהרת את שאלתך?

מיכאל איתן (הליכוד):

מהו המספר – – –

היו"ר י' עזרן:

אני הבנתי, אבל הוא שאל את שר החוץ.

רענן כהן (העבודה):

מהו המספר שיהווה סף סגירה, והאם הדבר מעוגן בהסכמי קהיר?

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

לשאלות של חבר הכנסת איתן – אישורי הכניסה לעזה וליריחו יינתנו על-ידי הרשות הפלשתינית באישור ישראל לשלושה חודשים – ואני מדבר על מבקרים – ואם ירצו, יכולים להאריך עוד לשלושה חודשים, שוב על-ידי הודעה לישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק פעם אחת?

שר החוץ ש' פרס:

רק פעם אחת, כן.

אני רוצה להגיד, שגם היום מעריכים את מספר המבקרים ב-300,000, וגם הפיקוח שלנו הוא לא מאה אחוז, והוא לא יכול להיות מאה אחוז.

מי שצריך לפקח שהם יצאו בזמן – זו הרשות הפלשתינית. לנו יש מספיק אפשרויות לבקר אם אכן הם מבצעים את זה, ומספיק סנקציות לפעול, אם לא מבצעים את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למשל?

שר החוץ ש' פרס:

למשל, הפסקת הכניסה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה כתוב בהסכם?

שר החוץ ש' פרס:

אין צורך. בכלל, אפשר לכתוב אין סוף דברים. אני משיב שוב לחבר הכנסת מיכאל איתן: אנחנו יכולים למנוע כניסתו של כל אדם בלי לתת שום נימוק. זה לא צריך להיות נימוק ביטחוני דווקא. יש לנו זכות וטו למנוע כניסתו של כל אדם.

מיכאל איתן (הליכוד):

בודדים?

שר החוץ ש' פרס:

כמה שתרצה, תשתמש בזה.

בכלל, אם אתה רוצה להרע, להכביד את העול, אז בסדר. אבל אתה רוצה להגיע להסכם של דו-קיום. ואני רוצה להגיד: די קשה להכניס 300,000 אנשים, למשל, לרצועת-עזה, אפילו ליריחו קשה להכניס 300,000 אנשים. הם צריכים לאכול, הם צריכים לשתות והם צריכים להתקיים.

חברים יקרים, אפשר לשאול "קלוץ קאשעס" בלי סוף ובלי גבול. בהיותי שר הביטחון עשינו ניסיון להעביר עשרות אנשים מרצועת-עזה ליהודה ולשומרון ונתקלנו בהתנגדות נמרצת ונחרצת. על כן גם השאלות האלה מוכרחות להיות ביחס למציאות כלשהי.

יש לנו אפשרות לבדוק כל אדם שנכנס ליריחו או לעזה. יש פעמיים אפשרות של בדיקה: פעם אחת על-ידי השוואת פני הנכנס עם הניירות שבידיו; פעם שנייה, במקרה של חשד, בחדר מבודד שבפיקוח ישראלי גרידא, ללא נוכחות נוספת.

מעבר לזה גם אנשי הביטחון לא תבעו שום דבר.

יהושע מצא (הליכוד):

הרשות הפלשתינית תהיה בחוץ או על הגבול?

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו לא מכירים בשום משרדים של הרשות מחוץ לגבול. היא צריכה להפיק מתוך יריחו ומתוך עזה, מתוך המרכזים האדמיניסטרטיביים שיש להם. על כן אני חושב שעשינו את אמצעי הבדיקה.

אגב, לא עשינו שום דבר – בזה אני משיב גם לחבר הכנסת רענן כהן – שלא על דעת או לפי בקשת מוסדות הביטחון. לפי דעתי, כל הבקשות האלה נענו במאת האחוזים. השתדלנו לא להשפיל סתם אנשים, לכתוב דברים שאין להם משמעות. אין צורך בזה.

לחבר הכנסת מצא, מדובר על שלושת החודשים הראשונים ליריחו ולעזה. הרשות צריכה להינתן על-ידי הרשות הפלשתינית באישור ישראל.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מדבר על היציאה.

שר החוץ ש' פרס:

אני אומר לך, אנחנו יודעים בדיוק מי רשום ומי נותן רשות כניסה, כמה נכנסו, ואם נראה שהם לא יוצאים בזמן – – –

יהושע מצא (הליכוד):

איך תראה?

שר החוץ ש' פרס:

לפי סטטיסטיקה. נכנסו 300,000 בשלושה חודשים, ונאמר 100,000 נשארים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

איך תדע מי יצא? מי מדווח לך מי יצא?

שר החוץ ש' פרס:

רשום אצלנו הכול. אני בעצמי מדווח.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה לא רואה אותם.

שר החוץ ש' פרס:

למה אני לא רואה אותם? הבדיקה היא גם בכניסה וגם ביציאה.

היו"ר י' עזרן:

אף אחד לא מחייב את כבוד השר להשיב. אם הוא לא רוצה הוא לא ישיב.

שר החוץ ש' פרס:

הבדיקה היא גם בכניסה וגם ביציאה, והרישום הוא גם בכניסה וגם ביציאה.

יהושע מצא (הליכוד):

מי מדווח על היציאה, הרשות הפלשתינית?

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו בעצמנו. אני לא מבין מה אתה רוצה. אתה מערבב כאן שני נושאים. הרשות הפלשתינית מדווחת רק למקרה של הארכה עוד לשלושה חודשים. זו הסמכות שלה. ואנחנו יכולים כמובן גם כאן להתערב.

יהושע מצא (הליכוד):

מה כתוב על היציאה? אני לא רוצה להתנצח, אבל תקרא.

שר החוץ ש' פרס:

תקרא את הדברים. ההסכמים אינם חשאיים. תקרא בדיוק ותראה, שהכול מכוסה, דבר דבר. כתוב: באגף הפלשתיני תהיה לכל צד הסמכות למנוע את הכניסה מאנשים שאינם תושבי הרצועה והגדה המערבית. למטרת הסכם זה, תושבי רצועת-עזה והגדה המערבית פירושו אנשים אשר בתאריך כניסת הסכם זה לתוקף רשומים כתושבי האזורים הללו במרשם האוכלוסין שלנו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד באופן כללי: אנחנו הבאנו בחשבון בסדרי המעברים את שתי הבעיות שיש לנו, גם את בעיית הביטחון וגם את בעיית ההגירה הבלתי-חוקית או ההישארות הבלתי-חוקית בארץ. בשני המקרים נקטנו את כל האמצעים הדרושים והמומלצים כדי למנוע את שני הדברים האלה.

רענן כהן (העבודה):

מה המספר הכולל?

שר החוץ ש' פרס:

למה, לביקורי קיץ? השנה היו כ-300,000 ביקורי קיץ, ואין בדעתנו להגביל את זה או לשנות את זה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יצחק לוי ישאל את כבוד השר. שאילתא מס' 277 בנושא: קביעת משרד החוץ הצרפתי כי תל-אביב בירת ישראל. בבקשה.

קביעת משרד החוץ הצרפתי כי תל-אביב בירת ישראל

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, רבותי חברי הכנסת, בתקשורת התפרסמה ידיעה, שלפיה משרד החוץ הצרפתי קבע, כביכול, כי תל-אביב היא בירת ישראל, ובכל הפרסומים שלו מופיעה בפירוש תל-אביב כבירתנו, תוך התעלמות ברורה מירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. האם הגיב משרדך על כך, שכן זכותו שלא להכיר בירושלים, אבל אין לו זכות לקבוע לנו בירה אחרת? תודה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני. בבקשה, אדוני השר.

שר החוץ ש' פרס:

אכן בצו שפורסם ב-5 בינואר שנה זו מטעם משרדי החוץ והחינוך של צרפת, נרשמה תל-אביב כבירת ישראל כביכול. מייד עם היוודע תוכן הצו הנ"ל, ביקשתי שנציג שגרירות צרפת בישראל יזומן למשרד החוץ, ושם הובעה בפניו תמיהה על קביעה שרירותית זו.

שגרירנו בפאריס פנה בפנייה דומה למשרד החוץ הצרפתי. הצרפתים הודיעו, שנפלה טעות בניסוח הצו, וביקשו להתנצל על כך והבטיחו לתקן את הטעות. שר החוץ הצרפתי אלן ז'ופה, בביקורו עכשיו בארץ, נדרש לסוגיה זו, ובמסיבת עיתונאים הודה מר ז'ופה בפומבי בטעות שנעשתה ואישר שהדבר יבוא על תיקונו המלא בפרסום בעיתון הרשמי הצרפתי.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני השר, שמחתי לשמוע את התשובה, ואף-על-פי-כן אני רוצה להוסיף ולשאול, האם ההתנצלות של שר החוץ הצרפתי, שבה הוא מודה בטעות, או הדברים שהתקבלו בשגרירות פאריס הם מן השפה ולחוץ או הם קצת יותר אמיתיים? אני חושב שאפשר לבחון את זה בהודעה דומה, שצריכה לצאת מטעם משרד החינוך הצרפתי. מובן, שמבחינת היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות קל הדבר לבוא ולהתנצל. אך אם ההודעה המשותפת הקודמת המוטעית היתה של שר החוץ ושל שר החינוך הצרפתי ואם החומר הופץ בבתי-הספר במסגרת כלשהי, הרי שהתיקון צריך להיות תיקון הרבה יותר יסודי. אני מקווה שמשרד החוץ יעמוד על כך ויבדוק שהתיקון באמת נעשה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

רבותי, יש לי פה רשימה. אין אחריו. רבותי, אני מבקש, יש כאן סדר של נרשמים ואני עושה איזון. הלוא תבינו שלא אוכל להפוך כל שאילתא להצעה לסדר-היום. זה בלתי אפשרי. אני מאזן את הדברים. יש פה עשרה נרשמים. אני אעשה הגרלה של פורים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני נרשמתי לשאלה נוספת לשאילתא של חבר הכנסת אריה דרעי.

היו"ר י' עזרן:

אם כן – חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת אבי יחזקאל.

דוד מנע (הליכוד):

אני לא מבין מה קורה. אני מרים כל הזמן יד. עם כל הכבוד לך, אני לא מבין מה השיקולים.

היו"ר י' עזרן:

אני אגיד לך מה השיקולים. אף שחבר הכנסת מיכאל איתן הוא מסיעתו של חבר הכנסת מצא, בכל זאת התחשבתי ונתתי לו. זה לא שיקול?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מוכן לוותר לחבר הכנסת מנע. אדוני היושב-ראש, אני מוכן להתחלף עם חבר הכנסת מנע למען שלום בית. חבר הכנסת מנע, בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני שר החוץ, במסע הבחירות לנשיאות בארצות-הברית התחרו שני הנשיאים באמירות לגבי כוונתם להעביר את השגרירות האמריקנית לירושלים, והם לא עשו זאת. גם מדינות אחרות, שחידשו לאחרונה את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל, אינן מקיימות את השגרירויות שלהן בירושלים.

סאלח טריף (העבודה):

זה פשוט לא בסדר.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת סאלח טריף, נא להירגע, עם כל הכבוד, אני קורא את הרשימה שלפני ובכלל אינך מופיע. אני מצטער. אני לא חייב לרשום, זה לא תפקידי. המזכירות משתדלת לרשום כפי יכולתה. מה קרה לכם היום? בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני שר החוץ, האם משרדך בראשותך יטפל בכך שממשלת ארצות-הברית אכן תעביר את שגרירותה לירושלים, וכן לגבי השגרירויות החדשות שנוסדות בימים אלה כתוצאה מחידוש היחסים הדיפלומטיים?

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה. לפנינו משורת הדין, כיוון שהצביע הרבה פעמים, אתן עוד שאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח טריף.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני שר החוץ, בעקבות התהליכים שיצרת בשנה האחרונה, אני מבקש לדעת, מי מהמדינות, אם אתה יודע, מתכוונת להעביר פיסית את השגרירות שלה לירושלים? נדמה לי שלצורך העניין הזה כולנו מתקרבים אליהן והן אלינו, אבל הדבר הסמלי ביותר של העברת שגרירות לא מתבצע כנראה במהירות הרצויה. האם יש בידך נתונים למסור לנו? תודה לך.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, בבקשה תתייחס לכל השאלות.

שר החוץ ש' פרס:

לשאלה של חבר הכנסת יצחק לוי, הדבר חייב להתפרסם בעיתון הרשמי של צרפת, חתום על-ידי שר החוץ ושר החינוך – שניהם. אנחנו נעמוד על כך שהתיקון ייעשה באותה מידה ובאותו היקף כמו שנעשתה השגיאה.

אגב, אני מאמין – אתה שאלת אותי לגבי הכנות – אני מאוד מעריך את הביקור של שר החוץ אלן ז'ופה. הוא בא לכאן עם צרור ידיעות טוב, כגון, למשל, ביטול הוויזות של ישראלים בטיסה אווירית לצרפת, כגון חידוש היחסים הביטחוניים עם צרפת בתחום המחקר הביטחוני, כגון חתימת הסכם

פיננסי בינינו לבין צרפת על שיתוף פעולה מדעי ועוד דברים אחרים. אני מברך על ההתקדמות ביחסי צרפת ישראל.

לשאלתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי, אכן אנחנו עוקבים אחרי כל ההבטחות ולא מרפים לרגע מהניסיון שלנו למלא את ההבטחות האלה ולהעביר שגרירויות לירושלים. אני מהסס לנקוב בשמות, מפני שפעם אחת הגענו להסכם – לפני זמן קצר – על העברת שגרירות לירושלים, ומייד אחרי הפרסום הם נסוגו מזה. עדיף לראות בפועל מה שקורה.

אני גם רוצה להוסיף ולומר, שאנחנו באנו בדברים עם העירייה הקודמת של ירושלים ועם העירייה הנוכחית של ירושלים להקציב שטח אדמה לכל השגרירויות בישראל ולהציע לשגרירויות האלה כבר עכשיו לרכוש שטחים לגבי העתיד. בעינינו זאת פעולה מאוד חשובה, ואנחנו עושים אותה באופן עקבי וחוזר.

לשאלה של חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני לא מוכן להגיד שמות מפני שאני יודע שכל פרסום מעורר פעולת לחצים עצומה נגד – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

יש מגמה?

שר החוץ ש' פרס:

אין מקרה אחד שבו נפתחת שגרירות ואנחנו לא מציעים למדינה הפותחת את השגרירות לפתוח אותה בירושלים, תוך הבטחת תנאים מיוחדים, אם אכן יפתחו בירושלים. אבל שמות אני מעדיף שלא לתת.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. ובכן, אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה נוספת לשר החוץ, מאת חבר הכנסת אריה דרעי, בנושא: בית-העלמין היהודי במצרים; שאילתא בעל-פה מס' 283.

בית-העלמין היהודי במצרים

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נודע כי בית-משפט מצרי דחה את ערעור הקהילה היהודית על החלטת עיריית קהיר להעביר קברים בבית-העלמין היהודי בשל סלילת כביש. פורסם גם ששגרירות ישראל מחתה על כך.

ברצוני לשאול:

1. מה היתה תגובת משרד החוץ המצרי על מחאת השגרירות שלנו?

2. הפועל משרדך למנוע פגיעה בבית-העלמין היהודי, מעבר למחאה שכבר מחיתם?

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר החוץ ש' פרס:

הקהילה היהודית בקהיר תבעה מהשלטונות המצריים להפסיק את בניית כביש עוקף קהיר האמור לעבור מעבר לבית-העלמין. בבית-עלמין זה קברו היהודים את מתיהם במשך קרוב ל-1,000 שנים. לכן גם הקבורה נעשתה ברבדים רבים, זה מעל זה.

ב-6 בינואר 1994 דחה בית-המשפט לענייני מינהל בקהיר, דרג ביניים, את תביעת הקהילה והחליט כי העברת קברי היהודים בבית-העלמין דרושה לביצוע הפרויקט של הכביש העוקף.

אף שמדובר בנושא הנוגע ליהודים שהם אזרחי מצרים, שגרירות ישראל מקיימת קשר עם הקהילה וכן גם עם השלטונות על מנת להבטיח שלא תהיה פגיעה בבית-העלמין.

יצוין שבזמנה סיכמה הקהילה על העברת הקברים לאתר אחר, אך עד כה לא הושג קונסנזוס בין הרבנים בסוגיה זו, שכן יש רבנים הגורסים שהעברת הקברים הינה תהליך ממושך, בשל הצורך בספירת עצמות המתים והבטחת שלמות הגופות המועברות.

בעקבות החלטת בית-המשפט, שוקלת הקהילה הגשת ערעור. בינתיים הובטח לקהילה, שבדיקת החלופות לסלילת הכביש בתוך בית-העלמין תימשך על-ידי הגורמים האחראים.

אנחנו פעילים מאוד בנושא הזה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דרעי, בבקשה.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני שר החוץ, אני מזדה לך בעיקר על הודעתך שאתם ממשיכים לפעול בעניין. כידוע לך, לפני כשש שנים, בפגישתו של הראשון לציון הרב עובדיה יוסף עם הנשיא מובארק הועלה העניין הזה, והנשיא מובארק, כאשר כבר היה צו של פינוי לבית-הקברות ועמדו לסלול את הכביש, עצר את הפעולה. כשש שנים לא נעשה שום דבר. אני חושב, ואני קצת מכיר את הפרטים, זאת לא רק בעיה של חילוקי דעות בין הרבנים איך מפנים את בית-הקברות, יש גם בעיה מהותית ועקרונית. ברגע שמפנים בית-קברות יהודי בארצות נכר, אין אחר כך שליטה על שום בית-קברות. כעת, כשחזרתי ממרוקו ראיתי גם מה זאת מדינה שרוצה לשמור על קברים, איך בתי-הקברות היהודיים מטופחים שם. לדעתי, זהו עניין עקרוני, שנוגע לא רק לבית-הקברות בקהיר. מדינת ישראל חייבת להילחם על כך, שכן אם נוותר על בית-הקברות שם, לא יהיה בית-קברות יהודי בשום מקום אחר שנוכל להילחם עליו. מה ההבדל בין מצרים לבין מדינה אחרת? לכן חשוב מאוד – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני, לא שואלים את השואל. אחר כך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני תומך בדבריך, אבל למה לא מקפידים באותה מידה גם על שמירת בתי-הקברות המוסלמיים, בית-הקברות בסלמה – – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני ישאל אחר כך. לא שואלים את השואל. מה אתה שואל את השואל?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הי"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דראושה, כשאני פונה אליך, תעשה לי את הכבוד ותשמע אותי. אדוני, לא שואלים את השואל. תשאל את שר החוץ, אם אתה רוצה. תשאל את שר הדתות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שאלתי. לצערי הרב, קיבלתי תשובות – – –

הי"ר י' עזרן:

אבל מה אתה רוצה מהשואל? אדוני השואל, בבקשה שאלתו.

אריה דרעי (ש"ס):

אני רוצה להעיר את תשומת לבו של חבר הכנסת דראושה לשני דברים. א. סיעת ש"ס הגישה הצעה לסדר-היום על חילול בית-הקברות המוסלמי. לצערי, אני רוצה להגיד לך, יש עיריות בארץ – ולא מזמן ניהלנו מאבק גדול בירושלים גם על בתי-קברות יהודיים – שלא מספיק רגישות לעניין, אבל זה לא אומר שמשום שלנו יש בעיות, גם אצל מוסלמים וגם אצל יהודים – ואני חושב שהנשיא מובארק גילה אז רוחב לב והבנה לעניין; צריך פשוט להתמיד ולא להרפות מהעניין.

הי"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר החוץ, כזכור לך, פניתי אליך בכתב בעניין הזה, ולפניתי בכתב היו שתי סיבות. האחת, חולשתה המיוחדת של הקהילה היהודית בקהיר; שתיים, התשובה שבעיני נראית תשובה צינית, של השלטונות המצריים, כאילו אין הם מתערבים בנושאים שנמצאים בדיון משפטי במערכת המשפט המצרית. הואיל ואנו יודעים כיצד הרשויות במצרים בנויות, והואיל – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דראושה, עכשיו אתה שואל כל אחד. מה אתה רוצה עכשיו? אני קורא אותך לסדר פעם אחת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה מה שאומרת ממשלת ישראל על חילול — — —

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אתה לא תתפרץ לדברי כל שואל. זה בלתי אפשרי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

צריך לומר את האמת.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אני מסכים שתאמר את האמת, לפי סדר. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אני רוצה לקצר ולומר: הואיל ואנו מכירים את הסמכויות המוענקות לנשיא על-פי החוק המצרי, מדוע לא תעלה רמת הפנייה שלנו מדרג השגרירות לרמת אחד מחברי הממשלה במצרים, לפנייה של שר החוץ או ראש הממשלה אל נשיא מצרים בנושא הרגיש והכאוב הזה?

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין. הוא גם נרשם ראשון, וגם סבו עליו השלום קבור באותו בית-עלמין. אם היה מוותר על-פי התקנון והנוהל, הייתי עורך כעת אשכבה לסבך עליו השלום, אבל אין זה מותר. בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, אכן סבי אליהו בוטון, זיכרונו לברכה, קבור בבית-הקברות בקהיר, במקום שבו אמור להיסלל כביש. לצערי הרב, גם בביקור של יהודים מן הקהילה הנמצאים בארץ, מתוארים מצבים קשים ועגומים ביותר: בית-הקברות מחולל, קברים שוברו ויש אנשים החיים בתוך בית-הקברות, מקרב האוכלוסייה של קהיר. יש קברים הנמצאים במצב קשה, מכיוון שמחלקם נלקח חומר לבנייה.

אני שואל את אדוני שר החוץ, מה בכוונתך לעשות בנושא זה? יש משפחות אשר מעוניינות להעלות את עצמות אבותיהן. האם יהיה מקום לעשות כן?

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני השר, תתייחס לכל השאלות.

שר החוץ ש' פרס:

להערתו של חבר הכנסת אריה דרעי: אכן אני מודע לשיחה שהתנהלה בין הרב הראשי הראשון לציון, עובדיה יוסף, לבין הנשיא מובארק בנושא זה, ואכן הנשיא הבטיח שיעשה כמיטב יכולתו, כדי למצוא פתרון שלא יפגע בבית-הקברות היהודי. יכול להיות שזו אחת הסיבות לכך שזה נמשך כשש שנים, אחרת לא היו מעכבים את סלילת הכביש העוקף עד היום הזה.

אני רוצה להוסיף ולומר, כי נמשיך לטפל בכך בכל הרצינות. אנו רואים עצמנו כמשרד חוץ של העם היהודי, וחובתנו לטפל בנושאים האלה במלוא כובד הראש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם בתוך מדינת ישראל, אדוני?

שר החוץ ש' פרס:

גם בתוך מדינת ישראל. במדינת ישראל אנחנו משרד חוץ ולא משרד פנים. אנחנו לא עוסקים בענייני פנים.

היו"ר י' עזרן:

תבקש רשות כחבר הכנסת, וארשה לך לשאול. אבל הנה, שר החוץ ענה לך אישית.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת דראושה צודק.

היו"ר י' עזרן:

לא אמרתי שהוא לא צודק.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להשיב לחבר הכנסת דוד מגן, שאני דוחה את הערתו כלפי מצרים. אין צורך להגיד את זה. באופן פורמלי ולא פורמלי, הנשיא אינו יכול להתערב במהלך הצד המשפטי, אבל אני יודע שהנשיא השתמש בכל האמצעים הלגליים העומדים לרשותו כדי לפגוש את הבקשה הישראלית. נמשיך לטפל בכך בכל הרמות הדרושות, לרבות הרמות הגבוהות ביותר, כדי להבטיח זאת.

לחבר הכנסת חיים דיין: איני מכיר את הצד החוקי או ההלכתי הכרוך בהעלאת העצמות של המתים מבית-הקברות, אך במה שנוגע למשרד החוץ, בהחלט נסייע להשיב גם אבות שאינם אתנו בחיים לגבולם.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני שר החוץ. שר התיירות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 285, של חבר הכנסת הרב מנחם פרוש, בנושא: מימון הכנס היהודי-נוצרי על-ידי משרד התיירות. בבקשה, אדוני חבר הכנסת פרוש.

מימון הכנס היהודי-נוצרי על-ידי משרד התיירות

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר התיירות, כנסת נכבדה, בעקבות פרסום על מימון הכנס היהודי-הנוצרי, שנערך בירושלים, בסכום של 3 מיליוני ש"ח על-ידי משרדך, ברצוני לשאול:

1. האם נעשה אישור המימון לפי המדיניות המוצהרת של הממשלה בנושא זה? אני וחבר הכנסת רביץ היינו אצלך, ולא הבינונו שאתה או הממשלה תומכים בזה. לא גילית לנו שאתה עומד לתמוך בדבר זה.

2. לפי אילו קריטריונים ניתן המימון לכנס זה?

3. האם יאושר להבא מימון כנסים של רבנים ונציגים יהודים מחוץ-לארץ בישראל?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת, נא לקרוא את השאילתא כפי שהיא מופיעה. בבקשה.

שר התיירות ע' ברעם:

הייתי אומר, שחבר הכנסת פרוש לא זכאי לשאלה אחר כך, כי הוא שאל את השאלה השנייה כבר בשלב הראשון.

1. הכנסת היהודי-הנוצרי אורגן על-ידי גורמים פרטיים, ומשרד התיירות נתן את חסותו למפגש וכן סיוע כספי בסך של 2.5 מיליוני ש"ח.

מעורבותו של משרד התיירות בפרויקט הינה במסגרת המדיניות שקבענו לעידוד כנסים בארץ, של גורמים היכולים לתרום לגידול בתיירות לישראל. התכנסותם של 500 אנשי דת נוצרים מן הדרגה הגבוהה ביותר תסייע לישראל להגדיל את נפח התיירות הצליינית בארץ, שהיא מהגורמים החשובים בענף. הפרסום הרב שהכנס זכה לו בחוץ-לארץ יסייע, להערכתי, להשגת מטרה זו. ברצוני לציין, שלו היינו צריכים לממן פרסום בסדר גודל זהה להיקף החשיפה שזכינו לה, היינו צריכים לשלם עשרות מיליוני שקלים.

2. הקריטריונים למתן החסות והמימון לכנס הם כלכליים טהורים. משרד התיירות משתתף בשיווק תיירות לחוץ-לארץ בסכום שנתי של 22 מיליון דולר, וההוצאה הנ"ל שייכת לקטגוריה זו.

3. בהחלט. אם יתברר למשרד התיירות כי כנס מסוג זה יתרום לעידוד הגעתם של תיירים נוספים לארץ, הרי אפשרות הסיוע תיבחן באורח חיובי. השיקול יהיה כמובן כלכלי, משום שהמשרד שעליו אני מופקד אינו עוסק בפעולות רוחניות לשמן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פרוש. בבקשה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד שר התיירות, אחרי ההסברים שלך ובגלל הזמן המצומצם, אני רוצה לשאול אותך: ברור שמה שעשית הוא דבר חמור מאוד, ואתה יודע את העמדה של כל הרבנים וכל אלה שיש להם קשר לדת היהודית. אתה יודע עד כמה הם מתנגדים. אבל הייתי רוצה לשאול אותך: מהתקציב הזה של 20 מיליון דולר, כמה אתה נותן למוסדות תורה וחסידות, אשר מגיעים אליהם מאות רבות של תיירים בכל חג ארצה? בכמה אתה משתתף בכך?

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – לחבר הכנסת הרב אברהם רביץ. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש משר התיירות לנסות לעדכן את הכנסת בהתפתחות התיירות ובמגמות החיוביות שבוודאי קיימות, מאז כינון היחסים הדפלומטיים בין ישראל לבין הוויטיקן, וכיצד נראית בעיניך התיירות הצליינית הנוצרית לשנת 1994, ואם אפשר לדעת – גם למועד מאוחר יותר.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת הרב רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מבקש לשאול את שר התיירות: מאחר שההוצאה הזו של 3 מיליון ש"ח היא הוצאה די נכבדה, 12%–13% מהתקציב השנתי שיש לך, שעומד לדברך על 22 מיליון ש"ח – האם אתה חושב שהיה זה נוהל תקין להוציא 3 מיליון ש"ח ללא מכרז, לחברה אחת, בלי שפרסמת מכרז? אולי עברת בכך על רוח חוק המכרזים, האומר כי יש להוציא סכומי כסף ממשלתיים על-פי ביקורת של מכרזים.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר, אנא התייחס לשאלות.

שר התיירות ע' ברעם:

לא רק שאני חושב שהמעשה שעשיתי אינו מעשה חמור, אלא עובדה שגם רבנים מחוץ-לארץ, בהם רבנים ראשיים אורתודוקסיים, השתתפו בכנס, ואני משוכנע שבכנס הזה לא אונה שום רע ליהדות, אלא נגרם הרבה טוב למדינת ישראל.

אני חוזר ואומר מה שאמרתי מקודם לחבר הכנסת פרוש, שאעיין באהדה בכל בקשה של ארגונים יהודיים, אורתודוקסיים או לא אורתודוקסיים מחוץ-לארץ, לערוך כאן בישראל ועידות שיש להן ערך תיירותי.

אני לא מחלק את הכסף לפי מוסדות. אני עושה שיווק ישיר, וגם השיווק כאן היה שיווק ישיר ולא ניתן ממנו גרוש לשום מוסד נוצרי.

אשר לשאלה של חבר הכנסת דוד מגן, אכן יש מגמה חיובית בצליינות נוצרית. רק בשנה שעברה הגענו בפעם הראשונה למצב שמאמצות-הברית יש שוויון בין הגעת יהודים ובין הגעת לא-יהודים. יש עלייה בשיעור של 19% בצליינות. קשה לי, חבר הכנסת מגן, לתאר בדיוק מה קרה מהרגע שהיחסים עם הוויטיקן הושלמו. אני חייב לומר, שמספר הצליינים הקטן ביותר עד עכשיו היה של הקתולים. הרוב היו בפטיסטים, אוונגליסטים, פרוטסטנטים – ולבסוף קתולים. בעקבות העניין הזה, כמובן, ואולי גם בואו של האפיפיור, אנחנו נגביר בהרבה את השיווק הצלייני. אני צופה שהשנה נגיע גם ל-20% עלייה, ואולי גם ב-1995. צריכים לזכור, שאם השנה הגענו ל-2 מיליון תיירים, 1.96 מיליון, אני מעריך ש-1.3 מיליון מהם אינם יהודים; חלק נכבד מהם צליינים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אתה מדבר על 20% רק בפלח הנוצרי?

שר התיירות ע' ברעם:

כן, רק בפלח הנוצרי.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת רביץ – אילולא הכרתי אותך, לא הייתי בטוח שאתה שואל את השאלה ברצינות. דבר ראשון, 2.5 מיליון שקל הם מתקציב שנתי של 420 מיליון ש"ח. נכון שהשיווק לחוץ-לארץ הוא 22 מיליון דולר. אני חייב לומר, שגם אם הייתי חושב שזה יעלה לי עוד מיליון או 2 מיליונים, הייתי נותן, כי אני משוכנע שהפעם השגתי מטרה שמעולם לא השגתי, של כינוס כזה, ענק, של קרדינלים והגמונים שיכולים לעזור לי בשיווק תיירותי.

מה שאתה אומר לגבי הנוהל, זה לא קשור. איך אני אעשה מכרז כשלא אני הבאתי את הקבוצה הזאת אלא היה גוף, שהוא היה הגוף היחיד שכנראה יכול היה להביא את הקבוצה, והייתי צריך להחליט אז, אם אני נענה לבקשה שלהם לממן כנס נוצרי שהובא על-ידם או לא? אין פה שום שאלה של מכרז, כי לא היו עוד גורמים שעמדו באותה קטגוריה.

דן תיכון (הליכוד):

הם בוודאי יזמו את הרעיון.

שר התיירות ע' ברעם:

נכון מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 286, שהוגשה לראש הממשלה, מאת חבר הכנסת חנן פורת, בנושא: שמירה על יאסר ערפאת.

אני רוצה להפנות את תשומת-לב כולם – שאני מקפיד על הזמנים ומפעיל את השעון. מי שלא זוכר, השר עונה במשך שלוש דקות, השואל שאלה נוספת – שתי דקות, דקה ועוד דקה לשואל נוסף, ואחר כך תשובת השר במשך שתי דקות ובזה גומרים. בבקשה, חבר הכנסת חנן פורת.

שמירה על יאסר ערפאת

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, בעיתון "הארץ" מ-7 בפברואר 1994 פורסם, כי בין שומרי הראש של יושב-ראש אש"ף יאסר ערפאת יש אנשי המוסד הישראלי.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. אם כן – האם קיבלו אנשי המוסד הנחיות ואימון כיצד לאבטח את ערפאת?

3. האם יש אישים נוספים בצמרת אש"ף המאובטחים על-ידי אנשי המוסד? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, התשובה על כל השאלות שלילית.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני סגן שר הביטחון, אני מצר על כך, אם אכן התשובה שלילית, שלאחר פרסום שאיננו רק פרסום בעיתון "הארץ", אלא בעיתון "סנדיי אקספרס", שמציין פרטים ופרטי פרטים על סוכנים חמושים, על הוראות לאבטח ועל הנימוקים שבכך – לא מצאה ממשלת ישראל ולא מצא משרד הביטחון להתייחס לכך, מפני שדברים כאלה שמפורסמים בחוץ-לארץ מעוררים רושם אחר.

אני גם רוצה לומר, שאם היה בכוונתך לומר שלא מדובר פה על אנשי מוסד אלא על אנשי שב"כ וכדומה, הייתי רוצה שהדבר הזה יובהר בקונטקסט הכולל שלו.

אבל מעבר לזה, דבר אחר שפורסם בקשר ליאסר ערפאת והשירותים שנותנת לו ממשלת ישראל – רק אתמול ראיתי בעיתון "ידיעות אחרונות" בכותרת ראשית: "ישראל מוכנה להקמת מנחת מסוקים לערפאת", כשצוין פה שישראל תגלה הבנה לדרישת הפלשתינים להקים את המנחתים עבור ערפאת ועבור שאר אנשי אש"ף לצורך מעבר מרצועת-עזה ליריחו תוך כדי רכישת מטוסים וכדומה. רצוני לדעת, האם גם זה דבר שאתה מבטל אותו מכול וכול? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – לחבר הכנסת דוד מנע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר הביטחון, באמצעי התקשורת התפרסמו בימים האחרונים ידיעות, שבמסגרת המשא-ומתן על ההסדרים בתקופת הביניים, אש"ף ביקש שיאושרו לו 1,000 אנשי ביטחון, כדי לשמור גם על המנהיגות הפלשתינית בתקופת הביניים וגם על עניינים אחרים הקשורים בביטחון הפנימי. מהי עמדת ממשלת ישראל לגבי הבקשה הזאת במסגרת המשא-ומתן המתקיים כעת בין ישראל ובין הפלשתינים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בעיתונות פורסם בימים האחרונים, שישראל תסייע לאש"ף להקים מנגנונים כמו השב"כ או מוסדות ביטחון אחרים. האם אדוני מוכן לפרט מהו בדיוק הסיוע, ועד איזה גבול ישראל מסייעת להם להקים שב"כ או כל מיני כוחות ביטחון דומים לשלנו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, שתי דקות לרשותך. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא יכולים להכחיש כל שטות שמתפרסמת בעיתונות העולם, ואנחנו לא רודפים אחרי דברי הבל שמתפרסמים. הייתי שמח אם דברי הבל כאלה גם לא היו חוזרים ומועלים כאן בכנסת.

חנן פורת (מפד"ל):

רחבעם זאבי (מולדת):

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, אבל יש דברים שמוטב היה לולא עלו כלל. הרי אנחנו לא תמימים. בשאלות האלה – שהממשלה כביכול מסייעת לאש"ף, גם מספקת נשק, גם מספקת הדרכה – הרי יש כוונה נסתרת, והייתי שמח מאוד לו הכוונה הזאת לא היתה עולה כלל.

לא אכנס פה לפרטים של המשא-ומתן. אחת מדרישות הפלשתינים במשא-ומתן נוגעת לאפשרות שלהם לטוס בהליקופטרים ולקבל מנחת הליקופטרים. אני לא רוצה כרגע להיכנס לשאלה מה יסוכם, מכיוון שהנושא נמצא בעיצומו של משא-ומתן.

גם על השאלה של חבר הכנסת מנע – אנחנו לא עוזרים לאש"ף לא בתחום הזה ולא בתחום הזה. אנחנו מנהלים משא-ומתן שתכליתו שלום וביטחון לישראל, ואין זה מתפקידנו לעשות את כל שאר הדברים שמתפרסמים בצורה כזאת או אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 287, מאת חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בנושא: הדחתו של טוראי מקורס חובשים.

הדחתו של טוראי מקורס חובשים

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, נודע לי כי טוראי ב"ק – שמו המלא מופיע במקור – הודח מקורס חובשים ביום 6 בינואר 1994, שלושה שבועות לפני סיומו, ללא כל סיבה וחרף ציוני הגבוהים.

עקב הרגשתו של החייל בעקבות ההדחה, ברצוני לשאול:

1. מדוע הודח החייל, והאם ניתן להחזירו לקורס?

2. האם ייבדק המקרה לפרטיו? תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת, קבילה בנושא הדחתו של החייל הוגשה לנציב קבילות חיילים, וזה החליט לפתוח בבירורה. הבדיקה נמצאת בעיצומה, ונמסר לנו ממשרד נציב קבילות חיילים, כי אם לא תידרשנה השלמות, צפוי כי הבדיקה תסתיים בתוך ימים ספורים.

מסקנות והמלצות של נציב קבילות החיילים תועברנה גם לידיעת חברת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני סגן שר הביטחון, אני רוצה להוסיף בהזדמנות זאת שהובא לידיעתי, כי החייל נפל קורבן לקנוניה של כמה חניכים בקורס, אשר התנכלו לו מאז תחילת הקורס והחליטו לגרום, במתכוון, להדחתו מהקורס באמצעות תרחיש שביימו לנגד עיני הסמל התורן. במהלך ההצגה הכריז החניך שהתחזה לפצוע, כי יסרב לקבל טיפול מהחובש, בהתכוונו לחייל שהודח. למחרת ההצגה הודח החייל מהקורס, ללא כל הסבר.

אבקש לשאול: לאור טענות החייל ובהסתמך על עדויות נוספות, של החניך התורן וחיילים נוספים, הטוענים שלמעשה לא היתה כל סיבה להדחה, האם תיבדק הסיבה האמיתית להדחה, והאם ייבדק האם השיקולים להדחת החייל נבעו ממניעים זרים? אם יתברר שאכן כך הם פני הדברים, האם ניתן להחזיר את החייל להשלמת קורס חובשים? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, ואחר כך – לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

מוותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

מוותר. אם כך, רק חבר הכנסת דוד מגן נשאר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, השאילתא של חברת הכנסת סלמוביץ עלתה כמעט במקביל לדין ודברים בין יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה לביני וגורמים בוועדת החוץ והביטחון, והיינו מבקשים לדעת את עמדתך לפני דיון במליאת הוועדה לענייני ביקורת המדינה, בעניין יחסי הגומלין שבין נציב תלונות הציבור לבין נציב קבילות החיילים, משום שלאחרונה מגיעות תלונות רבות של הורים לחיילים דווקא לדרג האזרחי, וטוב יהיה אם המערכת הצבאית-הביטחונית תיתן את דעתה על שיתוף פעולה בין שתי הזרועות המבקרות הללו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לשאלה הנוספת של חברת הכנסת אין לי מה להוסיף. הבדיקה תיגמר, ואני מקווה שהיא תיתן תשובה מפורטת על כל הסוגיות הללו. אנחנו נעשה את כל הנדרש בתום הבדיקה.

לחבר הכנסת מגן – אני אבדוק את העניין ונראה איך אפשר לשלב את שיתוף הפעולה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר הביטחון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 273, מאת חבר הכנסת אביגדור קהלני, בנושא: התאבדות וניסיון להתאבדות בקרב טירונים בבסיס צה"ל – בה"ד 4.

התאבדות וניסיון להתאבדות בקרב טירונים בבסיס צה"ל – בה"ד 4

אביגדור קהלני (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש. אדוני סגן שר הביטחון, לפני שבועיים – בעצם זה כבר לא מעודכן – התאבד חייל בבסיס טירונים, את מספרו נתנו לך באופן אישי, ויום אחד לאחר מכן ביצע חייל באותה יחידה ביצע ניסיון התאבדות.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדק המצב ביחידה נוכח ההתאבדות וניסיון ההתאבדות?

2. האם יש אמת בטענות חיילים, כי מעמידים אותם דום במשך שעות וכי הם סובלים מטרטור מתמיד?

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, אדוני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החייל שמדובר בו התאבד בביתו, בנצרת-עילית, כאשר אין סיבה ידועה למעשהו, והנושא נחקר על-ידי מצ"ח.

החייל המנוח היה חניך בקורס מ"כים, היה טירון מצטיין ואף צוין לשבח, ומשפחתו מודעת לכך ואף עודכנה על-ידי מפקד הבסיס במהלך השבעה.

החייל שניסה להתאבד הודח קודם לכן מקורס מ"כים ונמצא בטיפול פסיכיאטרי.

המצב ביחידה תקין, והוא נבדק תדיר על-ידי המפקדות הממונות. הבסיס שמדובר בו הוא בסיס טירונים ותיק, שבו מתקיימת משמעת והפקודות מתבצעות כנדרש, ועל-פי עדות תחקיר מפקד הבסיס אין טרטור מחמיר או העמדה של שעות בדום. כל מסדר מתנהל על-פי הנוהל, ואינו אורך אף לא שעה אחת, כך שבוודאי לא שעות.

אי-לכך תשובותינו על שאלותיך הן: לשאלה 1 – כן; לשאלה 2 – לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת; לפני כן אני רוצה להבהיר משהו כי לא ראו פה בדיוק – האם חבר הכנסת הירשזון הרים יד? כן. חבר הכנסת דוד מגן, מאחר שאתה כבר קיבלת היום שאלה נוספת – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש לתקן; חבר הכנסת הירשזון לא הרים יד. הוא הצביע, ואני, כמובן, בדרך.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. תודה רבה, ותודה על התיקון. בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, קודם כול, סמלי מאוד שאתה נותן לי תשובה כשחייילים צופים בך כרגע, והם יכולים לראות איך אנחנו מתעסקים בבעיות שלהם.

דבר שני, אני מוכרח לומר לך, כי מאז הגשתי את השאילתא, יש ביחידה שינויים בסיסיים; זה עזר.

דבר שלישי, האם ניתן להקים בצה"ל איזה מערך או צוות פסיכולוגים, שמספר הטלפון שלו יהיה גלוי וחייל שנקלע למצוקה או לדיכאון יוכל לטלפן לשם ולהתייעץ עם מישהו? נדמה לי שאין לנו פתרון כזה. ככל שאני מעמיק לחשוב, אני חושב שיש בזה צורך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, הנושא של התאבדות חיילים בשנים האחרונות נחשף לציבור, וייתכן מאוד שהחשיפה הזאת גם הביאה לירידה במספר ההתאבדויות. הייתי רוצה מאוד לשמוע ממך, האם העובדה שהציבור מעורב בעניין הביאה לירידה, או שמא, חלילה, לתופעה אחרת?

אני רוצה לבקש דבר נוסף. יש בעיה, שמשפחות שבנם מתאבד בצה"ל לא מקבלות תשובות מהירות ולא מקבלות תשובות מקיפות. עד שהפרקליט הצבאי חותם על דוח ההתאבדות, המשפחה לא יודעת כלל וכלל מה קרה ולמה קרה. אני טיפלתי, באופן אישי, במשפחה כזאת, ועד היום אין לנו דוח מלא,

מקיף, שכולל גם איזה הסבר ברור לשאלה למה החייל התאבד, איפה הוא התאבד, מה קרה לפני, מה קרה אחרי, וזה משאיר תחושות קשות מאוד. אם תרצה, אני אמסור לך לאחר מכן את שם החייל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת הירשזון, אני אבהיר מדוע היתה כאן אי-הבנה בקשר אליך. סגנית מזכיר הכנסת ראתה ולא ראתה, כי אתה יושב בפינה, וקשה לראות אותך. אולי כדאי – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים שתעבירו אותי לשבת יותר במרכז, אבל זה לא תלוי בי. אני יושב היכן שהכנסת הקצתה לי לשבת – – –

דוד לוי (הליכוד):

תדאג לזה בבחירות הבאות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מודה לך מאוד. תעזור לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, יש הרגשה בציבור, שמספר ניסיונות ההתאבדות, אני אינני מדבר על התאבדויות בפועל, אלא ניסיונות ההתאבדות בשנים האחרונות, הולך וגדל. האם יש לכם מעקב אחרי הנושא הזה, שמראה אם מספר ניסיונות ההתאבדות הולך וגדל? האם אתם יודעים מה המניעים לניסיונות האלה, ומה בדעתכם לעשות כדי לצמצם את מספר המנסים להתאבד מקרב החיילים? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. עוד דקה, אדוני סגן השר. בכל זאת הכרזתי קודם בקשר לחבר הכנסת דוד מגן, והוא כותב לי פתק, שהוא מבקש מאוד לומר שבע מלים. אם כך, נחרוג קצת מהתקנון כשלאדם יש איזה דבר חשוב להגיד, שבע מלים, ונאפשר לו.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מזכיר לך שהנושא עלה כהצעה דחופה לסדר-היום ונמצא היום על סדר-היום של הכנסת.

יש סתירה בין מה שהסטטיסטיקה הצבאית מורה לבין התחושה וההרגשה שלנו בכל מה שקשור להתייחסות⁴ לתעללות בחיילי צה"ל, והייתי מבקש שתנסה, במסגרת הזאת, איכשהו לנסות ליישב את הסתירה או להרגיע אותנו ולעקור את התחושה הכואבת הזאת מקרבנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל דווקא בשאלה האחרונה ולומר, שדי קשה לתת תשובה כוללת, אשר פותרת את כל הסתירות. בחברה פתוחה – והחברה היום הרבה יותר פתוחה מאשר היתה בתקופה שבה אנחנו שירתנו בצבא, כאשר גם התקשורת פתוחה והצבא יותר פתוח, הרי בדרך הטבע יש פרסום הרבה יותר גדול למקרים השונים, ודי קשה לעקוב אחרי כל הפרטים המתפרסמים במקומות שונים.

אני חושב שמיותר להוסיף ולומר, שלעתים קרובות קורה שגם כאשר ניתנת למשפחות תשובה כוללת ומפורטת, בכל זאת באמצעים כאלה או אחרים מגיעים אליהם רמזים שונים, והם לא כל כך יודעים מה קורה, והם לא כל כך יודעים מה הפרטים הנכונים. לכן אנחנו נאלצים להתמודד.

למשל, שאל חבר הכנסת הירשזון אם יש גידול במספר ניסיונות ההתאבדות או שזו רק הרגשה. אני יכול לומר לך, כי בתקופת היותי רמטכ"ל, התופעה הזאת פשוט שיגעה אותי, כי היו לנו בממוצע 24 חיילים מתאבדים בשנה. כל מקרה היה מובא לשולחני, כי רציתי לדעת אם אפשר לקבוע קטגוריות מסוימות ואיך לטפל בעניין.

פעם אחר פעם הסתבר, שלרוב המקרים יש הקשרים פרטיים בלבד. לא היה אפשר לטעון שיש יותר בטירונות, לא היה אפשר לטעון שיש יותר באימון מתקדם, לא היה אפשר לטעון שיש יותר בתעסוקה מבצעית. לא היו סטטיסטיקות כאלה.

דוד צוקר (מרצ):

היתה איזו הבחנה בין גברים לנשים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, אני לא זוכר בדיוק את המספרים, אבל היתה פרופורציה מסוימת.

לא הצלחנו לקבוע נקודת כובד, שאם נתקוף אותה נשנה את המצב העצוב הזה.

הסתבר לנו גם, שבחלק גדול מאוד מן המקרים, הרצון להתאבדות הלך והתבשל הרבה קודם, או לפני השירות הסדיר, או אם היה מדובר באיש מילואים, במשפחתו. ובהזדמנות שהוא בא לצבא וניתן לו נשק, יותר קל היה לו לממש את תוכניתו.

לכן קשה מאוד להתמודד עם הסוגיה, וזה נכון לא רק אצלנו אלא גם בכל העולם.

המספר הוא גדול. בממוצע הוא נשאר אותו דבר, אבל הוא גדול, וכל מקרה הוא מקרה נורא. לכן אנחנו גם מתייחסים לכל מקרה כאילו הוא המקרה היחיד, שמחייב את מלוא תשומת הלב.

לצערנו הרב, כנראה יש אילוצים כאלה בחברה שמביאים אנשים לעשות גם את המעשים האלה, ואנחנו לא מצליחים לקבוע בדיוק את הקו הנוגע.

חבר הכנסת אביגדור קהלני, אני אביא את ההצעה שלך למטכ"ל, לראות האם אפשר לענות על הסוגיה הזאת. אתה מבין ממה שאמרתי קודם, שאינני בטוח שזה ייתן את התשובה, אבל אם זה יעזור אפילו לחייל אחד, יכול להיות שכדאי לנסות את המערכת הזאת, ואני אביא את זה לעיון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו מסכמים בזה את מערכת השאלות בעל-פה, שענה עליהן סגן שר הביטחון, עם תחינה ותפילה שלא יקרו עוד אסונות כאלה בישראל.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

לפני שנמשיך בסדר-היום, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיעכם, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 14) (צווי הבאה וחייבים מוגבלים באמצעים), התשנ"ד–1994. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק פיצויים לנפגעי גזזת (TINEA CAPITIS), התשנ"ג–1992

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו ממשיכים בסדר-היום. הסעיף הראשון: הצעת חוק שע"ח, הצעת חוק פיצויים לנפגעי גזזת (TINEA CAPITIS), התשנ"ג–1992, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

מאחר שאתה המציע היחיד בנושא זה, הכנסת אדיבה כלפיך ומקדישה לך עשר דקות. הבמה לרשותך.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מודה לך.

אדוני היושב-ראש, כבוד שר המשפטים, חברי הכנסת, אני מעלה היום הצעה בכאב גדול ובצער רב. אני נאלץ להביא אותה בפני חברי הכנסת, מכיוון שהגעתי למסקנה, שאין דרך אחרת, לא נמצאה מסגרת, לא נמצא מוסד, לא נמצאה ממשלה, לא נמצאה ועדת שרים שתיתן את הטיפול הראוי ואת התשובות הנכונות לבעיה העומדת לפנינו.

חברי הכנסת, בשנות ה-50, עם העלייה הגדולה מצפון-אפריקה וממדינות ערב האחרות, החליטה מערכת הבריאות בישראל, כי יש חשש גדול שחלק מהילדים שהגיעו פגועים במחלה שנקראה אז גזזת. מחלה זו הופיעה כפטרייה על הראש. היום הטיפול במחלה הזאת ניתן על-ידי כדור אחד בלבד, אבל אז החליטו שעל מנת לטפל באותם ילדים ועל מנת למנוע מגפה, כפי שתיארו זאת אז, צריכים לקחת את הילדים האלה ולטפל בהם בהקרנות.

חברי הכנסת, אני רוצה לחסוך לכם חלק מהסיפורים האנושיים המזעזעים שמגיעים אלי כל יום על הדרך שבה טיפלה המערכת באותם ילדים. לא מדובר בילדים גדולים. הם היו פעוטות, עוללים, ילדים בני חמש, שש, שבע. וכאשר החליטו שהם זקוקים לאותו טיפול, גם הדרך להביאם למוסד המטפל היתה חסרת אחריות, קשה ולא מובנת.

ילדים נחטפו מבתי-הספר. הורים הגיעו לעתים הביתה ולא הבינו מדוע ילדם אינו חוזר מבית-הספר. הסתבר להם שמישהו החליט שאותו ילד צריך טיפול. ילדים רבים, שהיו בסך הכול פגועים בקשקשת, או היה להם סימן כלשהו על הראש, אירע שאחות בית-הספר החליטה שהם פגועי גזזת. ילד כזה נחטף והביאו אותו לרמת-דוד. שם קשרו את הילדים האלה למיטות, מרחו אותם בשעווה חמה, תלשו מראשיהם את שערותיהם והעבירו אותם טיפול הקרנות מהמזעזעים ביותר שהיו במדינת ישראל.

היום, לאחר שנים רבות, אותם ילדים, שהפכו לאנשים מבוגרים, מתגלות אצלם תופעות של מחלות ממאירות. כ-20,000 ילדים ובני נוער עברו את הטיפול הזה, ומתוכם 600 עד 1,000 איש נמצאים היום במצב של מחלה ממארת סופנית. חלק מהם חולה סרטן במצב קשה ביותר, ואין להם כתובת לפנות אליה במצוקתם.

רבותי חברי הכנסת, מכיוון שידעתי עד כמה הפצע הזה הוא קשה, נמנעתי, עשיתי כל מאמץ כדי שלא לפתוח אותו. הנחתי לפני כשנה ושלושה חודשים הצעת חוק, אבל אז באה הממשלה, קיימה דיון ראשון בוועדת שרים לחקיקה והתנגדה לחוק. אני ערערתי בפני ועדת השרים, הם קיימו דיון שני ותמכו בחוק. בא שר האוצר וערער על החוק, הביא אותו בפני הממשלה, והיא החליטה להתנגד ולבטל את החלטת ועדת השרים. אולם, היא הציעה הסתייגות שלפיה שר הבריאות ושר האוצר יקיימו אתי משא-ומתן על הדרך שבה נוכל לטפל בבעיה ללא חקיקה.

אני הסכמתי, ואכן סוכם להקים מכון לאומי לטיפול בנפגעי הגזזת, שיאתר אותם אנשים, ינסה לטפל בהם, לתת להם יד, לתת להם כתובת, כדי שלא ימותו בביזיון ובחרפה.

הדבר המדהים ביותר הוא, שגם בסיכום הפשוט הזה של הקמת מכון, האוצר בכחש, בדרך של שקר, בדרך של רמייה, בניסיון לטשטש את היקף הבעיה ואת הצורך לתת לה טיפול מיידי ודחוף, הקציב סכום של 500,000 שקלים מתקציב המדינה. זרקו פירור לעניים, פירור למסכנים. אף אחד לא מבקש טובות. אנחנו מבקשים טיפול, אנחנו מבקשים להבטיח את זכויותיהם של אותם אנשים שנפגעו.

דבר נוסף שאני רוצה שחברי הכנסת ידעו. לצערי, שר המשפטים ייאלץ לעמוד כאן ולהתנגד להצעה.

קריאה:

לא יכול להיות.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מתפלא על כך, מכיוון שלפני שלושה חודשים – חברי מהקואליציה, אני רוצה שתדעו – ערערת לפני הנהלת הקואליציה, והנהלת הקואליציה החליטה לתת לממשלה חודשיים לבוא אתי לידי הסדר, ואם לא תגיע אתי לידי הסדר, הקואליציה תתמוך, וכך סיכם עכשיו יושב-ראש סיעת הקואליציה בשיחה עמי.

אבל פרקליטת המדינה, גברת דורית בייניש, מעבירה מסמך לשר הבריאות ולשר האוצר, ובמסמך שלה היא אומרת: אינני מבינה מדוע הצעת החוק של חבר הכנסת עמיר פרץ לא מקודמת בחקיקה, מאחר שזו הדרך היחידה שלנו להתמודד עם התביעות המשפטיות התלויות ועומדות כנגד המדינה.

וקובעת פרקליטת המדינה, אני קורא: "עם זאת, למרות טענות ההגנה האפשריות, הנני סבורה שנפגעי הטיפול במחלת הגזזת הינם אוכלוסייה שראוי לפצותה ולא להיאבק נגדה בבת-המשפט. לכך יש להוסיף כי אינני בטוחה בכך שטענות ההגנה שלנו יתקבלו בכל מקרה".

רבותי חברי הכנסת, עומדת בפניכם החלטה מהקשות ביותר. ממשלה שמנסה להתעלם מבעיה בהיקפים גדולים מאוד, ממשלה שחבר כנסת הסכים לתאם אתה את העניין במשך שנה וחודשיים, ממשלה שבמשך שנה וחודשיים לא עשתה דבר וחצי דבר, ממשלה שיודעת שלא תוכל להתמודד בבת-המשפט מול אותם נפגעים שיגיעו לבתי-המשפט – אם ממשלה כזאת אינה עושה את המוטל עליה, תעשו אתם, חברי הכנסת, את המוטל עליכם, ותנו לנו לטפל בחקיקה הזאת בצורה הראויה לחולים, לנפגעים ולמדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

תסלח לי, אדוני השר, אני מבקש להעיר הערה. קיבלתי כבר עכשיו פנייה מחבר כנסת שרוצה להתנגד לשתי הצעות חוק. אני רוצה להפנות את תשומת לב כל חברי הכנסת, אינני מקבל את ההתנגדות לפני שמתחילים להעלות את הצעת החוק. אני מבין שאולי פורמלית צריך לשמוע את כל הצעת החוק, ואז להרים יד, אבל אני הולך לכיוון של פשרה: לפחות לאחר שהתחילו. אני מפנה את תשומת הלב של חבר הכנסת שפנה אלי; עם זאת אבקש מסגן מזכיר הכנסת לשים לב לחבר הכנסת הזה שהרים את היד. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שמעלה חבר הכנסת הנכבד הוא נושא רציני וכאוב, שהתייחסו אליו בזמנים שונים, בהקשרים שונים, ולא היה מי שלא ראה אותו כנושא קשה, הן בשל זיכרון אותם ימים והן משום הרצון לפתור את הקושי, עם הקשיים הנובעים מכך.

חבר הכנסת פרץ עמיר הנכבד אמר כאן דברים נכונים: ועדת השרים לענייני חקיקה ראתה מלכתחילה לתמוך בהצעת החוק, ושר האוצר התנגד ובא לממשלה והסביר מדוע הוא מתנגד – ואני אפרט זאת – ולאחר שמיעת דעתו ולאחר דיון ראתה הממשלה גם להתנגד להצעת החוק.

לי אישית צר וחבל שחבר הכנסת פרץ עמיר – ולא שיש לי סיבה לבוא אליו בטענה – לא העמיד אותי בעוד זמן על כך שהמשאים-ומתנים עם משרד האוצר עלו על שרטון – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, אני משוכנע שאתה רוצה לשמוע את שר המשפטים.

יהושע מצא (הליכוד):

– – – שורה של אקס-שרים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – כי כשם שבזמנו שר האוצר ראה לערער על החלטת ועדת השרים, ועמדתו באותו זמן התקבלה, ייתכן שלו הייתי יודע שהדיונים עם משרד האוצר לא נשאו פרי, כפי שאמורים היו לשאת פרי, הייתי אני מערער על החלטת הממשלה פעם נוספת בפניה, ואולי יכולנו לדון מתוך פתיחות נוספת ויכולתי גם אני אולי לשקול עמדה אחרת.

ראשית, אני רוצה לפרט את העובדות עד כמה שהובאו לידיעתי, כי אתם יודעים שהעניין הוא יותר באחריות שרי העבודה והרווחה והבריאות, ומבחינת מימון – שר האוצר, ואני התבקשתי להגיב היום על העניין, אף שאני לא נושא באחריות ישירה לאחד המגזרים שהזכרתי.

העובדות שהובאו לידיעתי הן, שבשנת 1990 הגישה הוועדה לבדיקת הפניות בנושא נפגעי הקרינה מבין חולי הגזזת אשר קיבלו את הטיפול בשנות ה-50 – זו ועדה בראשותו של פרופסור לביא – דוח מקיף למשרד הבריאות על מצבם של נפגעי הגזזת ודרכי הטיפול בנושא.

מספר האנשים שקיבלו בשנות ה-50 וה-60 טיפול נגד גזזת בהקרנות רנטגן נע בין 17,000 ל-18,000 איש, לפי קביעת הוועדה. במחקר שערך פרופסור מודן לגבי כ-10,000 מהם נמצא כי 190 מהם לקו בגידולים ממאירים, פרט לגידולים המופיעים בעור; תופעות אלו מופיעות שנים רבות לאחר קבלת הטיפול והחלו להתגלות בעיקר בשנות ה-80.

עובדות אלו אושרו גם על-פי מחקר שנעשה בארצות-הברית בקשר לטיפול בהקרנות שניתן עקב התפרצות הגזזת שם בשנות ה-40 וה-50.

העובדות הללו מלמדות, כי אנשים שקיבלו טיפול זה הם בגדר קבוצת סיכון, שצפוי שיתגלו בה גידולים ממאירים באחוז גבוה יותר מאשר בכלל האוכלוסייה, והנתונים מתייחסים רק לנפגעים שטופלו בהקרנות, ולא לבניהם של המטופלים.

הוועדה קבעה עוד, כי הטיפול שקיבלו הנפגעים היה הטיפול המקובל באותה תקופה ברחבי העולם, ובשעתו לא ידעו כלל על כך שיש בו סכנה פוטנציאלית. רק שנים רבות לאחר מכן התבררו העובדות בקשר לסכנה שנבעה מטיפול שכזה.

הטיפול בגזזת באמצעות הקרנה ניתן לנפגעים באמצעות משרד הבריאות, קופות-חולים ומוסדות פרטיים, דוגמת בית-החולים "הדסה".

במסקנותיה קבעה הוועדה, כי מן המידע הקיים לא ניתן להסיק היום כיצד תתפתח התחלואה באוכלוסייה שהוקרנה מפאת הגזזת, שכן קשה לעתים להבחין בין מי שלקו בגידולים ממאירים בשל הטיפול שקיבלו לבין מי שלקו בו שלא מחמתו, ולכן הוועדה המליצה לנקוט אמצעים לגילוי מוקדם של נפגעים בקרב מי שקיבלו טיפול בהקרנות נגד הגזזת.

לפי בדיקת משרד האוצר, יש כיום כ-600 נפגעים, ומדי שנה ייתוספו, עד סוף העשור, כ-200 איש, ועל יסוד שיעור הפיצויים ששולמו לנפגעי ההמופליה, סכום הפיצויים לנפגעי הגזזת הוא בסדר גודל של כ-150 מיליוני שקלים חדשים, ועבור עולים חדשים – הוא יהיה בשיעור של עשרות מיליוני שקלים בשנה.

עמיר פרץ (העבודה):

נפגעים חדשים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, למה אתה מדבר על עולים חדשים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

סליחה, טעיתי, ועבור חולים חדשים, חולים שיתגלו כסובלים מהמחלה. אני מודה.

על אף העובדה שהטיפול הרפואי ניתן בשעתו לנפגעי הגזת בתום לב ומתוך כוונה טובה, ולפי קביעת בית-המשפט, במקרים מספר חלה כבר התיישנות על התביעה, הוחלט לאחרונה, בישיבה שהתקיימה אצל היועץ המשפטי לממשלה, לבדוק כל תביעה לגופה ולנסות להגיע לתשלום מוסכם של פיצויים.

על רקע זה אבהיר את עמדת הממשלה כלפי הצעת החוק. מתן פיצויים בדרך המוצעת בחוק נשקל, ונמצא שיש בו משום אפליה. בסעיף 2 להצעה נאמר, כי "המדינה תפצה כל אדם שנגרמה לו פגיעה כתוצאה מטיפול שקיבל מרשויות המדינה בשל מחלת הגזת". עתה, כשנות דור לאחר שהטיפול ניתן, האפשרות לקבוע ולהוכיח שנפגע מסוים קיבל את הטיפול דווקא מידי רשויות המדינה, או לא, עניין זה הוא קשה והתוצאה יכולה להיות מקרית ובלתי מבוססת. ומי שצריך להוכיח זה כמובן התובע, ואני חושב שקשה יהיה להוכיח אחרי כל כך הרבה שנים. והשאלה היא אם יש בידי הנפגע ראיות או לא.

יתירה מזאת, נפגעים רבים קיבלו טיפול באמצעות מוסדות פרטיים, כגון בית-החולים "הדסה", וקשה יהיה שוב לדעת ולהוכיח אם הטיפול שניתן בזמנו על-ידי בתי-חולים מעין אלה ניתן מכוח הוראה של רשויות המדינה, או מתוך כך שהטיפול הזה היה הטיפול השגרתי ונראה כנכון מטעמים שלהם.

עוד קובעת הצעת החוק, כי ועדת מומחים תקבע אם קיים קשר סיבתי בין הטיפול לבין הפגיעה. אולם בשל השנים הרבות שעברו, במקרים רבים מאוד לא ניתן להוכיח היום קשר שכזה. לכן, הקביעה מי יפוצה ומי לא יפוצה עשויה להיות מקרית.

יתירה מזאת, ההצעה קובעת כי במקרים שהנפטרים הלכו לעולמם, יורשים מסוימים שייקבעו יהיו זכאים לפיצויים. אין ספק שבמקרים שכאלה הפיצוי אינו יכול להתבסס על קריטריונים ממשיים, ולכן הקביעה מי אכן זכאי לקבל פיצויים עלולה להיות שרירותית מדי.

אני רוצה להדגיש דבר אחד – שכרגע לא מדובר פה במתן טיפול רפואי שוטף לאנשים שנפגעו. זה ניתן להם. לא זאת בא החוק להציע להם. החוק בא להציע להם פיצויים, וזאת השאלה שעומדת כאן עכשיו לדיון.

מבחינה נוספת נראה כי יש בחקיקה משום אפליה. כיום יודעים אנו על טיפולים רפואיים אחרים שנחשבו בשעתם לטובים ולמועילים וידוע עתה כי היו מזיקים, או ייתכן שהיו מזיקים. והשאלה היא, האם ראוי לפצות את נפגעי הגזת לעומת נפגעים אחרים מטיפול רפואי שמתברר או יתברר כמזיק. אומנם בשעתו ניתן הטיפול לאלה שעלו למדינה, וניתן להם על-ידי המדינה. אולם מכיוון שהמחלה היתה מידבקת ביותר, והדבר נעשה – ואיש, דומי, לא יחלוק על כך – כדי להגן על אחרים, על בני משפחותיהם ועל תושבים אחרים מפני סכנת ההידבקות בגזת, הרי שהטיפול ניתן כפי שניתן באותה תקופה בארצות רבות בעולם, וסיפקה אותו המדינה אז כתשובה הולמת שווה לכל נפש.

ובכן, מצד אחד אנחנו סבורים שיש לפצות אנשים אלה. מצד שני, נתקלנו בקשיים בצורה שמציע לעשות זאת חבר הכנסת הנכבד עמיר פרץ, שכל כוונתו טובה ורצויה, אבל הצעתו אינה פשוטה.

אני רוצה להדגיש, והוא אמר זאת, שפרקליטת המדינה, בלי קשר להצעת החוק המסוימת הזאת, ראתה להעיר שגם היא סבורה שראוי לפצות את הנפגעים. וכך היא כותבת לי: "לטעמי הפתרון הראוי הוא או בחקיקה או בקביעת הנחיות פנימיות במשרד הבריאות אשר יקבעו קריטריונים לפיצוי. לעניין גובה הפיצוי מקובלת עלי עמדתה של פרקליטת מחוז תל-אביב, לפיה אין הצדקה לתשלום פיצוי מלא בגין מלוא הנזקים, שכן בכך נתעלם מהעובדה שהטיפול הרפואי שניתן בזמנו ניתן בתום לב, אולם יש מקום לתשלום פיצוי משמעותי לנפגעים. לפיכך לדעתי ראוי לקבוע שאדם המוכיח קשר סיבתי בין הטיפול שקיבל בזמנו למניעת מחלת הגזזת ובין נזק רפואי שנגרם לו יקבל פיצוי של ממש; אם כי פיצוי זה לא יגיע לממדים של פיצויי נזיקין מלאים, שכן הנזק נגרם בתום לב".

אני רוצה להעיר שהיא העירה זאת באספקט הפרובלמטיות של הטיפול בתיקים כאלה, בתביעות כאלה מטעם פרקליטות המדינה, שמצד אחד אמורה לטעון טענות התיישנות, שכן תביעות רבות התיישנו, וגם הסוגיה הזאת סוגיה קשה היא, ממתי להתחיל את מירוץ תקופת ההתיישנות. שהרי לא אחת הנפגע יודע על הקשר בין ההקרנה לבין מחלתו זמן רב אחרי שנעשתה ההקרנה.

גם בעניין הזה יש לנו סוגיות משפטיות סבוכות. לכן, מצד אחד מבקשת פרקליטת המדינה לסייע לאנשים, לתת להם פיצוי, ואולי מחוץ לכותלי בית-המשפט, כדי שלא ייתקלו שם בכל הקשיים האלה. מצד שני, באה ההצעה של חבר הכנסת עמיר פרץ לפתור את הבעיה שמעוררת גם קשיים משלה.

הסיבה לכך ששר האוצר ראה להתנגד היתה כמובן לא אחרת מאשר תקציבית. לא שהוא העלה טענה שהעניין לא ראוי לטיפול – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אודה לך אם תשתדל להצטמצם, כי הזמן שהוקצב לך תם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא רציתי לחסוך מחברי הכנסת את ההתלבטות בנושא הזה. הם צריכים להצביע. הנושא הוא הומני ממדרגה ראשונה, ויש פה תחושה של רצון ונכונות לעזור. השאלה היא אם הדרך הנכונה היא כפי שמוצע כאן או לא. רציתי להבהיר את גדר ההתלבטות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה לציין שהיתה הקשבה רבה לדבריך. ועובדה, כאשר היתה לך פליטת פה ואמרת "עולים" במקום "חולים", שמעת מייד תגובות. סימן שהקשיבו לדבריך. כדאי שתגיע לסיום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לי אין בכלל טענות אל חברי הכנסת. אני מגיע לסיום, אדוני. בלאו הכי הגעתי לסיום. את התשובה שהיתה ערוכה לי אני בעצם כבר סיימתי. רציתי להסביר את גדר ההתנגדות, כי ההנמקה כאן היא כי העלות, כפי שהאוצר מעריך אותה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

150 מיליון שקל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מודה לך. העלות היא, כפי שהאוצר מעריך אותה, בתקציב של 150 מיליון שקל, שכרגע אין להם, כמובן, כיסוי תקציבי.

אני מסיים בכך שחזקה עלי בשלב זה עמדת הממשלה, שאמרה שלהצעת החוק הזו היא מתנגדת. מאידך גיסא, הממשלה לא אמרה: מתנגדת, סוף פסוק. היא הטילה על שר האוצר לבוא בדברים עם המציע ולגבש יחד אתו ובתיאום אתו נוסחה שתהיה מקובלת עליו כיוזם הטיפול בנושא החשוב הזה, ובמידה שאוצר המדינה יוכל לעמוד בה.

גם הבוקר דיברתי עם שר האוצר. הוא לא מופתע ממשו, פרט לכך שזה מועלה היום בכנסת. אילו ידעתי שהעניין יעלה או עומד לעלות בכנסת, הייתי מנצל את האתגרתה כדי לכפות על הצדדים איזו הבנה שתהיה מקובלת ונוכל כולנו להתכבד בה ולצעוד קדימה.

אני הייתי פונה אליכם ואומר כך: אני מציע את עמדת הממשלה. אני גם לא אחראי ישירות לטיפול בנושא הזה. עמדת הממשלה היא שלהצעת החוק הזאת יש להתנגד. אני הייתי מעריך זאת אם המציע וחברי הכנסת היו נותנים לי פרק זמן של שלושה שבועות בדיוק, כי אני אישית לא טיפלתי בנושא הזה, פרט לשיבתי כיושב-ראש ועדת השרים, ואז גיליתי את דעתי בכיוון של תמיכה ברעיון שהנושא ראוי להסדר.

אם אתה מוכן לדחות את ההצבעה בשבועיים-שלושה שבועות, חזקה עלי שאשב עם ראש הממשלה ועם שר האוצר ואנסה להגיע אתך לנוסח מקובל. כי הרי כולם חושבים שצריך כאן לפצות, אבל גם לקבוע איזה נהלים וגדרות סבירים. שהרי אם גם נעביר את זה, ולא יהיה לזה כיסוי תקציבי, העניין יהיה פרובלמטי.

אם דעתי היתה נשמעת, היית מתקדם צעד גדול קדימה, חבריך וחברי היו עוזרים לנו ודוחים את ההצבעה בשבועיים-שלושה שבועות. ואני אבוא באותה עמדה גם אז, שהרי גישתי היא לא להסתיר

מחברי הכנסת מאומה. אם חברי הכנסת רוצים להצביע היום, תחסר לי אז האווירה של שיתוף הפעולה מצד כל הגורמים שצריכים להשתתף ולהבין שצריך להביא מהר את העניין לכלל החלטה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

— — — תודה

שר המשפטים ד' ליבאי:

את עמדותי אני מבהיר. עמדת הממשלה היא להתנגד להצעה. את בקשתי האישית מחברי הכנסת ומחבר הכנסת הנכבד אמרתי. אני רוצה עוד לומר לך את שבחך בפניך. אתה מוכן כשנה למשא-ומתן. אתה אמרת את זה, אתה הדגשת את זה, אתה המתנת בסבלנות. מבחינה זו, ואני אומר זאת כיושב-ראש ועדת שרים לענייני חקיקה, אני אישית קיבלתי ממך את כל שיתוף הפעולה. לכן צר לי שזה עולה על שרטון, כאשר המגמה של הממשלה היתה לתת פתרון לעניין. אני חושב, לכן, שהתנאים הם כאלה, שבעוד פרק זמן מסוים ניתן יהיה לעשות זאת. אם לא, אבוא אני אליכם ואומר לכם: רבותי, נראה לי שהדרך הנכונה היא שאתם תחליטו, כי אין דרך אחרת. אנא החליטו. עדיין לא שוכנעתי. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להעביר לחברים, גם לחבר הכנסת עמיר פרץ. הפרוצדורה בקשר לבקשת השר היא כזאת: יש פה שניים שצריכים להסכים. המציע צריך להסכים, ואם המציע מסכים, אנחנו גם צריכים לקבל את הסכמת הכנסת.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לצערי הרב, תמיד שולחים את השר שהוא הכי פחות אשם בעניין. אבל מכיוון שאני נהגתי בהגינות מעבר לכל אפשרות, הלכתי להנהלת הקואליציה, לסיעה, לממשלה, לוועדת שרים פעמיים; אני לא שלם עם מצפוני שהסכמתי להגינות הזאת. במשך שנה וחודשיים נדחה הטיפול בעניינם של אנשים שראויים לטיפול הזה.

לכן, אני חושב שזה יהיה לכבודה של הכנסת, לכבודם של חברי כנסת שרוצים שיתייחסו בכבוד להצעות חוק פרטיות שלהם – חייבים להצביע על כך היום. אם הממשלה רוצה, יש לה די זמן בעת הטיפול בחקיקה להביא לנו הצעה טובה.

אדוני היושב-ראש, אני התחייבתי רק למשפט נוסף אחד. יושב פה חבר כנסת, ואני לא אזכיר את שמו. אדוני שר המשפטים, דיברת על טיפול. תדע לך, שבטיפול הזה נחטפו ילדים שלא היו חולים

כלל וכלל. יושב פה חבר כנסת שהוא בריא ושלם, שאומר: מזלי שברחתי מהמשאית. אם הוא ירצה – שיגיד מיהו. הוא יושב פה, באולם הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שאני מבין שזה משהו אישי, אני מאפשר לך. קודם לא נתתי לך כי אמרתי: הצבעה. רבותי, נהוג ומקובל שכשחבר כנסת רוצה להגיד משהו אישי, אנושי – מאפשרים לו. ההצבעה לא תברח, התוצאה ידועה מראש. אל תתעצבנו, זה לא יעזור.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת עמיר פרץ אמר שחבר כנסת מסוים יושב פה – מדובר ב'. אילו לא הוציאו אותי הורי מאותן שיירות של ילדים שעליהם עשו את הניסויים, יכול להיות שאני לא הייתי יושב פה. חלק מחברי אינם בחיים היום, חלקם סובלים קשות, חלק מחברי יושבים פה למעלה ביציע המיוחד. אני עזרתי להם בקדנציה הקודמת.

אני סגן שר, אסור לי להצביע נגד החלטת ממשלה, אבל אני מודיע כאן, שזאת תהיה הפעם הראשונה שאני אצביע נגד הממשלה, אני אצביע בעד החוק הזה, כי אני חושב שהחוק הזה חשוב; אלפי אנשים נפגעו קשות.

אני קורא לכל הכנסת, על כל סיעותיה, ללא הבדל בין קואליציה לאופוזיציה, לתמוך בהצעת החוק ולזרז את הטיפול.

היו"ר ד' שילנסקי:

משהו אישי אפשרתי לך, לנהל תעמולה – לא.

אנחנו ניגשים להצבעה. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אלי בן-מנחם, אל תצביע.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26
בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויים לנפגעי גזזת ()
התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

26 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק פיצויים לנפגעי גזזת (CAPITIS TINEA),
התשנ"ג-1992, עוברת לוועדת העבודה והרווחה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם אפשר לבטל את הצבעתו של חבר הכנסת אלי בן-מנחם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין סיבה, אני לא מבין למה רוצים לבטל. אי-אפשר.

הצעת חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתקכ"ג, הצעת חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ג-1993, של
קבוצת חברי הכנסת. בבקשה.

אני מודיע שלגבי החוק הקודם בנושא הפיצויים לנפגעי גזזת, זה היה כל כך אנושי שקצת חרגתי ולא
הקפדתי על הדקות. עכשיו אני חוזר להקפיד על הדקות. בבקשה, אדוני, עשר דקות לרשותך.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, בבדיקה שנערכה לאחרונה באמצע שנות ה-80 – ומאז לא השתנה כנראה המצב – נמצא ש-50% מן הנאשמים בבית-משפט השלום בתל-אביב, הגדול ביותר בארץ, ו-25% מן הנאשמים בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב, לא היו מיוצגים בעת ההקראה. המצב דומה בבתי-משפט אחרים ברחבי הארץ, גם בשלום וגם במחוזי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתכוון להקראה בלבד.

דוד צוקר (מרצ):

אני מתכוון להקראה, מובן שהמצב אחר כך משתנה. כאינדיקטור קיצוני מאוד אני מביא את הנתון הזה, והוא קיצוני, הוא מקצין את המצב.

בכל המקרים הללו בית-המשפט לא מינה עורכי-דין על אף הסמכות שבשיקול דעת שיש לבית-המשפט, קודם כול משום העובדה שהשופט יודע שלמדינה אין מקורות ואין תקציבים כדי להעמיד לרשותו של הנאשם.

צריך לומר, שבתחום זה ישראל היא מדינה מפגרת בצורה קיצונית לעומת מדינות בעולם המערבי.

מובאת כאן הצעת חוק של כמה חברי כנסת, ואני שמח לייצג אותם כאן, הם דוברים מפי – חבר הכנסת גולדשמידט, חבר הכנסת אליעזר זנדברג, חבר הכנסת יצחק לוי וחבר הכנסת דן מרידור. ובשם אני מדבר.

אלו נתונים, כאמור. יכול אדם לבוא ולומר: אבל ראה, יש לנו במשרד המשפטים מנגנון של הסיוע המשפטי והוא מסייע לנזקקים, או לפחות לחלק מן הנזקקים. ובכן, אם אני אקרא מתוך דוח רציני שערך משרד המשפטים בוועדה בראשותו של שופט, שבדקה את פעולתו של הסיוע המשפטי, אני אקרא רק משפט אחד ממנו, אדוני היושב-ראש, כדי להבהיר את מסקנותיו של אותו צוות: "למרבה הצער, אין הסיוע המשפטי במתכונתו היום יכול להתמודד עם עוצמת הדרישה המוצדקת ההולכת וגואה לשירותיו של סיוע משפטי".

חברים, בדין הישראלי אין חובה למנות סניגור לנאשמים שאין להם האמצעים הכלכליים, היכולת הכספית להגן על עצמם. או, במלים אחרות, לגבי רוב אוכלוסיית הנאשמים בפלילים בית-המשפט רשאי לדון בענייניהם בלי שהם נהנים מייעוץ משפטי. ב-85% ניתן לקיים דיון בלי שהנאשם זכאי להגנה.

אדוני השר, העדר שוויון מינימלי, אלמנטרי, בעת עשיית משפט, תסכים אתי, הוא מן ההפרות הקשות יותר, החמורות יותר, של זכויות אזרח אלמנטריות, בסיסיות, ראשוניות, מובנות מאליהן.

מסתבר שהיכולת הכלכלית במדינת ישראל יכולה להכריע אם אדם יורשע או יצא זכאי בדיון; או, אם לומר את זה ביתר פשטות, לאדם עני, לאדם חסר יכולת כלכלית, יש סיכוי גדול יותר להיות מורשע מאשר למי שאמצעים בידו. אין בזה חדש, כמובן, אינני מגלה את אמריקה, אבל העובדה היא, שמדינת ישראל לא השכילה עד היום להעמיד לרשות מי שאין לו יכולת כלכלית, להעמיד לרשותו את הזכות הבסיסית של אזרח ליהנות מזכות כניסה שווה לבית-המשפט כאשר הוא נהנה מהגנה משפטית.

ברוב המדינות בעולם המערבי, כפי שאמרתי, זוהי זכות שלא צריך לתת אותה לאדם בחדס, אלא הוא צריך ליהנות מזה בכבוד, בגאווה, כשירות שהמדינה נותנת – אם אכן אתה מוכיח שאתה נעדר יכולת כלכלית. מובן שזה התנאי.

הצעת החוק המובאת כאן לפנינו, אני לא אפרט אותה, היא ארוכה, מורכבת, מפורטת מאוד, עבד עליה תקופה ארוכה מאוד צוות שלם. הצעת החוק הזאת, כפי שאמרתי, מובאת בשמם של חברי כנסת מרוב סיעות הבית; פרט לי – חבר הכנסת גולדשמידט מסייעת העבודה, חבר הכנסת זנדברג מסייעת צומת, חבר הכנסת יצחק לוי מן המפד"ל, חבר הכנסת דן מרידור מן הליכוד. הצעת החוק הזאת, אומר רק את עקרונותיה הבסיסיים, אומרת את הדברים הבאים.

במקביל לפרקליטות המדינה תוקם סניגוריה ציבורית, משהו בדומה למתכונת הצה"לית. שם זכאי כל חייל, מעבירות מסוימות ומעלה, ליהנות מסניגוריה שצה"ל מעמיד לרשותו. כלומר, במקביל לפרקליטות המדינה תוקם סניגוריה ציבורית. אין ספק שהעמדת מערך של סניגוריה ציבורית במקביל לפרקליטות המדינה ובאותה רמה תגביר את התחושה ההכרחית של אזרחים במדינה מתוקנת, את התחושה הזאת של צדק שנעשה באופן רשמי מטעם המדינה ולא כחסד.

עיקרון שני: במהלך הזמן תיקבע, באופן הדרגתי, כמובן, חובת ייצוג על-פי סוג העבירה. כלומר, לא עוד רשות של בית-המשפט למנות סניגוריה ציבורית או סניגור אם אין יכולת כלכלית לנאשם, אלא חובת הגנה על נאשמים, כמובן על-פי חומרת העבירות.

עיקרון שלישי: מערך הסניגוריה הציבורית יורכב בעצם משני אלמנטים, משני מרכיבים. אחד, מערך התנדבותי קיים של לשכת עורכי-הדין. הוא יצטרך לעבור רפורמה יסודית משום שהוא נהנה היום מסטטוס נמוך מדי, משכר לא הולם, ובדרך הטבע, אם השכר המשולם לסניגורים הוא נמוך מדי, הסטטוס יורד, טיב ההגנה יורד, ומובן שמי שיוצא מקופח מכך הוא הנאשם. זה אלמנט אחד. המרכיב השני הוא סניגורים עובדי מדינה, עובדי הסניגוריה הציבורית שמתמחים בתפקידים וכל תפקידים הוא כעובדי מדינה, כעובדי הסניגוריה הציבורית, להגן על נאשמים באותן עבירות שאנחנו נקבע, כפי שאמרתי כרגע. כלומר, שני המערכים הללו, המערך ההתנדבותי הקיים והמערך מטעם המדינה יאוחדו, והם יאוחדו, וזה עיקרון נוסף, תחת סניגור ציבורי שמעמדו מקביל לפרקליט המדינה, הוא עומד מולו באותה רמה, החל מאותה רמת שכר וכלה באותה רמת חשיבות.

עיקרון רביעי: כיצד מגיעים ליהנות משירותי הסניגוריה הציבורית. ניתן להגיע אם בדרך של הפניית בית-המשפט, כאשר הוא מחייב להעמיד הגנה באותן עבירות שאנחנו נקבע, ואם על-ידי פנייה אישית של הנאשם או מי מקרובי משפחתו.

עיקרון חמישי, חשוב ביותר, אמרתי אותו קודם במשתמע: הזכות ליהנות מן הסניגוריה הציבורית, הזכות ליהנות מן השירות הזה, תיקבע על-ידי שר המשפטים על סמך ועל בסיס קריטריון כלכלי. לא כל אחד יכול ליהנות מן השירות הזה, אלא על יסוד בסיס כלכלי שנועד לאפשר למי שאין ידו משגת את הזכות האזרחית הבסיסית, האלמנטרית, הראשונית, של הגנה בבית-המשפט.

עד כאן ברמה מאוד כוללנית ההצעה של חמשת חברי הכנסת, שציינתי את שמותיהם קודם. אני אסיים ואומר כך: חוסר הנחת מן העובדות העגומות – והבאתי רק את קצה הנתונים שניתן להציג כאן – שעל-פיהן אנשים חסרי יכולת במספרים של אלפים, עשרות אלפים מדי שנה, אינם נהנים מן ההגנה, תחושת חוסר הנחת משותפת לכל המערכת המשפטית, ובכלל לכל מי שבאמת יש בו יסוד של תחושת צדק. עד היום הסתפקה המדינה, מטעמים שונים, בין השאר כנראה מטעמים של חסרון כיס, במערך הקיים של סיוע משפטי.

תחושת חוסר הנחת הזאת הנחתה גם את חברי הכנסת, כאשר הם ביקשו ממתנדבים בראשותו של פרופסור קנת מן – ואני מבקש מאוד מאוד להודות לו על שריכז את העבודה – והם הכינו עבורנו את הצעת החוק הזו.

במקביל, תחושות דומות ליוו גם את הממשלה ואת שר המשפטים הנוכחי, והוא יפרט את זה מייד. היא הקימה צוות שעובד בתחום הזה, הוא עוד לא סיים את עבודתו; אני מניח שעבודתו תהיה, מטבע הדברים, מפורטת יותר, שלמה יותר מהצעה של חברי כנסת שנועדה לקדם עניין. וגם על כך מגיעה ברכה גדולה מאוד לשר המשפטים, ושוב, לצוות שעושה את העבודה במשרד המשפטים.

אני מבקש גם להודות לשר האוצר, שהצעת החוק לא היתה מובאת הנה לולא אישורו – שהבין שמדובר במצוקה חברתית עמוקה מאוד וניאות לסייע לנו בנושא זה.

אני מקווה שהיום אנחנו פותחים במהלך, שלא חייב להיות ארוך בזמן, ואפשר לסיים את עבודת החקיקה בתוך חודשים או בתוך שנה – שבסופו של דבר תמצא הממשלה הזאת, בסיוע הכנסת הזו, את עצמה עומדת בעוד כשנה או שנתיים במצב שבו אנשים שחסרון הכיס עמד להם עד היום לרועץ למימוש זכויותיהם הבסיסיות בבית-המשפט לא יימצאו עוד משוללי זכויות, והמדינה תמצא את עצמה עושה מעשה מרחיק לכת בחשיבותו בתחום זכויות האזרח. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

אני רוצה להודיע בשלב זה, שאחרי חבר הכנסת מיכאל איתן ידבר חבר הכנסת רן כהן, ורק אחריו חבר הכנסת צחי הנגבי. אני מבין שהחילופין האלה הם גם בהסכמת השר. שידעו גם החברים שרוצים להצביע מהו סדר-היום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בא לברך על יוזמתם של חברי הכנסת להציע את הקמתה ולהסדיר את עבודתה של סניגוריה ציבורית בישראל.

היום המצב הוא, שלגבי סוגים מסוימים של עבירות לגבי נאשמים מסוימים, ולא אבוא עכשיו לפרט בדיוק לגבי מי, מטיל החוק חובה על בית-המשפט להעמיד סניגור לרשות הנאשם אם אין לו סניגור. אין החוק מחייב את בית-המשפט להעמיד סניגור לכל נאשם שהוא חסר אמצעים.

העניין הזה כבר נבחן ונבדק על-ידי ועדות מספר. בזמני התכבדתי והייתי חבר בוועדה בראשותו של שופט בית-המשפט העליון בכור, ואותה ועדה המליצה להקים סניגוריה ציבורית בישראל. למיטב ידיעתי, מתוך הכרת השטח, דבר לא נעשה.

לאחרונה חזרה והמליצה הוועדה בראשותו של כבוד השופט שילה להקים סניגוריה ציבורית וליישם את המלצת ועדת-בכור. ואילו אנוכי, בסמוך לתחילת כהונתי כשר המשפטים, התחלתי לפעול במגמה שנוכל ליישם פעם את הרעיון החשוב הזה. לאחר שבאתי בדברים עם חברי, שר האוצר בייגה שוחט, וראיתי נכונות עקרונית להיחלץ למשימה הזאת, מיניתי ב-23 בנובמבר 1993 ועדה, ובכתב המינוי שלה גובשה ההחלטה, שאנחנו נעביר את מינוי הסניגורים מבתי-המשפט, כפי שזה היום, ונקים את הסניגוריה הציבורית, אותו גוף שיהיה אחראי להעמדת סניגורים לנאשמים לפי קריטריונים שהכנסת או אנחנו נקבע.

וכך כתוב בכתב המינוי: הנני ממנה אתכם בזה כוועדה שתציע דרכי העברת מינוי סניגורים ממונים מבתי-המשפט לטיפול משרד המשפטים במגמה להקים יחידה של סניגוריה ציבורית. הוועדה מתבקשת להתייחס לעניין אורח מינוי הסניגורים, דרכי קביעת שכרם והפיקוח על טיב השירות הניתן על-ידם לנאשמים.

כיושב-ראש הוועדה התמנה מר חיים קלוגמן, מנכ"ל משרד המשפטים, ומכהנים בה גם סמנכ"ל המשרד, גלוריה ויסמן ממחלקת החקיקה במשרד המשפטים, מיקי שקד מפרקליטות המדינה, פרופסור קנת מן, שכבר הוזכר לטובה, מהפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל-אביב, עורך-הדין אבי ברדוגו כנציג לשכת עורכי-הדין, המשנה למנהל בתי-המשפט השופט רוני בודסקי ומר אלי דליצקי מאגף התקציבים במשרד האוצר.

ככל שהרעיון הוא מקובל, הוא טוב, הוא רצוי, הייתי אומר שהוא חיוני, ויפה שעה אחת קודם, עיקר הבעיה כאן היא תקציבית. יש עלות רצינית לעניין הזה. לכן חשבנו, שמוטב להתחיל ביישומו ולו בהדרגתיות מסוימת, בין מבחינת האזורים שבהם נפעיל את החוק, דהיינו נקים את הסניגוריה הציבורית, ובין לגבי סוגי העבירות.

העניין הזה נבחן. הוועדה אמורה להגיש לי את המלצותיה עד 1 במרס 1994, וכבר קבעתי מועד לפגישה עמה לקבלת המסקנות. אני מבין, שאם המסקנות יוגשו בשיתוף אגף התקציבים של משרד האוצר, אנחנו נוכל להמשיך בהליכים הנדרשים מבחינת החקיקה, מבחינת ההתארגנות ומבחינת הכנת התקציב במשותף.

אני שמח על העזרה שאני מקבל ביוזמה של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט חבר הכנסת דדי צוקר, ואני מסכים לדברים שהוא אמר כאן לפני, ושל יתר החברים היוזמים את הצעת החוק – חברי הכנסת אלי גולדשמידט, אליעזר זנדברג, יצחק לוי ודן מרידור. כולכם תבואו על הברכה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש מהכנסת, על דעת חברי שר האוצר, להביא הצעת חוק זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט מתוך אמון שאנחנו, דהיינו, יושב-ראש הוועדה ואנוכי וחברי הוועדה יעבדו במשותף ובעצה אחת לקדם את הנושא החשוב הזה. תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

זו ההסכמה, וכך אנחנו נפעל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מחכה עד שהשר ישב. כבר הפעלתי את השעון. נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם

בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת דוד צוקר, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – היועץ המשפטי לממשלה), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת מ' איתן)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתש"כ, הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – היועץ המשפטי לממשלה), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת מיכאל איתן. אנחנו מתכבדים להעמיד לרשותך עשר דקות תמימות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חושב שהפעם אני אפתיע ולא אמצה את כולן.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא נבוא בטענות על כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, אני מבקש להביא לאישור הכנסת לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים. כבוד השר. גם חבר הכנסת יצחק לוי, חשוב שתשמע את דבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת רן כהן, אודה לך אם תשב. חבר הכנסת טמקין.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עומדות לרשותי עשר דקות. אני אנמק בשתי דקות. עד שהשר יבוא, בינתיים אפשר לנוח. מותר לי בינתיים לא לדבר. אני צריך שתי דקות אל השר. אם מותר לי בינתיים לא לדבר, אני מוכן שזה יהיה על חשבון זמני. יש לנו עשר דקות, אני לא צריך את כל העשר.

היו"ר ד' שילנסקי:

למען טובת כלל הכנסת והזמנים והמועדים, הנה השר עזב את כל ההתייעצות החשובה ובא לשמוע אותך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש להביא בקריאה טרומית לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, הצעה שלפיה תקופת כהונתו של בעל תפקיד, יועץ משפטי לממשלה תהיה קצובה בחוק – חמש שנים. אני לא קבעתי מסמרות.

היום היועץ המשפטי מתמנה על-ידי הממשלה. הוא גם יכול להיות מפוטר על-ידי הממשלה. יש הליכים פורמליים ויש הליכים בלתי פורמליים. יש מצב מאוד מאוד לא ראוי, שנתקלנו בו לפחות בשתי תקופות הכהונה האחרונות של יועצים משפטיים. מאחר שבחוק לא מוגדרת תקופת הכהונה של היועץ המשפטי לממשלה, הרגע שבו צריך להחליט או הרגע שבו יועץ משפטי צריך לעזוב את תפקידו הופך להיות רגע מאוד לא ברור, מאוד פרובלמטי, בגלל החשיבות העצומה של התפקיד.

יועץ משפטי לממשלה הוא לא בהכרח העורך-דין של הממשלה, שמראה לה כיצד היא יכולה לפעול תוך התחמקות מהחוק או תוך, נגיד, ניצול פרצות בחוק. לפעמים הוא דווקא שומר על כך שהממשלה תמלא את החוק לא רק כלשונו אלא גם כרוחו. לכן יש לפעמים מצבים שיועץ משפטי לממשלה מצד אחד נמצא מול הממשלה בשאלה של מועד הפסקת כהונתו, ומצד שני הוא צריך לעמוד מול הממשלה ולתבוע ממנה למלא את החוק כלשונו וכרוחו. הדבר הזה מאוד מאוד לא בריא.

נכון, גם אם תהיה תקופת כהונה קצובה של חמש שנים, הממשלה תוכל ברגע מסוים להחליט שהיא רוצה את פיטורי היועץ המשפטי לממשלה. אי-אפשר למנוע את זה מהממשלה, אבל המשמעות תהיה אחרת.

ובצד השני של המטבע: יועץ משפטי יכהן חמש שנים. הוא יודע שעד תום תקופת הכהונה הוא במצב של אי-תלות, הוא משוריין גם על-ידי מה שנקבע בחוק, ואז תקופת הכהונה נגמרת ללא האי-נעימות והאי-בהירות שליוו לפחות את שני היועצים המשפטיים האחרונים.

וגם ממשלה שאולי תרצה להביע איזו מורת-רוח או תשקול פעולות כלשהן נגד יועץ משפטי, היא יודעת שתקופת הזמן קצובה. היום, כשתקופת הזמן אינה קצובה, אין לזה סוף. זה דבר מאוד מאוד לא בריא.

נקיים דיון בוועדה. אולי רצוי שיהיה זמן של שתי קדנציות, או אולי לא שתי קדנציות. אני פתוח לכל העניין הזה. אני מבקש שכמו שנשיא המדינה, כמו ששרים, כמו שחברי כנסת, כמו שרמטכ"ל, כמו שכל בעלי התפקידים הבכירים במדינה, תקופת הזמן של הכהונה שלהם קצובה, כך צריך להיות במיוחד לגבי היועץ המשפטי לממשלה, בשל הפרובלמטיות של תפקידו.

לכן אני מבקש ששר המשפטים לא יתנגד בשלב זה להעביר את הדיון לוועדה. אני חושב שההצעה ראויה לעיון בשלב מקדמי. בוועדה עצמה נשמע אם יש בירורים כלשהם או השגות בקשר לבעיה הזאת ובקשר לפרטים הקשורים ביישום העיקרון, שהוא קביעת תקופת כהונה קצובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק. אני מתנגד להצעת החוק. אני מתנגד לדיון בוועדה של הכנסת בהצעת החוק, משום שאני רואה את החשיבות הרבה של תפקיד היועץ המשפטי לממשלה כמי שממונה על שלטון החוק במדינה. אני חושב שכל דיון בלתי ערוך מראש, ללא מחשבה מספקת תחילה, ללא בדיקה של גוף מכובד, אובייקטיבי, עצמאי, שיבחן את הנושא על כל ההיבטים שלו – מוטב שלא נתחיל לדון בנושא. זהו דיון שאינני יודע מה תהיה אחריתו.

כולנו מבינים את החשיבות שבעצמאות תפקודו של היועץ המשפטי לממשלה. נכון, הוא לא צונח מהחלל. הוא מתמנה על-ידי ממשלת ישראל. אבל מקובל ומעוגן הדבר היטב, שמרגע שהוא מונה, הוא פועל באופן עצמאי כשאינן עליו מרות זולת מרות הדין.

נכון שממשלה יכולה להחליט על סיום תקופת כהונתו של היועץ המשפטי לממשלה, אבל היכן הממשלה בישראל שתעשה כן שלא בתיאום עם היועץ המשפטי לממשלה? דומני שעוד לא היתה כזו.

מיכאל איתן (הליכוד):

התיאום עם זמיר היה איזה שהוא – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי וידידי, אתה יודע היטב שחברי, כבוד השופט יצחק זמיר, הגיש את התפטרותו. אני זוכר שבאתי אליו, ולא הייתי אז בתפקיד שר המשפטים, ואמרתי לו: פרופסור יצחק זמיר, ברגע שהנחת את ההתפטרות שלך, דע שכל רגע יש מי שייטול אותה. וכאשר הוא הניח אותה, זה לא היה בעיצומו של אותו משבר, שבסופו של דבר בעטיו החליטה הממשלה לקבל את מכתב ההתפטרות. אבל כאן היה מכתב התפטרות, שהיה מונח קודם לכן, ולא שהממשלה החליטה, שלא על דעתו, לפטר אותו; אם תבדוק את העובדות. אני זוכר אותן היטב.

כיוון שאני רוצה שהיועץ המשפטי לממשלה – כולנו רוצים – יהיה עצמאי, הרי השאלה של הגבלת תקופת כהונתו כרוכה גם ביכולתו להתמודד באותה אי-תלות, שבה אנחנו רוצים שהוא יתמודד עם התפקיד, משום שאם אדם יודע שהוא מתמנה לתקופה קצובה, ותהיה שלוש שנים או חמש שנים ואפילו יותר, אם הוא רוצה לחזור ולהיבחר, ואם החוק יאפשר לו לחזור ולהיבחר, תמיד קיים החשש שמא הוא ירצה לשאת חן בעיני אלה שהם קובעים אם הוא ימשיך בכהונתו או לא. אילו באת ואמרת: אני רוצה חמש שנים, ויותר מזה – אני מוכן שיוכל להיבחר פעם נוספת, אני הייתי אומר, שהשיקול הזה ירד משיקול ענייני. אבל אם גם זאת אינך אומר, אינני אומר שלא צריך לאפשר לו להיבחר פעם נוספת, אינני יודע אם התקופה היא חמש שנים, אז כל אשר אני אומר: הנושא, עם כל הכבוד, הוא לא בדוק ולא שקול מספיק, ומוטב שלא כך לדון בו.

לכן יש שיקולים לכאן ולכאן מבחינת עצמאות היועץ המשפטי לממשלה. יש מי שגורס, שמוטב שלא תיקבע מראש תקופה והסיום של התקופה יהיה כפי שהוא בפועל עד עכשיו, בהבנה בין הממשלה לבין מי שגורסים שכן תהיה תקופה – וההכרעה איננה פשוטה. לכן אני אומר: היא לא יכולה להיות בדוקה ונשקלת היטב ללא הכנה מספקת על-ידי הוועדה.

לא אסתיר ממך, חבר הכנסת מיכאל איתן, שאינני רוצה גם שתסתמן בציבור בימים אלה איזו מגמה של נגיסה בכוחו ובסמכותו של היועץ המשפטי לממשלה, ולא בסמוך לתחילת תקופת כהונתו, בתחילת תקופת כהונתו. הוא נכנס לכהן על-פי חוק מסוים ועל-פי כללים מסוימים, וזה כך יתפרש. לכן אינני רוצה שזה יתפרש כך.

לכן אני מבקש מחברי הכנסת להסיר עכשיו את ההצעה מסדר-היום. הנושא שהעלה חברי, חבר הכנסת מיכאל איתן, ראוי להיבחן בבוא השעה, על סמך הכנה נאותה יותר של העניין. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן רוצה לנצל את זכות הדיבור שלו. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר, אני מדבר עכשיו ישירות אליך. לא מעניין אותי מה האחרים יצביעו. אני רוצה את ההצבעה שלך. מדוע? השר עמד כאן על הדוכן ואמר: הנושא שהעלה חבר הכנסת מיכאל איתן אכן ראוי להיבחן. ואני מגיש אותו רק כהצעה טרומית, ומדובר – לחברי הכנסת שנכנסו עכשיו לאולם המליאה – בקביעת תקופת כהונה קצובה, חמש שנים, ליועץ המשפטי לממשלה, עם אפשרות לשתי קדנציות, מה שיחליטו. אבל שתהיה תקופת כהונה קצובה.

מה הנימוק היחיד שהשר העלה כאן? הוא אמר: נכון, ראוי להיבחן, יש פנים לכאן, יש פנים לכאן. אבל – הוא אומר – אני לא יכול להסכים להחלטה, כי העברת הנושא לוועדה תביא לתוצאות לא ראויות. הוועדה לא תוכל לדון בזה. ההצעה עדיין לא מבושלת. הממשלה מביעה אי-אמון בכנסת. מה קורה פה? הממשלה אומרת, שהעברת נושא שראוי לבחינה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לא אפשרית, משום שהוועדה לא מסוגלת לשקול נושא כזה כהלכה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא זה אשר אמרתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אלה הדברים. אמרת הנושא ראוי לבחינה? אמרת. אמרת שצריכה להיות ועדה שתבדוק?

שר המשפטים ד' ליבאי:

מיכאל איתן (הליכוד):

בהחלט. אמרת שני דברים: א. הנושא ראוי לבחינה; ב. צריך ועדה שתבדוק את כל ההיבטים לכאן ולכאן. אני שואל: האם לא לשם זה קיימת ועדת כנסת? זה בדיוק תפקידה של הכנסת, או שמא יש מי שחושב, שיש נושאים ראויים לדיון, מקימים ועדה על-ידי הממשלה, היא מכינה, והכנסת – חותמת גומי ותחתום?

אני מתפלא מאוד על הגישה הזאת. ומעניין אותי לראות כיצד יצביע יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, כאשר דברים כאלה נאמרים כאן כסיבה לדחייה של הצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 20

נמנעים – 2

ההצעה להסיר את הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון היועץ

המשפטי לממשלה), התשנ"ד–1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

17 בעד, 20 נגד, שני נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת מיכאל איתן, הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – היועץ המשפטי לממשלה), התשנ"ד–1993, לא התקבלה.

הצעת חוק בחירות לגופים ציבוריים (תיקון – חובת מינוי שופט), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן התחלף עם חבר הכנסת צחי הנגבי, ועל כן תועלה עתה הצעת חוק תתתקל"א, הצעת חוק בחירות לגופים ציבוריים (תיקון – חובת מינוי שופט), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רן כהן. ההנמקה מהמקום. יש לכבודו דקה שלמה. אפשר להגיד הכול בדקה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, בהצעת החוק שאני מביא לכאן לתיקון חוק הבחירות לגופים ציבוריים, אני מבקש להוסיף נדבך למערכת הדמוקרטיה בחיינו הציבוריים. עובדה היא, שעד היום קיים ליקוי מאוד כבד, שגם בגופים גדולים מאוד, שבהם חברים מאות אלפי אזרחי מדינת ישראל, כאשר מתקיימת בהם מערכת בחירות, לא עומדת בראש ועדת הבחירות המרכזית אישיות משפטית, אישיות אובייקטיבית, שיכולה אכן לפקח על טוהר המידות ולעשות צדק בין כל השותפים לבחירות הללו.

אחת הדוגמאות החיוביות היא, ששתי המפלגות הגדולות, גם מפלגת העבודה וגם מפלגת הליכוד, אימצו מרצון, שלא בתוקף חוק, את הנוהג למנות בראש ועדת הבחירות המרכזית שלהן שופט בדימוס.

אני מציע כאן להעביר בקריאה טרומית את הצעתי, כדי שהנושא של העומד בראש ועדת הבחירות המרכזית, ומה הרכבה ותפקידיה, כאשר מדובר בגוף שבו יש למעלה מ-50,000 חברים רשומים, יתחיל להיכנס לאותו תקן נוהלי דמוקרטי, שראוי למערכת החקיקה של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בהצעת החוק של חבר הכנסת רן כהן בסייג אחד, והבינתי שהמציע מסכים עמו. ההצעה אומרת, שהממשלה רשאית לקבוע, כי הבחירות ינוהלו על-ידי ועדת בחירות, שבראשה יעמוד שופט של בית-משפט מחוזי בפועל או בדימוס, שיתמנה על-ידי נשיא בית-המשפט העליון. לאחר שנועצתי בכבוד נשיא בית-המשפט העליון בעניין זה, הוא ביקש, ואני מסכים עמו, שהחוק יאפשר למנות בראש הוועדה שופט של בית-משפט השלום או שופט של בית-משפט מחוזי. זה יקל את אפשרות מינוים של שופטים למשימה חשובה זו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

האם ההסכמה היא רק לגבי שופט בפועל או בדימוס?

שר המשפטים ד' ליבאי:

מקובל עלינו שאנחנו כותבים בחוק שופט בית-משפט שלום או מחוזי, ולא כותבים בפועל או בדימוס. דין שופט בדימוס לעניין זה כדין שופט בפועל, ושאלת המינוי היא בידי כבוד נשיא בית-המשפט העליון.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, התיקון שמציע שר המשפטים מקובל עלי, ואני מבקש לקבל אותו בכפוף להסכמה לקבל את התיקון הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו כבר ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק בחירות לגופים ציבוריים (תיקון חובת מינוי שופט),

התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

12 בעד, אין נגד, נמנע אחד. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת רן כהן, הצעת חוק בחירות לגופים ציבוריים (תיקון – חובת מינוי שופט), התשנ"ד–1993 – אני מבין, אדוני השר, שיש הסכמה שהיא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

עכשיו הגיע תורו של חבר הכנסת צחי הנגבי, ואני משאיר לשיקול דעתו של השר. הבינותי שחבר הכנסת צחי הנגבי דיבר עם השר, אינני יודע את הסיבה, אבל אם הסיבה היא אנושית, תמיד אני נוהג לקולא. האם אתה תסכים שאנחנו נשמע קודם את חבר הכנסת בא-גד, כששר החינוך והתרבות הוא המשיב?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני באמצע הדיון בוועדת שרים. אני מבקש לחזור לשם. מצדי אין מניעה שיקראו לי יותר מאוחר, כאשר חבר הכנסת צחי הנגבי יגיע לכאן, כי אני מבין שהוא נעדר כרגע.

היו"ר ד' שילנסקי:

פשוט אינני יודע את הסיבה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש את רשותו של אדוני להיעדר עכשיו. אני נמצא בבניין כל היום, ואפשר יהיה לקרוא לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בנוכחותך אני מוסר כי בעוד חצי שעה אני מתחלף בניהול הישיבה, והמנגנון עומד על המשמר. אני מודיע בזה למנגנון, שבהסכמת שר המשפטים יתואם מועד לשעה יותר מאוחרת.

יוסי כץ (העבודה):

אולי אפשר לקבוע עכשיו את השעה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, האם אתה רוצה לקבוע עכשיו את השעה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

קשה לי, כי היומן אינו איתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

המועד יתואם. בהסכמה אנחנו לא מוחקים את הצעתו של חבר הכנסת צחי הנגבי, אלא רק דוחים את העלאתה למועד מאוחר יותר. תודה רבה, אדוני השר.

הצעת חוק איסור שביתה למורים וחובת זבל"א, התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתקמ"ו, הצעת חוק איסור שביתה למורים וחובת זבל"א, התשנ"ג-1993, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר החינוך, הגיע אלי מסמך חסוי שלכם, ולפיו ניתנה הוראה לקואליציה להצביע נגד הצעת החוק שלי.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לא חסוי.

אברהם בורג (העבודה):

זה סודות מדינה, יש חיסיון, זה פוגע בביטחון מדינת ישראל...

יוסף בא-גד (מולדת):

ההפרעות הן על חשבון זמנך, כבוד חבר הכנסת אברהם בורג. אני רציתי לשאול את השר, האם זה הוגן שבכלל לפני ששמעתם מה שאני מדבר אתם מחליטים להצביע נגד? אולי רק מפני ששמי הוא כזה, אולי מפני שאני חבר בסיעת מולדת, אני לא יכול להציע הצעה הגיונית? תשמעו אותי ותחליטו. אבל איזה צדק זה, שמראש מחליטים – – –

חיים קופמן (הליכוד):

אתה תמיד מציע הצעות הגיוניות.

אברהם בורג (העבודה):

יש להם ניסיון מהעבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, דבר שני, אני רוצה לשאול: האם פירוש שאתם בעד המשך השביתה של הפרופסורים ונגד כל פתרון, כפי שאתם מנהלים את זה כבר 40 יום? 100,000 סטודנטים מושבתים, מפסידים שנה. מגיע אדם, שהוא אומנם מסיעה קטנה, אופוזיציונית, ורוצה להציע הצעה חכמה, אפילו לא שומעים אם זה חכם או לא וכבר נותנים הוראה להצביע נגד. אני מבטיח שלאחר שתשמע את דברי, כבוד השר, אם יהיה לך אומץ אזרחי לקום ולהגיד: תשמעו, זה הגיוני מה שהוא הציע – אולי. אני מבקש.

אני לא רוצה שתעמידו את הדברים כך שאנחנו בורגנים ואתם קפיטליסטים. אני דואג לכך שהעובדים לא יוכלו לשבות ואתם דואגים לשמור על העובדים. ההיפך הוא הנכון. למה? הגמרא אומרת במסכת קידושין, דף כ', עמוד א' – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אתה יודע את ההבדל בין בורגני לקפיטליסטי?

היו"ר ד' שילנסקי:

גם אני שאלתי מה ההבדל בין שני אלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא רציתי לפגוע ולהבדיל בין מעבידים מנצלים לבין פועלי ישראל. אם אתה רוצה לדעת את ההבדל, כביכול.

אומרת הגמרא: כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו. מי שקונה עבד כאילו קנה אדון. שואל התוספות: וקשה, מאי אדון, די לו להיות כאדון. למה אתה אומר שהוא מעליו? מספיק אם הוא יהיה שווה לו. יש לומר כדאיתא בירושלמי, בש"ס הירושלמי, ופעמים אין לו אלא כר אחד, אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים "כי טוב לו עמך". יש פסוק בתורה, שמי שקונה עבד צריך לתת לו שוויון מוחלט – "טוב לו עמך". מה שיש לך תיתן לו. ואם אינו שוכב על הכר וגם אינו מוסר לאדונו, זו מידת סדום. נמצא שעל כורחך צריך למסור לעובד, דהיינו – אדון לעצמו. רואים פה – היהדות מאוד הקפידה לשמור על זכויות העובד ולא לפגוע בו, עד כדי עדיפות לעובד על המעביד.

לכן אני רוצה לומר, אסור שתהיינה שביתות עובדים. כמו שכולכם תסכימו אתי, שלא תיתכן שביתת הצבא. למה? גם לצבא יש זכויות. כמו שתסכימו אתי, שלא תיתכן שביתת המשטרה, זה מבינים כולם, זה ביטחון המדינה, זה ביטחון הפנים. אני טוען, שחינוך ילדי ישראל בכל גיל שהוא אינו פחות חיוני מאשר צבא ומאשר משטרה ויותר. ככל שיהיה יותר חינוך ילדי ישראל, יצטרכו פחות את המשטרה.

לכן נפסק להלכה בפסק של בית-הדין הרבני – אומנם בית-הדין הרבני היום לא מקובל, היום בית-המשפט העליון נוגס כל חלקה טובה ורודף את בית-הדין הרבני, אבל בית-הדין הרבני עוד בימים הטובים שלו, בתיק מס' 7573/כ"ח בבית-הדין הרבני האזורי תל-אביב-יפו נפסק: אין להצדיק בשום פנים השבתת לימודים וביטול תורה. פוסק הגאון הרב משה פיינשטיין, זכר צדיק לברכה, ב"איגרות משה", חושן משפט, סימן נ"ט – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, חבר הכנסת טמקין, כשקוראים עיתון נוהגים להסתיר אותו ולא להבליט אותו, שכולם יראו.

בנימין טמקין (מרצ):

עם כל הכבוד, זה לא עיתון, זו הצעת חוק שאני הולך להציע.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם מסמך אחר, תשים על השולחן בהסתר. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם הרב פיינשטיין פוסק שהיות שהתשלום למלמד, למורה הוא רק דמי בטלה, מחויבים ממילא ללמד תורה בחינם. כשהעניין נוגע לתלמידים צעירים, שהדאגה לחינוכם ולהתוות להם דרכי חיים לעתיד, הרי השבתת לימודים וביטול תורה משאירים בלבם חלל ריק ומשפיעים השפעה שלילית, שכוח הזרוע והאלימות הם קווי היסוד. תראו כמה הם צדקו בשנת התשכ"ח. היום – האלימות וכוח הזרוע בגלל השביתות שהרשינו. ומתוך חוסר הבנה עמוקה לא ידעו להבחין בין טוב לרע. וריב כי יהיה להם ישפטו לעצמם, כל דאלים גבר. תראו איך שהכול מתבצע.

ולכן אין להצדיק בשום פנים ואופן השבתת לימודים וגרימת ביטול תורה, שהוא עוון חמור. אלא תשאלו אותי בצדק: מה, אתה בעד קיפוח המורים? הפרופסורים? חס וחלילה. אני הראשון שדורש לתת להם את מלוא הזכויות – למורים ולפרופסורים.

לכן העליתי את הצעת החוק. כבוד השר, רצוי להקשיב, הנושא הוא ציפור נפשנו.

אברהם בורג (העבודה):

הסברתי לו משהו בנושא ציפורים ויהדות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מכיר את היחס "הרציני" שלך.

אני לא רוצה, חס וחלילה, לפגוע בשום עובד. להיפך, אני נותן לעובדים את מקסימום ההטבות, מעל מה שקבוע בחוק, כי אני הראשון הסובל מכך שאי-אפשר להשיג מורים מעולים ורבים עוזבים את המקצוע.

כבוד השר, מה שאני מציע – ותחשבו על כך בצורה אובייקטיבית, בלי להתייחס למציע, לסיעתו ולמעמדו באופוזיציה – הוא שמורה יהיה זכאי לשבות. לא ניקח ממנו את הזכות להכריז שביתה, אם הוא מרגיש מקופח. אין זו רק זכותו, זוהי גם חובתו לעמוד על כך שיקבל את המקסימום המגיע לו. אם יתברר לאחר שבוע-שבועיים או חודש – בעצם חודש זה יותר מדי – ולאחר שישבו הצדדים ודנו, אך אין מוצא והשביתה נמשכת, הממשלה אומרת כך והמורים כך ובינתיים נגרם סבל עצום, אז נכניס לעניין את בית-המשפט העליון.

הרי אתם מכבדים כל כך את בית-המשפט העליון, וכך גם אני. אבל כאשר צריך לתת לו את הכבוד, אתם נותנים הוראה לקואליציה להתנגד להצעתי. מה הצעתי? – שבית-המשפט העליון יקבע צוות של שופטים, או שיהיה זה בית-הדין הרבני; בהחלט מקובל עלי שיהיה זה בית-הדין הרבני, אם מישו יחליט לפנות אליו. יהיה זה כל בית-דין המקובל על הצדדים, אך זו חייבת להיות בוררות זבל"א: זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, ובית-המשפט יצטרך להכריע בין הממשלה לבין הפרופסורים במקרה דנן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

האם תסכים לתת לי תשובה, ברשות היושב-ראש?

היו"ר ד' שילנסקי:

במסגרת הזמן שלו, לאחר שיגמור.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

האם הציטוטים שציטטת מפסקי ההלכה, מ"איגרות משה" ומפסק-הדין של בית-הדין הרבני, מדברים גם על לימודי מתמטיקה, האסלאם ותרבות יוון או רק על לימוד תורה?

יוסף בא-גד (מולדת):

כל מה שציטטתי נמצא כאן לעיוןך, כבוד חבר הכנסת רביץ, ואתן לך אותו. אמרתי בתחילה: אין להצדיק בשום פנים השבתת לימודים וביטול תורה, אבל מאחר שהשבתת לימודים, גם של מתמטיקה ופיסיקה, גורמת לתלמידים או לסטודנטים להסתובב ברחובות, ומאחר שהבטלה היא אם כל חטאת, אני חושב שיש להתייחס לזה כך.

אני מסכם: אני מציע לכבוד השר לשקול שנית את הצעתי, לאפשר שביתה עד תום תקופה מסוימת. לאחר מכן, אם לא יוצא עשן לבן, בית-המשפט או בית-הדין הרבני נכנסים לדיון ומחליטים מי צודק וחובה על שני הצדדים לכבד את הפסק. כבוד השר, אם תעשה מה שהצעתי, יכול להיות שהבטחתך שבשבוע הבא יתחילו הלימודים אכן תתממש, ותהיה זו זכותו של הרב בא-גד, שנתן הצעה חכמה, שאינה פוגעת בעובדים, ומצד שני פותרת את הסכסוך בין הממשלה לבין השובתים, במקרה זה

הפרופסורים והמורים בשנה שעברה. אנא, שקול שנית את דברי ועזור לי להעבירה לפחות בקריאה טרומית. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת בא-גד, אגב אורחא השתמשת בביטוי בורגני ובביטוי קפיטליסט, וחבר הכנסת טמקין ואנוכי שאלנו מה ההבדל. העלינו מחשבה – ואני חושב שחבר הכנסת טמקין מסכים אתי, על מנת להרבות מדע וחוכמה – שבורגני הוא אדם בעל מנטליות קפיטליסטית, וקפיטליסט הוא בעל הון שיכול להיות בעל מנטליות קפיטליסטית או ללא מנטליות קפיטליסטית.

בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בסכסוך הזה שבין המרצים לוועד ראשי האוניברסיטאות והאוצר, איני יודע מי הבורגני, מי הקפיטליסט ומי הסוציאליסט. שביתות במגזר הציבורי הן לא שביתות רגילות. הן שביתות שאינן פוגעות במישרין במעביד המופשט הנקרא הממשלה, אלא הן בהחלט פוגעות בציבור מסוים. הזכרתי הבוקר את שביתת הרופאים, או שביתת האחיות, או שביתת העובדים המינהליים בבתי-החולים, שנזקה יכול להיות איום ונורא, ומי שהיה עד למצוקת החולים יודע על מה אני מדבר.

אין כל ספק שהשביתה הזו פוגעת פגיעה קשה מאוד בציבור הסטודנטים, והרחבתי את הדיבור על כך הבוקר, כאשר אמרתי שאנו רוצים לעשות כל מאמץ כדי להקטין את הנזק – והנזק קיים – שייגרם לציבור הסטודנטים, הן על-ידי השפעה על האוניברסיטאות בעניין הארכת משך הלימודים ואי-אובדן סמסטר ושנת לימודים לכשתסתיים השביתה, הן בפניית לשר הביטחון ולרמטכ"ל בעניין שירות המילואים והעתודה האקדמית. בכל הנושאים האלה נשתדל להקטין את הנזק עד כמה שאפשר. אני גם מקווה שהתבונה תנצח והצעתי לפתרון הסכסוך המתמשך הזה תתקבל, דהיינו שבשלב זה נלך למשא-ומתן סביב דוח-צור ולאחר שיתחדשו הלימודים נבדוק באופן רציני ויסודי את מבנה השכר של האוניברסיטאות, כדי לתת שיפוי יותר גדול לאותם מרצים וחוקרים אוניברסיטאים אשר פרנסתם על האוניברסיטה. אני חושב שבמסגרת ההצעה הזו אפשר להתקדם ולפתור את הסכסוך.

אני רוצה גם לומר, שצריך לזכור שהשביתה הזו קשה ומצערת, אבל בצדה לומדים סטודנטים במכללות, והציבור הלומד במכללות הוא ציבור משמעותי. אני מקווה, שאם תבוצע תוכנית, שכבר התקבלה, מספר המכללות יגדל. אני מקווה, שהגיוון והריבוי הזה של המכללות בצד האוניברסיטאות גם ייצור חלוקה יותר נכונה של משאבים ושל לומדים וייתן מקום עוד ל-30,000-35,000 ישראלים אשר יוכלו ללמוד לימודי השכלה גבוהה.

הצעת החוק של חבר הכנסת בא-גד היא מרחיקת-לכת. היא באה לשלול את זכות השביתה.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא נכון. יש זכות שביתה עד גבול מסוים.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

היא באה להגביל באופן משמעותי את זכות השביתה לגבי ציבור המורים והמרצים. זכות השביתה, כפי שגם נפסק לאחרונה בעניין אחר, היא זכות יסודית של ארגוני עובדים, כאשר הארגון מפעיל אותה בהתאם לחוק. נכון, הייתי מעדיף שבזכות השביתה הזו ישתמשו בזהירות ובקמצנות, והייתי מעדיף שבישראל כמו במדינות אחרות – וכמו שאמור בחוקת ההסתדרות – שביתה תוכרז רק לאחר הצבעה של כלל חברי האיגוד. אני חושב, שזה רעיון דמוקרטי ונכון, שאינו פוגע בזכות השביתה אלא מחזק אותה.

אבל במצב הקיים בארץ, דרך יישוב הסכסוכים ופתרון מוגדרת היום בהסכמי עבודה קיבוציים, וגם כאן היה הסכם עבודה קיבוצי שהמרצים פרשו ממנו. הממשלה מתנגדת להתערבות ביחסי עבודה מוסכמים, הכוללים גם דרך ליישוב סכסוכים, באמצעות חקיקה שתקבע חובת בוררות זבל"א. יש לנו גם מכשיר אחר, מכשיר של צווי ריתוק בשירותים חיוניים, ואנו לא חושבים שראוי להשתמש בו במקרה זה.

בשל כל האמור לעיל, מתנגדת הממשלה להצעת החוק האמורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים מהקואליציה, שלפתע הופיעו בהמוניהם – זה כל כך גורלי שצריך לעשות גיוס המוני?

צר לי שעלול להשתמע מדברי כבוד השר כאילו אני בא לפגוע בזכות השביתה. אני חוזר ומדגיש: אני בעד זכות השביתה, ואסור בשום אופן למנוע את הזכות להתארגן לשביתה ממי שמרגיש קיפוח.

אני מדבר על דבר אחר. הוא כבר שובת, השביתה נמשכת ולא מצליחים לפתור אותה, כפי שקורה עכשיו עם המרצים. למה לא נכניס היום גורם נוסף של בית-המשפט העליון? על זה לא קיבלתי תשובה, כבוד השר. זאת אומרת, אני מדבר על זכות ימי השביתה. תקבעו שבוע, שבועיים, חודש.

לכן אני מסכם ואומר: 1. זכות שביתה – מדובר על אורך ימי השביתה תוך הכנסת בית-המשפט העליון, ולא חס וחלילה מישהו אחר; 2. אני מדבר על כל השירותים החיוניים – גם רפואה, גם מגן-דוד-אדום, גם מכבי-אש. במקום שתוציאו צווי ריתוק, שלא מצייתים להם, תנו לבית-המשפט העליון או לבית-דין רבני את כוחו.

לכן אני חוזר ואומר לאלה שנזעקו ובאו. זכות השביתה נשמרת אבל בגבול מסוים, ואחר כך יאמר זבל"א או בית-המשפט העליון את דברו. אני חושב שזה מאוד הגיוני, וכך נגמור גם את השביתה הנוכחית. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 20

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק איסור שביתה למורים וחובת זבל"א,

התשנ"ג–1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, 20 נגד, אין נמנעים.

יוסף בא-גד (מולדת):

כפתור ההצבעה לא עובד אצלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת יוסף בא-גד בנושא איסור שביתה למורים וחובת זבל"א, התשנ"ג-1993, לא נתקבלה.

הצעה לסדר-היום

שביתת עובדי עיריית בני-ברק

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 3477, בנושא: שביתת עובדי עיריית בני-ברק. אני מזמין את חבר הכנסת שמואל הלפרט.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, כנסת נכבדה, ביום ראשון השבוע פרצה שביתה בעיריית בני-ברק. היום נכנסת השביתה ליומה הרביעי, והיום שמענו על החרפתה כאשר ועדי העובדים החליטו להפסיק גם את עבודת קבלני הניקיון הפרטיים.

העיר בני-ברק, שמתגוררים בה כ-140,000 תושבים, בהם כ-50,000 בני נוער מתחת לגיל 18, היא העיר הענייה ביותר בארץ. כ-30% מהאוכלוסייה וכמחצית מילדי העיר חיים מתחת לקו העוני.

עיריית בני-ברק נתונה כיום במשבר כספי עמוק, המונע ממנה תפקוד כספי תקין וגורם שיבושים חמורים במתן שירותים לתושביה.

כתושב בני-ברק אני יכול להעיד בפניכם שכבר היום, ביום הרביעי לשביתה, המצב הופך בלתי נסבל, ואם השביתה לא תיפסק מייד, בעוד כמה ימים תטבע העיר בזבל ובצחנה. קיימת סכנה ממשית לבריאותם של רבבות מתושבי העיר, ובמיוחד לאוכלוסיית הקשישים והנוער. כמו-כן יש חשש שחברת "מקורות" תפסיק את אספקת המים לעיר בשל חוב.

לצערנו, בגלל המצב הכספי החמור של העירייה, פרצו בשנה האחרונה כמה שביתות, שגרמו לשיבושים חמורים ביותר בניהולה השוטף של העיר.

בשנת 1993 עשתה העירייה מאמצים רבים לצמצם את הוצאותיה ולהגדיל במקביל את הכנסותיה, ובשל כך נשארו השירותים ברמה ירודה.

אני רוצה לציין, כי בבני-ברק אין פארקים שעלו מיליונים מכספי משלמי המסים, כפי שהם קיימים בערים אחרות. אין תיאטרונים, בתי-קולנוע ובתי-שעשועים. תקציב העירייה לפעולות תרבות כמעט אפסי.

הגורמים העיקריים שהביאו למצבה הכספי של העירייה נובעים מקצב הריבוי הטבעי המבורך, בשיעור גבוה ביחס לכל עיר אחרת במדינה, ומהוצאות גבוהות לחינוך ולרווחה, ועדיין יש בבני-ברק כ-200 כיתות לימוד בקרוונים.

ההוצאה לחינוך ולרווחה בשנת 1993 תסתכם ב-108 מיליון שקל, ואילו השתתפות הממשלה תסתכם ב-55 מיליון שקל. הרכבה המיוחד של האוכלוסייה גורם לה למיעוט הכנסות. אולם, מצד שני, העיר בני-ברק תורמת רבות לשיפור מצבה הדמוגרפי של האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל, והיא ראויה להתחשבות מיוחדת בגין זה.

בבדיקה שנערכה להשוואת תקציב עיריית בני-ברק לתקציב שבע ערים דומות: באר-שבע, בת-ים, חולון, נתניה, פתח-תקווה, ראשון-לציון ורמת-גן על-פי ההוצאה בפועל בשנת 1990, שהיא השנה האחרונה שלגביה יש דוחות כספיים לשנה מלאה, לאחר בדיקה מפורטת של התקציב בסכומים לנפש, ובניתוחים אחרים, נמצא כי ניתן למצות את ההבדלים כדלקמן. כאן הייתי רוצה, אדוני שר האוצר, שתקשיב.

1. ההוצאה בתקציב הרגיל לאספקת שירותים ולמינהל, למעט פירעון מלוות והוצאות מימון, מגיעה ל-988 שקל לנפש בבני-ברק, לעומת 1,179 שקל לנפש בשבע ערי המדגם, שהן דומות לבני-ברק, וזה הפרש רציני, של 209 שקל לנפש.

2. הפרשים ניכרים במיוחד נמצאו בהוצאות ובהשתתפות הממשלה בסעיפי החינוך. ההוצאה לילד היא 746 שקל בבני-ברק, לעומת 1,192 שקל בשבע ערים – הפרש עצום של 446 שקל לכל ילד.

השתתפות משרד החינוך מגיעה ל-349 שקל לכל ילד בבני-ברק, לעומת 587 שקל לילד בשבע ערי המדגם – הבדל של 238 שקל לכל ילד.

מאידך גיסא חוסכת בני-ברק לממשלה תקציבי עתק. בבני-ברק אין תחנה משטרה, כי פשוט אין צורך בכך. בני-ברק חוסכת מאות מקומות בבת-סוהר ותקציבים רבים שמוצאים במקומות אחרים למלחמה בסמים וליתר מרעין בישין.

סבורני שהממשלה, משרד האוצר, חייבים להתחשב בבעיות המיוחדות והייחודיות של העיר בני-ברק.

על הממשלה לכסות את כל הוצאות החינוך ולמצוא פתרון לכיסוי הגירעון, המסתכם ב-100 מיליון שקלים שהעירייה חייבת, חוב שאינו גדול, יחסית, לחובות של ערים אחרות. לדוגמה, בתל-אביב, שם האוכלוסייה גדולה פי שניים-וחצי, העירייה חייבת מיליארד ו-500 מיליון שקלים.

חברי הכנסת, בני-ברק היא עיר של תורת חיים ואהבת חסד; עיר עם מאות ישיבות, אלפי בני-תורה, מאות ארגונים וולונטריים לעזרה הדדית, גמ"חים, בתי-תבשיל לגלמודים, ארגונים לעזרה רפואית ועוד. בני-ברק מקרינה את אור התורה והחסידות למדינת ישראל ולעולם היהודי כולו, ובתור שכזו היא ראויה להתחשבות וראויים התושבים שיימנע מהם סבל מיותר.

על שר האוצר להקציב מענק מיוחד לבני-ברק, כדי לחלץ את העיר מגירעונותיה הקשים, ולאשר לה מענק שוטף בהתאם למגיע לה. ובינתיים, אדוני שר האוצר, חייבים להעביר מקדמה כדי לאפשר תשלום המשכורת והחובות הדחופים, שאינם סובלים דיחוי, כמו החוב ל"מקורות" ואחרים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת הלפרט. אני מזמין את שר האוצר, שישב על הצעתו של חבר הכנסת שמואל הלפרט. בבקשה, אדוני השר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אף שהיתה כאן כנראה אי-הבנה ואני לא חשבתי שאני הוא זה שמשיב, מכיוון שאני מכיר את הנושא ומכיר את בעיותיה של עיריית בני-ברק בפרט ואת נושא השלטון המקומי בכלל, לא היתה לי התנגדות להשיב, אף שחלק מהנתונים אינם בידי.

אני יכול להגיד לכנסת שסיימנו, לפני יומיים, בסיס של הסכם בין השלטון המקומי, משרד האוצר ומשרד הפנים, מתוך מגמה לעשות בחינה של מצב הרשויות המקומיות כולן – אלה שבמצב יותר טוב, אלה שבמצב יותר קשה – ולנסות להגיע להסכם גם בנושא המימון, חוב העבר, ההתנהגות הפיננסית בעתיד, תוך כדי חקיקה שנגזרת מדוח שאומץ על-ידי הממשלה, דוח-סוארי, שבו יהיה אלמנט של שכר ועונש בשלטון המקומי, שבו יהיה בסיס של תקציב יציב ואיתן, שבו בכל עירייה ומועצה יהיה אדם חיצוני שינהל את הדברים אם אכן תהיה התמוטטות כספית, שלא בצדק.

עיריית בני-ברק היא אחת מהעיריות הנמצאות במצב כספי קשה. היא נמצאת במצב כספי קשה לא רק בגלל המציאות שתיאר חבר הכנסת הלפרט. לי יש גם טענות מסוימות, לא קטנות, על דרך הניהול שהתקיימה בעיריית בני-ברק. אני לא רוצה להיכנס לפרטים, אני חושב שהאוכלוסייה בבני-ברק לא צריכה לסבול וצריך לתת לה את השירותים. נפח התקציב של העירייה אינו קטן, בעיקר לנוכח הטענות שסעיפים רבים בהוצאה לא קיימים בבני-ברק, ולכן יש סימני-שאלה לגבי העניין הזה.

אני מסכים שהמצב הסוציו-אקונומי של העיר לא טוב; האוכלוסייה ברמת הכנסה נמוכה, יחסית; משפחות עם הרבה מאוד ילדים, כן ירבו, ובכל אופן יש בעיה שאתה צריך להתמודד איתה.

אני, במסגרת ההסכם שלנו עם השלטון המקומי כולו, באותן ישיבות שלגביהן יש בעיה, ודרך אגב, לגבי עיריית בני-ברק – הסדר מיוחד שבוצע במלואו על-ידי הממשלה, ולצד הרב לא בוצע על-ידי עיריית בני-ברק, דיבר על תוכנית הבראה והתייעלות וכלל גם מענק ממשלתי בסכום של עשרות מיליוני שקלים כבר בשנת 1993.

עם זאת, במקרה ביקרתי אתמול בעיריית בני-ברק. לא הייתי אורח העיר אלא אורח שר הקליטה. עברתי בכמה מתקני קליטה בבני-ברק ונפגשתי גם עם ראש העיר, גם עם סגנו, גם עם אנשי המינהל, עם גזבר המועצה, ושוחחנו כמה מלים בעניין. הבטחתי לעשות שני דברים: א. במסגרת ההסדר הכולל שייחתם בינינו לבין מרכז השלטון המקומי ומשרד הפנים, אחת העיריית שתיבדק מייד, מהר ככל האפשר, במגמה לראות כיצד מתגברים על המשבר, תהיה עיריית בני-ברק; כמו-כן ביקשתי מאנשי משרד הפנים – אנחנו העברנו סכום מסוים של כסף לחלוקה לעיריות במצוקה, על-פי ההסכם בינינו לבין השלטון המקומי, ואני ביקשתי שסכום מסוים יועבר לעיריית בני-ברק מעבר לתשלום הרגיל, כדי שהיא תוכל לשלם לעובדיה וכדי שהיא תוכל לעבור את התקופה של כמה שבועות עד שנגיע להסדר.

פתחתי את דברי ואמרתי, שלא חשבתי שאני אצטרך לענות, לכן אני לא יכול לדעת בוודאות מה הסכום והאם הוא כבר הועבר היום לעיריית בני-ברק. מכל מקום, כוונתי היא לעשות כך שהשביתה תימנע או תופסק, שהעובדים יקבלו את השכר, וכפי שאמרתי, הפתרון הבסיסי צריך לבוא לאחר בדיקה והתדיינות. לאור העובדה שהגענו להסכם עם מרכז השלטון המקומי, בדיקת עיריית בני-ברק תהיה בין הבדיקות הראשונות שאנחנו נעשה.

אני מציע לך להסתפק בהודעתי, אבל אם תרצה להעביר לוועדה כלשהי, ומכיוון שממילא כל הנושא של ההסכם עם השלטון המקומי בוודאי יידון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה או בוועדת הכספים, אני הייתי מציע להסתפק בהודעתי. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר האוצר. האם אדוני, חבר הכנסת הלפרט, מסתפק בהודעת השר?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני?

אברהם הירשזון (הליכוד):

הוא מציע להעביר את ההצעה לוועדה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

— — — כדי שקודם כול נפתור את הבעיות של בני-ברק. היא חייבת — — —

היו"ר ר' אדרי:

גם השר מסכים להעביר את ההצעה לוועדה, אבל אתה צריך לבחור את הדרך היעילה. שר האוצר הציע דרך יעילה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ר' אדרי:

ועדת הפנים ואיכות הסביבה. אני מבין שאדוני השר לא מתנגד שהנושא יעבור לוועדה.

חברי הכנסת, נצביע. מי בעד העברת הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – יצביע, אלא אם יש הצעה אחרת. ההצבעה החלה, בבקשה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 9, נגד – אין, נמנעים – אין. הנושא עובר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

הצעת חוק צינון נושאי משרה בכירים, התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק תתק"ט, הצעת חוק צינון נושאי משרה בכירים, התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון. בבקשה, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תודה רבה לך. אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הצעת חוק זו חוזרת על האמור בסעיף 6 לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969, ואולם היא מחמירה את התייחסות החוק ביחס לנושאי משרה בכירים. לא זכור לי מקרה אחד שבו הופעל סעיף 6 לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), אף שסעיף 8 לחוק מאפשר נקיטת הליכים פליליים נגד מי שמפר אותו. לא זכור לי מקרה אחד שבו הופעלה הוועדה להיתרים על-פי סעיף 11 לחוק הנ"ל. אך כל מי שמתעניין וקורא את העיתונות היומית, מתבשר חדשות לבקרים על טובות הנאה לא מעטות שזוכים בהן משרתי הציבור הישראלים בחוץ-לארץ וסמוך לפרישתם מתפקידם.

מה היא המשמעות של הפקת טובות הנאה עם סיום תפקיד ממלכתי בחוץ-לארץ? המשמעות היא, שקיים חשד כבד ששליחותו של אותו עובד או שירותו בחוץ-לארץ היו נגועים בשיקולים זרים, שיקולים של ציפייה לאותן טובות הנאה שתבואנה עם סיום התפקיד. ואם היתה ציפייה כזאת, מי לידנו יתקע שהחלטותיו של אותו עובד אומנם היו ענייניות ולא מושפעות מאותה ציפייה?

משום שאינני רוצה לפגוע באדם ספציפי, אביא דוגמה היפותטית: נספח חקלאי של נציגות ישראל בחוץ-לארץ אמור לקיים קשרים של חילופי מידע עם גורמים חקלאיים של הארץ המארחת, וברשותו ידע על טכנולוגיה חקלאית ייחודית לישראל, אשר ישראל אינה מעוניינת להפיצה באותה ארץ מארחת או בסביבותיה. והנה, במסיבת קוקטייל הנערכת בנציגות פונה גורם מקומי רב-השפעה אל הנספח החקלאי, חולק לו שבחים רבים על כישוריו ומיומנותו ומביע את צערו על כך שאותו אדם אינו יכול לפעול עבור המדינה המארחת. שהרי לו היה הדבר אפשרי, היה הוא, הנספח החקלאי, אדם אמיד וחשוב. הדברים אינם נופלים על אוזניים ערלות. הנספח החקלאי מסיים את תפקידו, וזמן קצר לאחר מכן הוא אומנם הופך לאדם אמיד באותה מדינה מארחת. מיותר לציין שבהזדמנות זו המידע החקלאי הייחודי הופך להיות נחלת המדינה המארחת בניגוד לרצונה של מדינת ישראל.

דוגמאות דומות אפשר למצוא ביתר קלות בין הגורמים העוסקים בייצוג מדינת ישראל במכירת ידע וטכנולוגיות צבאיות. המעבר מהייצוג הממלכתי אל הייצוג הפרטי הוא מהיר וקצר וכמובן גם משתלם, למרות כל הסיכונים שבו.

אגב, גורם משתלם זה הוא הדוחף גורמים ביטחוניים בכירים שזה לא כבר פרשו משירות פעיל, להעמיד את הידע ואת הכישורים שצברו במערכת הביטחון לטובת גורמים זרים, אפילו במחיר פגיעה בשמה של מדינת ישראל או ביחסי החוץ שלה או בנכסיה האחרים.

מכירת ביטחון על-ידי גורמים ששירתו בכוחות הביטחון הישראליים לידי גורמים זרים היא תופעה שגילה עשרות שנים. מכירת ביטחון זו, לא רק שהיא מדללת את ערך הידע הביטחוני של מדינת ישראל, אלא היא גם עלולה לסבך את מדינת ישראל עקב הרפתקאותיהם של סוכני הביטחון הללו בתקריות דיפלומטיות לא נעימות.

פרשת אימון סוחרי הסמים הקולומביאנים בידי קצין מילואים של צה"ל הותירה צלקות בשם הטוב של ישראל ושל קציני צבאה. עלינו לזכור, כי לא מדובר רק על מסחר בנשק קונבנציונלי, אלא על מכירת תורות לחימה שחלקן פותחו ושוכללו על-ידי צה"ל ואינן מצויות בידי צבאות זרים.

אומנם מדינת ישראל, במסגרת ההתפרקות הכללית מנכסים ביטחוניים מבצעת מכירת ידע ביטחוני דומה לגורמים שבסופו של דבר נמצאים בהתמודדות מולנו, אצל אויבינו. לכן אין צורך להרחיב תופעה זו על-ידי כך שכל בעל גישה לידע יוכל למוכרו ברחבי העולם. העברת ידע מסווג לגורמי חוץ בלי לקבל הסכמת המדינה היא עבירה פלילית; ובעניין "חוד החנית" והקולומביאנים הורשע קצין צה"ל במילואים בייצוא ידע ביטחוני ללא היתר, אך עונשו היה סמלי.

יש לראות בחומרה את עצימת העיניים מצד כוחות הביטחון והגורמים הממשלתיים ביחס לייצוא ידע ביטחוני, ובכלל זה ביחס לשכירי חרב יוצאי צה"ל.

בימים אלה נחשפו תושבי המדינה למלוא כיעורה של תופעה זו, כאשר נתגלה כי קציני צה"ל, שהבכיר בהם הוא תת-אלוף במילואים, היו לשכירי חרב בקונגו. אני חושב שפרשה זו עדיין בראשיתה, לצערי הרב. למרות הניסיונות לטשטש ולטיח את הנושא, הרי איך שמביטים על תופעה זו, אין ספק שאותם קצינים וחיילים שהוכשרו למקצועם הצבאי על-ידי צה"ל ובמימון כספי המדינה, עושים שימוש פרטי, ציני ומרגיז בידע שרכשו בשירות צה"ל ומספקים לאנשי הצבא של קונגו את הידע הזה, בלי שהוסמכו לכך על-ידי איש.

מה זו אם לא עזות מצח קנטרנית מצד אחד של אותם אנשי צה"ל לשעבר? היש עוד מדינה שתסכים לייצוא שיטות הפעולות של צבאה בדרך זו? האם בדק מישהו אם אין כאן מסירת סודות צבאיים שלא ברשות למי שאינו מוסמך לכך?

כדי ליטול מהעיסוק הזה את הפיתוי הממשי שלו, דהיינו את הסיכוי לרווח מהיר, קובעת הצעת החוק שהגשתי, אדוני השר, כי למדינת ישראל תהיה הזכות לחלט כל רווח וטובת הנאה שיפיק העובד הבכיר העובר על הוראות החוק, וכך ייעשה צדק כפול: מבחינת מדינת ישראל יהיה זה רווח שממילא הגיע לה, הואיל ונעשה שימוש בידע ובקשרים הממלכתיים; ומבחינת הפרט יהיה זה לקח למי שמנצל רכוש לא לו כדי לעשות רווחים קלים אגב פגיעה ברכוש המדינה.

לכן, אדוני השר, אני קורא להצביע בעד הצעת החוק, משום שהיא באה, בסופו של דבר, להיטיב עם כולנו. ואת הכפילויות המסוימות שבין הצעתי לבין הוראת החוק הקיימת, ניתן להסדיר על נקלה בלי שייפגע העיקרון שקובעת הצעת החוק.

אדוני השר, גם בדברי תשובתה של הממשלה היא אמרה שהחוק אינו מושלם ושהממשלה מתכוונת להתייחס לנושא הזה בעתיד. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני, חבר הכנסת אברהם הירשזון. ישיב שר האוצר. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אף שהנושא כשלעצמו הוא נושא מוצדק, הממשלה מתנגדת להצעת החוק הזאת בגלל העובדה שבעצם יש בחקיקה שלנו מערכת שבאה להגן בפני התופעות הללו.

בהצעת החוק המונחת על שולחן הכנסת מציע חבר הכנסת הירשזון לקבוע, כי עובד בכיר שנשלח מטעם מדינת ישראל לשירות בחוץ-לארץ יהיה מנוע מליצור קשר עסקי או משפטי עם גורם בחוץ-לארץ שעמו היה בקשר במהלך שליחותו במשך שנתיים מיום שסיים את השליחות בפועל.

עד כאן ההנמקה להצעת החוק, וגם אני אינני חולק על עצם העובדה שכך צריך להיות. אבל הממשלה מתנגדת להצעת החוק מאחר שהיא מיותרת. נושא זה כבר מוסדר בחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה) ובתקנות שהותקנו על-פיו.

סעיף 6 לחוק שירות הציבור מסדיר באופן ספציפי את ההגבלות בפרישה משירות בחוץ-לארץ לתקופה של שנתיים. הצעת החוק מתעלמת כאן מקיומה של הוראה זו.

כמו כן, נמצא בהכנה תיקון מקיף וכולל לחוק זה. לפיכך אני מציע, והממשלה מציעה, להתנגד להצעת החוק ולהסירה מסדר-היום של הכנסת.

אני יכול להגיד באופן ברור, ואמרתי זאת גם בפתח דברי, שהעניין המהותי והבעיה הנגזרת מעובדת היותם של עובדי מדינה משרתים בחוץ-לארץ, כאלה שלאחר תקופה מסוימת מוצאים את עיסוקם ואת קשריהם עם אנשים שאתם הם היו בקשרים בזמן שליחותם – אין מחלוקת שזה דבר חמור, שאסור שיתקיים.

אבל, כפי שאמרתי, יש תקנות, יש הנחיות, יש הוראות. לכן אני חושב שמיותר להעמיס על ספר החוקים שלנו חוק אשר אינו בא למלא פרצה מסוימת.

משה נסים (הליכוד):

מה זה אומר, שאין יישום של החוק?

שר האוצר א' שוחט:

אינני אומר, אבל אם יש תופעות, וכנראה היו תופעות כאלה, הן קיימות וגם יהיו בעתיד, אני בהחלט חושב שצריך למצות את כל מה שמוסדר בתקנות ובהנחיות המתייחסות לתקופת צינון של מישהו שעבד בחוץ-לארץ. אין מחלוקת על העניין הזה, אין מחלוקת שהדברים צריכים להיעשות, ולא רק להיות רשומים בתקנה או בחוק כלשהו.

לכן אני בא ואומר, שהבעיה היא בעיה שמחייבת התנהגות מתאימה של השלטון ושל המערכות כלפי אותם אנשים שמנצלים, חלילה, לרעה את משך שהותם בחוץ-לארץ, יוצרים קשרים עסקיים, ולאחר מכן צומחות להם מזה טובות הנאה כאלה ואחרות, עם פרישתם מהתפקיד.

הרי עניין הצינון הוא לא עניין שמתייחס אך ורק לנושא הזה. עניין הצינון הוא עניין כזה, שהוא נמצא גם במערכת בתוך מדינת ישראל, גם במערכת שמחוץ למדינת ישראל, ואנחנו יודעים שהדברים קרו ויש לנו צורך להתמודד אתם בצורה כזאת שהדברים יהיו מכוסים.

לכן אני אומר לחבר הכנסת הירשזון: הרעיון הוא נכון, הבעיה היא בעיה, וכולנו – ולא חשוב באיזה צד של הבית אנחנו נמצאים – צריכים להתנגד לתופעות שיש בהן תועלת לאותם שליחי ממשלה, יהיו אשר יהיו, שמנצלים את הדבר לתועלתם. אבל אני יכול להגיד, שהדבר מוסדר וקיים, ואם יש פרצה, חבר הכנסת נסים, וקורה שעובד ציבור כזה או אחר לא מתנהג כהלכה, קיימות המערכות שצריכות לטפל בכך.

אני מניח שגם חבר הכנסת הירשזון לא היה רוצה ולא היה מעוניין שעל כל חוק שקיים יוצע חוק חדש, על כל תקנה שקיימת יוצע הסדר חדש, שבסיכומי של דבר בא להעמיס גם על מערכת החקיקה, גם על פעולת הוועדות, בדבר שאין בו צורך. לו הייתי בא ואומר: אדוני היקר, הדברים כפי שהם קיימים צריכים להתנהל אחרת, או לו הייתי אומר שמה שאתה מעלה איננו צודק – הייתי יכול להבין את עמדתך. אבל אני חוזר ואומר, שבסיכומי של דבר הדבר הזה מכוסה, זה קיים. יש לגנות בכל תוקף את התופעות שמתייחסות לעניין הזה, יש מערכת שמטפלת בעניין. לפיכך, אני רואה שהצעת החוק היא הצעת חוק שאיננה במקומה.

אני במקומך הייתי מעלה בשאלה בנושא ספציפי כזה או אחר, כי אני מבין שהיה נושא מסוים שעמד על הפרק ובעקבותיו, אני מניח, עלה בלבך הרעיון של הצעת החוק. לפיכך, אני בא ואומר: הצעת החוק איננה במקומה, הדבר מכוסה, התופעה היא תופעה שלילית שיש לגנות אותה.

לפיכך, אני מביע בזה את עמדת הממשלה, שהיא עמדה נגד החוק הזה, וכפי שאני אומר, לו אני הייתי מגיש הצעת חוק, בוודאי הייתי מצרף כמה דברים שכרוכים בצינון בתחומי מדינת ישראל. יש

בעיות חמורות לא פחות בתחומי מדינת ישראל. אם חבר הכנסת הירשזון מתכוון לנושא מסוים, שאם אינני טועה, תפס כותרות ספציפיות בעיתונות בשבועות האחרונים – אינני רוצה להתייחס אליו, כי אינני מכיר את הפרטים – אולי מן הראוי היה שתעלה הצעה לסדר-היום, או שאילתא לשר הרלבנטי, או שאילתא למי שאחראי לעניין, ובדרך זו היינו יכולים לטפל בעניין.

נדמה לי שאתה בדברייך לא התייחסת לנושא הספציפי, אלא הצגת חוק שמדבר על התופעה הכללית.

דוד מגן (הליכוד):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

הוא עומד במסגרת הזמן. לא נתתי לו שום הנחה מיוחדת.

דוד מגן (הליכוד):

אני חושב שהקפיץ של השעון התקלקל.

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא. אדוני שר האוצר, יש לך עוד 30 שניות.

שר האוצר א' שוחט:

עוד 30 שניות?

היו"ר ר' אדרי:

כן, כמעט דקה.

דוד מגן (הליכוד):

יש לך גם רוב.

שר האוצר א' שוחט:

בדרך כלל אני מקצר בדברי, אינני מהנאמים כמו חבר הכנסת מגן או חבר הכנסת מיקי איתן.

דוד מגן (הליכוד):

יש לך רוב בטוח.

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שאת העיקר אפשר להגיד בזמן קצר, אבל לפעמים הנסיבות מחייבות הרחבה מסוימת, כי הנושא הוא מורכב מאוד, מסובך מאוד, ואני חושב שחברי הכנסת ראויים לשמוע את עמדת הממשלה בנושא הכבד והחשוב הזה.

חיים קופמן (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

אני חוזר ואומר, שחבר הכנסת הירשזון בוודאי נגע בתופעה שהיא שלילית ביסודה.

לפיכך, הממשלה מתנגדת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תנו לי רק להיערך. אנחנו מצביעים עכשיו. מה היתה הצעתך, אדוני השר?

שר האוצר א' שוחט:

להוריד.

היו"ר ש' וייס:

וההצעה של חבר הכנסת הירשזון?

דוד מגן (הליכוד):

להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים עכשיו על הצעת חוק צינון נושאי משרה בכירים, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון, שמציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה, אם היא תאושר. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 22

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק צינון נושאי משרה בכירים,
התשנ"ג–1993, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

20 בעד, 22 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רגע, שבו. אל תצטרפו. חבר הכנסת שגב, אל תצטרף עכשיו.

גונן שגב (יעוד):

אני כבר הצבעתי.

היו"ר ש' וייס:

אתה היית? סליחה. חברי הכנסת, זה מבחן מאוד רגיש למה שהיה לנו. מי טוען שהצבעתו לא נקלטה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לא, עכשיו אתה נכנסת.

קריאה:

הם לא היו פה.

קריאות:

לא היה צלצול.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברים, אתם רואים מה הסיפור? סליחה, עם כל הכבוד, אל תתקרב. היה צלצול?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא היה צלצול.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, תראו, הסיפור חוזר על עצמו. שבו. אני מבקש לשבת עכשיו. את חושבת שנפתור את זה בצעקות? חברי הכנסת, תקשיבו לי. לדאבוני, בדיוק כשקראו לי לדקה להצביע זה קורה שוב. מה לעשות, גם עם זה נסתדר. יש בעיות יותר קשות לכנסת. אנחנו חוזרים על בעיה שהיתה לנו.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

תודה על העצה.

בעניין זה יש לנו החלטה של ועדת הכנסת, וננהג על-פיה. אני פונה אליכם בכל החברות – – –

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

לא ויכוח עכשיו, רגע.

אני פונה אליכם ממש בחברות, מעבר לשיקולים מפלגתיים, שמי שלא היה פה בזמן ההצבעה על-יד מושבו – לא יהיה.

חבר הכנסת מירום, זה עניין חדש, תזכיר לנו מה היתה ההחלטה של ועדת הכנסת בעניין זה.

משה קצב (הליכוד):

רבותי, אין ויכוח.

משה נסים (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אני לא אתן לדבר לפני שנשמע את יושב-ראש ועדת הכנסת. שנייה, נקל זה על זה, נפתור את זה. אני מודיע שנפתור את זה. אל תצביעו עכשיו, רגע.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

שמעתי אותך. אל תצביעי עכשיו, רגע. בבקשה, חבר הכנסת מירום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, הואיל ונראה לי שלא יהיה כאן ויכוח – –

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שלא יהיה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

– – אני מוכן לחסוך מהמליאה את ההסבר. נדמה לי שחבר הכנסת קצב לא מבקש הצבעה נוספת. נגמור את זה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

מי שלא נכח בפועל ולא לחץ על הלחצנים וההצבעה שלו לא נקלטה, לא צריכה ההצבעה שלו להיקלט.

היו"ר ש' וייס:

תנו לו להמשיך. אל תצביע אפילו עכשיו, עם כל הכבוד.

משה קצב (הליכוד):

לכן חבר הכנסת מאיר שטרית איננו תובע את הכללתו ברשימת המצביעים, אלא שחברי כנסת מסיעתי מערערים על כך שלא היה צלצול, ולכן – –

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני אשאל את סגנית המזכיר.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

היה צלצול, תאמין לי שהיה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא היה.

משה נסים (הליכוד):

לא היה צלצול.

יעקב שמאי (הליכוד):

לא היה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, לפעמים אין דבר מכביד יותר מן האמת.

אומרת לי סגנית מזכיר הכנסת שהיה צלצול בראשית – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זה לא נכון.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

למה לכם להלבין פני סגנית מזכיר הכנסת ברבים כשאני הולך להגיד את האמת? אנחנו לא רק אנשים פוליטיים, אנחנו מעבר לזה. אומרת לי סגנית מזכיר הכנסת שהיה צלצול כאשר שר האוצר –

--

יעקב שמאי (הליכוד):

כמה חברי כנסת חירשים?

היו"ר ש' וייס:

תקשיב, חבר הכנסת שמאי, סבלנות. כששר האוצר עלה לדוכן היה צלצול, זאת אומרת, לפני 12-13 דקות.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אז אני מוכרח להתייחס באמון לדברים. אין גבול לזה, חברים. יום רביעי הוא יום קשה.

לפיכך, תוצאות ההצבעה הן: 20 בעד. יש מישהו שטוען שההצבעה שלו לא נקלטה בכפתור? אין. 22 מתנגדים, אין נמנעים. אני מודה לחבר הכנסת משה קצב, יושב-ראש סיעת הליכוד.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש הנחיות ברורות בעניין הצלצול.

היו"ר ש' וייס:

נעשה את זה. אנחנו לומדים כל יום. אני מודה על היושר וההגינות. תודה רבה.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – השוואת זכויות לנכי המלחמה בנאצים).

התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בדיון. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אבנר חי שאקי להביא את הצעת חוק תת"ל, הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – השוואת זכויות לנכי המלחמה בנאצים), התשנ"ג-1993. בבקשה.

אני מבקש מסגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת אדרי', לנהל את הישיבה. אני מצטער שהורדנו אותו מהבמה. זה קורה פה לפעמים לצורך הצבעות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, בין קורבנות הנאציזם תופסים מקום מיוחד הנכים, אלה שנפגעו בגופם או בנפשם או בשניהם פגיעות שהותירו נכות, צלקות וסבל בל ישוער, הנמשכים עד עצם היום הזה.

הכנסת חוקקה בשעתה, בראשית שנות המדינה, שני חוקים שבהם ניסתה למסד תשלומים ותגמולים וקצבאות ממלכתיים לנכים קורבנות הנאציזם באירופה. האחד, חוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957; השני, חוק נכי המלחמה בנאצים, התשי"ד-1954.

הענקת פיצויים תגמולים לקורבנות השואה לעולם לא תפצה, לא נפשית ולא מעשית, על הסבל הנורא, האובדן, על ההשפלה ועל העוול שסבלו וממשיכים לסבול קורבנות המשטר המתועב ביותר בהיסטוריה האנושית, המשטר הנאצי.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. אני מבין שאתם מדברים שם על קואליציה.

אריה דרעי (ש"ס):

למה אדוני מבין כך? אתה טועה.

היו"ר ר' אדרי:

אתם מפריעים לנואם, זה הכול.

דב שילנסקי (הליכוד):

הם מרכיבים את הממשלה החדשה.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אפשר. אני לא אומר שלא. אבל – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

נראה כי לעולם לא יוכלו קורבנות הנאצים לממש, ולו חלקית, ולו בצורה סמלית, את זכותם המוסרית, שאין עליה עוררין, להתפצות ולו במשהו משמעותי על סבלם הנורא והמתמשך. המחוקק הישראלי, הכנסת, קבע צורות ודרגות שונות של פיצוי ותגמולים לנכי המלחמה בנאצים ולנכי רדיפות הנאצים. השוואת הזכויות, הפיצויים והתגמולים בשני החוקים מלמדת בבירור, כי נכי רדיפות הנאצים מופלים לרעה לעומת נכי המלחמה בנאצים, וכי אפליה זו גורמת נזק כספי גדול לנכי רדיפות הנאצים, נוסף על הנזק הנפשי הרב הכרוך בעצם תחושת האפליה, שלדעתם, ולפי השכל הישר, אין לה כל הצדקה.

תחושת העוול של נכי רדיפות הנאצים מקורה בנזקים הגופניים והנפשיים שנגרמו להם מהרדיפות במשך תקופת השואה. רבים מהם בגיל מתקדם ביותר היום וזקוקים לטיפול סוציאלי, רפואי ופסיכולוגי ולשירותים קהילתיים שונים, טיפול שהופך חיוני יותר ויותר עקב גילם הגבוה של הללו הנמצאים בתהליך הזדקנות מתקדם.

אם נזכור כי לחלק מנכי רדיפות הנאצים אין, למרבה הצער, בני משפחה וקרובים שיוכלו לסייע להם במצוקתם, ניטיב להבין את חומרת מצבם ההולך ומחריף. מדינתנו, הנלחמת היום בעוני בישראל בכלל, ודאי וודאי מחויבת היא מוסרית, מחויבות כפולה ומיוחדת לאלה שעוניים מצטרף לסבלם הגדול הנובע מהיותם במשך שנים נרדפים על-ידי חיות הטרף הנאציות.

אם חותרים אנו בכנות לאפשר מינימום של חיי כבוד לאזרחי ישראל בכלל, חובה כפולה ומכופלת היא לאפשר סיום בכבוד של חייהם של אלו מבינינו שתחת השם "נרדפי הנאצים" מקפלים בתוכם מסכת ארוכה וגדולה של סבל בן בלי שם ברוח, בנפש ובגוף שגרמו להם רדיפותיהם האכזריות של הנאצים על לא עוול בכפם, על היותם יהודים, ועל היותם יהודים בלבד.

אין ספק שקיימים קשיים כספיים תקציביים ושמילוי הדרישות האמורות יחייב הגדלת ההוצאות של המדינה. אלא שהצדק והיושר מחייבים שיעשה מאמץ ממלכתי, ולו חלקי, לתיקון העיוותים שהוזכרו. מדובר באלפי אלפי קשישים שסבלם רב בלאו הכי, ונעשה מעשה צודק ומועיל ביותר אם נשחר אותם מתחושת העוול המקננת בהם, ויהיה זה לכבודה של ישראל אם תעשה זאת היום.

האנשים הללו ברובם נמצאים בשנות ה-70 לחייהם. תוחלת החיים שלהם, כמו של כל אזרחי ישראל, ידועה. אלה שמקבלים תגמוליהם מידי מדינת ישראל ראויים להכרת המדינה בסבלם ולהקלתו, ובעיקר להקלת סבלם החומרי לפחות, שעליו ניתן לפצותם.

כך, למשל, גיליתי כי נכי רדיפות הנאצים, לרבות אלה המקבלים את הרנטות מגרמניה, שבחרו לעשות זאת על-פי החוק, ושהובטח להם כי מצבם ומעמדם וזכויותיהם בארץ לא יהיו שונים לרעה משל האחרים, אינם מקבלים תעודות של נכים, כמקובל – כפי שגיליתי – בכל מדינות אירופה שבהן שלטו הנאצים בימי מלחמת העולם השנייה ולפניה. לא ייתכן שאנשים אשר סבלו סבל דומה מידי אותם נאצים מרושעים יקבלו יחס שונה ופיצוי שונה רק משום שחלק בחר לקבל את הפיצויים שלו בישראל, וחלק בחר, על-פי החוק, לקבל את פיצוייו מגרמניה. אני מתכוון להנחות ברשויות מקומיות, להנחות במע"מ, הנחות במס קנייה, במס, סיעוד ועזרה בבית. הזכות להוריש את הזכות הזאת לבן הזוג או לבת הזוג מוכרת בחוק לנכי המלחמה בנאצים ואיננה מוכרת בחוק לנכי רדיפות הנאצים.

כל הדברים הללו מביאים אותנו למסקנה, שיהיה זה צודק ונכון והוגן מצד מדינת ישראל אם יתוקנו עיוותים אלה. ודאי שזה יעלה כסף, אדוני שר האוצר, אבל לא מדובר בסכומים משמעותיים. מדובר בסילוק תחושת העוול. כבר קבעו פסיכולוגים גדולים, שתחושת העוול פעמים היא גדולה מן העוול עצמו.

מפני שהציבור הזה מונה למעלה מ-10,000 איש, כפי שבדקתי, מה יהיה נכון יותר, הוגן יותר ומוסרי יותר מאשר לבוא היום, אומנם באיחור של עשרות שנים, לתקן מעוות? יש מעוותים שאינם ניתנים לתקון, כדבר החכם מכל האדם; אלה שמתו, לצערנו, ולא זכו לקבל את השוויון שחתרו אליו. אבל, תודה לאל, אלה שהם בחיים ומצפים ולוחמים ונאבקים דרך ארגונים שונים לתקן את העיוותים הללו, ראויים גם ראויים הם שהמדינה תעשה מאמץ, שאינו גדול כל כך, לבוא לקראתם.

סוף סוף, אין כמו מדינת ישראל החייבת מוסרית לפצות אנשים אלו. מדינת ישראל קמה על חורבות השואה. מדינת ישראל רואה עצמה נציגת כל קורבנות השואה. מדינת ישראל היא שניהלה את המשא-ומתן לקבלת השילומים מגרמניה. לכן, לא עולה על הדעת שהעוול המתמשך הזה, שלפיו חלק מקבל סכום בסביבות 1,300 ש"ח לחודש ואלה שנמצאים בארץ מקבלים בסביבות 700 ש"ח לחודש, כמחצית בלבד ממה שמקבלים חבריהם, ימשיך להתקיים. שהרי ייתכן מאוד ששני יהודים שהיו באותו מחנה, שסבלו אותו סבל ונפגעו על-ידי אותו צורר, האחד נשאר בישראל והשני בחר ללכת לגרמניה כדי להגדיל את הכנסתו, לא ייתכן שדווקא הישראלי ימצא נפגע. אין היגיון ובוודאי אין הגיונות להעניש את אלה שבחרו להישאר בישראל, שהרי הישארותם בארץ היתה פרי בחירתם החופשית. ומדוע יענשו על זה שהם בחרו להישאר בארץ כשאחרים בחרו אחרת?

לכן, אדוני שר האוצר, אני יודע שהנושא מוכר לך, אני יודע שיידידי ומכובדי – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, כבר עברת על הזמן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

עוד דקה אחת, אדוני. מדובר בנושא כבד – – –

היו"ר ר' אדרי:

נתתי לך שתי דקות נוספות. אני מבקש שתסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אנא ממך, תן לי לפחות לסיים יפה.

היו"ר ר' אדרי:

בסדר.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ובכן, סגן יושב-ראש הכנסת שילנסקי כבר העלה היבט של העניין. אני מעלה פה היבט בדרך תחיקתית של העניין, ואני מצפה ששר האוצר, כנציג ממשלת ישראל, ובוודאי כנציגה של מדינת ישראל, הנציג הבכיר ביותר בתחום זה, יעשה מאמץ להתגבר על התפיסה השלטת היום אצל פקידי האוצר, שיש להקשות ככל האפשר על אלה, שאגב נזקקים לכסף הזה לעזרה רפואית. מה שניתן להם אינו מספיק להם. אין להם קרובים שיבואו לעזרתם. חלק מהם אין להם ילדים שיהיו לידם. המדינה היא זו שצריכה למלא את הפונקציות הללו. זה מוסרי, זה אנושי, זה יהודי, ואין ספק שעם קצת מאמץ ועם קצת רצון טוב ניתן להתגבר.

לכן אני מבקש לאשר את הצעת החוק הזאת המובאת בפניכם, חברי חברי הכנסת, משום שאני חושב שזה יביא לתיקון קטן של מעוות גדול. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אני מזמין את שר האוצר להשיב על הצעת החוק. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אודה על האמת שקצת התפלאתי על הגשת הצעת החוק הזאת, לא בגלל מהותה ולא בגלל דברים הכרוכים באותה אוכלוסייה, הרלבנטית להצעת החוק, אלא בגלל העובדה שחבר הכנסת שאקי ביקש פגישה אתי. חבר הכנסת שאקי היה במשרדי לפני כשבועיים והסברתי לו כי הנושא מטופל בדרך מסוימת. כן הסברתי לו, שלפני כמה שבועות, אם אינני טועה כחודשיים, הועלתה הצעת חוק דומה במליאת הכנסת, על-ידי חבר הכנסת שילנסקי. ואז אני הצעתי שחבר הכנסת שילנסקי יסכים שלא תהיה הצבעה ותתקיים פגישה אתי, עם עובדי האוצר ועם נציגי הארגונים המדוברים, מתוך מגמה לראות למה אפשר להגיע והאם אפשר להגיע לפתרון, שאומנם לא ייתן את כל ההשוואה המוחלטת. שכן, עם כל הסבל שעברו האנשים האלה ועם כל הבעייתיות, מובן לכולם, ולא בכדי קבעה ממשלת ישראל תנאים שאינם זהים בין שתי האוכלוסיות שאתה הזכרת אותן, נרדפי הנאצים והלוחמים בנאצים.

ואכן התקיימה פגישה עם חבר הכנסת שילנסקי ועם נציגי הארגונים – דיווחתי לך על הפגישה – וסוכם שישבו אנשים יחדיו וימצו אותם דברים שבהם יש מקום לתיקון, אותם דברים שמהווים את מרכז הכובד של הסבל והכאב של האוכלוסייה הזאת, מתוך מגמה להגיע לפתרון. אני יודע שהתקיימו דיונים. אני יודע שישבו וניסו להגיע לאיזה הסכם. אני גם יודע שיש התקדמות בעניין.

לפיכך אני בא ואומר לך, חבר הכנסת שאקי, מאוד תמהתי כאשר ראיתי את הצעת החוק. אני חשבת שביציאתך ממשרדי שוכנעת שאכן הנושא בטיפול. יכולת לשאול את ידידנו המשותף חבר הכנסת שילנסקי האם התקיימה ישיבה, האם נעשה טיפול כלשהו בעניין. אני משוכנע שאילו שמעת את הדברים ממנו, ואולי גם מאנשי הארגונים, יכול להיות שדיברת אתם, היית יכול להבין שיש כמובן התקדמות. אין הסכמה מלאה, אבל יש טיפול בעניין.

אני לא חושב שאנחנו צריכים להעביר את הדבר בחקיקה. לא בכדי, אני חוזר ואומר, החוק שעסק בעניין לא נתן זכויות זהות. הדבר קיים אצלנו, עם כל הצער שבדבר, במערכות שלמות, כאשר באים אנו לפצות אנשים שנפגעו. יש הבדל בין תאונת עבודה לבין תאונה בצה"ל לבין תאונת דרכים. יש מערכות שונות ומשונות ואין זהות מוחלטת בפיצוי, אף שהסבל יכול להיות קשה במידה שווה. אולי ההבדל הבולט ביותר הוא פיצוי חיילים שנפצעים בזמן שירותם ופיצוי משפחותיהם לבין פיצוי נפגעים אחרים.

אני חוזר ואומר, ואמרתי גם בישיבה הקודמת, כאשר הועלה החוק על-ידי חבר הכנסת שילנסקי – הייתי מעדיף שלא לבוא ולהגן על הפליית אדם שנפגע בהיותו במחנה ריכוז לעומת אדם שנלחם בנאצים כפרטיזן. יש בעיה בעניין. אני חוזר ואומר, אני לא אטום לעניין. שרי אוצר דחו את הטיפול בבעיה זו שנים. במשך שנים אמרו שרי אוצר שהם אינם מוכנים לטפל בזה. כאשר עלה העניין ואתה באת אלי, הסברתי לך מה אנחנו עושים בעניין.

לפיכך אני פונה אליך ומבקש ממך. אינני רוצה שהצעת החוק תיפול או תעבור, הנושא מטופל. אם תראה אתה ויראה חבר הכנסת שילנסקי, אחרי כמה שבועות, שלא נגיע להסכמות, לא נגיע לתוצאה

בעניין הזה, תוכלו לחזור ולהעלות את הצעת החוק. אני מבקש ממך, חבר הכנסת שאקי, להסכים להצעתי להצטרף למה שהציע חבר הכנסת שילנסקי. אמרו לי שהגיעו לתוצאות כלשהן. אני לא יודע אם זה מוסכם או לא מוסכם. אמרו לי שיש התקדמות. אם הנושא לא ייסגר במשך כמה שבועות בצורה שהסכמנו עליה, הדבר יוכל לעלות מחדש, לדיון ולהכרעה בכנסת.

לפיכך אינני רוצה להצביע נגד הצעת החוק. אני רוצה להגיע לפתרון מוסכם, ואני פונה אליך, חבר הכנסת שאקי, בבקשה שהדבר לא יוצבע אלא יצטרף יחד אתך לאותו נושא שעליו הסכים חבר הכנסת שילנסקי. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר האוצר. אדוני רוצה להשיב? בבקשה, חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, הקשבתי ברוב קשב לדבריך, אדוני שר האוצר. אין לי צל צלו של ספק בכוונותיך הטובות, ואני גם מאמין שהקבוצה שעליה הטלת את העניין ובה משתתף חבר הכנסת שילנסקי, סגן יושב-ראש הכנסת, אכן מתכוונת להתמודד עם הבעיה. תרשה לי להעיר הערה, ואני אסיים מייד.

אני חושב שבעניין הזה לא שמעתי תשובה משכנעת, במה גדול סבלו של אדם שהיה באיזה מרתף במשך שנים, ויום חפשו אותו הנאצים ובנס הוא ניצל, לבין מי שלחם כפרטיזן. אנחנו כאן יודעים איזו גבורה נדרשה מאלה ומאלה גם יחד. וזה מה שאמרו לי האנשים שדיברתי אתם וראשי הארגונים: במה סבלו קטן מסבלם?

הלכתי לבדוק מה קרה במדינות אירופה. הרי במדינות לא מעטות באירופה שלט הצורר הנאצי ונחוקו חוקים דומים. שם לא נעשה הבדל בין נכי מלחמה בנאצים לנכי רדיפות הנאצים. יכול להיות שהיתה תפיסה פילוסופית מסוימת, שעל-פיה בדקו והשוו. אני חושב שניתן לייחס זאת למושג שואה וגבורה. זה קורבן השואה וזה איש הגבורה. לכן גם החוק נקרא חוק השואה והגבורה. הדברים באמת ידועים.

אני נוטה להאמין שהוועדה תתמודד עם מכלול השאלות. אשמח להיות בקשר עם הוועדה, אבל הייתי רוצה שהדבר יעשה דרכך ובהוראתך, כדי שאפשר יהיה לשמוע, להגיב ולהציע. הייתי רוצה שיציעו דברים ולא יקבלו אותם כמוסכמה או כגזירה מגבוה – – –

שר האוצר א' שוחט:

הדיון הוא יחד עם הארגונים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

נכון. מכיוון שאני עומד בראש ועדת המשנה לעניין נפגעי הנאצים, שהיא ועדת משנה ליד ועדת הכספים, חשבתי שאני משקף בזאת דעות של חברים. אגב, דיברתי אתם והם בהחלט מסכימים שניתן לתקן פה כמה עיוותים. אם אתה נכון לכך שכיושב-ראש ועדת המשנה הזאת אשתתף גם אני בישיבות הללו, על מנת שאוכל להביא ולהביע את דעתי, אם זה ייקח זמן קצר יחסית, אני מוכן לתביעה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר האוצר, מסכים?

שר האוצר א' שוחט:

מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת שאקי, אתה מסכים?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מוכן, על מנת שבתוך חודש וחצי נוכל להעלות זאת.

דב שילנסקי (הליכוד):

האם אני יכול לומר שני משפטים לסיכום?

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להגיד מלה טובה על שר האוצר. הרי אני מטפל בנושא הזה מזמן שאני חבר הכנסת. זו הפעם הראשונה שיושבים ברצינות ועושים חישובים מדויקים. היו הרבה מאוד פגישות, לא שלי, לי היו רק כמה פגישות, אבל של אנשי מקצוע שיושבים עם אנשי האוצר. אני מקווה שנגיע להבנה. אני מודיע לחברי, ידידי, מורי ורבי פרופסור חבר הכנסת שאקי, שלכל הישיבות האלה אני אזמין אותו להצטרף לניהול המשא-ומתן ומקווה שנגיע פעם אחת לתיקון העוול הגדול שנעשה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת שילנסקי.

דוד מגן (הליכוד):

אולי שר האוצר יסכים שהמנדט שביקשת – – – בתחילת מושב הקיץ.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אי-אפשר לקצוב זמן, זה בידי נשיאות הכנסת.

אדוני שר האוצר, האם אתה מציע להשהות את הנושא או להצביע היום?

שר האוצר א' שוחט:

אני הצעתי להשהות.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת שאקי, אתה מסכים?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאין מתנגדים. אנחנו לא נצביע והנושא יידון בזמן ובמועד כפי שתקבע נשיאות הכנסת, אם בכלל זה יבוא לדיון בנשיאות הכנסת.

הצעת חוק לתיקון סדרי מינהל (העברת פנייה לטיפול), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תתת"ב, הצעת חוק לתיקון סדרי מינהל (העברת פנייה לטיפול), התשנ"ד-1993. ינמק מן המקום חבר הכנסת אברהם הירשזון. בבקשה, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, הצעת החוק שאני מציע עכשיו באה להגן על האזרח הקטן, על האזרח הקטן ששלח אותנו לכנסת. היום אדם פונה לפקיד בבעיה, בבקשה מסוימת, ומקבל תשובה מאותו פקיד, ואינני כולל את כל הפקידים בכך, אבל יש הרבה מאוד פקידים חסרי סבלנות שאומרים: הפנייה הזאת היא לא בתחום טיפולי, והאזרח איננו יודע למי הוא חייב לפנות. הוא נשאר עם אותה פנייה, איננו יודע למי הוא צריך לגשת, כיצד הוא צריך לטפל בנושא, למי הוא צריך לפנות. הדברים הקטנים האלה, שלנו הם נראים אולי כדברים קטנים, לאותו אזרח פשוט אלה דברים גדולים, שהוא מפסיד עליהם שעות, ימים וחודשים רבים ואיננו יכול למצוא את פתרונו.

לכן, הצעת החוק שאני מציע אומרת שאותו פקיד שמודיע בדברי תשובתו: העניין איננו בטיפולי, יאמר לאותו אזרח למי עליו לפנות ובטיפול מי נמצאת הבעיה או התביעה שאותה ביקש האזרח לתבוע.

אני מבין שהממשלה מסכימה לעניין. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת הירשזון. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת הירשזון מציע בהצעת החוק שלפנינו לקבוע בחוק, כי על עובד ציבור שקיבל פנייה בכתב והתברר שהטיפול בה אינו בסמכותו לדאוג להעביר את הפנייה לגורם המוסמך. הממשלה תומכת בהעברת הצעה זו לוועדה לביקורת המדינה, אשר תבחן את הצורך בחקיקה זו, במידה שתהיה תמיכה בוועדה.

אבל הממשלה מסתייגת מסעיף 4 להצעה, משום שהוא מטיל חובת בירור עמוקה ולפעמים קשה מי הוא הגורם המוסמך, והחובה הזאת מכבידה על עובד הציבור למעלה מן הנדרש. אני מניח שבזמן הדיון בוועדה ימצא לכך פתרון. לפיכך, לדעתי, ניתן להסתפק בסעיף 2 להצעה, שעל-פיו אם יתברר כי הסמכות לטיפול בפנייה נתונה לגורם ממשלתי או ממלכתי אחר, יעביר העובד את הפנייה לגורם המוסמך.

אני מסכים, לפיכך, בשם הממשלה, להעביר את החוק לדיון בוועדה לביקורת המדינה, תוך ההסתייגות האמורה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר.

הצעה אחרת לחבר הכנסת דוד מנע, להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אדוני חבר הכנסת מנע, מן המקום בבקשה. אני חייב לפעול על-פי התקנון.

רן כהן (מרצ):

שהמליאה תדע שבועדת הכנסת מתקיים עכשיו דיון – לבטל את כל הנוהל הזה של מי שתומך ומי שמתנגד. אבל חבר הכנסת דוד מנע עדיין נהנה מן הספק.

היו"ר ר' אדרי:

זה טרם הגיע לידיעתי. אני מודה לך, חבר הכנסת רן כהן.

דוד מנע (הליכוד):

אני מודה לחבר הכנסת רן כהן, שנותן לי ליהנות מן הספק.

אדוני היושב-ראש, מדי שנה מפרסם האומבוסמן את דוח התלונות המגיעות אליו, ומדי שנה בשנה מגיע דוח שלם ומפורט לכל חברי הכנסת – על חלק מהתלונות המדגמיות שהגיעו אליו ורובן נמצאו מוצדקות.

דבר אחד חסר לנו ומצאתי את ההזדמנות לומר את זה, והוא נושא האכיפה. פקיד שעשה דבר-מה שלא ייעשה, האומבוסמן בדק זאת ומצא שהוא לא עשה את הדבר בצורה נכונה, הטעה אזרח,

טרטר אזרח, פגע באזרח, לפעמים גם עשה דברים לא חוקיים לאזרח – מה קורה אתו? מה עושים אתו? איך אנחנו מונעים הישנות התופעה הזו בעתיד, אם זה ברשות מקומית, אם זה במשרד ממשלתי, אם זה בצה"ל, אם זה בכל מוסד ציבורי אחר? חסר לנו הנושא של אכיפת הביקורת במשרדים ולימוד לקח לאותם פקידים, שלא יחזרו לטרטר אותו אזרח. אדוני השר, אתם חייבים למצוא דרך על מנת לאכוף תיקונים כדי שאותם פקידים ישלמו מחיר עבור טרטור של אותו אזרח.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

אנחנו נצביע. מי בעד העברה לוועדה ומי להסרה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון סדרי מינהל (העברת פנייה לטיפול), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 16, נגד – אין, נמנעים – אין. הנושא עובר לוועדה.

הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון – עידוד הון אנושי), התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תתצ"ח, הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון – עידוד הון אנושי), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת בנימין טמקין. אדוני חבר הכנסת, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר, הייתי מעדיף כמובן להציג את הצעת החוק מן המקום מתוך הסכמה עם הממשלה, אבל מכיוון שהממשלה עדיין לא גיבשה את עמדתה – אגב, אחרי שנים של בדיקת הנושא – אני נאלץ להציע את הצעת החוק שלי בנושא עידוד השקעות הון, או התיקון שאני מציע.

הבוקר השתתפתי בדיון בוועדת העבודה והרווחה בנושא נערות במצוקה, ודובר שם על סכומים שיכולים לפתור בעיות אנושיות בלתי רגילות וכואבות ביותר. אנחנו מדברים שם על 5 מיליוני שקל, 2 מיליוני שקל, תוספת של 244,000 שקל לטיפול בנערות במצוקה, או 380,000 שקל למקלט לנערות במצוקה בצפון. כאשר מדובר בנושאים כאלה יש חוות דעת, אימפקט על האינפלציה, מה יקרה אם תהיה תוספת וכל המערכת תתמוטט, ואני לא רוצה להוסיף לעניין הזה כי ברור מה קורה כל פעם.

יש פריטים בתקציב שאיכשהו הופכים לפרות קדושות ולא דנים בהם, והם פריטים מאוד מאוד מיוחדים, קודם כול בזה שהם גדולים מאוד. אז היום אנחנו לא דנים על פריט אחד, שגם בו צריך לטפל, וזה אותו פריט של 4.8 מיליארדי שקל שהולכים להורדת עלויות העבודה, סבסוד למעסיקים על מנת להוריד את עלויות העבודה שלהם.

אגב, המספר הזה הוא מספר פנטסטי. ואני אגיד למה, בין היתר, לו היה כתוב בתקציב 4.5 מיליארדים, או לו היה כתוב בתקציב 5.3 מיליארדים – היחס לעניין הזה היה אותו יחס. אסור לגעת בזה, למה? אם אתה נוגע בזה, תהיה אבטלה גדולה מאוד במשק.

אני פונה לכל מיני גורמים באוצר, אני פונה לאקדמיה, ושואל אותם שאלה פשוטה: מה קורה אם אני מוריד מזה 200 מיליון שקל? לא יודע, כך אומרים לי. אם זה רעיון כל כך טוב בשביל ליצור תעסוקה, אני שואל אותך, למה אתה לא מוסיף לזה עוד 200 מיליון שקל? כי אתה גם לא יודע מה התוצאה של העניין הזה. אבל על זה אין דיון. עכשיו אנחנו לא דנים על כך.

שר האוצר א' שוחט:

היה על זה דיון גדול בזמן התקציב.

בנימין טמקין (מרצ):

עכשיו אנחנו דנים בנושא אחר – עידוד השקעות הון. ואנחנו יודעים שמדובר על סכום של כמה מאות מיליוני שקלים כל שנה ושנה. המטרות של החוק הזה, של עידוד השקעות הון, שקיים הרבה שנים, המטרות הן בהחלט מטרות ראויות. מה הן המטרות? המטרות הן לפתח את כושר הייצור של משק המדינה, על-ידי גידול המלאי של הון יצרני, תוך עידוד השקעות בנכסים קבועים; לעודד השקעות בענפי התעשייה והתיירות, הנחשבים למועדפים; להגביר את היצוא; ליצור תנאים למשיכת אוכלוסייה לאזורי הפיתוח, וכך הלאה וכך הלאה.

עובדה אחת אי-אפשר להכחיש. שנים על שנים יש לנו עיירות פיתוח; שנים על שנים מעודדים השקעות הון בעיירות פיתוח, ועיירות הפיתוח ממשיכות להיות עיירות פיתוח. מתי הן כבר יהיו משהו אחר ולא עיירות פיתוח, אם כל כך הרבה כסף זורם בצורה הזאת?

עובדה היא, שמכיוון שיש ספק לגבי היעילות של החוק הזה, באה ועדה שאתה מינית ובדקה את הנושא. אני רוצה לקרוא מה היא קבעה לגבי החוק כפי שהוא קיים היום. ועדת-פוגל, בהתייחסותה למטרות החוק קבעה, ש"ניסיון רב שנים בהפעלת החוק על גלגוליו השונים חשף תפיסות מוטעות, שבעטיין לא הושגו מלוא מטרותיו של החוק ולא מוצה הפוטנציאל שבהפניית משאבים כה רבים לצמיחה ולחיזוק אזורי הפיתוח. במהלך השנים התגברו והתרחבו הקולות אשר הציעו שינוי בחוק עד כדי ביטולו המוחלט".

אתה פונה אל המחקרים באקדמיה. מה אומרים לי באקדמיה? אני קראתי מאמרים שנכתבו. אומרים לי: עידוד השקעות הון מעודד עיוותים, השקעה בהון פיסי יצרני על-פי תפיסות מיושנות, ומצד שני איננו יוצר תעסוקה כמו שרוצים שהוא ייצור תעסוקה, וגם לא מוציא את עיירות הפיתוח ממצבן. לא מוציא אותן משם.

מה אומרים המחקרים? ואני מצטט מעיתון "הארץ", כתבה של יהודית מלץ, שאומרת כך: מחקרים רבים שנעשו בנושא החוק טוענים, שהחוק אומנם הצליח להביא לגידול בהשקעות עתירות הון על-ידי סבסוד הון, אך לא לגידול בהשקעות עתירות עבודה היותר חיוניות למשק. יש האומרים, שבמקום להביא לפיזור אוכלוסין, הביא החוק לפיזור מכונות. המחקרים גם מצביעים על תופעה של עידוד השקעות לא כדאיות למשק כתוצאה מהדגש על המענקים, מפני שמשקיעים רבים מגישים בקשות למרכז ההשקעות לקבלת מעמד של מפעל מאושר רק בגלל המענקים הנדיבים המוצעים להם, ולא משיקולים של רווחיות וכדאיות. ואכן, דוחות משרד מבקר המדינה מלאים בדוגמאות של מפעלים שקיבלו מענקים גדולים ופשטו את הרגל בתוך זמן קצר ביותר, בגלל אי-כדאיות של ההשקעות.

אנחנו יודעים מהמחקרים האקדמיים, שבמקום שהיתה תשתית הון אנושית ראויה, עידוד השקעות הון פעל. במקום שלא היה בסיס כזה, זה לא פעל. מה אני לומד מזה? שיש כמה תיקונים שצריך לעשות, שצריך להביא לחוק לעידוד השקעות הון.

קודם כול, אני רוצה לקבוע דבר אחד יסודי. אני לא רוצה לפגוע בפרוטה אחת שמגיעה לעיירות הפיתוח. אני רוצה שכל הכסף שמגיע היום במסגרת עידוד השקעות הון למעסיקים שפותרים איזה מפעל בעיירות הפיתוח, שהכסף הזה ימשיך להגיע לעיירות הפיתוח אבל בצורה אחרת ובשלבם.

עד שהחוק הנוכחי יבוטל, אני מציע כמה תיקונים. התיקון הראשון, אני קורא מהצעת החוק: מסך כל הכספים המתקצבים לביצוע חוק זה ישמשו 80% למענקים, לערבות ולפטורים ממס ו-20% ישמשו למענקים ולתמריצים לעידוד השקעות בהון אנושי באזורים שבהם משמשים כספי המענקים; לעניין זה, השקעות בהון אנושי – הוצאות חינוך, העשרה תרבותית וחינוך טכנולוגי.

אני חושב, שאם 20% מהכסף הזה יוצאו בעיירות הפיתוח עצמן לפיתוח התשתית האנושית – אנחנו עושים גם מה שהאקדמיה ממליצה, ועד כמה שאני הבנתי את המלצות ועדת-פוגל, גם מה שוועדת-פוגל ממשרד האוצר הציעה שצריך אומנם לעשות.

אני חושב שצריך להרחיב את התמיכה. עד עכשיו היתה תמיכה בתעשייה ובתיירות. צריך להרחיב אותה גם לתחומים אחרים שיוצרים תעסוקה ויכולים להעסיק כוח עבודה בעל איכות גבוהה בעיירות הפיתוח.

אני גם מציע שיהיה קשר בין מספר העובדים שמעסיקים אותם לבין גובה המענקים האלה. לא יכול להיות שיש מענקים גדולים ביותר, שאין שום יחס ביניהם לבין מספר העובדים שמעסיקים. הרי המטרה, בין היתר, היא להגביר את התעסוקה. אבל מעודדים אנשים לקנות מכונות, גם אם אין צורך רווחי וכדאי בהן, במקום להשקיע באותם דברים שגם יוצרים מקומות תעסוקה.

אני מנצל ו"תופס טרמפ", אם אתם רוצים, על תיקון החוק הזה בשביל להציע עוד דבר אחד שמוצע, אגב, אם אני לא טועה, גם על-ידי משרד התעשייה והמסחר באותה ועדה. אני מציע לעודד את הייצור של מוצרי איכות הסביבה, מיחזור מים וכדומה, לתת להם טיפול, לתת להם תמריץ כמו לאזור פיתוח א', ולא חשוב באיזה אזור של המדינה הם יהיו. על-ידי כך אנחנו מעודדים את ייצור מוצרי איכות הסביבה, ונדמה לי שזה דבר חשוב ביותר.

ונקודה אחרונה בחוק. שמעתי כמה ראשי עיירות פיתוח שהגיבו ואמרו: מה, אתה רוצה לבטל את חוק עידוד השקעות הון? אני רוצה לקרוא מה אני אומר. אני מצטט: מן היום האמור, זאת אומרת מיום שהחוק הקיים יבוטל, הסכום הכולל של כל ההטבות שניתנות מכוח החוק העיקרי משנת הכספים 1994, ישמש בסיס לסעיף תקציב בכל חוק תקציב שנתי שסכומו מיועד לפיתוח מערכת החינוך והתרבות, באזורים שבהם ניתן הכסף היום. זאת אומרת, כל הכסף יישאר בעיירות הפיתוח, אלא שבמקום לתת אותו בצורה שנותנים אותו היום, הוא יינתן בצורה של פיתוח השקעות הון אנושי במדינה. על זה אפשר לקיים דיון.

אני לקחתי אומנם את הצעות ועדת-פוגל, אבל פיתחתי אותן. יש תרומה שלי לעניין הזה. שנים דוחים את הטיפול בעניין. אני מציע חוק. אני רוצה להיות חלק מהדיון הציבורי הזה. אני מבקש מהממשלה, שלא לעמוד על המונופול שרק היא יכולה להציע חוק. אני אחכה שאתם תציעו את החוק שלכם ונדון בשני החוקים ביחד, במשותף. אני מוכן לקבל תיקונים לחוק שאני מציע.

אני מבקש משר האוצר לשנות את עמדתו ולהסכים להעברת הצעת החוק בקריאה טרומית, כדי שזה יועבר לדיון. אני מבקש ממך, אדוני השר, לחשוב על העניין מחדש, לתת לזה לעבור בקריאה טרומית ולאפשר לי להיות חלק מהדיון הציבורי, מכיוון שתרמתי תרומה בהצעת החוק. אני חושב שהצעת החוק אומנם מבוססת על המלצות ועדת-פוגל, אבל יש לה תוספות ייחודיות, שראוי שתתייחס אליהן. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת בני טמקין. ישיב שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אתחיל אולי מבקשתו של חבר הכנסת בני טמקין בסוף נאומו להסכים להעברת הצעת החוק מהטעמים שהוא הזכיר אותם. לצערי הרב, לא אוכל להיענות לפנייה. היום היה דיון בממשלה, ויש החלטת ממשלה ברורה בעניין. שרים מסוימים בממשלה העלו את הנושא. חבר הכנסת טמקין הוא חבר בקואליציה. ואני אסביר גם מדוע יש התנגדות לעניין, ואני אומר גם כמה דברים על המהות, אף שעמדתי לא גובשה סופית.

אני בהחלט חושב, שהממשלה, אחרי הרבה מאוד שנים, טוב עשתה שקבעה כי תוקם ועדה לבדיקת האפקטיביות של החוק לעידוד השקעות הון, את מבנה העידוד, שהרי הדברים נעשו טלוי על גבי טלוי, ובסיכומי של דבר יש מקום לבחון הרבה מאוד מהדברים אשר אנחנו עושים, בתוכם גם עניין החוק לעידוד השקעות הון. ואכן, הוקמה ועדה שהיו בה מרכיבים רבים: משרד האוצר, משרד התעשייה והמסחר, אנשי השקעות, התאחדות התעשיינים, אקדמיה, אנשי ציבור. והוועדה דנה, לא תקופה קצרה, ולא הגיעה להסכמה. זאת אומרת, לא היתה הסכמה פה-אחד, היו בה וריאנטים שונים להמלצות, כאשר היה איזה זרם מרכזי שהיה מוכן להתפשר על איזה מבנה, שהוא חלק מהצעת החוק שלך, ואתה הוספת כמובן מאיכותך ומידיעתך בעניין כדי לשפר את החוק.

אבל אני פניתי אליך, ופנו גם שרים אחרים ואמרו: הממשלה הקימה את הוועדה, התהליך נמצא בעיצומו של דיון, ועדיין אינני יודע כיצד הממשלה תחליט. יכול להיות שהממשלה תחליט באותם כיוונים שאתה חושב. יכול להיות שהיא תחליט לשמר את החוק כפי שהוא ולעשות שינויים מזעריים, שחלקם דרך אגב עשינו בתקופה האחרונה. הבאנו את תיקון מס' 39. אנחנו עוסקים כעת בתחום האנרגיה, ואני מניח שתהיה איזו תשובה בעניין. אבל השינוי הגדול, כפי שמופיע בהמלצה, אכן לא נעשה.

אני פניתי ואמרתי: הממשלה נמצאת אחרי הדיון בוועדה, כאשר היו דיון אחד או שניים בין השרים הרלבנטיים יחד עם הוועדה. אין הסכמות. חייב להיות עוד דיון. היום היה דיון בממשלה. וחבריר השרים באו ואמרו לך: מתחייבים בתוך שלושה חודשים להביא כך או כך את המסקנות להכרעת הממשלה ולאחר מכן לכנסת. אני לא מוכן, אף שיכול להיות שדעתי קרובה לדעתך, אינני מוכן שיהיה מצב שבו חבר כנסת מהקואליציה לוקח המלצה של ועדה, שעדיין לא אושרה, מוסיף עליה דברים משלו ומביא את זה כהצעת חוק לכנסת. אינני רוצה להיכנס להתחייבות שאתה אומר כעת, שלא ידונו בה בוועדה ויחכו להצעת החוק שלנו. אני כבר ראיתי איך התחייבויות כאלה, לצערי הרב, לא בגללך, לא קוימו על-ידי יושבי-ראש ועדות, שאמרו: אנחנו לא כפופים להסכמים מהסוג הזה, אנחנו פועלים בהתאם למה שתקנון הכנסת דורש.

לפיכך, לא אוכל להסכים להצעתך.

בנימין טמקין (מרצ):

אם מעבירים לוועדה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני לא יודע; מחר תהיה עתירה לבג"ץ שצריך לקיים דיון.

אבל אני בכל אופן, לפחות בנקודה אחת, רוצה להגיד לך משהו, ואתה מניח שאני יודע משהו על השקעות בערי פיתוח, ולו רק בגלל עיסוקי בעבר. אני לגמרי לא בטוח שהמבחן שהצעת, למשל, שהמענק יהיה 50,000 דולר לעובד, הוא המבחן המתאים. אם תיקח את מפת ארץ-ישראל ותסתכל על המפעלים שהוקמו ותסתכל על ההשקעה ועל המענק פר-עובד, ותשאל את עצמך איך היה נראה הנגב לו החוק הזה שלך היה מתקבל – – –

בנימין טמקין (מרצ):

למה?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד לך למה.

בנימין טמקין (מרצ):

בתעשייה הכימית – – –

שר האוצר א' שוחט:

תסלח לי, בתעשייה הכימית, בכל התעשייה הכימית, ההשקעה פר-עובד היא גדולה מאוד והמענק הוא הרבה יותר מ-50,000 דולר לעובד. ניקח את מפעל המגנזיום שעכשיו בתהליכי אישור. ההשקעה היא בערך 350 מיליון דולר. יעבדו בו 500 איש, 1,000 איש, כלומר המענק לעובד, שהוא בערך 40%, יהיה 140,000 דולר. אבל אתה לא מחשב את כל ההשפעה שיש לזה, את המכפיל התעסוקתי באזור, את קבלני המשנה, את המתכננים, את הנהגים, את המשווקים, את כל השירותים שמספקים למפעל הזה.

תיקח דוגמה אחרת – מפעל "אינטל" בירושלים, שאני מקווה שיוקם בירושלים. אנחנו יודעים שאנחנו עומדים לאשר 380 מיליון דולר מענק על 1,000 עובדים. כלומר, 380,000 דולר לעובד. יכול להיות ויכוח ויכולים להגיד: אנחנו לא רוצים את "אינטל", זה יקר מדי. אני אומר לך: אנחנו צריכים את "אינטל", וצריך אותו בירושלים. ואני מקווה שראש העיר יהיה לו די כוח להיאבק במה שקורה עכשיו, שמסיבות קואליציוניות עומדים להכשיל את זה ולהפיל את המפעל הזה, אחרי שאני טרחתי שנה שלמה כדי שהמפעל יקום בירושלים. ובגלל בעיות קואליציוניות, יש הרבה מאוד בעיות, והמפעל יברח מירושלים, ואחרי זה כולם יבכו שירושלים נסוגה מבחינה כלכלית.

ואני אומר לך: תסתכל על מפת מדינת ישראל, תסתכל על הנגב, אתה תראה ש-80% מהמפעלים – בתעשייה הכימית בוודאי ובוודאי, והתעסוקה בנגב חיה על התעשייה הכימית – לא היו קמים על-פי מבחן זה שלך.

לכן ההתנגדות שלי היא גם ברמה של הפרוצדורה.

יהושע מצא (הליכוד):

על איזה מפעל בירושלים אתה מדבר?

שר האוצר א' שוחט:

"אינטל", הגדלת "אינטל" בהשקעה של מיליארד דולר. אנחנו נתנו ואמרנו שאנחנו מסכימים. נקבע השטח, ובאוקטובר צריך להתחיל לבנות את זה, בהשקעה ענקית, לא בשנה אחת, תוך בניית בניין של 50,000 מטר רבועים, להיות בשיא של הטכנולוגיה העולמית בשנות האלפיים, ובגלל בעיות קואליציוניות בתוך ירושלים – ואינני רוצה להיכנס לזה, אני מציע לך לבדוק את זה – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא רק הקואליציה הזאת, גם הקואליציה הקודמת.

שר האוצר א' שוחט:

הקודמת. עם כל הכבוד לך, חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש ממך, בנקודה שהיתה הסכמה של העירייה, הסכמה של הממשלה, הסכמה של כולם – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה צודק.

שר האוצר א' שוחט:

אל תגלגל את זה.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל המפולת של "אינטל" קרתה בקואליציה הקודמת.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. לא "אינטל" עומד לדיון.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת מצא, אנחנו מדברים על הסכמה שנתנה הממשלה להקמה של מפעל בירושלים בהשקעה של מיליארד דולר בשש שנים, צמוד למפעל "אינטל" הקיים, שעושה את הטכנולוגיות הכי מתקדמות בעולם בתחומים שבהם הם עוסקים. ועכשיו, בגלל בעיות של התנגדות – – –

יהושע מצא (הליכוד):

למה זה קשור להצעה?

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, היתה שאלה, ושר האוצר נתן תשובה.

שר האוצר א' שוחט:

אני אענה לך. השקעת הממשלה פר-עובד היא בערך 380,000 דולר.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד לך, חבר הכנסת מצא: הממשלה הסכימה להשקיע 380,000 דולר כמענק, פר-עובד, כדי שהמפעל יקום בירושלים. לפי הצעתו של חבר הכנסת טמקין, אם הסכום הוא מעל 50,000 דולר, לא יינתן מענק פר-עובד. מדוע הדבר כל כך חשוב לירושלים – אתה ירושלמי ותיק ממני ואתה יודע עד כמה חשוב שירושלים תהיה בשיא הטכנולוגיה בשנות האלפיים. ולצערי הרב, אם הדברים ימשיכו להתנהל כפי שהם מתנהלים עכשיו, השיקולים הקואליציוניים גוברים והמפעל לא יקום בירושלים; אני מקווה שיקום במקום אחר במדינת ישראל.

יהושע מצא (הליכוד):

אנחנו נחליף אתכם בשלטון ונעשה את זה, אדוני השר.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. לא קיבלתם רשות הדיבור. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

עוד משפט אחד.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אני אסיים ואומר לחבר הכנסת טמקין, שלפיכך הממשלה מתנגדת להעברת החוק. הממשלה תסיים את הטיפול במסקנות ועדת-פוגל בקשר להשקעות, תהיה ההחלטה אשר תהיה.

אוסף משפט אחד בלבד. אתה אומר שאתה קורא את כל הסקרים, שהמענקים שיבשו את הצלחתן של ערי הפיתוח. אני אומר לך, שבלי המענקים התמונה היתה חמורה הרבה יותר וגרועה הרבה יותר.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר האוצר. אדוני רוצה להשיב, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני שר האוצר, אני מבין שמתוך זה שאתה די תומך, על-פי הידוע לי, במהות הצעות ועדת-פוגל, שעליהן אני מבסס את הצעת החוק, אתה צריך להוכיח הוכחת יתר את העובדה שאתה מתנגד להצעת החוק שלי, אבל זה לא מכריח אותך לעוות חלק מהדברים שאמרתי. לא אמרתי שחוק עידוד השקעות הון הכשיל עד היום את עיירות הפיתוח באופן מוחלט. אמרתי שחלק מהמטרות של חוק השקעות הון כפי שהוא קיים היום לא הושגו בדרך זו, וגם באקדמיה כולם אומרים את זה. גם ועדה שאתה הקמת אומרת בדיוק אותו דבר. שנית, כתוב בספר התקציב – – –

דן תיכון (הליכוד):

איזו אקדמיה?

מיכאל איתן (הליכוד):

גם הוא אמר את זה.

רן כהן (מרצ):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

סליחה, השר חריש כנראה לא קרא את הצעת התקציב שהוא הצביע בשבילה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

כתוב בהצעת התקציב, שחוק עידוד השקעות הון ראוי לתקן אותו כי הוא לא מתפקד והוא לא ממלא את ייעודו. זה הכול. שלישית – – –

דן תיכון (הליכוד):

הארכת אותו בשנה וחצי לפני חודש. מה אתה מבלבל את המוח?

היו"ר ר' אדרי:

זו לא מלה פרלמנטרית. אני מודה לך שחזרת בך, אדוני, חבר הכנסת תיכון.

בנימין טמקין (מרצ):

השר חריש, לא הייתי מגיב על הדברים שלך, שיביאו רק פועלי שטחים על 50,000 דולר. אני רוצה להגיד לך, אני לא המצאתי את המספר הזה, 50,000 דולר. אני לא מומחה לעניין עד הסוף. אני לקחתי את זה מהמלצות הוועדה, עם כל הכבוד. אני לא מניח שהוועדה רצתה שיביאו רק פועלי שטחים. אני רוצה להגיד לך, אגב, אם אתה תקבל את הפתרון הפוליטי שלי, יכול להיות שגם לא יהיו ההצהרות האלה שאתה מדבר עליהן.

אבל, עם כל הכבוד, אם אתה אומר לי שהיום בעיירות הפיתוח השכר הממוצע גבוה ובא חבר הכנסת בני טמקין ורוצה להוריד את הממוצע של השכר על-ידי כך שהוא רוצה להגביר את ההוצאות בהון אנושי – זה אומר בחינוך, בתרבות, בהכשרה טכנולוגית – אני אומר לך, זו ההבטחה הטובה ביותר על מנת להעלות את רמתן של עיירות הפיתוח. אחרי הכול, אתה צריך להסביר, אנחנו צריכים להסביר איך עיירות הפיתוח ממשיכות להיות עיירות פיתוח במשך כל כך הרבה שנים אם החוק הזה, שקיים היום, הוא יעיל כל כך ומצליח כל כך לגעת במטרה.

אני פונה לשר האוצר בפעם האחרונה, אני רוצה להיות חלק מהדיון הציבורי הזה. אין כאן הצעה שאיננה או ועדת-פוגל או הצעה הגיונית. היחס של הממשלה לעניין הזה והגיוס שאני רואה כאן, לפי דעתי הוא לא פרופורציוני לעניין. בסך הכול אתם רוצים כנראה, אולי, שאנחנו נחכה עוד שנתיים – שלוש שנים ואתם לא תביאו הצעות משותפות. אני רוצה לזרז את התהליך הזה על-ידי הצעת החוק שלי. תודה.

רן כהן (מרצ):

יותר טוב שהליכוד יעשה את זה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת טמקין.

אנחנו עוברים להצבעה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אבקש לתת לי למסור הודעה לפני ההצבעה. אני השר הממונה על מרכז ההשקעות.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני, הממונה על הנושא הזה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת בני טמקין, פשוט שלוש עובדות. עובדה אחת: מפעלים כמו "אלביט" בכרמיאל, "אלביט" במגדל-העמק, עוד סדרה של מפעלים שעובדים בשכר ישראלי – השקיעו בטכנולוגיה והביאו לשכר גבוה לעובד ולתפוקה גבוהה לעובד בלי חוק עידוד השקעות הון הנוכחי. צריך לשאול את עמנואל גיל או את סמי סגול ב"כתר פלסטיק", הם היו במרכז הארץ, בפתח-תקווה, לא בכרמיאל, שם האבטלה ירדה מ-16% ל-6%, לא בנצרת-עילית, שם האבטלה ירדה מ-2,200 מובטלים ל-800 מובטלים בשנה אחת רק הודות לחוק הזה.

עובדה שנייה: היה ביוזמתי סימפוזיון על החוק הזה לפני שבועיים באוניברסיטת בן-גוריון. אני לא יודע על אילו אנשי אקדמיה אתה מדבר. אני אביא לך את הפרוטוקול של הדיון הזה. כמעט כל אנשי האקדמיה שהיו שם חשבו, שאם תפנה את ההשקעה בטכנולוגיה לעובד תקבל פחות עובדים ישראליים כי יהיה לך שכר נמוך יותר ותקבל עובדי שטחים. תשקיע יותר טכנולוגיה פר-עובד, תיצור תחרותיות ביצוא, תכבוש שווקים.

עובדה שלישית: דוגמה אחת קונקרטית להמחיש – – –

רן כהן (מרצ):

זה נפלא מבינתי. אני ממש לא מבין.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

תיכף תבין. תקשיבו. לא נוח, אבל אלה העובדות.

עובדה – יש מפעל בגליל, אני אתן לכם את הפרטים כשתבקרו שם, חדרו שם לשוק המכוניות בגרמניה. כדי להבטיח את מעמדם הביאו ציוד במיליון דולר, שנקודתית החליף 12 עובדים. כתוצאה מהתחרותיות ומהאיכות שנוצרו באותו תחום, המפעל גדל מ-25 עובדים ל-125 עובדים בתוך שנים מעטות. אילולא השקיע המפעל בציוד הזה, הוא היה מפסיד את השווקים ולא היה מתחרה. כל זה בלי חוק עידוד השקעות הון – – –

רן כהן (מרצ):

אין לנו התנגדות להשקעות.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, סדר-היום ארוך היום. אני מבקש.

בנימין טמקין (מרצ):

למה משיבים כל פעם שני שרים? אני לא ראיתי שלהצעות של הליכוד על מדינה פלשתינית הביאו שני שרים להשיב.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טמקין, זה לא חברי, מה שאתה עושה. אתה דיברת פעמיים ונתתי לך מעל לזמן המותר לך מפני שהעניין חשוב. אני מבקש להקשיב גם לתשובה, אדוני. גם לא נתתי שיפריעו לך.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני מצטער על כך שהעובדות מקלקלות לחבר הכנסת טמקין את התזה, אבל אלה העובדות. חברת "מוטורולה" בערד, עם 550 עובדים, לא היתה בערד ללא חוק עידוד השקעות הון כפי שהוא והיתה אבטלה גדולה יותר בערד.

אלי דיין (העבודה):

זה חשוב מאוד להזכיר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

עובדה אחרונה, אדוני היושב-ראש: בוועדת-פוגל יש חילוקי דעות על המסקנות. אלה לא המסקנות של ועדת-פוגל שהוצגו פה. אלה העמדות של חלק מאנשי ועדת-פוגל. שר האוצר ואני יושבים עם הנציגים של ועדת-פוגל, שומעים את השיקולים השונים ומנסים להתאים את החוק הקיים ולקחת את הטוב שבו ולחזק אותו ולתקן את מה שטעון תיקון גם על-פי דעתנו. שנינו יזמנו את הבדיקה של החוק מחדש, אבל מתוך כוונה לחזק את הצמיחה.

עוד עובדה אחת, אדוני היושב-ראש, שמקלקלת את התזה: צמיחה של 7% – זה שנתיים בתעשייה הישראלית. גידול ביצוא הישראלי בשנתיים רצוף – 10.9% ב-1992 לעומת 1991, 17% ב-1993 לעומת 1992 – הוא לא בדיוק כישלון של החוק אלא הצלחה גדולה מאוד של החוק, שטעון שיפורים כדי להמשיך את ההצלחה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר התעשייה והמסחר.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכספים? מי בעד הסרת הצעת החוק? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 22

נמנעים – 2

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון עידוד הון

אנושי), התשנ"ד–1993, נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 11, נגד – 22, נמנעים – 2. הצעת החוק הוסרה מסדר-היום.

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – הגדרת לקוח), התשנ"ד-1993
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק תתתק"ח, הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – הגדרת לקוח), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת חיים אורון. הנמקה מהמקום. אני מבין שהממשלה מסכימה להצעת החוק. חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת אורון לדבר.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנא מכם, אתם מפריעים. אני לא רוצה לקרוא בשמות. אם אתם רוצים להתווכח, לא כאן. בבקשה, אדוני.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להציע תיקון הרבה פחות סוער, וגם לא בעל משמעות כמו הנושא הקודם: הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח), שעניינה החלת הכללים של חוק הבנקאות (שירות ללקוח) גם לגבי ערבים. חוק הבנקאות (שירות ללקוח), מטרתו ליצור מערכת מאוזנת יותר בין הלקוח הבודד, היחיד, לבין הבנק, שהוא בדרך-כלל גוף גדול וממוסד, עם כוחות רבים. המציאות הקיימת היא, שהסעד שחוק הבנקאות נותן ללקוח אינו חל על ערב, וכולנו היינו עדים בשנים האחרונות למצוקתם של ערבים, אם בגין חתימה על ערבות לצורך משכנתה – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנא מכם. אדוני, חבר הכנסת העומד. איני רוצה לקרוא בשמות, אנא הוואל בבקשה לשבת. אני מודה לך.

חיים אורון (מרצ):

לשם הדגמה: הגנות בסיסיות מאוד כמו איסור הטעיה, חובת גילוי נאות, איסור ניצול מצוקת הלקוח, איסור התניית מתן שירות אחד בשירות אחר – כל האיסורים הללו אינם עומדים לימינו של הערב כאשר הוא מתדיין עם הבנק בגין ערבות שהוא נתן למי שהינו לקוח של הבנק.

התיקון המוצע כאן הוא להחיל אותן הגנות גם על הערב. אני שמח שבמקרה זה ועדת השרים לחקיקה קיבלה את התיקון הזה, ואני מקווה שוועדת הכספים תדון בו בקצב הראוי ותפתור בעיה המעיקה על אזרחים רבים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך על הצעת החוק, שהיא במקומה. אני מבקש מאדוני שר האוצר להשיב.

שר האוצר א' שוחט:

חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, מסדיר את היחסים בין הבנק לבין הלקוח. לקוח מוגדר באותו חוק כמי שמקבל שירות מתאגיד בנקאי. לאחרונה ניתן פסק-דין בבית-המשפט העליון, הקובע שערב אינו בגדר לקוח לעניין החוק האמור, כיוון שאין הוא מקבל שירות מהבנק. משמעות פסיקה זו, שהחוק כולו אינו חל על מי שערב לטובת בנק.

הצעת החוק של חבר הכנסת אורון באה לתקן את החוק כך שיחול גם על הערבים. הצעת החוק דומה להצעת חוק שהגיש חבר הכנסת גדליה גל, שכבר נמצאת בדיון בוועדת הכספים ובשלבי ניסוח לקריאה ראשונה. ועדת השרים לחקיקה, בישיבתה ביום 17 בינואר 1994, הסכימה להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת אורון לדיון בוועדת הכספים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר האוצר.

אנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכספים של הכנסת?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון הגדרת לקוח),

התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק עוברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק למניעת הקמתה של מדינה ערבית-פלשתינית שנייה לירדן, התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק תק"ג, הצעת חוק למניעת הקמתה של מדינה ערבית-פלשתינית שנייה לירדן, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת עוזי לנדאו. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

מי ישיב?

היו"ר ר' אדרי:

שר המשטרה.

משה קצב (הליכוד):

המשטרה מסכימה, לכן שר המשטרה נעדר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הממשלה יכולה להסתפק בתגובת המציע.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להודיע לשר המשטרה, אשר אמור להשיב, שיבוא ויקשיב למציע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, להצעת החוק שתי מטרות: המטרה הראשונה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בכל זאת, אולי נמתין כמה דקות כדי שהשר יבוא. אין כאן אפילו שר אחד.

היו"ר ר' אדרי:

שר האוצר עדיין נמצא כאן. אדוני שר האוצר, אתה עדיין כאן, נכון? הנושא ראוי שלפחות אחד השרים יהיה נוכח בעת העלאתו. זהו נושא כה חשוב, שהייתי מבקש ממך להואיל ולהישאר כאן, עד שיגיע שר המשטרה. על מנת שלא אפסיק את הדיון, הואל בטובך להקשיב למציע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הספירה מתחילה מעכשיו? יש לי עשר דקות?

היו"ר ר' אדרי:

כן. חברי הכנסת, שר האוצר נעתר לבקשתי, והוא יושב כאן. אני מודה לכם על הרעיון. חבר הכנסת לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להצעת החוק שתי מטרות: המטרה הראשונה היא הגנת הקונסנסוס היהודי והציוני מפני מי שמבקשים לקעקע אותו בממשלה.

תופיק זיאד (חד"ש):

אין קונסנסוס.

עוזי לנדאו (הליכוד):

והמטרה השנייה היא לשמש גלאי שקר, אשר יציג את הממשלה – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

אין קונסנסוס.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש ממך להאזין. רק עכשיו נכנסת. חברי הכנסת, הנושא חשוב וראוי להקשבה.

יהושע מצא (הליכוד):

אם היה חשוב וראוי להקשבה, אדוני היושב-ראש, מן הראוי היה ששר החוץ או ראש הממשלה יהיו כאן, עם כל הכבוד לשר המשטרה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, הערת הערה נכונה לפני כן. ביקשנו משר המשטרה לבוא לכאן והוא נמצא כאן. אני מבקש לאפשר לדובר להציג את הנושא, וחזקה על כולנו שיעשה זאת בכשרון, כפי שהוא יודע לעשות זאת. אני מבקש להקשיב לו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסיבה השנייה להצעת החוק הזו, שישמש גלאי שקר אשר יציג את הממשלה במבחן של אמירת אמת: האם היא באמת תעשה הכול כדי למנוע הקמת מדינה

פלשתינית, כפי שהיא מבטיחה לציבור, או שהיא בעצם מרמה אותו, מרדימה אותו ומקדמת מדיניות הפוכה למטרה זו.

אקדים ואומר, לקראת המשך הצגת הדברים, שלאחר סיכומי עם אנשי סיעת אגודת ישראל וש"ס, סעיף 2 בהצעת החוק הזו יאמר: הממשלה תמנע הקמת מדינה ערבית-פלשתינית ממערב לנהר הירדן – במקום סעיף 2, כפי שהוא מופיע בהצעה המקורית שלי.

אדוני היושב-ראש, לעניין הגנת הקונסנסוס, הרי הקונסנסוס והחוק שבא בעקבותיו אומרים את הדבר המובן מאליו. יש לכך שתי סיבות. הראשונה היא סיבה מעשית. מדיניות ודיפלומטיה הן אמנות האפשרי. הסכם שלום יציב אפשרי בתנאי אחד, שאין בו אשליות לצד מן הצדדים והפתרון קביל על כל אחד מן הצדדים, ומשנחתם הסכם אין אף לצד מן הצדדים תביעות נוספות והוא יכול לחיות עם מה שחתם עליו. על כן, בהירות העמדה הישראלית בסוגיות יסוד לצד הערבי חיונית להצלחת המשא-ומתן המדיני ולהבטחת שלום יציב. הערבים צריכים לדעת מה עמדתנו, ואנחנו צריכים להבהיר להם ולעצמנו מה הם הקווים האדומים שלנו. לכן החוק הזה שם דבר דבור על אופניו בתחום זה.

הנקודה השנייה הקשורה בזה היא האיום על הקונסנסוס. יש מי שאומרים זאת במפורש, בפומבי, בגלוי. אני מתכוון לשרים בממשלה שמבקשים לגרור אותה ממדיניותה המוצהרת אל עבר הקמת מדינה פלשתינית.

אנשי סיעת מרצ, וזה הגורם המכריע מבחינת המשקל שלו בממשלה, אומרים זאת באופן גלוי. הם גם מדברים על ויתורים בירושלים. חוג "משוב" בתוך מפלגת העבודה מדבר על ויתורים בירושלים, על מדינה פלשתינית. וכמובן, מי שעוד תומך בממשלה, שבלעדיו אין לה תקומה, אלה הם ידידינו חברי הכנסת זיאד, מחאמיד ודראושה; אלא שבהבדל מאנשי מרצ, דראושה וזיאד ומפלגותיהם עושים זאת – ואני מכבד את גישתם, אף כי יש להילחם בהם בכל דרך – הם תומכים בממשלה לא משום שמדיניותה מקדמת את מדינת ישראל כמדינה יהודית וציונית, אלא אדרבה, משום שהיא מקדמת את מטרות אויבינו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בגלל המדיניות שלך – – – –

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני, חבר הכנסת דראושה. אני לא ארשה. אני לא אתן לך.

משה קצב (הליכוד):

– – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא יעזור לך.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת קצב, אני מבקש ממך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה.

משה פלד (צומת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פלד.

קריאות:

יהושע מצא (הליכוד):

היא תקום בעבר הירדן.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אתה הצתת את הכול. חבר הכנסת איתן, אנא כבד את הבית, בבקשה ממך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני?

היו"ר ר' אדרי:

אתה לא מכבד את הבית. אתה עושה בדיוק מה שעושה חבר הכנסת דראושה מאז הוא נכנס לאולם, והוא בכוונה נכנס כדי להצית את הגפרור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא פעמיים — — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, מאז נכנסת לא הפסקת להפריע. אני פונה אליך בבקשה, זה לא מוסיף כבוד לא לך, לא לבית, לא לעניין. אני פונה לכל חברי הכנסת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא השיב פעמיים.

היו"ר ר' אדרי:

אני לא מסכים. תקשיב בבקשה, תלמד גם להקשיב. אני הקשבתי לך שלוש פעמים. אני מבקש ממך. אנא, הואילו בטובכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שלא יזכיר שמות.

היו"ר ר' אדרי:

אנא, הואילו בטובכם. הציבור רוצה להקשיב גם למציע וגם למשיב, ובדרך שאנחנו נוהגים הוא לא מקשיב לא – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

אנחנו רוצים להציל את הציבור.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להפסיק. אדוני, אתה לא מציל את הציבור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הדמגוגיה הזאת – – –

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מצא, אתה לא מסייע לא למציע ולא לי. כנראה יש כאלה שרוצים שהדיון יתנהל בצורה כזאת. אנא מכם, תנו לציבור להקשיב גם למציע וגם למשיב. אם הנושא חשוב לכולנו, והוא חשוב, אנא, הציבור צופה בנו והוא מצפה שנתנהג זה לזה כראוי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הציבור גם רוצה לדעת מי קובע במדינה, דראושה או רבין; מי ראש הממשלה כאן.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שיש לך אמון מלא בחבר הכנסת לנדאו שהוא יעשה את זה בכשרון רב. אם כך, אנא, הרשו לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — מדינה פלשתינית.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, עוד לא הוצאתי אף אחד מהמליאה מאז אני מכהן כאן ועוד לא קראתי לסדר שום חבר כנסת. אבל אם תאלץ אותי, אדוני, בפעם הבאה — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תגן עלי.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אני מגן על כולם. אבל אתה לא מגן עלי.

שאול גוטמן (מולדת):

ערפאת יגן עליו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אל תצטרף למקהלה. אנא סייע לי. אני פונה אליכם, הואילו בטובכם שהדיון הזה יתנהל בצורה מכובדת. חבר הכנסת פלד, עוד מעט תעלה לדוכן ותדבר, לא היית רוצה שיפריעו לך. אנא מכם, כבדו את המציע והתנהגו כראוי. חבר הכנסת דראושה, תתנהג כפי שהיית רוצה שיתנהגו אתך. אתה לא מתנהג כפי שהיית רוצה שיתנהגו אתך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מגזים.

היו"ר ר' אדרי:

לא. אני פונה אליך. אנא ממך, אדוני. אני מקווה שזו הפעם האחרונה שאני מעיר לכולם. אני מודה לכם. בבקשה, אדוני.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רק אעיר, שעם חבר הכנסת דראושה, ככל שאני מכבד אותו כאדם, אינני מתווכח. חבר הכנסת דראושה מציג עמדה שאין לנו אתה כל מכנה משותף. הוא נציגו-סוכנו של "מר ערפאת" בכנסת הזאת. משום-מה ממשלת ישראל סבורה שהיא יכולה להסתמך על תמיכתו בה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מייצג את המלחמה. זה מה שאתה מייצג.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אנחנו באופוזיציה סבורים, שעם יעדיו של חבר הכנסת דראושה יש להתעמת ובהם יש להיאבק. אין טעם להתווכח. אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשמור ולהגן על הכנסת מפני פרובוקציות. אינני יכול להתקדם.

לימור לבנת (הליכוד):

מה קורה כאן?

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

אתם לא נותנים לי לנהל את הישיבה. פניתי אליכם וביקשתי. ואני מודיע, חבר הכנסת דראושה: עוד הערה אחת, הפעם אוציא אותך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שלא יזכיר את שמי.

היו"ר ר' אדרי:

אם יפגעו בך אני אגן עליך. אבל אם אתה רוצה שאגן עליך, אני גם מצווה להגן על מי שעומד כאן יותר מאשר על מי שיושב שם. הפעם אני אוציא אותך מהאולם, בניגוד לרצוני, אדוני. אדוני חבר הכנסת לנדאו, בבקשה.

סליחה, חבר הכנסת זאבי ביקש בצורה מסודרת ותרבותית רשות דיבור והוא קיבל אותה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ר' אדרי:

לא, אני לא אתן. אתם הפרעתם, לא תקבלו. אני מבקש להוריד את הידיים. אתם רוצים שאפסיק את הדיון?

האשם מחאמיד (חד"ש):

שאלה.

היו"ר ר' אדרי:

ראיתי, שמעתי. ראיתי אותך. אני אביא את זה בחשבון.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש לא להוציא את הרוב החוסם מהבית. שהרוב החוסם יישאר פה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מצא, אנא ממך.

חבר הכנסת זאבי, בבקשה. מותר לו, הוא ישב בשקט והקשיב לכל ההפרעות שלכם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, מאז התחילה המהומה הזאת לא השמעתי אפילו מלה אחת.

היו"ר ר' אדרי:

כן, ואני מודה לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

באתי לכאן להקשיב לחבר הכנסת לנדאו. אבל כמה חברי כנסת מעבירים את הטרור מרחבי ישראל לבית הזה. הם עושים פה טרור, ואתה לא משתמש בזכויות שלך כדי להגן על הבית הזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

קריאות:

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה. חברי הכנסת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי, נתתי לך, בצורה תרבותית. אני מבקש ממך; אנא ממך. חבר הכנסת דראושה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, ראש הממשלה הגיע, אז אולי הוא – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, ואני פונה אליך להואיל לכבד, גם אתה, אדוני חבר הכנסת מצא, את הבית. אני פונה אליך, חבר הכנסת דראושה, בפעם האחרונה, לכבד – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

כן, מפני שאתה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה אמרת – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני פונה אליך.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

אני אתן לך, לא עכשיו.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי, אתה מלמד אותי להתנהג בצורה אחרת. אני כיבדתי את העמדה שלך. אנא ממך, תסייע לי גם כן. אמרת כל מה שרצית לומר בצורה מסודרת.

רחבעם זאבי (מולדת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

אני איאלץ להוציא את שניכם.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת זאבי, אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר. אתה פשוט משרת את מה שאולי אחרים רוצים לעשות; זה מה שאתה רוצה לעשות. אני מקווה שבזה תמו כל ההפרעות של האחד לשני, ואני פונה אליכם ולכולנו, הואילו נא לאפשר שהדיון יתנהל בצורה מסודרת. חבר הכנסת דיון, אני מבקש גם להקשיב לי. זה לא מכובד, וכנראה בדרך הזאת לא נאפשר לסיים את הדיון. אדוני, בבקשה תמשיך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינה ערבית פלשתינית עצמאית ממערב לירדן היא בלתי קבילה לחלוטין על רובו המכריע של הציבור בישראל. יש לתת לכך ביטוי בחוק, כדי שימנע אשליות מאויבינו בתהליך המדיני, ינחה את ממשלת ישראל בדרך ניהולו, ויגן על הקונסנסוס בחברה הישראלית מפני גרירתה על-ידי יסודות בתוך הממשלה ובמשרדיה לערוצים מסוכנים במשא-ומתן, שעלולים לקדם מדינה פלשתינית ערבית שתוקם ממערב לירדן. זאת המטרה הראשונה.

המטרה השנייה ---

תופיק זיאד (חד"ש):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ר' אדרי:

לא.

עוזי לנדאו (הליכוד):

החוק הזה צריך שיהווה – – –

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא, אני מבקש. הוא לא אומר שני משפטים, ואתם מפריעים. אני מבקש מכם, תנו למציע להמשיך. אני מבקש מכם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

המטרה השנייה של החוק היא להוות – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה. תודה לך.

קריאות:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש הפעם, מי שירצה להתווכח אני אוציא אותו החוצה שיתווכח. אני מודיע לכם שהפעם נגמר העניין. הפעם נגמר, בניגוד לרצוני. אדוני חבר הכנסת תיכון, אני מבקש ממך. אנא ממך. בבקשה, אדוני.

עוזי לנדאו (הליכוד):

המטרה השנייה של החוק – ישמש גלאי שקר לממשלה. האם הממשלה מדברת אמת או שהיא מרמה את הציבור? זהו חוק שיהווה נייר-לקמוס לאמינותה, ואני חייב לומר שיש בעיה עם אמינות הממשלה. אביא דוגמה מהימים האלה. יש שני דוברים לממשלת העבודה, האחד – חבר הכנסת זוילי, השני – ראש הממשלה רבין. אומר חבר הכנסת זוילי: אם יהיה שלום, תקום מדינה פלשתינית; ישראל תכיר בריבונות סורית ברמת-הגולן. ומוסיף חבר הכנסת זוילי: הרוב במפלגת העבודה חושב כמוני. אומר ראש הממשלה רבין: אין בסיס להצהרות מזכ"ל מפלגת העבודה. הנה שני מכובדים, שניהם דוברים מוסמכים של מפלגת העבודה, שניהם דוברים אמיתיים, ואני מאמין ששניהם דוברים אמת. למי להאמין?

משה קצב (הליכוד):

שניהם מכובדים מאוד, אבל מי משקר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

למי להאמין?

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, סליחה, אדוני.

עוזי לנדאו (הליכוד):

למי להאמין, זאת השאלה.

היו"ר ר' אדרי:

אתם סומכים על חבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם לחבר הכנסת זוילי, שאומר דבר אחד, או לראש הממשלה רבין, שכועס על חבר הכנסת זוילי ואומר את הדברים הפוכים?

יש לנו ניסיון רע עם העבודה בראשות ראש הממשלה רבין, המבטיחה דבר אחד ועושה את היפוכו. לכן הדבר מחייב אותנו להקשיב יפה לדברים שאומרים השניים האלה. האם בכלל יש הבדל בין ראש הממשלה רבין ובין חבר הכנסת זוילי?

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, למה אתם מפריעים לחבר הכנסת לנדאו? חברי הכנסת, אני מבקש מכם. אני לא רוצה לקרוא בשמות. אם אתם רוצים להתווכח, יש מקום ב"פואיה", בבקשה. בבקשה, אדוני.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנה חבר הכנסת זוילי אומר, שמשלב הקבע תיכון מדינה פלשתינית, והתשובה של ראש הממשלה על הדברים האלה איננה נחרצת. הוא איננו אומר: לא תקום לעולם מדינה פלשתינית. ראש הממשלה מגלגל לשון שניתן לפרשה באופנים שונים, דבר שאינו נאה לראש ממשלה שהבטיח לנו פוליטיקה נקייה. איך אומר ראש הממשלה? הנה אני מצטט. הוא לא אומר: לא תקום, בשום פנים. ראש הממשלה אומר, שדברי חבר הכנסת זוילי "עומדים בניגוד להחלטות ועידת המפלגה". "נושאים פחות חיוניים הובאו לאישור מחודש של ועידת מפלגת העבודה." אם אלה דבריו של ראש הממשלה רבין, מה הבעיה שבעתיד יובאו דברים אלה מחדש למפלגת העבודה לאישור שונה? הנה אומר ראש הממשלה רבין: "אין בסיס להצהרות מזכ"ל העבודה". אין בסיס היום, אבל אולי בעתיד יהיה בסיס? הנה הוא כותב לחבר הכנסת משה קצב, יושב-ראש סיעת הליכוד, כי הוא "מתנגד להקמת מדינה פלשתינית". מה זה מתנגד? היום הוא מתנגד, ההתנגדות לא הצליחה, לא היתה לו ברירה, והוא יסכים להקמת מדינה פלשתינית.

אני אומר את הדברים האלה במיוחד נוכח העובדה שאותו ראש הממשלה רבין הבטיח לציבור: לא יהיה משא-ומתן עם אש"ף, לא יכירו בערפאת, ואחר כך אומר לנו ראש הממשלה: לא היתה ברירה, ולחץ את ידו בושינגטון. ראש הממשלה הבטיח לנו להפריד את הפוליטיקה מהבריאות, ואחרי זה כינס את ועידת המפלגה שאישרה את כניעתו להברפליד ואת נסיגתו מן ההבטחה לציבור.

אני רוצה לציין בפני חבר הכנסת בניזרי, שקראתי במפורש את הסעיף בתחילת הדברים, כאשר לא היית כאן, סעיף 2, שהממשלה תמנע הקמת מדינה ערבית-פלשתינית ממערב לנהר הירדן, במקום סעיף 2 כפי שהצעתי אותו.

אדוני היושב-ראש, זאת לשונו הכפולה והמסוכנת של ראש הממשלה, המוליכה את הציבור שולל – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה רגע – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – – אם הממשלה שקולה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת מיכאל איתן, נא להפסיק. נא להפסיק לדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' עלי:

נא להפסיק. נא להפסיק. בבקשה. חבר הכנסת קצב. חבר הכנסת כץ. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אותה מדיניות שמוליכה את הציבור שולל קיבלה רק אתמול עוד ביטוי ממר פרס, שר החוץ, שבמערכת הדיסאינפורמציה הוא אחד האישים המובילים. הנה הוא אומר לנו, שישראל מעדיפה קונפדרציה, ואומרים למר פרס שקונפדרציה פירושה מדינה ערבית פלשתינית עצמאית, כי קונפדרציה היא חיבור של שתי מדינות, הסכמה של שתי מדינות עצמאיות – – –

אברהם בורג (העבודה):

אבל הוא אומר שבשווייץ זה לא כך.

עוזי לבדאו (הליכוד):

מר פרס אומר כל דבר. אומרים לו שזה כך, והוא אומר: לא, קונפדרציה זאת איננה מדינה פלשתינית עצמאית. מה אפשר לעשות, חבר הכנסת בורג? מר פרס מתנהג כבור – בשורוק בווי"ו – סוד – כנ"ל – שאינו לומד טיפה. אולי, אם אתה תאמר לו דברים מסוימים, הוא ילמד את ההבדלים האלה. ומוסיף ואומר אתמול, על פתרון הקבע – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

רבותי, סליחה, אני מבקש להפסיק.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש להפעיל את השעון מחדש.

היו"ר ע' עלי:

לא, לא, אני מבקש, אתם יכולים להיות נדיבים על חשבונכם ולא על חשבוני. אל תהיו כל כך נדיבים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עוד רבע שעה, מה יש? עבור השלום – – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק. חברת הכנסת לימור לבנת, נא להפסיק. חבר הכנסת שגב, נא להפסיק.

חבר הכנסת לנדאו, יש לך עוד שתי דקות ובזה נגמר, גם זה בגלל ההפרעות שהיו כאן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בסדר.

אדוני היושב-ראש, מר פרס אמר רק שלשום למתיישבי בקעת-הירדן, ש"פתרון הקבע לא יהיה דומה לשום פתרון שמציעים עכשיו. בכל מקרה", הוא אומר, "לא אחרוג עכשיו ממצע מפלגת העבודה, וודאי שלא בפומבי".

אומרת מפלגת העבודה במצעה, שמדינה פלשתינית לא תקום. אומר מר פרס: כל פתרון שיהיה, לא דומה למה שמדברים עליו עכשיו. כלומר, אולי תקום. מר פרס אומר שבכל מקרה לא יחרוג עכשיו. במלים אחרות, מתי שהוא הוא יחרוג; ועל הכול – בוודאי לא יעשה זאת בפומבי. במלים אחרות, בעומק הלב החריגה שלו ברורה. הוא עדיין מסתיר אותה מן הציבור כולו.

כל אלה הם חלק ממערכת הונאה גדולה שמבצעת הממשלה כלפי ציבור גדול, ותפקידה להסתיר מעיניו את תוכניתה, בסיכומו של דבר, לא לעצור תהליך שעלול להביא להקמת מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל שבירתה מזרח-ירושלים וגבולותיה הם כאלה שאבא אבן קרא להם "גבולות אושוויץ". ועל הכול מוכנה ממשלה זאת להכיר בחזרתם של מאות אלפי פליטים ליהודה, לשומרון ולעזה ולוויתורים על כל רמת-הגולן.

מהי שיטת ההונאה? איך היא יכולה להצליח? כאשר מאכילים את הציבור רעל בכמויות קטנות, בכפית, כל פעם מעט ובקצב אטי, אסור לספר את כל האמת. צריך לדבר חצאי מלים, משום שאם יראו לציבור את כוס התרעלה כולה, הוא יתקומם, יסרב לשתות את הקובעת.

יש הרבה אופטימיות שמפזרים כשמוליכים שולל. ומדוע הכעס על זוילי, הכעס הגדול של מפלגת העבודה על זוילי? משום שהוא מחבל במערכת ההונאה הזאת. הוא בבת אחת מגלה את כל האמת, מה שמסתיר ראש הממשלה בעומק לבו העלה מר זוילי אל פני השטח, ובדבריו הוא מציג את הממשלה כחבורה של רמאים, גונבי דעת, המבקשים לקדם מדיניות הפוכה למה שהבטיחה לציבור.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת לנדאו, יהיו לך אחר כך עוד חמש דקות לדבר, כי השר בוודאי יתנגד להצעת החוק ואתה תוכל להשיב לו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מייד מסיים, אדוני היושב-ראש.

בעצם, זוילי עושה שירות לציבור. הוא מגלה את האמת. העמדה שלו לגיטימית, והוא גם אומר אותה, הוא אינו מחדד. גם אילו היתה לממשלה עמדה כזאת, היא היתה לגיטימית. מה שאיננו לגיטימי הוא הסתרת העמדה מן הציבור.

אם כן, צריך שנשאל את עצמנו, למי עלינו להאמין, לרבין או לזוילי? את התשובה על כך נקבל על-פי ההצבעה של מפלגת העבודה. מי שמתנגד למדינה פלשתינית צריך לקבל את הצעת החוק בברכה, כי הדבר הטבעי ביותר הוא להצביע בעד החוק הזה. אבל מי שיאמר שהוא מסכים לתוכנו והוא מתנגד למדינה פלשתינית אבל יצביע נגדו, הרי הוא לא מן הצדוקים ולא מן הפרושים, אלא מן הצבועים, העושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

הצעת חוק איסור הקמת מדינה פלשתינית ממערב לירדן בתמיכת ישראל, התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת משה פלד, בבקשה. השר ישיב על שתי ההצעות כאחת.

יהושע מצא (הליכוד):

למה? יכול להיות שהשר יסכים להצעת החוק של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, לא על כל דבר צריך להקים סערה. יש לכם שאלה, אני אשיב לכם. אפשר להצביע על כל הצעה בנפרד, אבל השר משיב על שתי ההצעות יחד. בבקשה, חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אקצר בדברי. הצעות החוק של חבר הכנסת לנדאו ושלי כמעט זהות, לכן אומר כמה משפטים ולאחר מכן נשמע את דברי השר.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני כל הזמן מתעלם ולא מעיר לכם, ואחר כך תגידו שאני מעיר רק לכם. אני מבקש להפסיק שם את ההפרעות. לא יעלה על הדעת שתשבו שם כל הזמן ותפריעו. בבקשה.

משה פלד (צומת):

עם חתימת הסכם העקרונות עם אש"ף, ועל אף הכרזות ראש הממשלה, קיים חשש שישראל תיתן יד להקמת מדינה פלשתינית ממערב לירדן. החשש נובע מהתבטאויות שונות של שרים, הן ממרצ והן חלק משרי מפלגת העבודה. הגדיל לעשות בסוף השבוע שעבר מזכ"ל מפלגת העבודה, שאמר זאת במפורש. את הציטוט הביא חבר הכנסת לנדאו.

התבטאויות השרים ומזכ"ל מפלגת העבודה מגבירות את התחושה, כי התוצאה הסופית של הסכם העקרונות שנחתם באוסלו תהיה מדינה פלשתינית בלב לבה של ארץ-ישראל.

נראה לי, כי ההתנגדות למדינה פלשתינית ממערב לירדן היא אולי בעלת ההסכמה הרחבה ביותר בנושא כלשהו מבין הנושאים שסביבם סובב התהליך המדיני.

מדינה פלשתינית כזאת משמיטה את שני הטיעונים הבסיסיים שהובילו את הציונות מאז סוף המאה הקודמת: א. הטיעון ההיסטורי האומר כי ארץ-ישראל שייכת לעם היהודי, ואין איש או ממשלה רשאים להשמיטה מידי העם; ב. הטיעון השני הטומן בחובו את הסוגיה הביטחונית הקיומית למדינת ישראל, דהיינו, ישיבתנו ושליטתנו בגב ההר של יהודה ושומרון מהווים את הנדבך הקיומי הביטחוני למדינת ישראל.

הצעת החוק המועלית בזאת מורה לממשלה למנוע הקמתה של מדינה פלשתינית ממערב לירדן, ובכך לדאוג ולהבטיח את עתידה וקיומה של מדינת ישראל.

אגב, זה נדבך חשוב במצע מפלגת העבודה, הוא מופיע בעמוד 2 בחוברת ההסברה של מפלגת העבודה לקראת בחירות 1992.

לכן, הכרזתו של מזכ"ל מפלגת העבודה קוממה נגדה ציבור רחב וגדול כל כך גם מבין מצביעי ותומכי העבודה, לרבות חברי כנסת שתקפו בעוצמה אדירה את דבריו ואת כיוונו של מזכ"ל מפלגת העבודה חבר הכנסת נסים זוילי.

אני פונה אל כל חברי הבית הזה החרדים לקיומה ולביטחונה של מדינת ישראל, החפצים בהמשכו ואף בהגברתו של המפעל ההתיישבותי הציוני האדיר של 110 השנים האחרונות. אני פונה אל כל חברי הבית הזה המבינים ומכירים בסתר לבם במרכזיותה של ארץ-ישראל לעם היהודי, שיתמכו בהצעת החוק הזאת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד. שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעלותי כאן לדוכן קרא לעברי חבר הכנסת מצא, שאני אסתפק בדברי הנואמים. ואכן אני רוצה להיענות לבקשתו-קריאתו ולומר, שאני באמת רוצה להסתפק בדברי הנואמים, בעיקר הנואם הראשון, חבר הכנסת לנדאו, ולהסכים עם דבריו, כי ממשלה שאיננה מדברת בלשון ברורה, ראש ממשלה וחברי ממשלה שמגלגלים לשון, ראש ממשלה וחבר ממשלה או חברי ממשלה שהם גונבי דעת קהל – ראויים שיישמעו כלפיהם דברים נוסח הדברים שאמר חבר הכנסת עוזי לנדאו.

האמת היא, שלדבר הזה לא היה תקדים. עד למועד מסוים הספיקה הבטחה של ראש ממשלה. היתה ראש ממשלה ששמה גולדה מאיר, שמלתה, תשובתה, לא היתה זקוקה לא לחוק ולא לעיגון. היא חזרה על העמדה ועמדה עליה בתקיפות. זאת היתה מסורת שלטון שלמדנו אותה במשך שנים.

ואכן חבר הכנסת לנדאו צדק, היה ראש ממשלה שהבטיח הבטחות, וחודש או חודשיים לאחר מכן הוא הפר אותן. היה ראש ממשלה שאמר כאן, מהדוכן הזה שעליו אני עומד, כי לא רק שלא יעקרו יישובים, אלא אמר: אני הולך לגור בנאות-סיני. ואכן ראש הממשלה הזה, לא אני אמרתי עליו את הדברים הבאים שאצטט, אלא אמרה אותם אז חברת כנסת לשעבר מסיעתו של חבר הכנסת לנדאו.

דוד מגן (הליכוד):

קריאות:

שר המשטרה מ' שחל:

אמרה חברת הכנסת גאולה כהן לגבי הדברים האלה שחוזרים על עצמם, חבר הכנסת לנדאו, והייתי אומר לך: תיזהר, אל תשתמש בהם – היא אמרה לו: אדוני ראש הממשלה, תגלה את האמת לעם. והיא אמרה לו: תפסיק לרמות את עם ישראל. היתה חברת כנסת שעמדה כאן באולם הזה ואמרה את הדברים האלה, לא כלפי יצחק רבין, ייבדל לחיים ארוכים, אלא כלפי מנחם בגין, זכרו לברכה, על דברים שהוא עשה כמדינאי, ולדעתי, מדינאי גדול.

אתה חוזר על אותה שיטה ומשתמש באותה דמגוגיה. ראה גם מה התוצאה לגבי חברת הכנסת גאולה כהן והסיעה שלה, ותראה את ההבדל בין דברים אמיתיים שאומרים לציבור לבין ניסיון לעשות פוליטיקה קלה, תוך כדי שכחה. מה אתה הוכחת בדבריך? הוכחת את האמרה, שהאדם קולט מעט ושוכח הרבה, כי בעלותך לכאן שכחת מה האמת כולה, כפי שהיא.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — בזה הוא מבין.

שר המשטרה מ' שחל:

אבל, חברי הכנסת, לא בתקופה ההיא אנחנו מדברים, לא ב-1978, אלא בדברים ממש מן הזמן האחרון. שר בממשלה הקודמת, שר בכיר מאוד – ואני מסכים שאתה תטיח ותאמר את מה שאתה רוצה לגביו – אומר: בעת כהונת שמיר נוצר המסדרון שיוביל למדינה פלשתינית. את זה אמר אריק שרון ב-4 באפריל 1991, חבר הכנסת לנדאו, ולכן אל תבוא אלינו ותגלגל כאן לשון על אמרה שנאמרה על-ידי חבר כנסת, בתשובה על שאלה ששאלו אותו תלמידים.

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, תודיע לכנסת מה מדיניות הממשלה ואיך אתם מתכוונים למנוע הקמת מדינה פלשתינית.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת קצב, לא נעים לשמוע את האמת, אבל מי שמתיימר לדבר בלשון הזו חייב לשמוע את האמת כמות שהיא.

משה קצב (הליכוד):

עזוב את שמיר. מה מדיניות הממשלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

זוילי דיבר ברור. מה האמת?

שר המשטרה מ' שחל:

את האמת תשמע תיכף; תיכף תשמע אותה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, השאלה שלך ברורה.

שר המשטרה מ' שחל:

חברי הכנסת, עד 1977 לא היה צורך, ואיש בכנסת לא העז להציע הצעות חוק בעניינים מדיניים.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

מתי התחילה אופנת החקיקה בעניין רמת-הגולן, בעניין ירושלים? היא התחילה בתקופה שלכם, מפני שהטענה המרכזית של היוזמות – אגב, רובן ככולן היו של גאולה כהן – היתה: אני לא מאמינה לאנשי הליכוד. הם מרמים את העם. זאת היתה הסיבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק השבוע אמר חיים רמון, שלך אי-אפשר להאמין, ששום מלה שאתה אומר היא אמת.

שר המשטרה מ' שחל:

במשך שנים לא היה תקדים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מיקי איתן, תלמד דבר אחד. אני לא הפרעתי, תקשיב לי בשקט. שמעתי גם דברים קשים מחבר הכנסת עוזי לנדאו. תשמע ממני גם את הדברים שלי – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שומע.

שר המשטרה מ' שחל:

– – ותכבד את דברי, מפני שהם תשובה הולמת על הצעה בלתי ראויה שהציע חבר הכנסת לנדאו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אתה מצטט את גאולה כהן? אני מצטט את רמון מהשבוע.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש שתפסיק עם קריאות הביניים.

שר המשטרה מ' שחל:

מעולם לא היתה עולה על הדעת הצעה לחוקק חוק שעניינו הסדר מדיני, לחוקק חוק שעניינו נושא שיש לגביו קונסנסוס, אבל להביא אותו לא בגלל התמימות, טוב הלב, היושר והצדק שמחפש חבר הכנסת עוזי לנדאו, אלא משתי סיבות. הוא רוצה דבר אחד: רווח פוליטי. אם אנחנו נצביע נגד החוק, לבוא ולהגיד: ראו מה עושים חברי מפלגת העבודה ומה הם אומרים. שנית, לטרפד כל מהלך מדיני, מפני שבנוסח הצעת החוק שלו לא מדובר על הצהרה שלא תקום מדינה פלשתינית, אלא הוא אומר: "ממשלת ישראל והפועל בשם מדינת ישראל לא יעשו דבר, במישרין או בעקיפין, המכוון או העלול להביא, לקדם, לסייע – – –". מה אתם תגידו? תגידו מה שאתם אומרים היום. כל צעד, הסכם עזה-יריחו – זו מדינה פלשתינית, זה אסור על-פי החוק. זאת הצביעות.

מיכאל איתן (הליכוד):

תנסח אתה, ניתן לך לנסח.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, דברי ינאי המלך לשלומציון היו מכוונים אליכם, על הצביעות. לכם יש למעשה פטנט רשום, מפני שאתם גלגלתם עיניים לשמים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

גם רמון אתך?

שר המשטרה מ' שחל:

אתם הבטחתם ואתם לא קיימתם. מי שהתקפל זה לא אנחנו. אנחנו לא הורדנו אף לא יישוב אחד.

לימור לבנת (הליכוד):

מה האמת?

שר המשטרה מ' שחל:

אלוהים היודע כי לשמור על נצרים זו בעיה לא קלה ולא פשוטה. יושבים פה אלופים בצה"ל, והם יודעים מה הבעיה. אמרנו: אנחנו לא נפגע בשום יישוב, בשום בית, בשום מבנה.

חיים קופמן (הליכוד):

לייבש אותם.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה להגיד לך: בבית-האולפנה של מפלגת העבודה התחנכנו על כך שמצע המפלגה הוא דבר חשוב ולא מוותרים עליו בקלות. בליכוד קל מאוד להבטיח הבטחות ולא לקיים אותן.

יהושע מצא (הליכוד):

גם בקופת-חולים?

שר המשטרה מ' שחל:

ואומר לך מה ההבדל בינינו.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

מספיק.

שר המשטרה מ' שחל:

ההבדל בינינו לביניכם — — —

קריאות:

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, זה לא יכול להיות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם הצבעתם בעד הורדת היישובים בסיני, ואתה בעצמך — — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי, ראשית, אני מבקש מכולם לשבת. חבר הכנסת חיים אורון, נא לשבת. חבר הכנסת טמקין, נא לשבת. רבותי, אני מבקש מכם להפסיק את הדיבורים. השר צריך לסיים את דבריו, די עם קריאות הביניים. אני אתחיל לקרוא כאן לסדר, ובלי חוכמות. חבר הכנסת אביגדור קהלני, נא לשבת. אתם רוצים שאפנה אישית לכל אחד? חבר הכנסת אלי דיין, אי-אפשר כך. אני גם מבקש מכל העוזרים שם בפניות, להפסיק לדבר. אני מבקש עוד הפעם להפסיק לדבר, להפסיק להפריע. סגן השר אלי בן-מנחם. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אחרי הסכמי קמפ-דייוויד הוגשה לכנסת הצעת חוק להחיל את הריבונות הישראלית על יהודה, שומרון ועזה, ואמרו לכם אז: הרי אתם בעד. תחילו את הריבונות, תצביעו בעד. אתם הצבעתם בעד? זו הצביעות. אם אתה מצטט את ינאי המלך, תצטט אותו עד הסוף.

חברי הכנסת, למפלגת העבודה יש מצע. המצע הזה מחייב אותה, והוא צוטט על-ידי חבר הכנסת פלד מלה במלה, וזאת עמדתה של מפלגת העבודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל הוא לא מנוקד. צריך לנקד אותו. יש כאלה שלא מבינים — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר המשטרה מ' שחל:

היא העמדה המחייבת. הלכנו להסדר מפני שאנחנו אומרים: לא תקום מדינה פלשתינית שנייה בינינו לבין ירדן.

יהושע מצא (הליכוד):

איפה הראשונה?

שר המשטרה מ' שחל:

ואמרנו זאת במצע בצורה חד-משמעית.

אברהם הירשזון (הליכוד):

את הראשונה אתם תקימו.

שר המשטרה מ' שחל:

זאת העמדה, לא שינינו אותה. יש הבדל אחד בינינו לביניכם: אנחנו אנשים של כבוד, ומה שהבטחנו נקיים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הצחקת אותנו.

שר המשטרה מ' שחל:

אתם אנשים שהתקפלו.

קריאה:

שר המשטרה מ' שחל:

כן, בדיוק כך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שאל את שר הבריאות לשעבר מה הוא אמר עליך.

שר המשטרה מ' שחל:

ההבדל בינינו לביניכם הוא, שאתם מעולם לא התייחסתם למלים – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בגין, שאלו אותנו את השאלה הזאת.

שר המשטרה מ' שחל:

– – אלא כאל ססמה ריקה מתוכן, שאתם ידעתם שלא תקיימו אותה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אי-כבוד.

שר המשטרה מ' שחל:

וחבר הכנסת בגין, אתה לא היית.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גלה כבוד מישראל.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אמרתי כאן בדיוק מה היה, מי אלה היו שהבטיחו ולא קיימו. בינתיים אנחנו לא עשינו דבר שלא תאם את מצע המפלגה ושמראה שלא עמדנו בהתחייבויות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אנשי כבוד אתם.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, משא-ומתן מדיני אינו עניין להצעות חוק. מי שמציע את הצעת החוק מציע דבר לא דמוקרטי לחלוטין, נוגד כל תפיסה מקובלת במשטר פרלמנטרי דמוקרטי.

ההצעה היא הצעה קנטרנית, שכל מטרתה לחבל באפשרויות להגיע למשא-ומתן לשלום. כל מאווייה ומטרתה לעשות הון פוליטי מתוך צביעות, התעלמות מן העובדות ואי-אמירת דברים במדויק כפי שהם היו.

לכן אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מבקש להשיב? בבקשה. יש לך חמש דקות בלבד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת משה פלד, נא להפסיק לדבר. חבר הכנסת צוקר, נא לשבת. חבר הכנסת דרעי, נא לשבת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שמענו כאן היום שיעור בהיסטוריה לעניים על-ידי – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חגי מירום. חברת הכנסת חזן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקשבנו היום לשיעור בהיסטוריה לעניים מפיו של מורה גרוע. אבל נניח שהשיעור שלך נכון, ונניח שכל מה שאמרת על הליכוד נכון, כל ההאשמות שלך – ואני רק אוסיף: שום מלה לא נכונה – מה המשמעות של זה ומה התקיפות של זה לגבי מה שיהיה בעתיד?

אנחנו אומרים שהממשלה שלך הבטיחה דברים, והנה יושב כאן ראש הממשלה שאמר: אני אנווט, אני אקבע, אני אחליט, פוליטיקה נקייה, ומה לא אמר? הוא אומר: לא תקום מדינה פלשתינית, ואומר את הדברים בחצי פה ובלשון כפולה, ומנהל מערכת הונאה וגנבת דעת של הציבור. אתה צריך להסביר מדוע זה איננו נכון.

בא זילי, ובפני עם ועולם מגלה את צפונות לבו של ראש הממשלה. מה אתה הולך אחורה 20 שנה ו-15 שנה ומדבר על מה שהיה בשנות ה-70?

אני חייב לומר, אדוני היושב-ראש, שאני ציפיתי לשמוע מפי שר המשטרה תשובה מכובדת. במקום זה מצאנו על הבמה הזאת גיבוב של מלל, של נוסחות מלים, של לוליינות לשון, שום דבר לעניין, שום דבר שהוא רלבנטי לנושא הקיום היהודי שלנו כאן – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת אלי דיין, אי-אפשר כך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני חייב לומר, שדבריו של שר המשטרה בשם הממשלה הם המשך לתרגילי גנבת הדעת של הציבור, הפעם מעל בימת הכנסת בתשובה על הצעת החלטה. עם ישראל ראוי למשהו מכובד יותר מאשר המדינאות שהממשלה הזאת מציגה לפניו. לא כבוד אתה מציע לנו כאן, אתה מצביע בפנינו על כבוד שראוי לסוחרי סוסים. מדינת ישראל ראויה למדינאות של כבוד שתכבד את הציבור.

מה שעומד כאן למבחן בחוק הזה הוא אמינות הממשלה ואמינות ראש הממשלה. אין לממשלה הזאת מנדט לביצוע המדיניות שהיא מבצעת, כי משמעותה הקמת מדינה פלשתינית.

אני חייב לומר, שזוילי הוא אדם הגון. הוא אמר את האמת. הוא יצביע נגד החוק, משום שהוא בעד הקמת מדינה פלשתינית, ואני מכבד אותו. אבל צריך לשאול, מה על כל האחרים שמתנגדים להקמת מדינה פלשתינית, איך הם יצביעו? אנחנו עוד מעט נראה זאת באמצעות החוק הזה, שהוא גלאי שקר, אדוני ראש הממשלה, והוא ישיב על השאלה, האם רק נסים הוא זוילי, או כל העבודה היא זוילי, חבורת הזוילי.

ועוד דבר אחד שראוי כאן לומר, והוא הקבוצה שתומכת או מתנגדת לחוק הזה – – –

קריאות:

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, המפלגות התומכות בחוק הזה, כפי שנמסר לי עד כה, הן: האגודה, ש"ס, המפד"ל, מולדת, צומת, יעוד, הליכוד. בסך הכול 59 קולות של מי שתומכים במדינת ישראל כמדינה יהודית וציונית.

יהושע מצא (הליכוד):

איפה הרוב החוסם?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אם מכל מיני סיבות מניפולטיביות אתם תצליחו היום בהצבעה, פירושו של דבר שממשלה ציונית בישראל נתמכת-נשלטת על-ידי מי שהם סוכניו של אש"ף בכנסת הזאת, האדונים זיאד ודראושה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבתי, אנחנו עוברים להצבעה.

יהושע מצא (הליכוד):

חכה רגע, זיאד עוד לא הגיע למקומו.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצבעה. נא לסגור את הדלתות.

רבתי חברי הכנסת, אנחנו נצביע על כל חוק בנפרד. מי שהוא בעד הצעת חוק למניעת הקמתה של מדינה ערבית-פלשתינית שנייה לירדן, התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת עוזי לנדאו, יצביע בעד. מי שהוא נגד, יצביע נגד.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 39

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 46

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק למניעת הקמתה של מדינה ערבית-פלשתינית

שנייה לירדן, התשנ"ג-1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

39 בעד, 46 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק לא נתקבלה.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעת החוק השנייה. מי בעד הצעת חוק איסור הקמת מדינה פלשתינית ממערב לירדן בתמיכת ישראל, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת משה פלד? נא להצביע. מי נגד – יצביע נגד.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 38

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 45

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק איסור הקמת מדינה פלשתינית ממערב לירדן

בתמיכת ישראל, התשנ"ד–1993, נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

38 בעד, 45 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק לא נתקבלה.

הצעת חוק הרשות לטיפול ולמעקב בנושא מעמד האשה, התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעת חוק תתי"ב – הצעת חוק הרשות לטיפול ולמעקב בנושא מעמד האשה, התשנ"ג–1993. בבקשה, חברת הכנסת נעמי חזן.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אדוני שר האוצר, אני מבקש לשבת. השר לאיכות הסביבה, אני מבקש. סגן שר הביטחון, חבר הכנסת מוטה גור, אתה מפריע לנואמת. חברת הכנסת לימור לבנת, זה מפריע לנואמת, נא לשבת. חבר הכנסת דדי צוקר. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה לא להפריע לנואמת.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להגיש לקריאה טרומית הצעת חוק להקמת רשות לטיפול ולמעקב בנושא מעמד האשה.

להצעת חוק זו יש רקע היסטורי ארוך ומכובד. ב-1978 הוגש דוח של ועדה ממלכתית לקידום מעמד האשה בראשותה של מי שהיתה אז חברת הכנסת אורה נמיר. הוועדה הזו מונתה על-ידי ראש הממשלה דאז ודהיום יצחק רבין, כדי לבחון את מכלול הבעיות הקשורות למעמד האשה במדינת ישראל. ועדה זו עבדה עם צוותים רבים, היא התייעצה עם מומחים בכל הנושאים הקשורים למעמד האשה והגישה את הדוח הממצה, הממלכתי, היחידי במדינת ישראל בנושא זה עד עצם היום הזה.

ההמלצה הראשונה בדוח ועדת-נמיר מ-1978 היתה להקים רשות ממלכתית לטיפול ולמעקב אחר מעמד האשה, וזאת מתוך דאגה לכמה היבטים של נושא מעמד האשה והיחסים בין המינים בחברה הישראלית.

קודם כול, מחברי הדוח הבינו היטב שיש צורך בקידום מעמד האשה בישראל כדי להגיע לשוויון חברתי אמיתי בחברה הישראלית. שנית, היה ברור שרק רשות ממלכתית תוכל לטפל באופן שיטתי בקידום החקיקה בכל הכרוך בשוויון בין המינים בחברה הישראלית. שלישית, הוחלט על הקמת רשות ממלכתית לקידום ולמעקב אחר מעמד האשה, כדי לבדוק ולדאוג לכך שיהיה יישום הולם ואכיפה של החוקים העוסקים בשוויון בין המינים.

המלצה זו לא יושמה ב-15 השנים האחרונות, מאז פרסום דוח ועדת-נמיר. ב-15 השנים שחלפו מאז ברור לגמרי שהעדר רשות ממלכתית לטיפול ולמעקב אחר מעמד האשה מונע אכיפת החוקים הקיימים, מונע פיקוח וקידום נושאים הקשורים למעמד האשה.

הצעת חוק זו, ששותפים לה חברי כנסת וחברות כנסת מכל סיעות הבית, באה לעגן בחקיקה ולהקים רשות ממלכתית לטיפול, למעקב ולאכיפה של חוקים הקשורים למעמד האשה במדינת ישראל.

בהצעת החוק שאני מגישה היום יש שתי תוספות מעבר להצעות שהוצעו בדוח ועדת-נמיר. קודם כול, בסיס תקציבי נפרד לתקצוב הרשות. שנית, סמכויות של בחינה, פיקוח וסמכויות חצי שיפוטיות במסגרת הזאת.

אני מתכבדת להגיש את עיקרי ההצעה המונחת בפניכם, משום שמדובר כאן בהצעה מורכבת, יחסית ארוכה, כבדת משקל, שיש לה משמעות מרחיקה-לכת בכל מה שקשור למעמד האשה בארץ.

המטרות של הרשות הממלכתית לטיפול ולמעקב בנושא מעמד האשה הן מרובות, ואזכיר רק כמה מהן. קודם כול, גיבוש תוכנית ומדיניות בכל מה שקשור לקידום מעמד האשה בישראל. שנית, קביעת סדרי עדיפויות בנושאים הללו. שלישית, מעקב ופיקוח אחר יישום החוקים הקשורים למעמד האשה בישראל לא רק בתחומים כלליים, אבל בכמה תחומים שעולים בזמן האחרון יום-יום על סדר-היום

הלאומי שלנו, קודם כול החקיקה הקשורה ליישום חוקים בנושאים של אלימות כלפי נשים, וכמובן גם כל מה שקשור למעמד האשה בעבודה.

מטרות נוספות של הרשות הממלכתית המוצעות בהצעת חוק זו: עדכון מידע שוטף במה שקשור למעמד האשה בישראל; בדיקת עדיפויות תקציביות בכל מה שקשור לשוויון בין המינים; וייצוג בוועדות הכנסת ובממשלה בדיונים שקשורים למעמד האשה.

מבנה הרשות, אנחנו מציעות ומציעים שלושה מרכיבים מרכזיים של הרשות המוצעת: ראשית, מועצה ציבורית שתפקידה קביעת מדיניות וסדרי עדיפויות. המועצה תורכב גם ממינוי של ראש הממשלה; בראש הרשות תעמוד אישיות ממדרגה ראשונה. המרכיב השני, המבני, לשכה, צוות ביצועי שיתפעל את הרשות בפעולה היומיומית שלה. המרכיב השלישי, שהוא חיוני – נציב או נציבת תלונות הציבור. התפקיד של נציבת תלונות הציבור, להיות כתובת לתלונות על קיפוח ואפליה מטעמי מין, זכות לקבל מידע ממשרדי ממשלה ומרשויות מקומיות וסמכות חוקית להופיע כצד בכל מה שקשור בפגיעות במעמד האשה.

אנחנו מציעים גם שנציבת תלונות הציבור תהיה רשאית לדאוג ולפקח על אכיפת החוקים שגורסים שוויון בין המינים.

אני מבקשת ממליאת הכנסת בשם החתומים על הצעת החוק, ואני מדגישה: מכל סיעות הבית, גברים כנשים, לקבל את תמיכתכם בהקמת רשות ממלכתית לטיפול ולמעקב אחר מעמד האשה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת חזן. שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראויה הצעת החוק בנושא מעמד האשה לכל תשומת לב, להערכה ואף לתמיכה ועידוד. אני חושב שכל משטר, כל מדינה נבחנת במידת הנאורות שבה בשוויון המעמד שהיא נותנת לכל אזרחיה, וודאי למעמד האשה שסבל במשך שנים מקיפוח, מאפליה, מדעות קדומות, שלצערי ישנן עדיין אי-פה, אי-שם.

אני חושב שבחברה הישראלית המודעות הזאת מקבלת תאוצה, תנופה, והצעת חוק המטפלת בכמה מטרות ראויה ללא ספק לדיון, לבחינה ולעידוד, בגיבוש תוכניות לקביעת מדיניות בנושא קידום מעמד האשה, בקביעת סדרי עדיפויות, בהגברת המודעות הציבורית לנושא, בסדרי עדיפויות, בהקמת הרשות. המלצות הוועדה לקידום מעמד האשה בראשות אורה נמיר, שרת העבודה היום, ניתנו ב-1978, ואולי צריך לציין שהקמת הוועדה בזמנה היתה על-ידי יצחק רבין כראש הממשלה אז, כפי שצוין.

חברת הכנסת נעמי חזן הציעה הצעה המחייבת דיון מעמיק והתייחסות מקיפה בתוך הממשלה.

אדוני היושב-ראש, אני יודע שהיועצת למעמד האשה במשרד ראש הממשלה, הגברת נאוה ארד, עוסקת בנושא הזה, והיא אף דיברה אתי לעניין עצמו וביקשה ממני שאני אביע גם את התמיכה בשמה היא על דעת הממשלה כולה, ואני עושה זאת ברצון רב.

אני מבקש, מאחר שהנושא מקיף וכולל, גם בקשתי מופנית לחברת הכנסת חזן – שההצבעה על הצעת החוק תידחה, כדי לאפשר לממשלה לגבש עמדה מפורטת בנושא, ותוכל להביא אותה באותה עת כאשר החוק יוצבע במועד שיתואם עם חברת הכנסת המציעה.

אדוני היושב-ראש, פנייתי אל חברת הכנסת חזן, שהיא תסכים להצעה זו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר. חברת הכנסת חזן מסכימה?

נעמי חזן (מרצ):

אני מסכימה.

היו"ר ע' עלי:

אם אין הצבעה, אין גם דיון.

דוד מגן (הליכוד):

לא, אדוני. לפי מיטב הבנתי, אם גם הממשלה תומכת ואני מתנגד – – –

היו"ר ע' עלי:

היות שכאן לא תהיה הצבעה, והממשלה עדיין לא גיבשה את עמדתה בעניין הזה – – –

דוד מגן (הליכוד):

השר אמר שהממשלה תומכת.

היו"ר ע' עלי:

הוא אמר, שהם מגבשים כעת את עמדתם בעניין הזה, ועדיין אין לו עמדה אם הוא תומך או לא תומך, מפני שאילו הוא היה תומך, הוא היה מביא את זה להצבעה. אנחנו פועלים כאן לפי התקנון. לו היה השר תומך, היתה לך זכות, לפי התקנון, להתנגד, ואז היו עומדות לך חמש דקות, נדמה לי. אבל הואיל והשר אמר כאן שהוא מבקש לדחות את ההצבעה כדי שהממשלה תגבש את עמדתה בסוגיה הזאת – לו הוא היה תומך, הוא היה אומר שהוא תומך, ואז היו מצביעים. הרי כאן הוא לא תומך.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי.

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול לגשת למיקרופון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההיגיון הגלום בתקנון אומר כך: אם חבר כנסת יוזם תומך בהצעה והממשלה תומכת בהצעה ויש דעה אחרת, לא יעלה על הדעת כי באמצעות בקשה לדחיית ההצבעה לא תישמע דעה אחרת בכנסת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

דוד מגן (הליכוד):

לפי מה שהיושב-ראש אמר, או עלול לומר, זה שאנחנו דוחים את מועד ההצבעה. הוא לא אמר שדוחים את מועד המשך הדיון.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מגן, יש לי הצעה טובה יותר בשבילך. בסוגיה שאתה מדבר עליה, אין לך זכות דיבור, מפני שהממשלה לא קבעה עמדה והממשלה לא תומכת. אם אתה רוצה לדבר, קח את סעיף 137(א) לתקנון. אם חבר כנסת מבקש להשהות את העניין הזה או מתנגד להשהיה, זכותו לנמק את זה, להסתמך על הסעיף המתאים, ואז תהיה הצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בהתאם לסעיף 137(א) לתקנון, אני סבור שאין טעם לדחות את ההצבעה, משום שההצעה הזאת עלולה להוליד מצב שבו הממשלה תמצא נחמה פורתא בכך שהיא תתמוך בהקמת רשות למעקב אחר ביצוע החלטות בתחום חשוב מאוד, ואני מחשיב את התחום הזה, אבל היא עלולה למצוא הצדקה להזניח את המעקב אחר קיום החוקים, אכיפת החוקים, קיום החלטות הממשלה וקיום החלטות הכנסת. לא ייתכן שהממשלה תשב על המדוכה כדי להקים רשות למעקב רק בתחום מצומצם, גם אם הוא כל כך חשוב. אם הממשלה תאמר שהיא יושבת על המדוכה כדי להקים רשות, והיא צריכה להקים רשות נוכח המחדלים של השנה האחרונה, כדי לעקוב אחר ביצוע החלטות, אני בוודאי אתמוך. אבל בנושא כל כך מצומצם, ודאי שלא.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, לפי סעיף 137(א), אם אחד מחברי הכנסת מתנגד להשהיה, תהיה כאן הצבעה. אני לא רוצה כאן לחטוף הצבעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, מה שיקרה עכשיו זה שלא תהיה ברירה ונצטרך להצביע נגד הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן. יש בעיה שהממשלה רוצה לגבש עמדה. חברת הכנסת שהציעה את ההצעה תיאמה אתי את העמדה הזאת לפני כן. חבל להוריד הצעת חוק – – –

היו"ר ע' עלי:

השר שחל, כאן לא מצביעים בעד או נגד החוק. אנחנו מצביעים מי בעד השהיה ומי נגד השהיה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, דבריו האחרונים של השר שחל שכנעו אותי. אני רק מצמיד להם בקשה אחת – לנסות להרחיב את היריעה ככל האפשר.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אם אין התנגדות אין גם הצבעה. אנחנו נצביע במועד אחר. תודה רבה.

הצעת חוק הרבנות הראשית (תיקון – רב ראשי לישראל), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק תתפ"ב – הצעת חוק הרבנות הראשית (תיקון – רב ראשי לישראל), התשנ"ג-1993. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מראשית ימי המדינה ועד היום היה נהוג, ואף מעוגן בחוק, כי בראש הרבנות הראשית יעמדו שני רבנים ראשיים על-פי חלוקה עדתית – אשכנזי וספרדי.

ניתן להבין נהוג זה על רקע ימי העליות הגדולות ותחילת מיזוג קיבוץ הגלויות, עם הפערים הגדולים בין העדות, מנהגיהן, המסורת ואורח החיים הקהילתי. כיום, בחברה מתקדמת כמו החברה הישראלית, נהוג זה נראה כ"גיבנת" מיותרת של פילוג עדתי, הגורם לפירוד לבבות במקום לקירובם. אין מקום כיום להמשך אותה הפרדה שרירותית בין האשכנזים ובין הספרדים, זה מצב שאינו סביר ואינו מתאים לישראל על סף שנות האלפיים.

במצבה החברתי של מדינת ישראל כיום יש השפעות נרחבות של שלל התרבויות שנקבצו בה, השפעה של האחת על השנייה והרביעית על השישית וכו'. כיום אין עוד מקום לאבחנה שרירותית בין אשכנזים ובין ספרדים, הן בשל אותה התערות בין-עדתית והן בשל ריבוי התפוצות והעדות שנקבצו בארץ מעבר לאותה חלוקה שרירותית. בקרב הצעירים אשר גדלו והתחנכו פה בארץ לא קיימים כל אותם הבדלי השקפות והבדלי תרבויות שהיו לאבותיהם. תהליך המיזוג החברתי והדתי נמצא בעיצומו ויעודנו, כנבחר ציבור, הוא לעודד תהליך זה ולפעול להגשמתו.

המשך המצב הקיים מביא למאבקים סמויים וגלויים על סמכות, על כבוד, על פרשנות ההלכה, ומהווה כפילות מיותרת ומזיקה. לא צריך להעמיק את הפער ולהנציחו. עצם האיחוד המוצע, מעבר ליתרון הכלכלי – מדינת ישראל אינה סובלת מעודף משאבים; התקציב הישיר של משרד הדתות הוא קרוב ל-1 מיליארד ש"ח – באותו איחוד יש גם מהמשך מגמת הגיבוש של עם ישראל בארצו, לעומת הפילוג של העדות והתפוצות עם האינטרסים הצרים שלהן.

יותר ויותר בתי-כנסת בנוסח ארץ-ישראל קיימים והופכים פופולריים, ורק הרבנות נשארת כעדות להנצחת ההבדלים בין התרבויות, מתוך אינטרסים אישיים-אנוכיים של תופסי המשרות.

החשיבות והיופי שבתרבויות השונות שהביאו אתם בני עמנו אינם מוטלים בספק, ויש לשמר אותם ולהעבירם לדורות הבאים, אך מתוך מגמת התעשרות, במגמה של מיזוג והשפעה תרבותית של עדות ישראל השונות האחת על השנייה. ההווי העממי העובר מאב לבן חשוב, הניסיון והתבונה יעשירו באופן הדדי את מסורת עם ישראל כולו, כמסורת אחת משותפת שתצמח פה, במדינת ישראל.

כנבחר ציבור המכריעים בענייני תקציב וחקיקה, בידינו האפשרות לשנות ולהשפיע, גם אם על-ידי שינוי פרוצדורות, עם סדר העדיפויות הלאומי. לנושא חברתי שכזה יש השפעה מיידי, וכמובן השפעה לטווח ארוך, על איחוד העם וגיבושו.

להשלמת החוק דרושות תקנות אשר יקלו על החברה הישראלית להתרגל ליסוד המהפכני שבו, כדי למתן את המעבר מרבנות אשכנזית-ספרדית לרבנות ישראלית אחת. בתקנות הייתי מאפשר בשלב הראשון קיום רוטציה בין רב ראשי ממוצא ספרדי לבין רב אשכנזי, אשר לצדם יכהן סגן בן העדה המקבילה.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת גולדפרב, אם לא מקיימים את ההסכם הולכים לדין תורה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

הולכים לבג"ץ.

דוד מגן (הליכוד):

אתה מדבר רק על רב ראשי, לא על רב העיר.

אלכס גולדפרב (יעוד):

גם רב העיר.

למשך שמונה שנים הייתי מאפשר להתרגל לתפיסת העולם החדשה ולהכין את התשתית מבחינת המצב החדש שיווצר.

הבחירות לרבנות הראשית יתקיימו במקביל לבחירות לכנסת או לרשויות המקומיות.

אני רוצה לחזור ולציין, כדי להסיר כל ספק, כי אין בהצעת החוק הזאת לפגוע בשום צורה בבני עדה כלשהי, במסורתם ובחופש הפולחן שלהם. השינוי הינו מינהלתי בלבד ואינו נוגע בשאלות שבמהות ההלכה.

אני קורא לחברי הכנסת להצביע בעד הצעת החוק הזאת, שהיא מהפכנית מבחינה חברתית ובעלת חשיבות גדולה לחברה הישראלית בהווה ובעתיד, למען גיבוש העם כמקשה אחת. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדפרב. השר משה שחל, בבקשה. הפעם כממלא-מקום ראש הממשלה.

בנימין טמקין (מרצ):

שר הדתות.

היו"ר ע' עלי:

הוא עונה במקום ראש הממשלה כשר הדתות.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על פני הדברים ההצעה בהחלט צריכה להיות שאיפת כל העם הזה על כל חלקיו, שנוכל להגיע לכך שלא תהיה בתוכנו חלוקה של ספרדים ואשכנזים, ושבתוך החלוקה הזאת יהיו ליטאים וחסידים, ובתוך החלוקה הזאת יהיו כאלה שהם לא רק שייכים לארצות מוצא שונות אלא, חבר הכנסת גולדפרב, באותה מדינת מוצא יש יוצאי ערים שונות שיש להם נוסחי תפילה שונים ואמונה ברב מסוים.

הדבר קיים בהרבה מאוד ארצות, ולמעשה הוא אפיין את היהדות מאז ומתמיד. אנחנו היינו במסגרת שבה הרב צמח מתוך הקהילה והיה מורה ומחנך וגם רב. הוא פסק גם בענייני הלכה והיה גם, והוא גם היום, מי שמוביל את התפילה ומי שמייעץ לקהילה שלו.

הרי לא יעלה על הדעת לומר היום, כבר עתה, כי אין כל הבדלים ואין כל שוני במסורות של טעמי המקרא בתפילות שמתפלל כל יהודי. והאוזן עוד היא רגילה לשמוע את מה שקיבל הילד בבית אביו, קשה מאוד לשנות על-ידי החלטה בבת אחת כאילו הכול מתאחד ולא קרה דבר.

תהליך קיבוץ הגלויות עדיין בעיצומו. אני מאמין ואני רוצה לקוות שבנינו ונכדינו יגיעו למצב שבו לא רק שלא יהיה הבדל אלא לא ניתן יהיה להבחין בשוני בין האחד לאחר.

חלק גדול מהדור הצעיר מתפלל תפילה שנקראת נוסח ישראל, שהיא תערובת של מעט מפה ומעט מפה, ולעתים גם מארצות שונות, אם כי אלה יכולים להיות אשכנזים במוצאם או ספרדים במוצאם. אבל זה תהליך שהוא עדיין בחיתוליו, הוא עדיין לא התפתח, ויש בו רגישות רבה ועצומה.

אני חושב שגם מבחינה הלכתית יש הבדלים ולא רב זה פוסק כרב אחר. בהלכה היהודית יש שוני. אין כאן עניין כמו בבית-משפט רגיל, שכשפוסק בית-המשפט העליון – פסיקתו מחייבת כל בית-דין וכל ערכאה נמוכה ממנו. ביהדות קיים "שולחן ערוך", שכל רב מפרש אותו, והוא איננו כובל את עצמו אף לא ברבנות ראשית או בהחלטה של רב ראשי. זה השוני, אולי זה היופי, אולי זה הייחוד. ומטבע הדברים, הפסיקה תהיה מעוגנת גם בהווי ובארץ המוצא.

לעשות קפיצה אחת, כאשר אנחנו נמצאים בעיצומו של תהליך קיבוץ גלויות – לדעתי הדבר יביא לחיכוכים, לוויכוחים ולתחושת קיפוח שממילא היא קיימת.

אלכס גולדפרב (יעוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע. הנושא עלה מדי פעם ואמרתי, ללא ספק בשמיעה ראשונה זה נשמע כמצב רצוי. הוא פשוט איננו מצוי. הוא איננו יכול להתקיים בפועל. הוא יביא לתחושות מאוד קשות.

אני יודע שחלק מחברי הכנסת שומרי המסורת דיברו אתך. אני רוצה לומר לך מה עלול לקרות. ייבחר רב ראשי, כל תפקידו תלוי לא בחוק החילוני שמכוחו אנחנו מחוקקים, אלא בכבוד ובהסכמה שמייחס לו ציבור שומרי המסורת המקבל את דעתו. מה יועיל לנו אם נתקבל הצעת החוק וייבחר רב ראשי אחד, שמחצית מהציבור – – –

אברהם פורז (מרצ):

רב ראשי הוא ממילא רב של מיעוט. החילונים לא מאמינים בו, החרדים לא מאמינים בו.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פורז, הרי אני לא מדבר עם מישהו שלהכעיס בא להתווכח אתי.

אברהם פורז (מרצ):

לא להכעיס.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מדבר על היהודי המצוי, שעדיין יש לו משהו מבית הוריו, שהוא יהודי במובן הזה שהוא רוצה לשמור על המסורת היהודית שלו. יש לי אתך ויכוח מסוג אחר לגמרי, אבל מה הוא נוגע לכאן. אתה ממילא, אם יהיה רב אשכנזי או ספרדי, לא הולך לשמוע ממנו פרק בהלכה. תאמין לי, אולי רב ספרדי יועיל לך, אינני יודע.

אברהם פורז (מרצ):

אני מוכן רק בתנאי אחד, שיהיה רב ראשי רומני.

שר המשטרה מ' שחל:

ידעתי.

השאלה באופן הממשי ביותר תהיה לגבי חלק מן הציבור, שהוא לא מורגל ולא מקבל וגם לא נתן הסכמה לא לפסיקה וגם לא להלכה. רב כזה עלול למצוא את עצמו במצב שדעתו איננה מקובלת. אני אומר לך מה יקרה – יצמח מייד, יקום מייד רב אחר שיקבלו את פסיקתו.

מה קורה במציאות היום? גם כאשר יש רבנות ראשית עם שני רבנים, האם באמת כל הציבור הדתי מקבל את דעתם של שניהם גם יחד? לא ולא. יושב פה חבר הכנסת רביץ, והוא יכול לספר, ללמד את כולנו, מה קורה.

אנחנו נמצאים בתהליך שחייבים לתת לו את האפשרות שהוא יתקיים, ואין טעם ולא כדאי שאנחנו נביא למצב שהוא בבחינת חידוד היחסים לא רק בין דתיים לחילונים אלא גם בין חלקי העם בתוכו פנימה.

אלי דיין (העבודה):

הכוונה היא טובה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע.

חבר הכנסת גולדפרב, בהצעת החוק יש עוד דבר אחד. אתה מציע שכל הציבור יבחר ברבנים. לפי הצעת החוק, הרי גם לא-יהודים יוכלו לבחור רב ראשי. אני לא מניח שגם במסגרת השוויון לכל אזרחי המדינה יבחרו כל אזרחי המדינה את הרב הראשי, כאשר אנחנו ייחדנו בחוק, לעדות השונות, דרך בחירת חכמי הדת שלהן. הרי זה לא יעלה על הדעת. אני מניח, אני מקווה שאפילו חבר הכנסת פורז לא רוצה להציע הצעה כזאת.

בהכירי את חבר הכנסת גולדפרב, אני יודע שכוונתו היתה טובה. אני משוכנע שהוא בטוח, בכנות, שההצעה הזאת תביא גאולה ואת ימי המשיח במהרה בימינו. אבל בין כוונה טובה לבין מציאות עדיין המרחק גדול. בקשתי אליך – ואני אומר עוד הפעם, אין כאן שאלה של בעד או נגד – שתסתפק בתשובתי. תשאיר את העניין הזה להתפתחות שתהיה בתוך החברה הישראלית, ולא לחקיקת חוק של הכנסת שיבוא ויכפה עניין שהציבור לא רק שאיננו מוכן לקבל אותו, אלא הוא עדיין נמצא בתהליך ההתהוות שלו.

בל נשכח שאנחנו ארץ קולטת עלייה, ואנחנו רוצים שיבואו עוד עולים. לא הייתי אומר שהיום הגענו לכך שכל ההבדלים, כל המחיצות כל ההבדלות, כל הלשונות – הכול דומים ומקובלים.

לכן פנייתי אל חבר הכנסת גולדפרב – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לגבי נישואי תערובת?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא קורא לזה נישואי תערובת. אלה נישואים בין עדות. חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני נשוי לליטאית, ואני רוצה להגיד לך: הילדים שלי, תאמין לי, הם לא אשכנזים ולא ספרדים, הם ישראלים; מרגישים כך, מדברים כך, פועלים כך. אני מאמין שנגיע לכך, ולדעתי זה יהיה הרבה יותר מהר ממה שתיארו בשנות העלייה הראשונות. התהליך הזה טבעי. להאיץ אותו כאן, בקטע הזה – נביא רק לחיכוכים מיותרים.

לכן אני פונה אל חבר הכנסת גולדפרב שיסתפק בתשובתי במקום להביא את הצעת החוק להצבעה.

היו"ר ע' עלי:

השר שחל, אתה הרי פרלמנטר, אולי המנוסה ביותר בבית הזה. להצעת חוק אין הסתפקות בתשובת השר.

שר המשטרה מ' שחל:

הוא חוזר בו. נעים יותר להגיד – – –

היו"ר ע' עלי:

בסדר, אתה מתכוון שהוא יסכים להסיר את ההצעה.

חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חבר הכנסת אריה דרעי.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, כדי שהנושא לא ירד מסדר-היום, כי הוא מעניין ומעסיק את הציבור, על-פי התקנון אפשר להסב את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, ואני מבקש ממך ומבקש מהמציע להסכים להסב את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, כדי שנוכל לדון בה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה בכובד ראש.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דרעי.

אריה דרעי (ש"ס):

אני מקבל את – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גולדפרב, האם אתה מסכים?

אלכס גולדפרב (יעוד):

אם אדוני מסכים, אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

למה?

אלכס גולדפרב (יעוד):

להסב את הצעת החוק להצעה לסדר-היום ולהעביר אותה לוועדת הפנים.

שר המשטרה מ' שחל:

ברצון רב. אני בהחלט מסכים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, לפי התקנון, אין דבר כזה. בתקנון לא מופיעה אפשרות כזאת. אבל היות שהיו לזה תקדימים בנוהל, היו תקדימים שהצעות חוק הפכו להצעות לסדר-היום ודנו בהן בוועדה – אני אנהג כאן בהתאם לנוהל ולתקדים שנוצר בעניין זה.

הואיל והשר מסכים שהנושא יעבור לוועדת הפנים וגם חבר הכנסת גולדפרב מסכים, אנחנו נצביע על העברת ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת גולדפרב לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

13 בעד, אין מתנגדים, אחד נמנע. הוחלט להעביר את ההצעה הזאת כהצעה לסדר-היום לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – קיום בחירות במקרה הפסקת כהונת ראש רשות), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק תתקט"ז: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – קיום בחירות במקרה הפסקת כהונת ראש רשות), התשנ"ג–1993. חבר הכנסת אברהם יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

רבותי, חברי הקואליציה וחברי האופוזיציה, הצעת החוק שלי מדברת על כך, שראש רשות מקומית, אם חלילה נפסקת כהונתו במהלך הקדנציה שלו, ומכיוון שהוא נבחר בבחירות אישיות, מן הראוי שהציבור עצמו יוכל לבחור בראש הרשות שלאחריו ולא חברי מועצת העיר.

הצעה זו יש בה היגיון ציבורי. היא הצעה שמסתמכת על אותם אירועים שהיו עם ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, וחלילה עם ראשי רשויות מקומיות אחרים שעלולים להיות.

חבר הכנסת יוסי כץ הגיש הצעה כזאת לפני חודשים מספר בתמיכת שר הפנים דאז, חבר הכנסת אריה דרעי. והממשלה היום, אינני מבין מדוע היא מתנגדת, אבל נדמה לי שעקרונית – – –

קריאה:

איזו ממשלה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

ממשלת ישראל.

אני חושב שמבחינת ניקיון כפיים ציבורי, מן הראוי לתמוך בהצעה זו, ואני מבקש מחברי הכנסת, קואליציה ואופוזיציה, התומכים בהליך של בחירה אישית של ראש רשות מקומית, לתמוך בהצעת החוק בקריאה טרומית. מן הראוי שהיא תעבור בקריאה טרומית. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, ולכם, חברי הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. השר משה שחל כממלא-מקום ראש הממשלה ושר הפנים ישיב.

אריה דרעי (ש"ס):

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודה לך, חבר הכנסת דרעי. אני אלמד את זה.

היו"ר ע' עלי:

הוא לא ממלא מקומך, חבר הכנסת דרעי. אתה נותן לו הוראות?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מקבל ממנו הוראות או הנחיות.

שלושה נימוקים, אדוני היושב-ראש. יש נימוק אחד, שההצעה כשלעצמה יש בה היגיון, אם כי הייתי עושה איזו הבחנה לגבי התקופה שבה חל האירוע, כי אין טעם, אם יש חצי שנה עד מועד הבחירות הכלליות לרשויות המקומיות, לערוך שם בחירות מקדימות. יכול להיות, שאם זה יהיה במחצית התקופה הראשונה, יש בזה היגיון.

הנימוק השני, אדוני היושב-ראש, הוא שיש לי בעיה. יש לי דעה, ואינני יכול להזדהות אתה, מפני שאני רואה שוועדת השרים, או הממשלה, החליטה להתנגד להצעת החוק של חבר הכנסת אבי יחזקאל.

אבל יש סיבה שלישית שבגללה אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה. אני יודע שהרוב שנמצא כאן ממילא יסתמך על התקדים שהיה לפני כן עם הצעת חוק דומה של חבר הכנסת כץ, שהיא כן קיבלה את תמיכת הממשלה. ולכן, מחמת הספק וגם כדי להיענות, אני אציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר שחל. חבר הכנסת דוד מגן מתנגד. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבר אמרתי לחבר הכנסת אבי יחזקאל בשיחה פרטית, שההצעה היא הצעה גורפת. מה קורה, למשל, ביישוב, בדרך כלל ביישובים של בני המיעוטים, שרוצים לשמור על אחדות מסוימת, להרגיע אווירה, לתת ייצוג לכל המשפחות ומראש מתמודדים על ראשות הרשות המקומית שני אנשים, שמסכימים בינם לבין עצמם, בידיעת הציבור ובברכתו, לערוך רוטציה ביניהם?

אני מציע – ולא באתי להכשיל, באתי לסייע – כדי שיהיה סיכוי לרעיון שאתה מעלה, שמי שנבחר ושואב את כוחו מכוח הבחירה הישירה של הציבור, וקורית תקלה, חלילה אסון, התפטרות לא מתוכננת וכיוצא בזה, יש מקום לחזור אל הציבור ולבקש מחדש את המנדט. אבל בכל מקום שהציבור מלווה את מערכת הבחירות ויש הסכם לרוטציה בין שני אנשים – – –

אריה דרעי (ש"ס):

במקום שיש שני אנשים – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מדבר רק על שניים, והציבור יודע מראש וההסכם הזה מפורסם וגלוי לעין הציבור עוד טרם הבחירה, אין מקום לחזור אל הציבור וצריך לתת למועצת העירייה את זכות הבחירה.

אם אתה מקבל את ההערות שלי, והיושב-ראש יסכים, אני חוזר בי מהכוונה להתנגד, ואני אתמוך. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק הרשויות המקומיות של חבר הכנסת אבי יחזקאל?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון קיום בחירות במקרה הפסקת כהונת ראש רשות), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

פה-אחד הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה ראשונה.

שר הכלכלה והתכנון ישיב על שאלות. הואיל והוא לא נמצא – אנחנו נעבור להמשך סדר-היום.

הצעה לסדר-היום

הסכם כלכלי בין ירדן לאש"ף

היו"ר ע' עלי:

הצעה לסדר-היום מס' 3062 בנושא: הסכם כלכלי בין ירדן לאש"ף – מאת חבר הכנסת גדעון פת; בבקשה. אחריו – שר החוץ.

אלי דיין (העבודה):

לא, שר החוץ ישיב על כל ההצעות יחד. כולם נושאים מדיניים. תשקול בבקשה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אחריו – שר החוץ. יש תשובה והצבעה על הצעתו של חבר הכנסת זאב בנימין בגין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תשקול בבקשה את האפשרות ששר החוץ ישיב על כל ארבע ההצעות יחד.

היו"ר ע' עלי:

הוא לא יכול להשיב על כל ארבע ההצעות, אלה שני דברים נפרדים.

משה קצב (הליכוד):

יש כמה הצעות.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, אני קובע כאן. אחרי ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת גדעון פת ישיב שר החוץ ונצביע.

אלי דיין (העבודה):

הוא ישיב על כל ההצעות יחד.

היו"ר ע' עלי:

לא כל ההצעות יחד. הרי ההצעה של חבר הכנסת בגין כבר נדונה.

גדעון פת (הליכוד):

איפה שר החוץ? הוא לא צריך להיות כאן?

היו"ר ע' עלי:

הוא יגיע. שר הכלכלה והתכנון היה צריך להיות עכשיו להשיב על שאילתות, אבל היות שהוא לא נמצא חשבתי להקדים אותך.

גדעון פת (הליכוד):

בסדר, אבל אני חושב ששר החוץ צריך להיות נוכח בהצעות לסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

נבקש ממנו שהוא ייכנס. הוא היה אמור להשיב אחרי השאילתות.

גדעון פת (הליכוד):

הנה שר הכלכלה.

היו"ר ע' עלי:

לא מורידים חבר כנסת שכבר עלה על הדוכן.

גדעון פת (הליכוד):

אני מוכן לרדת, אם אתה רוצה.

היו"ר ע' עלי:

ביקשתי לומר לשר החוץ לבוא לכאן.

גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ע' עלי:

נא להודיע לשר החוץ.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תסלח לי שאני מתערב בהחלטות היושב-ראש. הואיל ושר החוץ איננו, הואיל וחבר הכנסת גדעון פת מסכים להמתין, הואיל ושר הכלכלה שטרית הגיע – – –

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי, אני לא מסכים לכך. ראשית, חבר הכנסת הגיע לדוכן, וזה לא מכובד להוריד אותו.

גדעון פת (הליכוד):

אבל אם הוא מוכן לרדת אין בעיה.

היו"ר ע' עלי:

שנית – – –

אלי דיין (העבודה):

זה כמו עלייה לתורה, לא מורידים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני הולך לחפש את שר החוץ.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גדעון פת ידבר. ביקשתי לקרוא לשר החוץ.

משה קצב (הליכוד):

אני חוזר בי.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת פת, אני רוצה להגיד לך שאין הבדל אם הממשלה נמצאת כאן או לא נמצאת כאן. אתה ממילא מדבר אל ממשלה של חירשים.

גדעון פת (הליכוד):

היא לא נמצאת בכלל.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני אגיד לכם, חבר הכנסת פת מפציר בי ששר החוץ יהיה נוכח.

גדעון פת (הליכוד):

מוכן, לא מפציר.

היו"ר ע' עלי:

— — — חבר הכנסת פת מוכן לרדת והשר מפציר, ויושב-ראש סיעת הליכוד מפציר – בסדר.

גדעון פת (הליכוד):

זו ירידה לצורך עלייה.

היו"ר ע' עלי:

טוב.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

שר הכלכלה והתכנון ישיב על שאלות.

ביום הכאת נערים עולים על-ידי צוות טלויזיה

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

נמסר על מעצרו של שישה כתבי טלויזיה שהכינו כתבה עבור "טלעד" ובמהלך הצילומים עודדו נערים ישראלים להכות נערים עולים חדשים מרוסיה.

ברצוני לשאול:

1. מה הן העובדות?

2. האם יינקטו כנגד הכתבים אמצעים (אם יימצאו אשמים)?

3. מה ייעשה למנוע הישנותם של מקרים דומים?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להשיב על השאילתא של חבר הכנסת עובדיה עלי. מנכ"ל אולפני "טלעד", מר עוזי פלד, מסר להנהלת הרשות השנייה, כי כנגד צוות ההפקה של חברת "לונה תקשורת בע"מ", המפיקה עבור חברת "טלעד", בעלת זיכיון לשידורים בערוץ-2 החדש, מתנהלת חקירה בחשד לביצוע עבירות תוך כדי הכנת כתבה.

מטרת הצוות שיצא בתאריך 23 בנובמבר 1994 היתה לראיין ילדים שהכנו ילד יוצא רוסיה והוגשה נגדם תלונה במשטרה. הצילום היה לצורך כתבה על אלימות בבתי-ספר – במסגרת תוכנית הקרויה "בננה בום", שהיא מעין גרסה של יומן אירועים לילדים. לטענת המפיקים, לא היה במהלך הכנת הכתבה כל ביום של אירוע שבו הוכו ילדי עולים על-ידי ילדים ישראלים.

פרטים מדויקים על מעצרים של הכתבים ומסקנות החקירה אמסור לחבר הכנסת עלי לאחר שאלה יועברו אלי על-ידי משטרת ישראל, שאלה פנה היועץ המשפטי של הרשות השנייה. הפרטים עדיין לא נמצאים בידינו. אני מבטיח להעביר אותם לכשיגיעו.

חברת "לונה תקשורת בע"מ" ביצעה את ההפקה עבור חברת "טלעד" בעלת הזיכיון מכוח חיובם של בעלי הזיכיון על-פי סעיף 60 לחוק הרשות השנייה, שלפיו מחצית לפחות מהשידורים שהוקצו להפקות המקומיות יהיו מהפקות מקומיות קנויות ובהתאם לכללי המועצה.

מהנהלת הרשות השנייה נמסר, כי פורסמה הודעה לעיתונות ובה היא הסתייגה באופן ברור מכל ביום של אירוע חדשותי וגינתה אותו. כמו-כן הובא לידיעתי, שגם לחברת "טלעד" יש כללי אתיקה ונוהלי עבודה, שהובאו לידיעתם של מפיקי התוכניות, וזיכרונם רוענן בעניין זה. למניעת מקרים דומים הפיצה הרשות השנייה מדריך לשמירה על כללי האתיקה בקרב בעלי הזיכיון. בסעיף 10 שלו נאמר במפורש: בעל זיכיון חייב בהגנות גם כלפי ציבור הצופים או המאזינים, גם כלפי המשתתפים בתוכניותיו וגם כלפי עמיתיו למקצוע.

כפי שנמסר לי, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מנכ"ל אולפני "טלעד" מר עוזי פלד הודיע, כי אם תוכח אשמת חברת "לונה תקשורת בע"מ", תסיק "טלעד" בעלת הזיכיון מסקנות מיידיות, עד כדי הפסקת התקשרות עם החברה האמורה.

בימים אלה פורסמו גם כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו בקובץ תקנות 5580 – לפני יומיים, ב-13 בפברואר 1994.

גם מהנהלת הרשות השנייה נמסר, כי אם תוכח אשמה בתום החקירה יופקו הלקחים וינקטו האמצעים הדרושים כנגד חברת "טלעד", וזאת בהתאם לסעיף 26 לכללי האתיקה וסעיף 22 לכללי הרשות השנייה. זה כולל פסילה או שינוי של לוח שידורים, דרישה לצפייה מוקדמת בתוכניות מסוימות, ובעיקר בתוכניות המופנות לילדים, שבהן יש להקפיד הקפדה יתירה על כללי האתיקה, נטילת זמן שידור מבעל זיכיון וחילוט ערבויות וביטול זיכיון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה על התשובה המפורטת והמקיפה.

דוד מגן (הליכוד):

שאלה נוספת ליושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

אמרתי לו תודה רבה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי להציע, לא יכול להיות שחבר כנסת כאשר הוא מנהל את הישיבה תימנע ממנו הזכות לשאול שאלה נוספת. אני חושב שבאופן טבעי אתה יכול לשאול.

היו"ר ע' עלי:

זה בסדר. לא אנצל את הזכות הזאת. תודה רבה לך.

אי-קליטת שידורי ערוץ-2 באזור הצפון

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

עד היום שידורי הערוץ השני אינם נקלטים באזורים שונים בצפון הארץ ובחלק מן העיר חיפה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נמנעת מתושבי אזורים אלה האפשרות לקלוט את שידורי הערוץ השני?

2. מה יעשה כדי לאפשר קליטת שידורי הערוץ השני באזורים הנ"ל?

3. מתי יוכלו סוף-סוף כל תושבי ישראל לקלוט את שידורי הערוץ השני?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת זנדברג שאל בעניין קליטת שידורי הערוץ השני באזור חיפה והצפון. על-פי הנתונים שנמסרו לי על-ידי הנהלת הרשות השנייה, האפשרות לקלוט את שידורי הערוץ השני החדש בחלק מאזורי חיפה והצפון נובעת מהיקף הציוד והפריסה הקיימת של המשדרים. שידורי ערוץ-2 מופצים לציבור על-ידי תחנות שידור קרקעיות הנמצאות באחריות הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, הנמצאת בטיפול, ועל-ידי חברות הכבלים.

הרשות השנייה, הנמצאת כיום בתהליך מואץ של הקמת תחנות שידור כדי לאפשר קליטת השידורים על-ידי כל האוכלוסייה בישראל – כיום ניתן לקלוט ערוץ-2 החדש באמצעות שש תחנות שידור קרקעיות: איתנים, הר-כרמל, באר-שבע, עכו, בני-יהודה ושער-הנגב. מכלל התחנות שהזכרתי, שתי תחנות שידור הן ייעודיות של הרשות השנייה, בני-יהודה ושער-הנגב; וארבע אחרות – איתנים, הר-כרמל, באר-שבע ועכו – מופעלות על-ידי חברת "בזק" על-ידי הרשות השנייה.

עד סוף 1995 תוקמנה כמה תחנות נוספות: בהר-צפיר, בגבעת-המורה ובחיפה. מה שרלבנטי הוא, שהתחנה תכסה את רצועת החוף מבת-גלים ועד זיכרון-יעקב; זיכרון-יעקב, מעלה-החמישה, ירושלים-צפון וירושלים-דרום, הר-מרבץ ואילת. עם השלמת הקמת התחנות בשנת 1995, לרבות התחנה של חיפה, תיסגרנה ארבע התחנות המופעלות היום על-ידי חברת "בזק". פריסת המשדרים כפי שהסברתי תאפשר קליטת שידורי הערוץ על-ידי 90% מהאוכלוסייה. זה יכלול גם את אזור חיפה והצפון.

כמו-כן הוכן מערך פריסה של מה שנקרה מקמ"שים: מרכזי קליטה ושידור מקומיים, שישלימו את הכיסוי ל-10% הנותרים.

הרשות השנייה מחויבת על-פי החוק ותנאי המכרז להפיץ שידורים לכלל האוכלוסייה, והיא רואה בכך את אחת המשימות החשובות והמרכזיות בפעולותיה. על-פי המכרז, עתידה הרשות להשקיע 22 מיליון דולר במערך הזה. המימון בא מזכייני הרשות ומוחזר אליהם מתמלוגים, וזוהי שיטת המימון שעל-פיה נערכנו.

במלים אחרות, אנו מקווים שהבעיה שהעלה חבר הכנסת תיפתר, לאחר שלוח העבודה של הקמת המשדרים יושלם.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר. חבר הכנסת זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, ראשית אני רוצה להודות לשר על תשובתו המפורטת. אם הבנתי נכון את התשובה המפורטת והארוכה, בסוף שנת 1994 כל מדינת ישראל תזכה לצפות בשידורי הערוץ השני באמצעות מכשירים שונים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני רוצה לדייק: תוכנית העבודה היא לשנתיים ולא לשנה.

אליעזר זנדברג (צומת):

הבנתי שמדובר על סוף 1994.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יש לנו הרבה מאוד קשיים, עד שאתה מאתר את המקום ומשיג את היתרי הבנייה. אני רוצה לדייק ולומר, שמדובר על לוח עבודה לשנתיים.

אליעזר זנדברג (צומת):

כלומר עד סוף 1995. ישבתי באחד הדיונים של ועדת הכנסת לחוק הערוץ השני ושמעתי את קודמך בתפקיד, השר שחל, אומר, שעד שהמכרזים יוצאו או עד שייקבעו הזוכים, כל עניין שידורי הערוץ השני ופריסתו יושלמו, דהיינו כל תושבי מדינת ישראל יוכלו כבר אז לצפות בשידורים.

שאלתי פשוטה: מה גרם לעיכוב, ומנין לנו שהתקווה שהשר מביע כאן, שעד סוף שנת 1995 יוכלו כל אזרחי מדינת ישראל לצפות בשידורים, לא תתבדה אף היא?

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת זנדברג. אדוני השר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת זנדברג, אני רוצה לומר לך, שמה שעשיתי לאחר שנמסר לאחריותי הערוץ השני היה קיצור לוח הזמנים ולא הארכתו. נראה לי, שאם נאמר משהו כמו זה שאתה מצטט, אולי הוא נאמר על משהו אחר ולא על פריסה טוטלית. מאז כניסתי לתפקיד עשינו שני דברים, ועכשיו אנחנו עובדים קשה כדי להשלים את הבנייה בהר-צפרירים, במעלה-החמישה ובמקומות אחרים. מה שעשינו מאז הוא, שקיצרנו בחצי את לוח הזמנים. בעיני גם שנתיים הן לוח זמנים צפוף כדי לעמוד במשימה. אני מקווה שלא אצטרך לבוא ולנמק מדוע לא הספקנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הכלכלה והתכנון. התשובות על מס' שאלות 2602 ו-2063 תועברנה ישירות לפרוטוקול.

התבטאות פוגעת בתוכנית טלוויזיה

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

ב-7 בינואר 1994 הראו בתוכנית "שישי חי" איך מכינים ברווז צלוי. הברווז נשרף, והשחקן אמר בצחוק רם, שיש לשלוח את הברווז השרוף ל"יד ושם".

ברצוני לשאול:

1. כיצד ייתכן שבטלוויזיה הישראלית יפגעו בצורה כה קשה ברגשות ניצולי שואה?

2. מה ייעשה למניעת תופעה כזאת בעתיד?

תשובת שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נכון שהתבטאותו של האמן בשידור ישיר בתוכנית "שישי חי", ששודרה ביום 7 בינואר 1994, היתה התבטאות אומללה.

גם ברשות השנייה רואים בחומרה רבה התבטאות מסוג זה, שפגעה ברגשותיהם של ניצולי שואה ואין לה מקום בשידורי טלוויזיה בישראל. ההערה שנאמרה הפתיעה גם את מערכת התוכנית, ולא ניתן היה למנוע אותה בשל כך ששידור התוכנית היה חי.

כפי שנמסר לי, מר אלכס גלעדי, מנכ"ל חברת "קשת", החברה המשדרת את התוכנית "שישי חי", מכנה התבטאות זו של האמן המרואיין כחסרת טעם ואומר שחוסר הטעם והעדר כל בסיס תרבותי להערה אומללה זו לא היו בשליטת מערכת התוכנית והמראיינים.

על מנת שתופעה זו לא תישנה, מוסיף המנכ"ל, כי "בעקבות הערה זו הוחלט שלא להזמין יותר לתוכניותינו את האמן הנ"ל".

הרשות השנייה הפיצה בקרב בעלי הזיכיון מדריך לשמירה על כללי האתיקה, המחייב אותם. סעיף 20 קובע כדלקמן: הטעם הטוב – בעל זיכיון ישתמש ככל האפשר בלשון נקייה, באופן שלא יהיה בשידור כדי לפגוע פגיעה לא הכרחית ברגשות כלל הציבור, קבוצה מסוימת, דת מסוימת או אדם מסוים.

בידי מועצת הרשות השנייה הסמכות לבטל את הזיכיון שהוענק לבעל זיכיון שאינו מקיים את התנאים הקבועים בחוק ובזיכיון, או כתוצאה מהפרת הכללים האמורים, שבשידוריו הופרה ההוראה, וזאת בין שידע או היה עליו לדעת על ההפרה ובין שלא ידע.

בימים אלה פורסמו גם כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בשידורי טלוויזיה ורדיו), התשנ"ד–1994 (קובץ תקנות מס' 5580, מיום 13 בפברואר 1994), ועל-פיהם רשאי מי שכבודו נפגע לפנות לבעל הזיכיון שגרם לפגיעה ולבקש שיינקטו צעדים סבירים לתיקון (כלל 10(ב) ו-10(ז)), או כי בעל הזיכיון יתנצל בהזדמנות המתאימה הראשונה (כלל 19 – תיקון טעויות).

רמת התוכניות בערוץ השני

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

לאחרונה נשמעו הסתייגויות מרמת התוכניות השונות בערוץ השני. לציבור הדתי משנה טענות בגין תחושה של פגיעה בקודשי ישראל וערכי היהדות. רדיפת סנסציות והתחרות בין הרשתות גורמות לירידה לרמה נמוכה. כך בשבוע שעבר שודרה כתבה בעניין "חוזרים בשאלה", ולפני שבועיים הושמו גדולי תורה ללעג וקלס.

ברצוני לשאול:

מה ייעשה בעניין זה?

תשובת שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשבועות האחרונים נמתחה ביקורת לגבי תוכני השידורים בערוץ-2 החדש. ועדת הכנסת לעניין ערוץ-2 התכנסה לדון בנושא, וחבריה הביעו סיפוק מן השיפור שחל בשידורי ערוץ-2 החדש, והביעו תקווה שמגמה זו תימשך. ממצאי סקר צפייה שנערך לקראת ישיבת הוועדה על-ידי מכון "גאלופ ישראל" היו אלה: בקרב הציבור יש הערכה גבוהה לרמת התוכניות בערוץ-2 החדש, לעניין בהן, למגוון שלהן ולמידת ההנאה מהתוכניות, וכי יש שיפור לגבי רמת התוכניות מאז החלו השידורים בערוץ-2 החדש. הסקר נערך במדגם כלל-ארצי מייצג של 435 גילאי 12 פלוס באוכלוסייה הכוללת יהודים וערבים. נבדקו רמת התוכניות, העניין בתוכניות, ההנאה מהתוכניות ומגוון התוכניות. כל הנושאים זכו להערכה גבוהה.

2. בתוכנית "עובדה" שודרה כתבה בעניין "חוזרים בשאלה". במהלך התוכנית הודיעה מגישת התוכנית, הגברת אילנה דיין, כי אמו של ה"חוזר בשאלה" תתראיין בתוכנית "כל שני וחמישי" – רפי רשף, ובתוכנית זו אכן ראיין המנחה, רפי רשף, את האם.

בכך ניתנה הזדמנות הוגנת לציבור הדתי להציג את עמדתו כלפי ה"חוזרים בשאלה" ולאזן את התמונה שהתקבלה בתוכנית "עובדה".

3. על-פי כללי האתיקה שקבעה הרשות השנייה והפיצה אותם בקרב בעלי הזיכיון, נקבע בסעיף 20 כדלקמן: "20. הטעם הטוב: בעל זיכיון ישתמש ככל האפשר בלשון נקייה, באופן שלא יהיה בשידור כדי לפגוע פגיעה לא הכרחית ברגשות כלל הציבור, קבוצה מסוימת, דת מסוימת או אדם מסוים".

כן נקבע בכלל זה, כי במשדר העוסק בדת יתאר בעל הזיכיון אותה דת באופן ענייני, בהגינות ושלא תוך אבחנתה, מבחינה ערכית, לטוב או לרע, לעומת דתות אחרות. אין לנצל את השידור להטפה, לעשיית נפשות לדתות ואמונות, או לפגיעה ברגשותיהם של מאמינים.

4. במסגרת תוכניות סאטירה, כגון "צפיר הנפש" או "החמישייה הקאמרית", המשודרות על-ידי בעלי הזיכיון, מועלות תופעות שונות בחברה הישראלית, ולא דווקא בנושאי דת ובציבור המאמינים בה. דרך הצגה זו לא נועדה לשים ללעג ולקלס את קודשי ישראל, את ערכי היהדות וגדולי התורה ככאלה, או לפגוע בהם.

5. בימים אלה פורסמו גם כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בשידורי טלוויזיה ורדיו), התשנ"ד–1994 (קובץ תקנות מס' 5580, מיום 13 בפברואר 1994), ועל-פיהם רשאי מי שכבודו נפגע לפנות לבעל הזיכיון שגרם לפגיעה ולבקש כי ינקטו צעדים סבירים לתיקון (כלל 10(ב), (ו) ו-(ז)), או כי בעל הזיכיון יתנצל בהזדמנות המתאימה הראשונה (כלל 19 – תיקון טעויות).

הצעה לסדר-היום

הסכם כלכלי בין ירדן לאש"ף

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3062, בנושא: הסכם כלכלי בין ירדן לאש"ף. חבר הכנסת גדעון פת, בבקשה.

גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשבועות האחרונים, בצד הדיווחים מקרנבל שיחות השלום, אנו נמצאים למדים על דיונים בנושאי משק וכלכלה המתקיימים בין ממשלות מצרים וירדן לבין נציגי אש"ף. לפי אותן ידיעות, הגיעו המתדיינים להסכמות, כאשר נציגי הצד האש"פיסטי הם הצד הנותן, כאילו היה מדובר במערכת מדינית עצמאית בתוככי יהודה, שומרון וחבל-עזה, כאשר על פיו יישק דבר ואין בלתו בשטח.

מאידך גיסא, ממשלת ישראל עסוקה בדיונים כלכליים ופיננסיים אזוריים ובין-לאומיים, דנה כביכול ומציעה הצעות בעניינים שברומו של עולם, כאילו האחריות הבלעדית לשיקומו הכלכלי של האזור והפיתוח המשקי של מדינות ערב באזורנו היא מענייננו ובראש סדר העדיפויות שלנו, בעוד היא מתעלמת לחלוטין מהנעשה מתחת לאפה בעניינים שאין כל ספק אלא יש ודאות מוחלטת כי ישפיעו השפעה מכרעת על כלכלת ישראל על כל היקפיה ומרכיביה.

מי שאיננו מבין ומי שאצה-רצה לו הדרך להגיע למשהו שיוכל לקרוא לו הסכם שלום, אף שאין לכך כל אחיזה במציאות, לא רק מטעה את עצמו, אלא לוקח על עצמו אחריות כבדה ליצירת מציאות בלתי הפיכה, העלולה ליצור מצבים שבהם מדינת ישראל תתפרק מנכסיה ותחזור כמה עשרות שנים אחורנית, להיות מדינה נתמכת, החיה ממתנת ידם של אלה שברצותם יעזרו ויתמכו בנו וברצותם יהפכו אותנו לכלי משחק חסר כל משמעות וריק מכל השפעה בחלק זה של העולם.

תמיד שמענו על חשיבות החוסן הכלכלי לצורך העמידה הביטחונית והמדינית. כיום, כאשר אנו מתבוננים במה שמתפתח, במה שקרוי תהליך השלום, ויודעים מה עלולות להיות התוצאות האימות, לא רק המדיניות והביטחונית אלא גם הכלכליות, אין איש יכול להבין את חוסר האחריות ואת מסלול הסכנות שממשלה זו דהיום מובילה אותנו אליו. מה כבר לא שמענו: על תוכנית-מרשל למזרח התיכון, על שוק אזורי משותף, על הסכמי סחר חופשי בין מדינות האזור, על בנק מזרח-תיכוני לפיתוח, על תוכניות מחקר ופיתוח שיובילו את אזורנו לעידן שנות האלפיים. רק דבר אחד קטן שכחו מועצת חכמי משרד החוץ, וזאת כי החלומות הללו – אם וכאשר יתגשמו – נהיה בהם, לא בסוף הדרך אלא כבר בצעדים הראשונים, שותף קטנטן וחלש, אשר יאבד את יתרת מעמדו, יישחק ויהפוך לגורם בלתי משמעותי ובלתי מובא בחשבון.

מיהו, אדוני השר, צוות החכמים והנבונים אשר ישבו וחשבו מה יהיה על המשק הלאומי שלנו לאחר שתקום האוטונומיה, שהממשלה מתכוונת להופכה למדינה פלשתינית שבדרך? איך זה קורה שעוד בטרם קמה האוטונומיה, גם על-פי דרככם, אנו מוצאים את מדינת ישראל וגורמיה מחוץ למשחק

הכלכלי באזורים אלה? אתם מאותנים ומבטיחים כי אכן פתוחה הדרך לאיזה חבר של טרוריסטים שאתה, אדוני שר החוץ, כבר הדבקת להם את התואר אקס-טרוריסטים. אלה שלא עסקו בימי חייהם בניהול סדיר של איזו חנות מכולת קטנה, או בית-מלאכה לפרסות סוסים; הם הרי יביאו לתוהו ובוהו כלכלי, שמהר מאוד יתפתח כאן בחצר האחורית שלנו, במרחק של זריקת אבן ממרכזי העוצמה התעשייתית, החקלאית והמסחרית שנבנתה כאן במשך עשרות שנים, והכול יעבור כך סתם על ידנו, לא ישפיע ולא יגרום לבעיות ולפגיעה במערכות הכלכליות שלנו?

אין לי חשש, אדוני היושב-ראש, שמרקם התעשיות המתוחכמות בישראל יינזק, תעשיות שבהן מועסקים כמה עשרות אלפי עובדים בלבד, אך מה על התעשיות המבוססות על כוח אדם ברמות השכר הנמוכות יותר? לפני כמה ימים שמעתי את ראש מועצת בקה-אל-ע'רביה, יישוב ערבי בצד המערבי של מה שהיה "הקו הירוק". הוא סיפר על הרס המרקם הכלכלי של יישובו, וזאת בגין מה שקורה ביישוב הערבי שממולו – בקה-אל-שרקיה, המצוי בצד המזרחי של "הקו הירוק". לפי דבריו, במחיר 2 קילו מלפפונים או 2 קילו עגבניות בבקה-אל-ע'רביה אפשר לרכוש ארגז עגבניות או ארגז מלפפונים בבקה-אל-שרקיה. בבקה-אל-ע'רביה מכל גז לצריכה ביתית עולה 100 שקלים, בבקה-אל-שרקיה – 50 שקלים בלבד. כל בתי-המלאכה עברו מיישוב אחד ליישוב אחר. ראש המועצה דיבר על עגבניות ומלפפונים, ואולי בכך על החקלאות כולה.

אולם הדבר לא ייעצר בחקלאות: תעשיינים ממולחים מישראל ימהרו להעביר את מפעליהם עתירי כוח האדם אל אזורי האוטונומיה. הם ימכרו בישראל את אחזקותיהם בנכסי דלא נייד, ושם – ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, כפי שאתם מעצבים ומכינים אותם, תיעשה עבודת הייצור של אלפי מוצרים שיימכרו, היכן? בחנויות ובשווקים של מדינת ישראל.

לפני ימים מספר נודע לי על חברת הסעות ערבית לתיירים, הפועלת כיום במזרח-ירושלים, שמתכננת לרכוש עשרות רבות של אוטובוסים לתיירים, ובד בבד להעביר את משרדי החברה ליריחו. וזאת למה? משום ששם הכול יעלה להם פחות ואזי הם יוכלו להתחרות תחרות בלתי הוגנת עם המובילים שלנו כאן בישראל.

מי שלא רואה זאת איננו מבין באל"ף-בי"ת של תורת הכלכלה המעשית. ענפים שלמים בישראל – ענפי הטקסטיל, המזון, העור, הרהיטים, הטבק, המשקאות הקלים ועוד ועוד – ילכו וייעלמו במדינת ישראל, ובעזרת מי כל אלו יקומו ויהיו? בעזרתה המובילה של ממשלת ישראל ובעזרתם של כמה יפי נפש באוכלוסייה שלנו.

אש"ף מבטיח לממשלת ירדן, ומי יודע למי עוד, מעורבות משקית בכל שטחי האוטונומיה, גם אלו שגם אתם עדיין לא הבטחתם לתת להם. נותנים ומבטיחים רשיונות להקמת בנקים ומערכות פיננסיות, ומדינת ישראל, כאילו אחז בה השיתוק, איננה זזה, איננה מגיבה ואיננה רואה את הנולד.

אתה, אדוני שר החוץ, דיברת, ונקבת גם בתאריך מדומה, באפריל השנה, על ועידה כלכלית. קראת לזה: "אירוע כלכלי רב חשיבות" – בברכתה של ממשלת ירדן יחד עם המועצה האמריקנית ליחסי חוץ ומארגני הצגת דבוס, שבה, על-פי סיפוריך, היו צריכים להשתתף 3,000 או 4,000 חברות מן האזור ומרחבי העולם. המטרה, לפי דבריך, ושוב אני מצטט, "ליצור השקעות עתידיות באזור עם תחילת עידן השלום". ימים מספר לאחר הודעתך הבומבסטית והדמיונית הוכחש הכול על-ידי ממשלת ירדן. גם כנס דמיוני דומה, שאתה שרת עליו הלל, של אנשי עסקים מישראל, ממדינות ערב ומאמצות-הברית, בוטל לפני שהוחל בכלל לארגנו, כי הצדדים האחרים לא ידעו על כך דבר או חצי דבר.

איך אתה, אדוני שר החוץ, בהבל פה ובדמיוניות בלתי נלאית מספר לעם הזה סיפורים שאין להם כל אחיזה במציאות?

אלי דיין (העבודה):

זה לא דמיון, זה חזון.

גדעון פת (הליכוד):

בדיונאות בלתי נלאית, שאין לה כל אחיזה במציאות, ובינתיים ירדן – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא חזון ולא דמיון, זה בדיון.

גדעון פת (הליכוד):

– – מצרים ואש"ף עושים כבתוך שלהם ובלעדינו באותם נושאים ובאותם אזורים.

אדוני היושב-ראש, רק לפני יומיים כתב על כך עיתונאי, כלכלן בעל מוניטין, בעיתון מכובד מאמר ראשי – – –

שר החוץ ש' פרס:

מי זה?

גדעון פת (הליכוד):

אברהם טל.

שר החוץ ש' פרס:

במה הוא כל כך – – –

גדעון פת (הליכוד):

הוא מבין בכלכלה. אני מציע שתקרא את המאמרים שלו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – הוא היה מקובל כעיתונאי מצוין בוודאי.

גדעון פת (הליכוד):

דווקא בתקופתנו הוא תמך בכם ולא בנו. הוא כתב דברים נכונים, לכן מותר לצטט אותו, והוא בהחלט עיתונאי בעל מוניטין.

משה קצב (הליכוד):

אברהם טל כותב את כל המאמרים נגד הליכוד ובעד הממשלה.

גדעון פת (הליכוד):

הוא עיתונאי בעל מוניטין וכלכלן לגמרי לא גרוע. הוא כתב באותו מאמר ראשי כמעט בנוסח פלייטון, ותיאר את הפיאסקו הזה, והכנסת חייבת לשאול אותך, אדוני שר החוץ, ובאמצעותך את ממשלת ישראל: עד מתי ועד היכן?

אדוני היושב-ראש, הנושא כבד וחשוב, ועל הכנסת לתת דעתה עליו כבר עכשיו, כי בעוד אנו אפופים באופוריה דמיונית שממשלת ישראל יוצרת כאן סביבנו, לא נשאר ואקום והמציאות הנרקמת מסוכנת לנו עד מאוד.

באחד מעיתוני הערב מצוטטים חלק מהדברים שאמר שר החוץ בישיבת הממשלה, ואני מצטט מדבריו: "אין להם מה לתת", כך הצגת את היושבים מן הצד השני של השולחן, "זהו משא-ומתן עם עצמנו ולא רציני שנצא מהמשא-ומתן כמנצחים גמורים". הכנסת נתנה אמון וגיבוי לממשלה שכן תצא מנצחת במשא-ומתן על עתידינו וביטחוננו. קשה להניח שהממשלה, ככל שהיא משונה, תשלח מנהלי משא-ומתן מטעמה על מנת שאלו ייתנו כתף ויחזיקו ידיים – תרתי משמע – לאלו שהאינטרס הישראלי בוודאי לא משמש נר לרגליהם.

אני מציע אפוא, אדוני היושב-ראש, שהכנסת תקיים בנושא חשוב זה דיון מעמיק, ענייני ואמין – אני בטוח שלשר החוץ יהיה הרבה מה לומר באותו דיון – תסיק מסקנות ותחייב את הממשלה לפעול בהתאם למסקנות שהיא תגיע אליהן. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

הסכם פרס-ערפאת בקהיר

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, שר החוץ, חבר הכנסת משה קצב וחבר הכנסת אלי דיין הציעו שתשובת שר החוץ תינתן על כל ארבע ההצעות יחדיו. הואיל וכך, חבר הכנסת משה קצב יעלה ויבוא עם הצעתו, מס' 3426, בנושא: הסכם פרס-ערפאת בקהיר. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי דיין.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להזכיר כמה התבטאויות של שר החוץ השבוע. הוא אמר: "אין לאש"ף מה לתת לישראל, רק ישראל יכולה לתת". לא, אדוני שר החוץ, לאש"ף יש מה לתת. אש"ף יכול למנוע שכול, יתמות ואלמנות. אש"ף יכול למנוע קטיעת חיים, אדוני שר החוץ. זה מה שאתם צריכים לדרוש מאש"ף תמורת כל הוויתורים שוויתרתם לאש"ף. אם אתה פוטר את אש"ף מאחריות, אל תתפלא אם הם ממשיכים בסורם.

עוד אמר שר החוץ: "אש"ף וערפאת מייצגים את הסבל הפלשתיני". האומנם, אדוני שר החוץ? בעצם האמירה הזו יש משום מתן לגיטימציה למעשי הרצח והטרור.

שר החוץ אמר עוד השבוע: "צריך להחמיא ליאסר ערפאת על עמדתו במשא-ומתן". בהחלט, צריך להחמיא ליאסר ערפאת על עמדתו, הוא הצליח במה שממשלת ישראל נכשלה בו. ישראל רק ויתרה וערפאת רק קיבל, וזו הוכחה ליכולת המפוכחת של יאסר ערפאת לנהל משא-ומתן בהשוואה לממשלת ישראל בכישלונה בניהול משא-ומתן.

אדוני היושב-ראש, ממשלת ישראל כבר איננה מדברת על "אוטונומיה". יש מונח חדש: "ישות פלשתינית", ומתקרב היום שבו יתחילו לדבר גם על "המדינה הפלשתינית". ואיני מבין מה הזעם שיצא מצד כל כך הרבה חברי כנסת כנגד מזכ"ל מפלגת העבודה וכנגד סגן שר החוץ. הם אומרים את האמת, הם לא מטעים את העם. 'צחק רבין ופרס מטעים את העם. ערפאת אומר את האמת.

רבין ושמעון פרס מקימים את המדינה הפלשתינית ויאסר ערפאת מאשר זאת, מזכ"ל מפלגת העבודה מאשר זאת, וסגן שר החוץ מאשר זאת.

ראש הממשלה יצחק רבין אמר: שערפאת קצת יזיע. שוב, עם ישראל הוא שהזיע בימים האחרונים עקב מעשי הטרור, שבחלקם היו שותפים גם אנשי ה"פתח".

אדוני היושב-ראש, ממשלת ישראל עומדת לשחרר בתקופה הקרובה את האסירים הביטחוניים, בתוכם גם אנשי "חמאס". על-פי הסכם ששר החוץ הגיע אליו עם יאסר ערפאת בקהיר, מי שנהנה מתנאי החנינה בעקבות ההסכם יהיה פטור לחלוטין מכל בדיקה ביטחונית. משמעות הדבר: מי שביצע מעשה חבלה ורצח וקיבל חנינה כתוצאה מההסכם ייהנה ממעבר חופשי במעברי הירדן; ויכול להיכנס לתחומי ישראל ללא בדיקה.

ועוד מבטיחים לנו, שמי שחשוד באמת לא ייבדק, אלא אם כן יגלו שיש לו נשק. אולם איך יגלו אם יש לו נשק? לא על-ידי בדיקה על הגוף, אלא על-ידי מכשירים, ורק מי שהתנהגותו חשודה בעליל – OBVIOUS. כן ייבדק: מי שיודע לרצוח, מי שיודע להטיל אימה ולהפעיל טרור, הוא בוודאי יוכל גם להתנהג בצורה שכוחות הביטחון לא יחשדו בו ואנשי ביטחון לא יוכלו לחקור אותו במעברים. ובכלל על-פי ההסכם אנשי הביטחון לא יוכלו לחקור איש, אדוני היושב-ראש, במעברים. ומותר יהיה, שימו לב, בנוכחות אנשי אש"ף, רק לתשאל. כל אחד מאתנו עובר תשאול בנמל התעופה בן-גוריון כאשר אנחנו עוזבים את מדינת ישראל וממריאים לחוץ-לארץ. תשאול, זה מה שמאפשרים לכוחות הביטחון לעשות למי שיהיה חשוד והתנהגותו לא תהיה חשודה בעליל.

אמרו ראש הממשלה ושר החוץ, במעברים לא יהיה שום מעמד לאש"ף, אנחנו רק מבטיחים להם את אזור יריחו ואת רצועת-עזה; בשום פנים ואופן, הבטיחו לנו, לא יהיו שום סממנים של ריבונות. האומנם? אנשי ביטחון פלשתינים, אנשי אש"ף, יסתובבו חמושים במעברים, האם זה לא סממן לריבונות? מה זה קשור בכלל לאוטונומיה, מתן נשק בידי אנשי אש"ף על המעברים? מה זה קשור לאזור יריחו? הרי זהו סממן מובהק של ריבונות.

הרשויות הפלשתיניות האש"פיות יחתמו על הדרכונים של הפלשתינים. מה זה קשור לאוטונומיה שהבטחתם? מה זה קשור לאזור יריחו? המעבר על נהר הירדן חורג לחלוטין מאזור יריחו.

אפשרתם הנפת דגל על המעברים. מה זה קשור עם האוטונומיה? עוד סממן של ריבונות.

לאחרונה הוחלט גם לאפשר הקמת מפעלים כלכליים עצמאיים בצפון ים-המלח. קודם דובר על מפעלים כלכליים משותפים, עכשיו מפעלים כלכליים עצמאיים בצפון ים-המלח. מה קשור צפון ים-המלח לאזור יריחו? הרי הבטחתם שרק באזור יריחו תהיה נסיגת כוחות צה"ל.

וכאשר צה"ל ייסוג, מי תהיה הסמכות העליונה בסיוורים המשותפים? כאשר יהיו חילוקי דעות? מי מכריע כאשר, חלילה, תהיינה תקריות אש? שתי מערכות, שתי סמכויות מקבילות מטפלות בנושא זה, וזה מרשם בדוק, אדוני היושב-ראש, לתקריות אש, ואוי לנו כאשר תחת אש ניקלע למחלוקת, פלשתינים אנשי אש"ף חמושים, כוחות ביטחון ישראליים חמושים, נועדים יחד, יש אש, ותפרוץ מחלוקת. מי יכריע במחלוקת הזאת, במתח של אותן דקות, כאשר חיי אדם יהיו נתונים בסכנה?

ולא רק זאת. הממשלה מונעת מזרועות הביטחון את היכולת לסכל, למנוע מעשי טרור, מונעת בעדם לרדוף, להעניש ולהרתיע את המחבלים מביצוע מעשי פיגוע. ברחתם מהאחריות שלכם לביטחון הפנים, ובכך אתם מסכנים את אזרחי ישראל.

היום שמעתי את שר החוץ בתשובה על שאלתא דחופה בעניין היציאה של הפלשתינים. מדי שנה מבקרים ביקורי קיץ ביהודה, בשומרון ובעזה למעלה מ-200,000 פלשתינים. על-פי ההסכם, אין שום מנגנון למדינת ישראל כדי להבטיח את יציאתם של אותם 200,000 שנכנסים מדי שנה בקיץ לתוככי י"ע. בכך אתם, אדוני שר החוץ, כבר התחלתם לממש את זכות השיבה. אתם נותנים יד למימוש זכות השיבה. איזה ערך יש להכרזה שלכם על התנגדותכם לזכות השיבה? ייכנסו, מדי שנה, מאות אלפים, בלי שיהיו לכם אפשרות, יכולת, מנגנון, לסלק אותם, השהייה שלהם תהיה בלתי חוקית, ולא תוכלו להיאבק בה. פליטי 1948 ייכנסו בהיקפים גדולים, ייכנסו ולא יצאו. מעבר לכך, גם לא יהיה שום מנגנון, חברי הכנסת, שיבטיח את יציאת המחבלים והרוצחים לאחר שייכנסו דרך מעברי הירדן, ולא נוכל לתפוס אותם, לגרש אותם, כיוון שלכוחות הביטחון אין סמכות כזאת.

היום ברור יותר מאי-פעם שה"פתח" לא יפעל בשום תנאי נגד ה"חמאס" אם הם יפגעו ביהודים; היום ברור שהכוח של אש"ף ושל ה"פתח" יורד והולך; והיום כבר ברור שליאסר ערפאת אין כוונה לשנות את האמנה הפלשתינית, הממשיכה להטיף להשמדתה של מדינת ישראל.

אבל התבשרנו השבוע עוד בשורה, רבותי חברי הכנסת. היועץ המשפטי של משרד החוץ אמר, שרק 10% מהנושאים והפרטים סוכמו עד כה. משמעות הדבר היא, שכל הוויתורים שעשתה ממשלת ישראל הם רק 10%. יש עוד 90% – – –

שר החוץ ש' פרס:

מה עם הוויתורים?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – הוא מנה את הוויתורים.

שר החוץ ש' פרס:

– – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — — הוא לא המציא בשום פנים — — —

שר החוץ ש' פרס:

— — — אני אוכיח לך — — —

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — — בבקשה, תוכיח לנו — — —

שר החוץ ש' פרס:

— — —

אלי דיין (העבודה):

כל אחד רואה את חלקו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — — מה שכתוב בעט לא תמחק בגרזן, אומרים הרוסים.

משה קצב (הליכוד):

אני רק מקווה, אדוני שר החוץ, שהמסמך והסכמים שחתמתם עליהם, ואחרים ניסחו אותם – שגם קראת אותם בתשומת לב, כי אחרת לא היית טוען שלא נעשו ויתורים. וכי מישהו אחר עשה ויתורים? הרי כל הוויתורים הם רק של ממשלת ישראל. אילו ויתורים עשה יאסר ערפאת?

שר החוץ ש' פרס:

נעשו ויתורים בקמפ-דיוויד. שם נעשו הוויתורים הגדולים.

משה קצב (הליכוד):

בקמפ-דייוויד שמרנו על מעמדה של מדינת ישראל, על-פי תהליך קמפ-דייוויד יכולנו להביא שלום – אמיתי, קבוע ועם ביטחון.

שר החוץ ש' פרס:

— — —

משה קצב (הליכוד):

הגיע הזמן, אדוני שר החוץ, לנפץ את המיתוס הזה פעם אחת ולתמיד. יש הבדל גדול בין מרחבי סיני לבין יהודה ושומרון. אם מצרים, חס וחלילה, אי-פעם בעתיד, תבטל את חוזה השלום עם ישראל, מדינת ישראל לא תהיה נתונה בסכנה קיומית. אך אם השלום שאתם הולכים לחתום עם יאסר ערפאת יופר או יבוטל אי-פעם בעתיד, מדינת ישראל תהיה נתונה בסכנה קיומית. היום אין למצרים שום זכות להכניס כוחות צבא ומטוסי קרב למרחבי סיני. זה נותן לנו את הערובה לשמירת הביטחון והשלום. אני לא צריך להטיף לך וללמד אותך מה ההבדל בין סיני לבין יהודה ושומרון – — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גם חיל האוויר הפלשתיני לא יטוס.

משה קצב (הליכוד):

פלשתינים יש מעבר לירדן. ביהודה ובשומרון צריכה להיות, על-פי החלטת ממשלות ישראל, אוטונומיה מלאה. האם הממשלה מסוגלת להקים את האוטונומיה המלאה, כן או לא? זאת השאלה.

בעיקרו של דבר, אדוני היושב-ראש, ובכך אני רוצה לסיים, בקהיר הגיעו שוב לניסוחים מעורפלים, דו-משמעיים. אין לממשלה יעדים מוגדרים, והיא עצמה לא יודעת לאן להוביל את המשא-ומתן. לממשלה אין תוכנית פעולה להשגת היעדים שהיא עצמה מצהירה עליהם, אין לה שום תוכנית פעולה להשגתם: היא מצהירה שמעמדה של ירושלים לא ייפגע, ואין לה שום תוכנית כדי להבטיח את ריבונות ישראל על ירושלים המאוחדת. היא מבטיחה שלא תקום מדינה פלשתינית, ואין לה שום תוכנית כדי למנוע את הקמת המדינה הפלשתינית. היא מבטיחה שלא תמומש זכות השיבה, אין לה שום תוכנית למנוע את מימוש זכות השיבה. ההיפך; המדיניות הזאת מסכנת את מעמדה של ירושלים, היא מובילה להקמת מדינה פלשתינית, והיא מאפשרת כבר עתה ביצוע, הלכה למעשה, מימוש זכות השיבה והצפת יהודה ושומרון במיליון פליטים ויותר שיבואו מרחבי ארצות ערב.

ואכן בארצות ערב, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבר החלו השבוע בעריכת סקרים על מספר הפליטים הפלשתינים מ-1948 ומ-1967. לאחר הוויתורים והסחף של יצחק רבין ושמעון פרס יתחיל השיטפון של הצפת יהודה ושומרון במיליון פלשתינים ויותר, וחלקם יצטרפו לאותם אלמנטים קיצוניים שמסכנים את קיומה וביטחונה של מדינת ישראל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת קצב.

הצעה לסדר-היום

משא-ומתן בין ישראל לבין סוריה ואש"ף

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה, הצעה לסדר-היום מס' 3437: משא-ומתן בין ישראל לבין סוריה ואש"ף.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אינני מבין מדוע דווקא האופוזיציה היום, במקום לפרגן, במקום לבוא ולומר שממשלת ישראל, ששר החוץ, עמד על כך שבנושאי הביטחון לא יהיה שום ויתור
— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל היו ויתורים לאורך כל הדרך.

אלי דיין (העבודה):

בעניין הזה אש"ף הוא שוויתר. הוא הבין שממשלת ישראל — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

ממשלת ישראל ויתרה בנושא הביטחון לאורך כל הדרך.

אלי דיין (העבודה):

תקרא את הסכם קהיר – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

ויתרו על – – – ויתרו על חוות מוסא עלמי שמשיקה לגדר, ויתרו על הקרנטל – – – אני יודע כי אני המצאתי אותה, ויתרו לאורך כל הדרך.

אלי דיין (העבודה):

תקרא, הרי הסכם קהיר בענייני ביטחון הוא לא הסכם סודי. הוא הסכם פומבי שכל אזרח ישראלי יכול לקרוא אותו.

רחבעם זאבי (מולדת):

ויתרו, ויתרו, ויתרו, לאורך כל הדרך.

אלי דיין (העבודה):

שם היו הישגים מצוינים בשני נושאים מרכזיים: בנושא הביטחון ובנושא שלא לתת שום סממן של ריבונות לאש"ף. בשני הנושאים האלה ממשלת ישראל עמדה על שלה, ובמקום שאתם תבואו ותגידו: כל הכבוד, אתם עמדתם על הנושאים האלה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

פורים זה בשבוע הבא.

משה קצב (הליכוד):

דגל זה לא סממן של ריבונות?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שוטרים חמושים בנשק, סמכות על היציאה – מה אתה מדבר.

משה קצב (הליכוד):

מה יש לאש"ף לעשות במעברים? מה זה שייך לאוטונומיה?

אלי דיין (העבודה):

קודם כול, כל הנושא של ביטחון החוץ, צה"ל יהיה פרוס ואחראי לכל הקווים החיצוניים. הקו המפריד בין יהודה ושומרון לבין ירדן, כל נושא המעברים, המסופים, הכול בשליטת כוחותנו באופן מלא, ולא הסכמנו גם לשום פשרות בנושא סממנים של ריבונות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני קרא את ההסכם?

אלי דיין (העבודה):

כן, קראתי את ההסכם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

וזו מסקנתך?

אלי דיין (העבודה):

וזו מסקנתי.

הרי ידוע היה שהמשא-ומתן קשה, מורכב, מסובך, עדין. בהתחלה חשבתם שממשלת ישראל תתקפל בנושאים האלה, וראיתם שהן ראש הממשלה והן שר החוץ וכל הצוות עמדו על כך שבנושאים האלה לא יהיו ויתורים, ולא היו. אז על מה תלינו?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אפילו שר החוץ הודה שהיו. הוא אמר: לא רצינו לצאת מנצחים בקהיר, ובאמת לא יצאנו מנצחים.

משה קצב (הליכוד):

ראש הממשלה אומר שיש ביטחון סביר, הוא לא אומר ביטחון מלא.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בקרה סבירה.

אלי דיין (העבודה):

רגע, רבותי, היום יש ביטחון מלא? אני שואל אתכם, היום יש ביטחון מלא?

משה קצב (הליכוד):

ואתה רוצה שהמצב יהיה עוד יותר גרוע?

אלי דיין (העבודה):

הרי לכם אין אלטרנטיבה, זו הבעיה שלכם. לו הייתם מביאים איזו תוכנית של אלטרנטיבה סבירה לפתרון הבעיה, ניחא. אבל לבוא ולומר על כל דבר: אתם מוותרים, אתם נותנים, אתם נכנעים, אש"ף לא נותן – מה אתה רוצה שאש"ף ייתן לך?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אבל שר החוץ בעצמו אומר – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, גם הנואם, אי-אפשר שיהיה דו-שיח כל הזמן.

אלי דיין (העבודה):

נכון.

אני חושב שבעניין הזה האופוזיציה ממשיכה להלך אימים על העם, ממשיכה להלך אימים על הציבור ללא שום הצדקה. לומר היום שיש סכנה קיומית למדינת ישראל, זה הבל הבלים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

את זה אומר ראש הממשלה. לכן ראש הממשלה ושר החוץ מתנגדים להקמת מדינה ערבית-עצמאית. אם לא, מדוע הם מתנגדים להקמת מדינה ערבית-עצמאית?

אלי דיין (העבודה):

אני בטוח שהאלוף גנדי לא יסכים עם האמרה הזאת. אנחנו נמצאים, ברוך השם, במצב של מדינה חזקה, עם צבא חזק, אנחנו באמת הצד שיכול לתת ולא לקבל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

נכון, אנחנו מדינה חזקה, כאשר אנחנו על הגולן ושולטים על יהודה ושומרון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו מדינה חזקה כל עוד אנחנו יושבים על הגולן, כל עוד אנחנו יושבים על הירדן. כשלא נשב בשני המקומות האלה, נהיה חלשים, חלשלושים.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו צריכים לשמוח שאנחנו הצד שיכול לתת ולא לקבל. אין ספק שיש כאן גם סיכונים, ואנחנו אומרים זאת בגלוי. אבל אנחנו רוצים גם סיכוי לעתיד טוב יותר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה הם הסיכונים? אתה יכול לפרט את הסיכונים?

אלי דיין (העבודה):

אני לא רוצה לפרט. למה לפרט? והמצב הקיים, אין בו סיכונים? היום אין לנו פיגועים? היום, כאשר הכול בשליטתנו, הכול על-ידי כוחותינו, המצב הביטחוני טוב?

רחבעם זאבי (מולדת):

את המרדף ישלימו אנשי אש"ף. אלה סידורי ביטחון? אתה לא עונה, אתה בורח מתשובה.

אלי דיין (העבודה):

אני רוצה דווקא היום לפנות אל הממשלה, לא אליכם. היום, אף שהכול בידינו ובכל זאת יש פיגועים, אנחנו צריכים בתקופה הרגישה הזאת, כשיש כוחות שעושים כל מאמץ כדי לחבל במשא-ומתן על-ידי פיגועים, אנחנו צריכים אולי לשקול סגר מלא או אפילו הקפדה על אלה שיוצאים ובאים מהרצועה ומיהודה ושומרון לעבוד בארץ. אנחנו צריכים לגלות יותר זהירות, בוודאי בימים אלה.

אבל לבוא ולומר: מה יקרה כאשר הפלשתינים ייקחו את העניינים לידיהם? למה אתם נותנים להם משטרה פלשתינית חזקה? – מה אתם חושבים, זה פורים? ניתן להם קפצונים?

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל לתת שריוניות למשטרה? אנחנו הפעלנו שריוניות נגד האינתיפאדה?

אלי דיין (העבודה):

איך אתה רוצה שהם יילחמו נגד ה"חמאס"?

רחבעם זאבי (מולדת):

איך אנחנו נלחמנו? במשך שש שנות אינתיפאדה הפעלנו פעם אחת שריוניות? גיבורים.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו חייבים להיות הגיוניים וסבירים. הרי אפילו בקמפ-דיוויד דיברו על משטרה חזקה, שיהיו לה הכלים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

משטרה מקומית חזקה העוסקת בעניינים הפנימיים, בעניינים הפליליים, בסדר הציבורי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם בונים צבא, עם שריוניות, עם מסוקים, עם יחידות משמר.

אלי דיין (העבודה):

ומי יילחם נגד ה"חמאס"? למה שהם לא יוכלו לפתור גם את הבעיות שלהם?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, קראת מספיק קריאות ביניים, עכשיו הפסקה.

אלי דיין (העבודה):

אני נמנה עם האומרים שצריך דווקא לפנות אל ראש הממשלה ואל שר החוץ, לברך אותם על עמידתם האיתנה ללא פשרות בכל ענייני הביטחון, על עמידתם בנושאים הנוגעים בסממנים של ריבונות ועל אי-הסכמתם לוותר.

אבל אני אומר שצריך להמשיך, ויש עוד נושאים מסובכים שצריך להמשיך ולדון בהם. יש התקדמות, אבל צריך לתבוע ולהמשיך ולתבוע, שאם יהיו פיגועים, נוכל לרדוף ונוכל להסגיר ונוכל לטפל בבעיות שיתעוררו, מכיוון שצפוי שתהיינה גם בעיות.

רחבעם זאבי (מולדת):

איך נרדוף כאשר סוכם שאת המרדף הם מסיימים?

משה קצב (הליכוד):

הממשלה ויתרה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, מיצית את מכסת קריאות הביניים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

אלי דיין (העבודה):

אני רוצה לומר דבר שאולי איננו עמדת הממשלה היום. אני ביקרתי ברצועת-עזה לא מזמן וראיתי שם כמה יישובים, את דוגית ואת נצרים. אני לא מבין. נכון, אנחנו קבענו בהסכם העקרונות עיקרון – שלא מזיזים יישובים. אבל אם רוצים להקל את שמירת הביטחון, אם באמת רוצים לאפשר לצה"ל ולכוחות הביטחון לשמור באופן מקסימלי, צריך – – –

משה פלד (צומת):

היישובים האלה מגינים על אשקלון.

אלי דיין (העבודה):

צריכים גם לשקול אפילו להעביר אותם לגוש-קטיף, לא לאשקלון.

רחבעם זאבי (מולדת):

מתי הזיזו יישובים שהותקפו? את דגניה הזיזו? כל יישוב שתקפו אותו הזיזו אותו?

אלי דיין (העבודה):

אני שואל, מה היתרון של היישובים האלה שם? הרי אתם הזזתם, הרסתם ערים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, עכשיו אני מבקש. אמרתי קודם שמיצית את קריאות הביניים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל יש גבול לאיוולת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לא כתוב בתקנון.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש גם גבול כמה אפשר לקרוא קריאות ביניים.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין זה סוד, ידוע שנצטרך אולי גדוד של חי"ר כדי להגן על 20 משפחות שראיתי בנצרים, שאני לא יודע מאיפה הביאו אותן. כל שבוע מחליפים את האנשים שם. אומרים: יש עוד איזה פרופסור ברחובות שחושב לבוא לגור כאן.

רחבעם זאבי (מולדת):

גלילי העלה את נצרים. ישראל גלילי מהמפלגה שלך העלה את נצרים.

אלי דיין (העבודה):

יש שם גן-ילדים. אני נכנס ורואה שבעה ילדים בכל הגילים, גיל שנתיים, גיל שלוש, וגילים נוספים. אפילו מבחינה חינוכית אסור להם ללמוד יחד. הרי אנחנו מגיעים לאבסורדים. באנו לכאן לא כדי להיאבק ולשלוט על עם אחר. באנו כדי למצוא הסדר, שתוכל להיות מדינה יהודית דמוקרטית שיש לה ביטחון, עם צבא חזק, והיא תוכל להתקיים.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע.

אלי דיין (העבודה):

אני רוצה לסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי דיין, אני חושב שחברי הכנסת הוסיפו לך שתי דקות על-ידי קריאות הביניים שלהם. לכן אני מאפשר לך להוסיף ולדבר שתי דקות. אני מבקש לא להציג שאלות, כי לא אתן לחבר הכנסת אלי דיין זמן לתשובות, ולכן זה לא הוגן. תישאל שאלה ולא תהיה תשובה.

אלי דיין (העבודה):

אני מוכן לענות, אדוני היושב-ראש.

משה קצב (הליכוד):

כאשר ייסוג צה"ל מרצועת-עזה ויציבו שם טנדר עם "קטיושה" – ממשלת ישראל יכולה למנוע את זה? זאת השאלה.

אלי דיין (העבודה):

למה לא? אם הם יפרו את ההסכם, אנחנו לא נעשה כלום? זה נראה לך הגיוני?

משה קצב (הליכוד):

צה"ל לא שם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חברייך יאמרו – – –

אלי דיין (העבודה):

אנחנו לא מפרקים את צה"ל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בגין, אינני מאפשר עוד שאלות וקריאות ביניים. חבר הכנסת זאבי, קראת מספיק קריאות ביניים, לא אוכל לתת לך שאלה ברשות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני רוצה לפקוח את עיניו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני יכול. רבותי, אני מבקש. אם תהיינה עכשיו קריאות ביניים אני אקרא לסדר; אל תכריחו אותי לעשות זאת.

חבר הכנסת דיין, אני נותן לך שתי דקות לסיום, בתקווה שלא תהיינה לך הפרעות. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לבסוף אני רוצה להתייחס למשא-ומתן עם סוריה. דווקא כאן אני רוצה לומר, שלדעתי המשא-ומתן אינו רציני; המשלחות בווינגטון מדשדשות במקום, ויש להעלות את הדרג של השיחות לפחות לדרג של שרי חוץ.

צריך לומר את האמת, אנחנו לא מפחדים מהאמת. אני חושב שצריך לשקול מחדש את ההבנה, שלכאורה קיימת, שה"חיזבאללה" לא יירו "קטיושות" על יישובינו בצפון ורק יוכלו לעשות פיגועים נגד חיילי צה"ל. רק בשבוע האחרון שילמנו מחיר כבד, ולא צריך לקבל את ההבנה מהסוג הזה – גם הציבור לא צריך לקבל אותה – שכאילו לעשות פעולות נגד החיילים זה דבר מותר. לדעתי, יש לתבוע מסוריה כן להתערב בעניין הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אם עכשיו זה כך, מה יהיה כשהם ישבו ברמת-הגולן?

אלי דיין (העבודה):

אם אנחנו הולכים לשלום, אנחנו צריכים גם לתבוע – זה מה שצריכה לעשות גם הממשלה הזאת. אל תדאג, חבר הכנסת שילנסקי, כשנגיע להסדר בגולן אני בטוח שגם "חיזבאללה" לא יהיה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

איך נגיע להסדר כאשר אתה אומר שזה לא רציני?

אלי דיין (העבודה):

אם נגיע. כפי שהממשלה הזאת עומדת ומגלה נוקשות נגד הטרור, ואפילו נקטה אמצעי חריף של גירוש, שאתם לא העזתם לעשות אף פעם – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה יצא מזה?

אלי דיין (העבודה):

הממשלה צריכה לעמוד לא רק על כך שגבול הביטחון יהיה מוגן וגם היישובים, אלא לתבוע מסוריה מה שצריך כדי למנוע פיגועים נגד חיילי צה"ל בדרום-לבנון.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בניגוד לעמדת הממשלה שאתה יושב-ראש הקואליציה שלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

אלי דיין (העבודה):

בהבדל מכם, לנו יש אלטרנטיבה, ואנחנו הולכים בדרך שאנחנו אומרים שיש בה סיכוי.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים. אנחנו רוצים ישראל אחרת, לא ישראל בודדה, ישראל של שלום, ישראל שיש בה רוב יהודי, ישראל חזקה וישראל דמוקרטית. זה מה שאנחנו רוצים, ולשם כך אנחנו מוכנים גם לפשרות, אף שיש לנו זכויות מלאות. תודה.

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת פלד, נא לא להפריע.

הצעה לסדר-היום הצהרת שר החוץ כי ערפאת הוא המייצג את הסבל הפלשתיני

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את כבוד שר החוץ להתייחס להצעותיהם של חברי הכנסת גדעון פת, בנימין בגין, משה קצב ואלי דיין. בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הקשבתי הקשב היטב לדבריו של חבר הכנסת גדעון פת, ששם ללעג אדיר את מועצת החכמים של משרד החוץ לעומת המדיניות הכלכלית המעשית, החכמה, הנבונה והאדירה, שהוא וחבריו גילו בעבר. באמת יוצא מן הכלל.

גדעון פת (הליכוד):

ראש הממשלה קבע שאין לכם שכל.

שר החוץ ש' פרס:

אני מבקש שלא תפריע לי, אני לא הפרעתי לך.

בכלל, הליכוד הוא מומחה לעתיד. תקום מדינה פלשתינית – הם אומרים; אנחנו מקימים אותה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

את זה אמר זוילי.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת בגין, תתנהג בסדר, תפסיק להפריע בכל רגע, גם אתם תקשיבו ותיתנו לדבר בכנסת הזאת. בכל רגע, בכל משפט שני אתה קורא קריאת ביניים. תשמע היטב דברי תשובה; גם אתה, חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

יש החלטה שאוסרת קריאת ביניים?

אלי דיין (העבודה):

לא, קריאת ביניים אחת אבל לא יותר.

שר החוץ ש' פרס:

אתם יושבים ולא נותנים להוציא מלה מהפה. חבר הכנסת דיין, אני אסתדר בעצמי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת.

שר החוץ ש' פרס:

אני שואל: מה אתה רוצה, שנעשה קולוניאליזם כלכלי? חבר הכנסת פת, תגיד לי אתה במה אתה מתגאה כבן-אדם – אני מאמין שאתה בן-אדם עם מצפון – יושבים בעזה קרוב למיליון אנשים, צפופים, רעבים, במחנות. מה אתה רוצה לעשות שם? מה התוכנית שלך – הכלכלית, האדירה, החכמה?

גדעון פת (הליכוד):

זאת בעיה רק שלנו?

רחבעם זאבי (מולדת):

טרנספר, זה הפתרון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

יושבים ביהודה ובשומרון מיליון אנשים בצפיפות, בעוני, ברמת חיים עלובה. מה התוכנית הכלכלית שלך, לשמור? מה אתה רוצה לנהל שם, מה יכולת לעשות שם?

גדעון פת (הליכוד):

לשמור על מדינת ישראל.

שר החוץ ש' פרס:

פתרת את בעיית הפליטים? פתרת את בעיית העוני? פתרת את בעיית הצפיפות? פתרת את בעיית האלימות? הכול גדל וצומח, העוני, השנאה, המשטמה והעיוורון שלך, כולם ביחד.

גדעון פת (הליכוד):

למה אתה לא – – –

משה קצב (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אתה אל תתערב, אתה עוד תהיה פטרון של ערבים. תקופת הקולוניאליזם חלפה, אתה לא יכול לפתור את בעיותיהם – –

גדעון פת (הליכוד):

למה אתה כן ואני לא?

שר החוץ ש' פרס:

— – ואל תתיימר לפתור את בעיותיהם.

גדעון פת (הליכוד):

אתה מתיימר.

שר החוץ ש' פרס:

אין לך מה להגיד, אין לך מה להציע ואין לך אמת.

גדעון פת (הליכוד):

אתה מספר על ועידות.

שר החוץ ש' פרס:

אני אספר על ועידות, אל תפחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פת.

גדעון פת (הליכוד):

אתה הפכת להיות UNITED JERICHO APPEAL.

שר החוץ ש' פרס:

לעת עתה עשיתי דברים שכולכם צחקתם עליהם, והם מציאות.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

כותב משורר פלשתיני, כדאי לשמוע את דברי השיר הזה: "בנמנומו של הרובע/ ושתיקת הזקנים/ וסקרנות הזרים/ הלכו הילדים וגדלו/ מכוח ההרגל/ לעוני כר נרחב אצל העניים/ הנשים נשארו הרות/ יולדות/ ומוסיפות להרות/ והילדים גדלים שטניים/ ונעשים עצלים/ מתפזרים/ ונעשים מולדתם של הרעבים/ והופכים להיות נכס/ מגואל בדם/ ואילו העניים מתים בהגנה על שתי מולדות/ על העוני ועל אדמת אדוניהם".

זה מה שאתם נותנים? מה החזון שלכם? מה החוצפה שלכם?

גדעון פת (הליכוד):

מה החזון שלכם?

שר החוץ ש' פרס:

לאן הבאתם את המדינה הזאת? מה אתם נתתם בעזה? אילו פתרונות יש לכם? מה אתם מתיימרים ומתנבאים?

גדעון פת (הליכוד):

זה תפקידה של מדינת ישראל?

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

אין לך מה להגיד ואתה לא יודע מה לעשות. אתם מבבלבים את דעתו של העם, אתם משקרים, לא לגבי העתיד, לגבי העבר אתם לא אומרים את האמת. שקר וכזב בפיכם, אין לך שום פתרון.

גדעון פת (הליכוד):

אתה חושב שאם אתה צועק זה נכון?

שר החוץ ש' פרס:

ישבתם בשלטון, לא שיפרתם בשום דבר.

גדעון פת (הליכוד):

ישבת אתנו שמונה שנים וחצי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פת, זה בלתי אפשרי.

שר החוץ ש' פרס:

רק הגדלתם את העוני, את הצפיפות, את השנאה, את הסכינים ואת חוסר האונים.

רחבעם זאבי (מולדת):

רבין היה בא ומתערב להזיז אותם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

גדעון פת (הליכוד):

אתה ישבת אתנו בשלטון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פת.

שר החוץ ש' פרס:

אני ישבתי אתכם בשלטון, עשינו גשרים פתוחים ועודדנו את תושבי השטחים לשתף פעולה עם ירדן, ולא להיפך.

משה קצב (הליכוד):

יצחק רבין היה שר הביטחון שמונה שנים מתוך עשר שנים.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב. חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

גברתי, אני לא מסכים. חבר הכנסת קצב, יצחק רבין היה שר הביטחון ועשה מלאכה נאמנה. הוא לא יכול לשנות מיליון פליטים.

משה קצב (הליכוד):

תדבר בנימוס אם אתה רוצה שנקשיב לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב, אתה לא יכול להפריע כל הזמן.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא רוצה שתקשיב לי, אל תעשה לי טובות, רק אל תקרא קריאות ביניים.

אומנם יש בארץ כלכלן מזהיר וגדול וכביר ששמו אברהם טל, טל הארץ, מה הוא מבין בכלל? הוא מציע פתרון קבע, עכשיו. מה זה פתרון קבע? – לגייס את כל העולם המוסלמי סביב עניין ירושלים? מה הוא מבין בזה?

עכשיו אני רוצה להגיד לך בעניין הוועידה. אכן, הצעתי ועידה כלכלית בירדן, לפיתוח. וגם כאן אני רוצה להבין פעם: מה תהיה ירדן תמיד – קן צרעות, נחל מתייבש, גבול של עימות? או אפשר אולי את כל עמק-הירדן ואת כל בקעת-הירדן להפוך למקום פורה.

הצעתי את זה למי שהצעתי, והתשובה לא היתה שלילית, למרות כל הפטפוטים של העיתונאי הזה שלא מבין דבר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הוא אינו נוכח כאן.

שר החוץ ש' פרס:

אל תפריע לי, מר בגין, תתאפק, תתאפק. אתה עולם של מלים. תתאפק. אל תהיה ניאגרה של מלים. שב רגע בשקט ותשמע עד הסוף.

יוסף בא-גד (מולדת):

ניאגרה מזכיר משהו.

שר החוץ ש' פרס:

לך. לך כל דבר מזכיר משהו.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה מתווכח עם אדם שאינו נוכח פה.

שר החוץ ש' פרס:

אני מתווכח עם מי שאני רוצה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

יש הרבה יופי בניאגרה.

שר החוץ ש' פרס:

אל תפריע לי אתה. אני אתווכח עד הסוף, מפני שאני יודע בדיוק מה שאתם יודעים, ואתם מנסים – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל הוא לא יכול להשיב לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק.

שר החוץ ש' פרס:

הוא כבר דיבר אתמול. היה לו אותו מיקרופון, הוא עמד כאן ודיבר. אני קראתי את דבריו. מה אתה חושב, שלא? מה, הוא אילם? הוא לא אילם, מר בגין. ברוך השם, לשון מתגלגלת יש לו; אז צריך גם אוזניים קשובות.

אני רוצה להגיד לך מר פת, שאתה מסתמך על מר פל, פת וטל. אני רוצה להגיד לך את הדברים הבאים.

גדעון פת (הליכוד):

זו תשובה של שר חוץ? זו תשובה של איש שמדבר עם מלכים ומדבר עם ראשי ממשלות? זו תשובה?

שר החוץ ש' פרס:

כן, לאט לאט. אני מועצת חכמים, הרי ממני אתה לא מצפה לשום דבר. החוכמה המעשית אצלך. אנחנו רק מועצת חכמים.

גדעון פת (הליכוד):

אתה כועס על רבין, מה אתה רוצה מאתנו? צעק עליו. מה אתה צועק עלינו?

שר החוץ ש' פרס:

תקשיב עד הסוף.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת בגין. אני מבקשת להפסיק את זה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

לא תלמד אותי. לא תלמד אותי. תקרא את דברי מר בגין, איך הוא התהולל כאן. האבא והבן. ואל תלמדו אותי פרק בפולמוס.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה זה היה? מה זה היה?

רחבעם זאבי (מולדת):

מה זה קשור לאבא?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה זה היה?

שר החוץ ש' פרס:

מה שאמרתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה זה היה?

שר החוץ ש' פרס:

מה שאמרתי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה זה היה?

שר החוץ ש' פרס:

מה שאמרת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה שאמרת?

שר החוץ ש' פרס:

כן.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כן?

שר החוץ ש' פרס:

כן.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אחרי שישה חודשי ערפאת למדת הרבה בנימוסים.

שר החוץ ש' פרס:

בסדר, אני למדתי גם לפני זה. אני לא צריך תורה מפיו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה אמרתי?

שר החוץ ש' פרס:

תורה מפריך אני לא צריך. אני משיב לו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא הפרכת שום מלה שאמרתי מעל הדוכן.

שר החוץ ש' פרס:

עכשיו אני רוצה להגיד לך, אכן הצעתי ועידה – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

איזו גסות רוח.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת בגין יושב כאן בזכות עצמו – – –

שר החוץ ש' פרס:

שילנסקי, אל תפריע לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מציע לך לחזור בכ מהביטוי – – –

שר החוץ ש' פרס:

אתה מציע לי? אני לא מקבל את הצעתך.

דב שילנסקי (הליכוד):

– – –

שר החוץ ש' פרס:

איזה ביטוי? מה הביטוי? מר בגין, עליו השלום, עמד כאן והתפלמס פולמוס קשה ביותר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

נכון, מכובד.

שר החוץ ש' פרס:

נו, אז מדוע אסור לי להגיד את זה? וגם הבן עושה את זה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מכובד.

שר החוץ ש' פרס:

אה, מכובד בעיניך. לא מכובד בעיני. מה אני יכול לעשות.

גדעון פת (הליכוד):

הוא לא צעק על איש.

שר החוץ ש' פרס:

מה עשיתי כאן? אסור להגיד את זה? זו לא היתה אמת? אני שמעתי את הצלפותיו כאן.

דב שילנסקי (הליכוד):

הביטוי "האבא והבן" – – –

שר החוץ ש' פרס:

תשמע, מר שילנסקי, אתה – – – זה שום ביטוי.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה גררת את האבא? למה האבא צריך היה להיות כאן?

שר החוץ ש' פרס:

ובכן, אני רוצה להמשיך ולומר, שאני אכן הצעתי הקמת ועידה כזאת של עסקים פרטיים – – –

משה קצב (הליכוד):

זה יהיה רק לכבודך אם תחזור בך.

שר החוץ ש' פרס:

מר קצב, בהתחשב במפעלים האדירים שאתה הקימות, אני עפר לרגליך. אתה היועץ הגדול שלי. מה אתה עשית?

משה קצב (הליכוד):

תפסיק כבר. אין שחצן גדול ממך. תפסיק להתרברב – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת ממך.

שר החוץ ש' פרס:

תפסיק אתה להפריע.

משה קצב (הליכוד):

תפסיק אתה להתרברב. שמענו את כל הדמיונות שלך – – – שמעון בעל החלומות, שמעון בעל החזונות.

שר החוץ ש' פרס:

יפה, יפה. שמעון בעל החלומות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר החוץ ש' פרס:

ובכן, אני הצעתי ועידה כזאת, שתקום בירדן, בשני ארגונים לא מבוטלים. אחד נקרא הפורום הבין-לאומי, שמארגן את הוועידות הדומות בדבוס, והשני – המועצה ליחסי חוץ בארצות-הברית. התארגנו ביחד כדי לקיים את הוועידה הזאת. אכן מעמד. אני לא הצעתי באפריל, אני הצעתי בסוף הקיץ. הירדנים אמרו שהם מעדיפים את הסתיו.

עכשיו, כדי להראות עד כמה מר קצב, שהוא כידוע בקיא בכל העניינים האלה, וגם מר פת, אני רוצה לקרוא באוזניכם מה כותב על הוועידה הזאת אדם "לא חשוב", ואחר כך אגיד מיהו אותו אדם. I JOIN MIDDLE EASTERN LEADERS IN URGING THE COUNCIL ON FOREIGN המועצה הלאומית, מר גלב. אני לא קורא כל מה שהוא כותב, כי זה ארוך מדי, אלא רק חלק: I JOIN WITH THE LEADERS OF ISRAEL AND JORDAN IN LENDING OUR SUPPORT AND THANKING YOU FOR UNDERTAKING THIS ESSENTIAL TASK

על החתום: קלינטון, נשיא ארצות-הברית.

אומנם הוא לא מגיע לרמה של אברהם טל, מפני שאברהם טל, כידוע, הוא עיתונאי אדיר. הוא לא מגיע למר קצב, מפני שמר קצב הוא ביצוען אדיר. אבל גם לקלינטון יש מה להגיד. ומעניין שקלינטון, שהוא לא ישראלי, הוא דווקא תומך בפיתוח כלכלי. ואתם, כשאתם שומעים רעיון חדש, זעזוע תוקף אתכם. אתם נרעשים.

משה קצב (הליכוד):

מה עם תוכנית מרשל.

שר החוץ ש' פרס:

תוכנית מרשל מתגשמת. מר קצב, תוכנית מרשל מתגשמת.

משה קצב (הליכוד):

מר פרס הגדול, איש החזון, איש התענועים, איפה תוכנית מרשל שלך?

שר החוץ ש' פרס:

תוכנית מרשל מתגשמת. סלח לי – – –

משה קצב (הליכוד):

עבר הזמן של התעתועים.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי, אפשר להרגיע את מר קצב?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

אם הוא לא רוצה קריאות ביניים, שידבר בנימוס.

שר החוץ ש' פרס:

תוכנית מרשל מתגשמת.

היו"ר א' סלמוביץ:

מספיק קריאות ביניים.

משה קצב (הליכוד):

שידבר בנימוס.

שר החוץ ש' פרס:

אני מדבר בנימוס. אתה תדבר בנימוס, אז תקבל תשובה בנימוס.

משה קצב (הליכוד):

הוא רוצה נימוס, שידבר בנימוס. זה תלוי רק בו. שידבר בנימוס.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב.

שר החוץ ש' פרס:

אני אקח שיעורים בנימוס אצלך, אבל עד אז אני רוצה להגיד לך שגם תוכנית מרשל מתגשמת. היתה פגישה של DONORS – תקשיב רגע, מר קצב, אתה לא רוצה ללמוד.

משה קצב (הליכוד):

לא אקשיב לך.

שר החוץ ש' פרס:

אל תקשיב. היה כנס – – –

משה פלד (צומת):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת אבי יחזקאל.

שר החוץ ש' פרס:

היה כנס של DONORS, של תורמים. הם התחייבו ל-2 מיליארדי דולר, והכסף ישנו, ושום דבר. ואני רוצה להגיד לך, מר פלד, שאני לא זקוק לשום רשיון. כל דבר שהצעתי כינו "חלומות". תעשייה אווירית, היה חלום; דימונה, זה היה חלום; תעשייה ביטחונית, היה חלום. הכול היה חלום.

גדעון פת (הליכוד):

רק אתה עשית את זה?

משה קצב (הליכוד):

בן-גוריון לא עשה כלום? רק שמעון פרס?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

צריך למחוק מספרי ההיסטוריה אם השם בן-גוריון ובמקום זה לכתוב שמעון פרס.

שר החוץ ש' פרס:

אני עבדתי תחת בן-גוריון בהערצה עצומה ועשיתי את זה במרותו ובהדרכתו. אין צורך שאתה תגן על בן-גוריון.

משה קצב (הליכוד):

בן-גוריון לא עשה כלום, רק פרס עשה. אל תתהדר בנוצות של בן-גוריון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב, אני חושבת שיש גבול. קריאות הביניים שלך עכשיו לא מוצדקות.

גדעון פת (הליכוד):

לא ענית לי.

שר החוץ ש' פרס:

אני מקווה שחבר הכנסת גדעון פת נרגע לגבי החלומות.

גדעון פת (הליכוד):

לא ענית לי.

שר החוץ ש' פרס:

אני אשיב לך, אל תפחד.

גדעון פת (הליכוד):

נזפת בי ללא כל צורך. הרי אני יכולתי לעשות גם ממך עפר ואפר. אני דיברתי אתך בעדינות.

שר החוץ ש' פרס:

אתה אמרת שהוועידה הזאת היא חזיון. לא?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פת.

גדעון פת (הליכוד):

אני דיברתי בעדינות.

שר החוץ ש' פרס:

תסלח לי, אתה אמרת שזה חזיון. קראתי כאן מכתב של נשיא ארצות-הברית – – –

גדעון פת (הליכוד):

בוודאי זה חזיון. הרי זה לא מתקיים.

שר החוץ ש' פרס:

אתה כבר יודע?

גדעון פת (הליכוד):

בוודאי, עובדה שזה לא מתקיים.

שר החוץ ש' פרס:

מאיפה אתה יודע?

גדעון פת (הליכוד):

המלך הודיע לי.

שר החוץ ש' פרס:

למי הוא הודיע?

גדעון פת (הליכוד):

המלך הודיע בפומבי.

שר החוץ ש' פרס:

איזה פומבי? איפה הוא אמר את זה?

גדעון פת (הליכוד):

הוא צוטט.

שר החוץ ש' פרס:

איפה? צטט אותי. אני שלחתי תשובה לטל, והוא השיב לי שהוא ציטט את עקיבא אלדר. עד כמה שאני יודע, עקיבא אלדר איננו מלך ירדן; הוא עיתונאי ב"הארץ". הוא איננו מלך ירדן. עיתונאי אחד בארץ הסתמך על עיתונאי שני בארץ. כל הכבוד להם.

פעם אחת תפסיקו אתם עם כל הדברים האלה. זה לא נורא להיות לימין השלום. זה לא נורא להיות לימין הפיתוח הכלכלי.

גדעון פת (הליכוד):

אנחנו לא לימין השלום? אנחנו לא לימין פיתוח כלכלי?

שר החוץ ש' פרס:

זה לא נורא להיות לימין עליית רמת החיים.

גדעון פת (הליכוד):

אנחנו לא בעד רמת החיים?

שר החוץ ש' פרס:

אולי בעליית רמת החיים בעולם הערבי, ללא העוני והמצוקה והצפיפות ומחנות הפליטים, אולי בזה טמון הגרעין הגדול. מה אתה רוצה, רק חלום בלהות? רק אלה יקבלו LICENSE? רק פסימיזם ימני קיצוני שמנסה להפחיד כל היום את הארץ.

עכשיו אני רוצה להשיב לגופו של עניין. הקשרים בין תושבי יהודה ושומרון לבין ירדן, לרבות במישור הכלכלי, הדוקים ונמשכים לאורך שנים; לא רק מהיום. מבחינה זו, יחסים כלכליים אלה או אחרים ימשיכו להתקיים עם או בלי הסכם כלכלי פורמלי בין שני הצדדים הרלבנטיים.

ישראל מעוניינת בגבולות פתוחים – חשבתי שאתה ליברל – וביחסי כלכלה מודרניים – חשבתי שאתה ליברל – הן עם ירדן, הן עם הפלשתינים והן בינם לבין עצמם.

גדעון פת (הליכוד):

זו לא תשובה.

שר החוץ ש' פרס:

הסוגיה האופרטיבית בהסכם הינה בעניין פתיחת סניפי בנקים ירדניים בשטחים, לרבות רצועת-עזה. מהלך זה מקובל על ישראל, וסוכם, כידוע, בשלב מוקדם יותר בין ישראל לבין ירדן; בשולי המשא-ומתן הדו-צדדי המתנהל בושינגטון.

מבחינת ישראל יש לשוב ולהדגיש: אין בהסכם הירדני-האש"ף משום השלכה שלילית על המשא-ומתן המתנהל בין ישראל לבין הפלשתינים בפאריס בסוגיית היחסים הכלכליים.

אנחנו צריכים להחליט החלטה אחת, גורלית: אומנם מסגרות מדיניות נפרדות, אבל מסגרת כלכלית רחבה ופתוחה, בנוסח בנלוקס, בין ירדן לבין השטחים לבינינו. זה לטובת ישראל, לטובת כל התושבים, לטובת רמת החיים. רק אנשים שחיים בעבר המיושן, שאיננו קיים עוד, רוצים גבולות סגורים, רוצים חומות מכס, רוצים בקרה. לאן זה מוביל? איזו כלכלה אתה רוצה?

אנחנו רוצים להקים כלכלה נוסח בנלוקס, רוצים להפוך את כל הירדן לכל אורכו, מדרום הכינרת עד צפון ים-המלח, ואם זה חלום – זה חלום, הוא יתגשם. ומי שלא מאמין, שלא יאמין; להקים אזור של עמק פורה בנוסח ה-TENNESSEE VALLEY, עם מפעלים להמתקת מים, עם נמלי ים ונמלי אוויר משותפים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ותיירות.

שר החוץ ש' פרס:

את צודקת בהחלט, ומרכז תיירות. בהחלט כן. לטובת כל העמים וכל התושבים, לפי חוקי הכלכלה החדשים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה אולי רוצה בטובתם, הם לא רוצים בטובתך. הם ירעילו את הבארות.

שר החוץ ש' פרס:

טובתנו היא שאנחנו לא נעמיד פנים, לא נהיה השוטרים של עזה אומללה וגדלה. זאת טובתנו.

אני רוצה להגיב על הניתוח שעשה כאן חבר הכנסת משה קצב. הוא אומר: מותר לבדוק רק אם לאיש יש נשק. איפה קראת את זה? כתוב מותר לבדוק אם יש חשד לנשק, אם יש חשד לדבר מה.

משה קצב (הליכוד):

בעליל.

שר החוץ ש' פרס:

איזה עליל? איפה כתוב עליל? לא כתוב שום עליל. תקרא, שום עליל אין. כתוב קריטריונים, את מי מותר לאסור ולהכניס לחדר מבודד ללא נוכחות פלשתינים. אני רוצה להגיד, שכל מה שכתוב כאן נעשה אחרי בדיקה קפדנית עם אנשי הביטחון שלנו.

משה קצב (הליכוד):

אם אתה אומר כך, אתה לא יודע.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא יודע. אתה יודע. אתה איש הנימוסים ואתה יודע.

משה קצב (הליכוד):

כתוב בעליל.

שר החוץ ש' פרס:

תסלח לי, לא כתוב שום עליל. אני אקרא לך בדיוק איך כתוב, כדי שלא יהיו לך שום ספקות. הדבר נוסח על-ידי יודעי משפט ועל-ידי אנשי ביטחון. "במקרה של חשד ביחס לנוסע בכל אחד מהנתיבים המתוארים בפסקה ד' לעיל, כל צד רשאי לתשאל נוסע כזה באזור הבדיקה הסגור שלו. חשד המצדיק תשאול באזור הבדיקה הסגור יכול שיהיה אחד מאלה"; חשד, שום עליל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

שום חשד, רק רצה.

שר החוץ ש' פרס:

היה כדאי לשמוע את דבריו של חבר הכנסת משה קצב, שהצהיר כאן היום הצהרה ממש סנסציונית. אני מאוד התרשמתי ממנה, באמת הצהרה מרחיקת לכת, עם שיקול דעת עמוק, מרשימה ביותר. אני מוכרח להגיד, אני מקבל אותה במלואה. מה אומר חבר הכנסת משה קצב? הוא הטיף לי מוסר – למה אתה לא מבקש מאש"ף שום דבר? הלאו אש"ף יכול לתת לנו המון, הוא אומר. אש"ף יכול למנוע שכול ורצח. תשמע, אתה לא יודע איזו מהפכה עשית. אתה קם כאן ונותן לאש"ף את הקרדיט הגבוה ביותר שאי-פעם קיבל, עוד מחבר ליכוד. אני אומר לך, היום אמרת דברי טעם, פגעת "בול", ירדת לעומק העניין, ובאמת זה מה שאנחנו רוצים לעשות.

עד כדי כך אנחנו רוצים לעשות את זה, שאש"ף לא יתפורר, מפני שבמקום אש"ף יהיה "חמאס". וכאשר אמרתי, חבר הכנסת בגין, שהוא חי בעולם של מלל בלי סוף, שאנחנו לא רוצים ניצחון גמור, מה ניצחון גמור? ניצחון גמור היה להוריד את אש"ף ולהעלות את "חמאס", ואת זה אני לא רוצה. אני לא מסתיר את זה בכלל, וזו התמונה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זו לא תשובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה יקרה – – –

שר החוץ ש' פרס:

אני אשיב לך, חבר הכנסת רחבעם זאבי. האנשים שישבו מולי, נגד כל אחד מהם היום תלוי פסק-דין מוות, מפני שהם החליטו להפסיק לרצוח, ו"חמאס" מאיים עליהם. זה ההבדל.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם ביטלו את האמנה הפלשתינית?

שר החוץ ש' פרס:

הם כן.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא נכון.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא ידענו שהם ביטלו.

שר החוץ ש' פרס:

מר בא-גד, אתה אמרת, מה אפשר לעשות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אש"ף לא ביטל את האמנה הפלשתינית.

שר החוץ ש' פרס:

בכל אופן, אני גם רוצה להזכיר שמי שהתחיל את המשא-ומתן היה הליכוד.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אני שואל ברצינות, האם שמענו נכון, שאדוני אמר שאש"ף ביטל את האמנה?

שר החוץ ש' פרס:

הנהגת אש"ף הודיעה בפומבי, ההנהגה שאתה אנחנו יושבים. תשמע, כל היום ז'סטות, דיבורים ומלל. האנשים העומדים היום בראש אש"ף הודיעו פומבית שהם מבטלים את האמנה הפלשתינית במידה שהדבר תלוי בהם. יש להם מוסד – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

זה רציני?

שר החוץ ש' פרס:

יש להם מוסד שצריך לקבל בשני-שלישים, ויכול להיות שאין להם שני-שלישים. אבל הם הנהגת אש"ף, שאתם אנחנו יושבים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הם אמרו שהם יבטלו כאשר אנחנו נבטל את התנ"ך.

שר החוץ ש' פרס:

תשמע, אני ראיתי כאן איזה קושי לכנס את מרכזי המפלגות. אני ראיתי מרכזי מפלגות עם שני מיקרופונים. במיקרופון אחד עמד ראש ממשלה ובמיקרופון שני עמד שר.

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת אלי דיין,
אתה לא עוזר לי.

קריאה:

זו תשובה?

שר החוץ ש' פרס:

כן, זו תשובה. אני אמרתי שאין לאש"ף מה לתת מבחינת שטחים, אין לו שטחים, מה הוא יכול לתת
לנו? אין לו לתת רשיונות, אין לו רשיונות. הכול בידינו. מה שהוא יכול לתת לנו זה עתיד אחר וחיים
אחרים.

הקושי הכי גדול בכל משא-ומתן הוא קיומו של צד שני. אבל לא המשא-ומתן הקים את הצד השני,
הצד השני הביא למשא-ומתן, קיומו של הצד השני. אמר דפיטיסט גדול, אחד מגדולי הדפיטיסטים
בהיסטוריה, שמו וינסטון צ'רצ'יל, בניצחון – רוחב-לב.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בניצחון.

שר החוץ ש' פרס:

נו, ואנחנו מפסידים. תגיד לעם שהפסדנו. האדון בגין, תגיד לעם שאנחנו מפסידים, לא? הפסדנו את
כל המלחמות, כרענו תחת העול.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בגין.

שר החוץ ש' פרס:

לאן שאתם מוכנים להגיע.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לאן?

שר החוץ ש' פרס:

אין לכם שום תוכנית. העבר שלכם מחריד. אילו זה היה נמשך, היינו מגיעים ל-2 מיליוני פלשתינים בעזה, רעבים, אומללים, צפופים, ללא פתרון, ללא הצעה. רק להכפיל את מספר השוטרים בעזה. איזו פרספקטיבה אדירה אתם מציעים לעם.

רחבעם זאבי (מולדת):

ממחר הם יהיו עשירים.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה לומר לחבר הכנסת משה קצב ולאחרים, אילו הייתי ערבי, הייתי מחלק צל"שים לכמה אנשים. הם אומרים: מפלגת העבודה בעד מדינה פלשתינית. אל תקשיבו לרבין, אל תקשיבו לפרס, זה לא נכון, הם בעד מדינה פלשתינית. הם בעצם לא צריכים לעשות שום דבר. אתם כל היום, מרוב התלהבות, מכניסים להם לראש. הם דפיטיסטים, הם יוותרו על הכול.

משה קצב (הליכוד):

אתה מכיר את זוילי? שאל את זוילי.

שר החוץ ש' פרס:

תודה רבה לכם. מה פתאום נאחזתם בזוילי? אומרים לעם: תגידו את האמת. אתם יודעים את האמת? מה, אתם נביאים? איזו אמת אתם יודעים? מה האמת שלכם? שבמקום 3 מיליוני ערבים יהיו בעוד 20 שנה 6 מיליוני ערבים. מה האמת שלכם? איזו אמת אתם אומרים לעם? הלוא אתם הלכתם לקמפ-דייוויד מפני שלא היתה ברירה גם כן. הלוא אתם הסכמתם לוותר על כל גרגיר אדמה. הלוא אתם עשיתם את המשא-ומתן שלנו עם הערבים כבד מנשוא, קשה מנשוא. איך התפשטתם, איך ויתרתם, איך נכנעתם, איך ברחתם, גם כלפי המצרים בשטח וגם כלפי הפלשתינים בהגדרות. גיבורים גדולים פתאום. הלוא אתם עשיתם כל משא-ומתן, ומה הפרספקטיבה? איזו אמת אתם אומרים לעם? איזו אמת אתם אומרים על מה שיקרה בעזה? איזו אמת אתם אומרים ביהודה ובשומרון? איזו אמת אתם אומרים לגבי הנשק הלא-קונבנציונלי? איזו אמת אתם אומרים לגבי הטילים? איזו אמת אתם אומרים לגבי העולם המוסלמי?

אתם בורחים מכל אמת ואתם מספרים סיפורי אגדה בחוסר אחריות. אנחנו יושבים כאן מפני שהיום שלום זה אחד מאמצעי ההגנה המרכזיים של העם היהודי. אי-אפשר כל פעם לחזור מה היה אתמול ומה היה שלשום, מפני שהבעיה היא לא מה היה אתמול ומה היה שלשום אלא מה יהיה מחר ומחרתיים.

אני רוצה להבהיר לחבר הכנסת פת בבהירות גמורה: אם רמת החיים במזרח התיכון לא תעלה, רמת האלימות תעלה. העוני הוא המזון של הצפיפות, של השנאה, של האלימות, של חוסר ההשתלטות. איזו אמת יש לכם? אתם בורחים ממנה.

זבולון המר (מפד"ל):

בגלל זה הם הורגים בנו? יוצא כאילו העוני גורם להרג בנו.

שר החוץ ש' פרס:

כל שנה יותר ויותר. חבר הכנסת זבולון המר, כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

לפני 1967 הם לא הרגו בנו?

שר החוץ ש' פרס:

כן, הם לא פסקו רגע מלהרוג.

אין לכם שום אמת. יש לכם הפחדה מצד אחד וברירה מן האמת מהצד האחר. אנחנו עומדים כאן לא כמצטדקים, ואני אומר: צריך לנהל משא-ומתן בכבוד, גם הצד השני, ואני לא רוצה לבזות אותו, בעיני הם בני אדם. בעיניי ביטחון לא ויתרנו כהוא-זה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הם רוצחים מנוולים.

שר החוץ ש' פרס:

לך תהרוג אותם. מה אתה מחכה? קח רובה ולך תהרוג אותם. מה עושים עם רוצחים? קח תת-מקלע, רוצ' לרצועת-עזה, תירה בהם. מה אתה מחכה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

איזה כבוד מגיע להם? תראה איך השפלת את עצמך.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא השפלתי את עצמי. אני גאה. אתה משפיל את עצמך בעולם של מלים, מלים מיושנות, עתיקות, שריח נפטלין נודף מהן. אין בהן טיפת אמת.

לימור לבנת (הליכוד):

משה פלד (צומת):

שר החוץ ש' פרס:

אני לא חושב שכל הערבים הם רוצחים ---

זאב בנימין בגין (הליכוד):

נכון. ערפאת רוצח.

שר החוץ ש' פרס:

ואני לא חושב שכך צריך להתייחס אליהם. לא על החרב בלבד נחיה. אני לא מתבייש בשום דבר. אני נוהג ביושר ובאומץ לב, לפי מיטב השקפתי, ואיש לא יזיז אותי מזה, מפני שלעם היהודי אין קיום בגידול של צפיפות ונשק גרעיני, משטמה והתנשאות.

רחבעם זאבי (מולדת):

משה קצב (הליכוד):

רמת החיים של הערבים עלתה.

שר החוץ ש' פרס:

לנו היתה ממשלה בראשותו של דוד בן-גוריון שלא רצתה את רצועת-עזה, ועכשיו יש לנו עוד ממשלה בן-גוריוניסטית, שגם היום היא לא רוצה את רצועת-עזה. בן-גוריון צדק שהוא לא רצה ואנחנו צודקים שאנחנו לא רוצים.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד שר החוץ, הזמן תם מזמן. אני מבקשת לסיים.

שר החוץ ש' פרס:

טוב. גברתי היושבת-ראש, אני לא מתנגד לשום דיון. אני מציע לקיים דיון בכנסת, אדרבה ואדרבה, זה מול זה, דעה מול דעה, לא נברח משום דבר. אנחנו נלך עם האמת של העתיד ולא עם האשליות של הליכוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד שר החוץ, אני רוצה לאפשר לחבר הכנסת שילנסקי לשאול שאלה.

שר החוץ ש' פרס:

בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אני בדרך כלל לא מפריע, לא מעליב, לא פוגע. לא השמעת את היום אף מלה כמעט ביושבי כחבר כנסת. שאלתי אותך שאלה לגיטימית, האם הבינונו נכון שאש"ף ביטל את האמנה הפלשתינית. אני חושב שזה לגיטימי לכל הדעות. במקום לענות תשובה, ענית חצי תשובה, אמרת: האנשים שאנחנו מדברים אתם, הם אמרו לנו. אבל מאחר שלא היתה לך תשובה מלאה, במקום זה ניסית לבזות אותי, רצית לבייש אותי, אמרת: אתה כל היום מלל. כמה פעמים שמעת ממני פה איזו מלה? אני חושב שזה היה לא-בסדר. זה לא מוסיף כבוד לאיש.

שר החוץ ש' פרס:

לא, את זה אמרתי למר בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זה לא היה לך, זה היה רק לי.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד לך, אתה אכן שתקת, מגיע לך פרס על השתיקה. דברי כווננו לחבר הכנסת בגין. אם במקרה אתה מייחס את זה לעצמך, טעות דפוס והדואר חוזר לאן שצריך, לא אליך.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — אם אש"ף הוא בעל בית, למה הוא לא מבטל את האמנה?

שר החוץ ש' פרס:

הנהגת אש"ף, שאתה אנחנו מנהלים את המשא-ומתן, התנערה בכתב ובפומבי מהאמנה הפלשתינית. היא התחייבה, בתאריך שהם לא נתנו וגם אנחנו לא לחצנו, להביא לידי ביטול פורמלי של האמנה במוסד שהם מתקשים לכנס אותו.

לימור לבנת (הליכוד):

ביטול מעשי יש?

שר החוץ ש' פרס:

ביטול מעשי כן.

לימור לבנת (הליכוד):

איך?

שר החוץ ש' פרס:

קודם כול הם יושבים עם מדינת ישראל ומנהלים משא-ומתן. הנהגת אש"ף פרסמה הודעה האומרת שהם מכירים בזכות קיומה של ישראל בביטחון. הם התחייבו שכל סכסוך ייפתר בדרכי שלום. הם יצאו נגד הטרור.

לימור לבנת (הליכוד):

והם ממשיכים לרצוח.

שר החוץ ש' פרס:

לא הם. גברתי היושבת-ראש, תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר החוץ ש' פרס:

אני מציע לקיים דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לגבי כל ארבע ההצעות?

שר החוץ ש' פרס:

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. חבר הכנסת בנימין בגין, אתה מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גדעון פת?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא. אני מציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין.

היו"ר א' סלמוביץ:

אצלי רשום שאתה מתייחס להצעתו של חבר הכנסת פת. בבקשה, במסגרת של דקה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, הודיע ראש הממשלה בכנסת, בנאומו ב-21 בספטמבר: "אש"ף התחייב לאכוף על חבריו את הפסקת הטרור והאלימות ולהעמיד לדין את מפירי ההתחייבות". לשם כך אין צורך במדינה וברשות לאומית, זאת אפשר לעשות בלי להזדקק אפילו לשיטות שעליהן ממליץ ראש הממשלה, "בלי 'בצלם' ובלי בג"ץ".

חגי מירום (העבודה):

איך עושים את זה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הדבר הזה פורסם גם ב"טיימס" הלונדוני.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בוודאי אתה אומר דברים רציניים, כבוד השר, אבל אין לי מושג על מה אתה מדבר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אתה מביא תמיד ציטטות מן ה"טיימס" הלונדוני – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מדבר, כבוד השר, על נאומו של ראש הממשלה, שאתה מכהן בממשלתו, בהתחייבות מול הכנסת ב-21 בספטמבר, כשהביא לאישור הכנסת את הסכם אוסלו הנורא והמביש, זו התחייבותו.

הוא מודיע לנו שאש"ף התחייב להעמיד לדין. הוא לא העמיד לדין איש ו"נצי הפתח" משתוללים, שלא לדבר על "החזית העממית" ו"החזית הדמוקרטית" ההולכים בדרך הטרור עד עצם היום הזה.

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת בגין, אני מבקשת שתסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני עדיין לא התחלתי, גברתי, עם כל הכבוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה דקה, אין יותר מדקה, אדוני.

חגי מירום (העבודה):

אולי חבר הכנסת בני בגין יסביר לנו – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בני בגין. חבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת חגי מירום.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת מירום, חס וחלילה, אני לא כמו ראש הממשלה ולא ממליץ על שיטות בלי בג"ץ ובלי "בצלם". אני אשאל אותך, איך אש"ף העמיד לדין וכתוצאה מכך הרג מאות ערבים מבני עמו החשודים? איך? היתה לו מדינה? איך?

חגי מירום (העבודה):

על זה אתה ממליץ?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני לא ממליץ. זה אתם ממליצים, "בלי בג"ץ ובלי 'בצלם'". תתביישו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בגין, אני רוצה להזכיר לך שזה צריך להיעשות במסגרת של דקה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בוודאי. הכול במסגרת של דקה.

עובדיה עלי (הליכוד):

דקה נטו.

היו"ר א' סלמוביץ:

הדקה חלפה. אתה צריך לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אומר שוב שר החוץ באותה התחכמות: אם לא תדברו עם אש"ף אנחנו נצטרך לדבר עם ה"חמאס". אדוני שר החוץ, אתם מדברים אל ה"חמאס". נכנעתם לטרור פעם אחת ואתם ממשיכים.

אני אסביר. כשאתה, שר החוץ, אומר שצריך לשמור על כבודו ועל מעמדו של ערפאת, אני שואל: כלפי מי? כלפי ה"חמאס". וכתוצאה מכך נראה מה קרה. אתם תשחררו מבתי-הכלא טרוריסטים של ה"חמאס", כדי לשמור על מעמדו של ערפאת. אתם כבר הבטחתם בהסכם קהיר, שחנוני "חמאס" מבית-הכלא לא ייחשבו לחשודים במעבר הגבול.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבקש לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חברות ב"חמאס", כך הסכמתם בקהיר, לא תהיה עילה לחשד בטרור ולכן אפילו לא לתשאול. כל זאת הסכמתם כדי לשמור על מעמדו של ערפאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בגין, זה לא יכול להימשך כך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ולכן, ובהמשך, כדי לשמור על מעמדו של ערפאת, הסכמתם לכך שלא תהיה לכם שליטה על היוצאים מחבל-עזה וממסוף הגבול יריחו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

וכך, אדוני, אתם ממשיכים ומתדרדרים, ואתה כאיזה קרדינל היזית מים קדושים על ערפאת בדבוס. הוא כבר לא טרוריסט, אמרת, הוא אקס-טרוריסט. עוד יהיו הרבה חללים מן האקס-טרוריסט הזה, אדוני שר החוץ.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מתי תפסיק את הנאומים הללו?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה, אתה מפריע.

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין.

חבר הכנסת דראושה, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה את קוראת לי לסדר פעם ראשונה?

היו"ר א' סלמוביץ:

כי כך החלטתי. כך החלטתי, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, כשאתה תנהל את הישיבה אתה תחליט. עכשיו אני מחליטה. שב בשקט. חבר הכנסת דראושה, אל תתווכח אתי. אל תתווכח אתי. אל תתווכח אתי. אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הצעתי להעביר את הצעתו של חבר הכנסת דיין לוועדה. לא הצעתי להסיר אותה מסדר-היום.

אני מבקש לשאול את שר החוץ. הבטחת לנו ב-13 בספטמבר אשתקד כי תם עידן מאה שנות הטרור ונפתח עידן מאה שנות השלום. האם העידן הזה אומנם כבר נפתח?

אני הייתי מציע לך להימנע מלערוך הקבלות בין סאדאת המנוח לבין ערפאת, בין נשיא המדינה הערבית הגדולה ביותר ולבין יושב-ראש ארגון מרצחים.

אני מבין את הרצון לגרום לאיזון פוליטי היסטורי. מול שלום שהביא אותו מנחם בגין, זיכרונו לברכה, יש ריצה אובססיבית להביא שלום, לא חשוב עם מי, לא חשוב על חשבון מה ולא חשוב מתי.

ערפאת ואש"ף אינם פרטנר לשלום. זהו ארגון טרור. ומה שאתם עושים מאוסלו דרך דבוס וההמשך בקהיר – אתם פשוט יורדים ומתדרדרים מדחי אל דחי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מגן, אני מבקשת שתסיים.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מאמין שכל חברי הכנסת רוצים בשלום. הוויכוח היום הוא לאחר מה שעשיתם, האם הקימותם מדינה פלשתינית או לא? אני מבקש לשאול אותך, אדוני שר החוץ, תאמר בכנות, האם אתה מאמין שהנדבכים שנבנו באוסלו, בדבוס ובקהיר יסדו את המדינה הפלשתינית או לא? לצערנו הרב, אנחנו רואים את המדינה הזאת קמה ונבנית לנגד עינינו, וההיסטוריה תשפוט אתכם על כך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

תופיק זיאד (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זיאד. חבר הכנסת זיאד.

חבר הכנסת משה קצב מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת בני בגין לוועדה. בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, שר החוץ הפך להיות מומחה להבנת הנקרא.

אני מבקש להסב את תשומת לב הבית לציטוט מתוך הסכם קהיר, שנחתם בשבוע שעבר על-ידי שר החוץ. בסיום הציטוט אתם תחליטו מי הבין טוב יותר, האם מר שמעון פרס שבעצמו חתם או אני שקראתי.

כתוב בהסכם, שבמקרה של חשד במעברים, על נהר הירדן או בכל מקום אחר, כנגד איזה שהוא חשוד, ישראל רשאית לתשאל, אם הנוסע היה מעורב בפעילות חבלנית ולא נהנה מחנינה של ממשלת ישראל – אתם בוודאי זוכרים שהולכת להיות חנינה בהיקף רחב – או אם הנוסע מתנהג

באופן חשוד בעליל. במקרים האלה יהיה אפשר לתשאל. אני מבקש להסב את תשומת הלב של הבית, שלגורמי הביטחון אין אפשרות לחקירה, אין אפשרות לבדיקה גופנית. יש רק אפשרות לתשאל.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא קראת.

משה קצב (הליכוד):

קראתי. המסמך פה בידי. תשאל – כן. חקירה – לא. אם גורמי הביטחון לא יוכלו לתחקר בדלת סגורה, בלי נוכחות של שוטר פלשתיני, ואם לא יוכלו לעשות בדיקה גופנית, הרי שהעוברים במעברים יוכלו להעביר אמצעי לחימה בלי שיש לנו אפשרות למנוע זאת.

לזה, גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להסב את תשומת הלב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת קצב.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פת. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הסכם קהיר שהיה לפני כמה ימים מבשר ביצוע מעשי ויישום מעשי של הסכם אוסלו, שהרוב בשני העמים ואומות העולם כולן בירכו עליו.

אבל האופוזיציה בעם הפלשתיני מתנגדת; מאשימה את ערפאת. אני שמעתי את הדברים בימים האחרונים, כאילו ערפאת מכר את העניין הפלשתיני, נכנע לפרס, נכנע לממשלת ישראל, ויתר על הכול. מצד שני, אנחנו שומעים את הימין הישראלי הקיצוני. לצערי הרב, גם הליכוד כמפלגה גדולה, גם הם יוצאים מכליהם להתנגד להסכם הזה, לתקוף את הממשלה משום שהגיעה להסכם שיכול לתת סיכוי לקידום תהליך השלום.

אני חושב שחבר הכנסת משה קצב עשה עוול לעניין של השלום. אתה יצאת מכליך כדי לתקוף את הממשלה. אבל אתה בעצם תוקף לא רק את שמעון פרס או את הממשלה. אתה תוקף את כל הסיכויים לקידום תהליך השלום. בדברים שלך אתה מתנגד לשלום. אתה לא מתנגד רק להסכם זה או אחר.

לכן ההצעה של חבר הכנסת קצב היא הצעה שאינה במקומה. היא רק יכולה להביא לסיכול המצב הקיים ולמנוע כל קידום שייתן סיכוי לשלום באזור הזה.

לכן אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה.

חברי הכנסת, לפני שנעבור להצבעה, חבר הכנסת גדעון פת, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

אדוני השר, סליחה, זה לא על-פי התקנון.

שר החוץ ש' פרס:

הוא ציטט דברים לא נכונים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני נוהגת לפי התקנון, אדוני. אני יכולה להרשות לך – – –

שר החוץ ש' פרס:

לפי התקנון, שר יכול להתערב בוויכוח.

היו"ר א' סלמוביץ:

רק במהלך דיון, לא במהלך הצעה לסדר. מצטערת.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להפנות אותך לסעיף בתקנון.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, תפנה אותי, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, סעיף 97 לתקנון אומר את הדברים הבאים: "שר שהביע דעת הממשלה על הצעה לסדר-היום, וכל שר הנוגע בדבר, רשאי בכל שלב משלבי הדיון, על-פי פרק זה, ליטול את רשות הדיבור כדי להעמיד עובדות, שהוזכרו בדיון, על תיקון". לשר החוץ יש הזכות המלאה בכל שלב משלבי הדיון להעיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, את אמרת: אנחנו ניגשים להצבעה.

שר המשטרה מ' שחל:

כל עוד לא הצביעו, זה שלב הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה קרה? יש לו בעיה, לשר שחל, יש ועדת פירוש.

חגי מירום (העבודה):

לא היתה הצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

הדיון נגמר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת יצחק לוי. כולם יושבים עכשיו. חבר הכנסת איתן, אני מבקשת.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ברגע שהודעת: ניגשים להצבעה, אין שום דיון נוסף. אם אינני טועה, את אמרת: אנו ניגשים להצבעה.

חגי מירום (העבודה):

לא, היא אמרה: בטרם ניגש להצבעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אם היושבת-ראש לא הודיעה על תוצאות ההצבעה, והוא ביקש להעיר, זה שלב משלבי הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת מחברי הכנסת לשבת. העובדות היו כאלה — — — חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקשת ממך להקשיב לי. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מפריע לי. חבר הכנסת מיכאל איתן.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל.

נכון שכתוב בתקנון: "בכל שלב משלבי הדיון על-פי פרק זה". נכון. אנחנו לא היינו עוד בשלב ההצבעה, כי אני הייתי בשלב ששאלתי, רציתי לשאול את חברי הכנסת, בטרם ניגשנו להצבעה, רציתי לבקש את הסכמתם להעברת הנושא לוועדה. זה היה השלב.

קריאה:

והשר הציע.

היו"ר א' סלמוביץ:

השאלה היחידה שעומדת היום לבדיקה היא: האם הדיון הסתיים, או שעוד היינו במהלך הדיון בשלב הזה, כאשר התכוונתי לשאול את חברי הכנסת אם הם מסכימים להעברת הנושא לוועדה. זאת השאלה, האם הדיון הסתיים או לא הסתיים.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

הסתיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

הדיון הסתיים. אם כך, הדיון הסתיים, ומכיוון שהדיון הסתיים, אני מפרשת את זה כך שהשר לא יוכל לעלות כעת. הדיון הסתיים.

שר המשטרה מ' שחל:

הדין לא הסתיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אני כבר עברתי לשלב, ואני מוכנה להזמין את הסטנוגרמה כדי להוכיח כל מלה ממה שאני אומרת. הדין הסתיים, כי אני כבר עברתי – – – אדוני סיים את דבריו והדין הסתיים. אני מצטערת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו נוכיח שהדין הסתיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, אני החלטתי וזה נגמר.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

זה נגמר, חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת איתן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

חבר הכנסת פת, האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

גדעון פת (הליכוד):

השר הציע דיון במליאה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל חבר הכנסת בני בגין הציע להעביר את הנושא לוועדה. האם אתה מסכים?

גדעון פת (הליכוד):

אני מסכים להצעת שר החוץ.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה רוצה קיום דיון במליאה.

חבר הכנסת אלי דיין, האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

אלי דיין (העבודה):

מליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מליאה.

חבר הכנסת בנימין בגין, האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה רוצה ועדה? ועדה או מליאה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני הצעתי להעביר את הצעתו של חבר הכנסת פת לוועדה, לא יהיה סביר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל הוא לא הסכים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא יהיה סביר שאני אומר, שאני לא מסכים להצעתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בגין, אני שואלת אותך שוב: אתה רוצה שהנושא שלך יידון במליאה, או בוועדה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

במליאה.

נעבור אם כך להצבעה על כל הצעה בנפרד.

משה קצב (הליכוד):

לא שאלת אותי לגבי הצעתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קצב, לגבי הצעתך לא היתה שום הצעה נוספת, כך שזה נשאר דיון במליאה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני הצעתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה הצעת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פת.

כולם מסכימים פה לדיון במליאה. כולם הציעו מה שיכלו וזהו, נגמר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת גדעון פת. אין יותר דיבורים.

קריאה:

חל בלבול.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא חל בלבול. זה מה שהצגתי וזה מה שהצעת, אין מה לעשות עכשיו.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת גדעון פת, בנושא: הסכם כלכלי בין ירדן לאש"ף. נא להצביע בעד או נגד.

דב שילנסקי (הליכוד):

בעד מה?

היו"ר א' סלמוביץ:

דיון במליאה. אמרתי שבמליאה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 28

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ג' פת בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

28 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעה זו תידון במליאה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעה לסדר-היום מס' 3364, של חבר הכנסת בנימין בגין, בנושא: הצהרת שר החוץ כי ערפאת הוא המייצג את הסבל הפלשתיני. נא להצביע בעד או נגד דיון במליאה.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 28

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ז"ב בגין בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

28 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעה לסדר-היום מס' 3426, בנושא: הסכם פרס-ערפאת בקהיר, של חבר הכנסת משה קצב. נא להצביע בעד או נגד דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 26

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' קצב בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

26 תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעה לסדר-היום מס' 3437, בנושא: משא-ומתן בין ישראל לבין סוריה ואש"ף, של חבר הכנסת אלי דיין. נא להצביע בעד או נגד דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 24

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול בסדר-היום את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' דיין נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

24 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעות לסדר-היום

דברי מזכ"ל העבודה על מדינה פלשתינית

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום; הצעות לסדר-היום מס' 3427, 3428, 3431, 3434, 3438, 3445, 3447 ו-3463 בנושא: דברי מזכ"ל העבודה על מדינה פלשתינית, של כמה חברי הכנסת. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, זה שבוע ימים אני מהרהר מה רצה להשיג מזכ"ל מפלגת העבודה, חבר הכנסת נסים זוילי, בהכרזתו הבומבסטית בוועידת השומר-הצעיר, ש"אם יהיה שלום – תקום מדינה פלשתינית", וש"במקרה של חתימת הסכם שלום עם סוריה תכיר ישראל בריבונות סורית על רמת-הגולן".

האם הוא ירה יריות גישוש של מחנה פרס כנגד ראש הממשלה רבין? או האם כך פועלות הממשלה והמפלגה הזאת: בתחילה נאמרים הדברים על-ידי אחד הצעירים, כמו ביילין או זוילי, ואחר כך הציבור מתרגל ובולע, ואז גם המנהיגים יכולים להגיד זאת? או שמא הוא חיפש כותרת לעצמו לעומת גשם הכותרות שזוכים לו צעירים אחרים בעבודה? או שהוא סתם החליק ופלט משהו בהיסח הדעת בכנס של נערים ונערות אי-שם בנגב?

אם כך ואם כך ואם כך, חבר הכנסת זוילי צריך היה לזכור, כי הוא לא רק חבר כנסת אלא גם מזכ"ל מפלגת השלטון, וכי דבריו נשמעים ונקראים בתוניס ובדמשק ובוושינגטון, וכי לדבריו יש חותם של דבר השלטון.

אגב, זוילי סתם ולא אמר מהי הצעתו לגבי ירושלים, ואולי את הדובדבן הזה הוא השאיר לכותרת נפרדת בימים הבאים.

מה תבונה מדינית יש בהצהרת כוונות להסדר הקבע, כאשר מתנהל משא-ומתן מייגע על תקופת הביניים? ואיזו חוכמה מדינית יש בהכרזה על הקמת מדינה פלשתינית, כאשר מדברים שלום עם ממלכת ירדן אשר חוששת מאוד מיצור כזה? ואפילו ראש כנופיות אש"ף, יאסר ערפאת עצמו, התחיל להסתייג, אולי תכסיסית, בזהירות, ממדינה פלשתינית? והרי מדינה פלשתינית היא סכנה קיומית לממלכה ההאשמית, והיא תילחם נגדה, כפי שכבר ראינו במאורעות של ספטמבר 1970.

אבל אין רע בלי טוב: דיבורים כאלה במפלגת העבודה עשויים לבלום התקרבות של סיעות מהאופוזיציה לחיק הקואליציה הממשלתית...

ואפילו אלה שרוצים לסגת לקווי 1967, האם הם צריכים להציג זאת בשלב הפתיחה של המשא-ומתן? הרי בכך הם ימצאו עצמם בהמשך בקווי 1947.

אנחנו יודעים שזוילי הבטיח לערפאת בתוניס, כי ישראל תבוא לקראתו בנושאים שונים, והוא עשה זאת בלא סמכות. הפלשתינים מסתמכים על דבריו, רואים בהם הבטחות, וכך מחבל מזכיר מפלגת השלטון בעבודה של ממשלתו, ואולי גם כאן היינו צריכים לברך, אם לא היינו חוששים שבסופו של דבר יאמצו את דרכו.

החשש הגדול שמקנן בלבנו הוא, שאחרי שיגמרו במפלגת העבודה להסתייג מזוילי, לגחך עליו ולהצהיר הצהרות ניציות וחצי-ניציות, הם יפעלו על-פי הקווים שהתווה זוילי. בעצם הם עושים זאת גם היום כאשר הם מקימים את האוטונומיה הפלשתינית, בונים לה צבא מחבלים בכיסוי של משטרה, מחמשים אותה ברובי "סער" ובשריוניות ובספינות משמר. האם הנשק התקני של משטרה שאין לה אויב חיצוני הוא רובי "סער" ושריוניות? האם אנחנו השתמשנו בשריוניות במשך 75 חודשי האינתיפאדה? החשש הגדול הוא, שזוילי אומר את מה שממשלת שריד-זיאד בראשות רבין מגשימה.

אומנם דוברי המפלגה והממשלה טוענים שהתבטאויותיו אלה של זוילי "עומדות בניגוד גמור להחלטות ועידת המפלגה ולמצעה ואינן מבטאות את עמדות המפלגה", אבל אין בכך חידוש שרבין פועל בניגוד למצע המפלגה, להבטחותיו ולהצהרותיו. רבין דיבר נגד משא-ומתן עם אש"ף, רבין דיבר נגד הקמת ישות פלשתינית ביהודה ובשומרון, רבין דיבר על נאמנות ודבקות לצורכי הביטחון בהסדר עם הפלשתינים, רבין דיבר על חובת ההישארות ברמת-הגולן, ורבין שכח את כל אלה במסעות אוסלו, וושינגטון, תוניס, קהיר, דבוס.

גם במשא-ומתן עם הסורים חיבלה הצהרתו זו של זוילי. השועל הזקן בדמשק רשם לפניו את ההצהרה וצירף אותה להצהרותיהם של שריד ואלוני וללחישותיהם של ביילין ופרס.

אילו אמרה מפלגת העבודה כדברים האלה לפני הבחירות לכנסת ביוני 1992, היא היתה היום סיעה קטנה באופוזיציה. אילו גילה רבין את כוונותיו לנסיגה מהגולן ולנטישת הבקעה, הוא לא היה אפילו ראש האופוזיציה, כי היה נחשב למרצ ב'. אילו ראה העם אז את שילובי הידיים והחיבוקים של פרס וערפאת, היו דורשים את הרחקתו במפלגתו שלו. אילו דיבר מזכ"ל העבודה אז על נסיגה מהגולן והקמת מדינת מחבלים בלב ארץ-ישראל, הוא היה מתעניין עכשיו בגובה אחוז החסימה.

דברי המזכ"ל זוילי, כמו גם מעשי השליחים בטאבה ובקהיר, בדבוס ובוושינגטון, מצדיקים שנלך לשאול עכשיו את פי העם בבחירות כלליות, ויגיד העם אם רצונו להתאבד או לחיות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת זבולון המר.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, חברי חברי הכנסת, רק אמר מזכ"ל מפלגת העבודה מה שאמר באופן די תמים, בבחינת הערכה מה יקרה לקראת שנות האלפיים, בלי שהוא מחווה את דעתו

אם אכן הוא תומך בכך או אינו תומך בכך, העריך הערכת מצב, ומייד קפצו כולם, כולל כמה מנבחים ונובחים מקרב סיעתנו, כאילו קרה איזה אסון.

זבולון המר (מפד"ל):

מי בסיעה?

חגי מירום (העבודה):

לא, אבל אנשים שמשמיעים נביחות. מה קרה? מה היה הדבר? לא שמישהו משתוקק למדינה פלשתינית, חבר הכנסת רחבעם זאבי. לא שמישהו חושב שזו משאת נפש. הלוואי שהיינו יכולים לחיות עם כל מה שאנחנו יכולים בחברון, בשכם ובכל פינה בעמק-דותן. אלא שחיים שם 2 מיליוני פלשתינים, ואנחנו מחפשים דרך למצוא מה לעשות עם זה.

עכשיו אני רוצה להגיד כאן, א-פרופו הדיבור על מדינה פלשתינית: האמת ניתנת להיאמר – מי שלוקח את הסכמי קמפ-דייוויד וקורא אותם מלה אחר מלה – כי מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, יכול היה להגיד: שם, בקמפ-דייוויד, יסדתי את המדינה הפלשתינית. זו האמת לאמיתה.

אני מחזיק לפני את פרק יהודה, שומרון וחבל-עזה בהסכמי קמפ-דייוויד: מצרים, ישראל, ירדן ונציגי ערביי ארץ-ישראל צריכים להשתתף במשא-ומתן. ערביי ארץ-ישראל, זה היה פטנט של מנחם בגין, כדי לא לקרוא להם פלשתינים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין שם אש"ף.

חגי מירום (העבודה):

אחר כך מדובר על כך שיהיו הסדרי מעבר לגבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, לתקופה שאינה עולה על חמש שנים, במטרה להעניק אוטונומיה מלאה לתושבים. אוטונומיה מלאה, אמר מנחם בגין. אחר כך הוא אומר: ייסוגו על-פי הסדרים אלה, הממשל הצבאי הישראלי ומינהלו האזרחי. מי? נסים זוילי המציא את הנסיגה הזו? שמעון פרס ויצחק רבין המציאו את הנסיגה הזו? היא הומצאה בהסכמי קמפ-דייוויד, ואתם קופצים כל פעם.

ב-DOP – ב-DECLARATION OF PRINCIPLES – נקבע במפורש שלוש עד חמש שנים. ממש בדווקנות. על עקרון הנסיגה כבר דיברתי. עוד יותר מעניין הוא מה שנאמר אז על-ידי מנחם בגין. הוא אמר: מצרים, ישראל וירדן יסכימו על הדרכים לכינונה של רשות המינהל העצמי הנבחרת ביהודה, שומרון וחבל-עזה, כלומר בחירות. משלחות מצרים וירדן יוכלו לכלול ערבים ארץ-ישראליים מיהודה, שומרון

וחבל-עזה, או ערבים ארץ-ישראליים אחרים. אתם יודעים מה זה ערבים ארץ-ישראליים אחרים? PLO – אש"ף.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אלה הפלשתינים.

חגי מירום (העבודה):

מנחם בגין הבין בדיוק מיהם הערבים הארץ-ישראליים האחרים, ואתם קופצים. האם יש ערבים ארץ-ישראליים אחרים, החיים מחוץ לתחומי ארץ-ישראל ומייצגים את הפלשתינים?

אחר כך דובר איך תבוצענה הבחירות ומה יהיו אזורי הביטחון. שמעתי את חבר הכנסת בני בגין מספר שאנחנו המצאנו טרמינולוגיה כזו שקוראים לה "ביטחון חוץ". הלכתי להסכמי קמפ-דייוויד וראיתי שכתוב שם: ביטחון הפנים והחוץ. וכך אני הולך הלאה ורואה שמנחם בגין, זיכרוננו לברכה, קבע בהסכמי קמפ-דייוויד, קבע שיוקם כוח משטרה מקומי חזק. אז מה אתם קופצים ומספרים שנותנים להם רובים. מה זה כוח משטרה מקומי חזק? שנותנים לו מה? משרוקיות? עם משרוקיות הם יהיו חזקים?

רחבעם זאבי (מולדת):

שריוניות זה לא נשק של משטרה.

חגי מירום (העבודה):

תעזוב שריוניות. שריונית לא יורה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו לא הפעלנו שריוניות גם באינתיפאדה.

חגי מירום (העבודה):

ואחר כך, חבר הכנסת זאבי, אתה ממשיך וקורא בהסכמי קמפ-דייוויד שמדובר על כך שבמשך תקופת המעבר יהוו נציגיהן של מצרים, ישראל, ירדן ורשות המינהל העצמי ועדה מתמדת, כדי

להחליט מתוך הסכמה – על מה? תקשיב היטב, אני מצטט: על העקרונות להכנסתם של בני-אדם שעזבו את יהודה, שומרון וחבל-עזה ב-1967. עקרון השיבה הפלשתינית. מנחם בגין בהסכמי קמפ-דייוויד, ואתם מטילים את כל העניין הזה על יצחק רבין ועל שמעון פרס ומספרים שהם שיקרו למישהו. הם הלכו אחד על אחד עם הסכמי קמפ-דייוויד. ונסים זילי, מתוך ראייה של מה שמתפתח כאן, העריך שמה שיקום בסופו של דבר הוא מדינה פלשתינית.

אני אומר כאן, אדוני שר החוץ, אני מאוד מקווה – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בקמפ-דייוויד דובר עוד על הזכויות של העם הערבי הפלשתיני. לא קראת שמץ מכך.

חגי מירום (העבודה):

"THE LEGITIMATE RIGHTS OF THE PALESTINIAN PEOPLE" " וכל מה שקשור בכך. יש המון.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת מירום, אם אתה מקבל קריאות ביניים, אשאל אותך, ברשותך.

חגי מירום (העבודה):

ברשות היושבת-ראש, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

חגי.

חגי מירום (העבודה):

סליחה, התחייבתי בפני שר החוץ שאני מסיים, כי יחסי החוץ נמשכים. תעשה לי טובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין לי ויכוח אתך שהחטא הקדמון הוא בקמפ-דייוויד. האם מפני שהם חטאו אתה צריך להמשיך?

חגי מירום (העבודה):

הם לא חטאו. הם היו – "ריאל פוליטיק", ואני חושב שהצעדים שנקט מנחם בגין בהסכמי קמפ-דייוויד, לא בכדי קיבלו את תמיכתה של מפלגת העבודה כאופוזיציה, מפני שראינו בכך החלטה נכונה ותמכנו בכך בכנסת. אני תובע ממך או מצפה ממך שתמשיך ותתמוך בממשלה שעושה שלום.

ובאשר למדינה פלשתינית, אני רוצה להגיד כאן: אני מקווה ששר החוץ יאמר כאן שזה בניגוד לרצוננו, אבל אני מקווה, אדוני שר החוץ, שלא תשלול אפשרות שתהיה כזו. כי אם תעשה כן, אני חושש מאוד שזו תהיה החטאה של אמת אפשרית עתידית. אני מציע שלא לראות את הדברים שאמר מזכ"ל מפלגת העבודה בבחינת התרסה נגד מצע מפלגת העבודה, ולא לראותם בבחינת מה שהיה רוצה, אלא בבחינת מה שהוא רואה, והוא רואה נכון, על-פי דעתי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לחבר הכנסת חגי מירום. אדוני, כבוד שר החוץ, בבקשה.

קריאה:

מה עם כל יתר ההצעות לסדר-היום בנושא זה?

היו"ר א' סלמוביץ:

הפעם חל סעיף 97 לתקנון, ויש לשר הזכות לעלות ולהתייחס לדברים שנאמרו עד עתה.

שר החוץ ש' פרס:

אני מתנצל בפני חברי הכנסת האחרים. נמצא כאן שר החוץ של פורטוגל, ובשעה 20:00 אני צריך לארח אותנו לארוחת ערב. ביקשתי להקדים את דברי, יש התחייבויות חיצוניות, אך היות שלא רציתי שלא להשיב על הנושא הזה – ביקשתי להשיב באמצע הדיון על דבריהם של שני אלה שדיברו עד עתה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה משיב עכשיו רק על שני הנושאים האלה?

שר החוץ ש' פרס:

קודם כול, מותר לי. אשיב רק על שני אלה. ביקשתי קודם את רשות הדיבור, אך החלטת לא לתת לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

על-פי התקנון. אני צמודה לתקנון.

שר החוץ ש' פרס:

הבעיה אינה ויכוח סרק. קם חבר הכנסת בגין ואמר שאין רשות בדיקה. בהסכם קהיר נאמר: כל צד יכול לבדוק מטען כזה בתוך אזור הבדיקה שלו, בהשתמשו בצוותו הוא, ואם נחוץ הוא יכול לפתוח את המטען לבדיקה בנוכחות בעל המטען ושומר פלשתיני. יש שינוע אחד שנע, וכל צד יכול לבדוק כל מזוודה. אם פותחים את המזוודה, מביאים את בעל המזוודה ועושים זאת בנוכחותו.

רחבעם זאבי (מולדת):

כולל חיפוש גופני?

שר החוץ ש' פרס:

כן, כולל גם חיפוש גופני. חיפוש גופני אצל כל מי שחשוד. אני רוצה לומר דבר נוסף: גם בחדר התשאול, אם יתעוררו חשדות של ממש. כתוב: אם בסיום תשאול זה החשד לא הוסר, ניתן לעכב נוסע כזה לאחר יידוע הצד השני. זאת אומרת, במקרה שחשוד פלשתיני יעוכב על-ידי הצד הישראלי, שומר פלשתיני יתבקש להיפגש עם החשוד וייתנו לו גם עורך-דין, כנהוג במקרים האלה. כך ששתי ההודעות האלה, של חבר הכנסת בגין, היו לא נכונות.

הקשבתי היטב לדברי חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואני רוצה להגיד לך: אני רואה זאת כחובתי להרגיע אותך. יכול להיות שיש מחנה פרס ויכול להיות שיש מחנה רבין. בדבר אחד צריך שלא תהיה שום טעות: רבין ופרס יעבדו ביחד, ללא שום חשבונות אישיים, מחנאיים או אחרים, כדי לקדם את תהליך השלום והביטחון של מדינת ישראל. כל התקוות לפילוג ולעסקים, כפי שניסה לרמוז חבר הכנסת רחבעם זאבי – אולי תותח של פרס יירה במטרה של רבין, או תותח של רבין יירה במטרה של פרס – אין להן שום תקווה. אנחנו אנשים רציניים מאוד, אנשים מבוגרים מאוד ודבקים במטרה. אנו משוכנעים במה שאנו עושים, ומי שבונה על פילוג בעניינים אלה – פשוט עושה טעות. נשרת את השלום והביטחון במלוא כוחנו, בכל כוחנו.

אשר לוויכוח על המדינה הפלשתינית, קראתי את דברי נסים זוילי. הוא אמר שזה לא במצע המפלגה, זה בניגוד לדעת המפלגה, זה לא לטובת המדינה, אבל הוא מנחש שבשנת 2000 תהיה מדינה פלשתינית. אני לא בטוח שצריך לנחש. כל אחד אומר אמת, כאילו הוא יודע מהי האמת. דוד בן-גוריון, עליו השלום – וגם חבר הכנסת רחבעם זאבי כיבד אותנו כמוני – היה אומר שכל המומחים הם מומחים למה שהיה. אין מומחה למה שיהיה. אין דבר כזה שיש דטרמניזם היסטורי, ששופכים מים והמים נשפכים. אין דבר כזה.

לפי דעתי, אנחנו יכולים לשאול לא מה יקרה, זו שאלה לנביאים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

זאת אומרת שאתה מבטל את הניסיון כערך.

שר החוץ ש' פרס:

כן, אני חושב – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

כן. אני חושב שהעולם נמשך, אבל הוא חוזר על עצמו.

אני גם חושב שאין טעם לנחש. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו מה אנחנו רוצים. לנחש איש לא יכול, ואני אומר במפורש על דעת מפלגתי, זו גם דעתי שלי, ועל דעת הממשלה שאני חבר בה: אנחנו לא רוצים להקים מדינה פלשתינית עצמאית בשום פנים ואופן. אתם רוצים להגיד לציבור, אבל לציבור הפלשתיני, שאנחנו כן רוצים: טוב לכם. אם שואלים אותנו – אנחנו לא רוצים, מפני שלפי דעתי זה –

— —

מיכאל איתן (הליכוד):

שלא יהיו לך טענות אלינו בעניין הזה. זוילי מדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

זוילי אמר את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד הפעם אנחנו הכתובת?

שר החוץ ש' פרס:

סליחה, קודם כול, בניגוד לליכוד, לנו יש דעות שונות. לכם יש רק דעה אחת. קראתי, למשל, מה כתב אריאל שרון על תוכניות הליכוד, כמה הן בהירות וצלולות ואיזו מדיניות יש לכם. קראתי כל מלה, תאמין לי, מה הוא חושב על בנימין נתניהו ועל התוכניות שלכם. אצלנו יש מרחב של דעות, אני לא מסתיר את זה, מעולם לא הסתרנו את זה. אנחנו יודעים שיש בקרבנו חברים החושבים אחרת ממני, ובמפלגת העבודה קובע הרוב. הרוב אף פעם לא מחניק דעות אחרות. אף פעם לא החנקנו ואף פעם לא נחניק, אבל יש רוב מסיבי במפלגת העבודה נגד מדינה פלשתינית, מפני שלפי דעתי זה רע לפלשתינים, זה רע לירדנים, זה רע לישראל. אני לא יודע על צד אחד שמדינה פלשתינית עושה לו טובה. אי-אפשר, לפי דעתי, לפתור את הבעיה הפלשתינית שלא בהקשר של הבעיה הירדנית, והסיבות ידועות. חלק ניכר מתושבי ירדן הם פלשתינים, וצריך למצוא פתרון אחד.

שמעתי היום ברדיו, נדמה לי שאחד מחברי הכנסת של הליכוד תקף אותי על קונפדרציה. בכלל, הוא מומחה למלים. קונפדרציה, הוא אומר, זה שתי מדינות. מנין לך?

מיכאל איתן (הליכוד):

מהסכם חוסיין-ערפאת ב-1985. כתוב שם: CONFEDERATION BETWEEN OUR TWO STATES.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מדבר בשמם. סלח לי, אני מדבר בשמי. שווייצריה נקראת קונפדרציה, והיא לא של מדינות אלא של קנטונים. קנדה נקראת קונפדרציה, והיא לא של מדינות אלא של מחוזות. כל הסיפורים שאתם מנסים לספר, כאילו הדקדוק בסיסכם, המלים בסיסכם, ההגדרות בסיסכם – אין להם יסוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

בענייני דקדוק יש לנו יועץ, השר שריד. הוא נבחר לשר הרהוט ביותר, והוא יודע לפרש.

שר החוץ ש' פרס:

מצוין.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אומר: תהיה מדינה פלשתינית, בניגוד למה שאתה אומר.

שר החוץ ש' פרס:

השר שריד אתי במקרה הזה. הוא לא אומר שזה פירוש – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תשאל אותו.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, למה לך? למה לך לעשות צחוק? הבעיה איננה של דקדוקי עניות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זזה יהיה.

שר החוץ ש' פרס:

מר שריד חושב אחרת ממני. אני לא מופתע מזה, זה לא עניין של פירוש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מבטיח לך – – –

שר החוץ ש' פרס:

הוא חושב כך, זכותו לחשוב, זכותי לחשוב. מפלגת העבודה לא מתפלצת מזה שיש בה חופש מחשבה ואין בה אחדות דעה.

אני רוצה להסביר מדוע אני חושב שאם יש בעיה אחת, והיא הבעיה הירדנית-הפלשתינית, עדיף למצוא לה פתרון אחד. שני פתרונות, לדעתי, ייצרו בעיות חדשות, שישפיעו על עתיד האזור רע מאוד. אני גם חושב, שמבחינתנו קונפדרציה ירדנית-פלשתינית תאפשר פירוז צבאי. אני גם אומר, שיש פתרונות נוספים שעליהם לא מדברים. למשל, נוסף על פירוז צבאי אני יכול להעלות על דעתי גם פירוז מדיני בכמה מקומות.

אני בכלל חושב שצריך היום להתחייב. אני מתחייב באופן שלילי. מפלגת העבודה, ממשלת ישראל, אני כחבר בשתייהן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו מכירים את הכרוז המדיני שקוראים לו פשרה פונקציונלית, והיינו שמחים לחזור אליה. זה לא רעיון חדש.

שר החוץ ש' פרס:

אני חוזר ואומר: אנחנו לא פועלים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אתה לא יכול להפריע כל הזמן. אתה לא יכול להעיר כל הזמן.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה לחזור ולומר. מי שמנחש מנחש על אחריותו. מי שפועל פועל בשם תנועתו. התנועה שאני חבר בה והממשלה שאני חבר בה אינן פועלות להקמת ממשלה פלשתינית, אלא נהפוך הוא, למנוע את הקמתה. חד-משמעית.

אשר לעתיד, לכל אחד יש מידה של נבואה, וכל מי שמתנבא גם נוטל מידה של סיכון. אבל אם מדובר על מדיניות, כלומר על העברת הרצון, זה הרצון של הממשלה וזה הרצון של תנועת העבודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר החוץ.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני שר החוץ, מה אתה מציע?

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להסביר את ההיגיון בכל הנושאים האלה. אני לא רואה שום אסון שיהיה דיון פתוח במליאה. למה לי להעביר לוועדות? אין כאן שום סודות.

חגי מירום (העבודה):

בסדר.

שר החוץ ש' פרס:

זה דיון פומבי, ואני חושב שגם קודם הצעתי. אני לא מתנגד, גברתי, לקיום דיון מלא בכנסת, כדי שכל דעה תבוא לכלל ביטוי, אבל פשוט השיבותי על שתי ההצעות האלה.

אני מתנצל בפני שני חברי הכנסת הנוספים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר החוץ. אני מזמינה את חבר הכנסת זבולון המר, ואחריו – חבר הכנסת משה פלד.

זבולון המר (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, על אף מה שאמר שר החוץ מר פרס, ובשונה ממה שאמר חבר הכנסת חגי מירום, אין פה דבר תמים כל כך, ויש לפנינו מהדורה חוזרת של נושא אחר. כך התחילה הממשלה לדבר עם אש"ף. ראש הממשלה ושר החוץ אמרו שלא ידברו אתם – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה ממש צודק.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש אסמכתה.

זבולון המר (מפד"ל):

נכון, היא יודעת. ראש הממשלה ושר החוץ אמרו שלא ידברו אתם. אחרים בממשלה, בכנסת, במפלגה, במרצ אמרו שכן, ואחר כך דיברו. ככה מכשירים דעת קהל, כשהממשלה עוד לא מוכנה לומר את הדברים בגלוי.

בדרך דומה העניין ממוחזר עכשיו. ראש הממשלה ושר החוץ כאן אומרים: לא מדינה פלשתינית, ואחרים אומרים שכן, ומתחילים לטפטף עד שהטפטוף הופך לשיטפון. יש פה מין שיתוף פעולה שכזה, אולי אפילו בלי רצון, אולי מבלי משים, אבל סופו של התהליך שמובילים את ראש הממשלה, שר החוץ והממשלה להסכים בניגוד להתחייבותם לכנסת, לציבור, למדינה פלשתינית, ובמקרה הזה גם לנסיגה מרמת-הגולן.

זו כבר קלישאה, אבל אני אחזור עליה. הרצל חזה את המדינה היהודית. ב"מעריב" מאתמול מבשרת הכותרת, שזוילי חזה את המדינה הפלשתינית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

נו, מילא.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מתקן. הוא מצטרף בכך לסגן שר החוץ ביילין, לשרים ולחברי כנסת ממרצ, לחברי כנסת מהעבודה, אבל הוא נותן לכך את החותמת של מזכיר המפלגה. נכון שמזכיר מפלגה בישראל זה לא כמו שבברית-המועצות. תגיד: נכון; הרי את בקיאה גם בברית-המועצות, נכון?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לא קיים עכשיו. זה לא רלבנטי.

זבולון המר (מפד"ל):

ברית-המועצות לשעבר. ובכל זאת מותר לאש"ף להניח, בבואו לדון אתנו, שזוילי מבטא את עמדת הממשלה. וגם אם ראש הממשלה אומר בקול ענות חלושה שזאת לא דעתו, יכולים ערפאת ואנשיו להביא בחשבון, שאם יתקשו יקבלו דגם כזה של אוטונומיה, עם סממני ריבונות שכאלו שיביאו בהכרח למדינה פלשתינית.

אחת מהשתיים: או שחבר הכנסת זוילי וחבריו מפלסים את הדרך – סליחה, אני חושב – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לבקש שם שקט?

זבולון המר (מפד"ל):

לצורכי נימוס. או שחבר הכנסת זוילי וחבריו מפלסים את הדרך לראש הממשלה ולממשלה, מפריחים את בלון הניסוי, או שהם מפיחים תקוות בלב הפלשתינים ומעודדים אותם להתעקש על מדינה. שתי האפשרויות חמורות, מפני שהן מרגילות את העם בישראל להרגשה שיש פה איזו עבודה כפולה, עבודה בעיניים, מישוה מרמה מישוה, ואין ערך קבוע ויציב למה שמספרים לנו.

הסכנה הנוספת שקיימת היא, שהערבים שעומדים מולנו, אש"ף במקרה זה, מבינים את האותות ולומדים מהם שלממשלת ישראל אין יחס לקשר לארץ-ישראל, לחלקי ארץ-ישראל, מבחינת המורשת, ההיסטוריה, בעוד להם יש, ועל כן בכל מקרה ידם תהיה על העליונה במשא-ומתן.

יישובי הבקעה, יישובי יש"ע וגם הגולן צריכים להבין מזה, שהממשלה אומרת להם שהם יושבים על זמן שאול, שהם פקק בלבד, זמניים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה באמת נכון.

זבולון המר (מפד"ל):

אני יודע שאתה מסכים לזה, אני יודע שאתה מסכים. מה שמדאיג אותי זה הממשלה. מי שעניין בראשו, כך מאותתת הממשלה, שיארוז את החפצים שלו, יבקש פיצויים ויחזור לתל-אביב, גם אם היא אומרת: אל תעשו את זה.

ממשלה שפועלת בשתי לשונות, בשני מסלולים, יש בה משהו מטעה ומסוכן שמעיד שהשם האמיתי של ההסכם הוא חזרה לגבולות 1948 והקמה של מדינה פלשתינית. לכן, הדברים שנאמרו מחלישים את עוצמת התביעה שלנו לארץ-ישראל ולביטחון ומביאים להתקפלות לטובת מדינה פלשתינית.

חברי הכנסת, במשך 25 השנים האחרונות התייחסו ממשלות ישראל להתיישבות ברחבי הארץ כביטוי של האידיאל הציוני. אנשים בנו שם את בתיהם, הולידו ילדים, הקריבו קורבנות רבים. הם האמינו, לא בגלל איזו אידיאולוגיה קנאית אלא מפני שזאת היתה האידיאולוגיה של המדינה, שהם עושים שירות גדול ומגשימים את המורשת הישנה של הציונות. איש לא אמר להם, ומעולם לא הוצהר שזה מעמד זמני בלבד, ושהם מתיישבים שם לזמן קצר, ושהם רק פקק בתהליך המדיני.

אם הממשלה רוצה לומר לאלה שחיו, בנו, סבלו במשך 25 שנים שם, שהם אויבי השלום, מפני שהמדינה רוצה לצייר מפה חדשה, היא לא צריכה לעשות את זה בדיבור כפול, בטשטוש התמונה הברורה למה היא מתכוונת, למה היא מסכימה ולמה היא לא מסכימה; שנשמע יום אחד הודעה של ראש הממשלה שלא תהיה מדינה פלשתינית, וביום אחר שומעים את סגן שר החוץ, מזכיר המפלגה ואחרים מצהירים שכן תהיה. לכן, לא פלא שזה זורע מבוכה, אי-בהירות וייאוש.

לא הגון לנהוג כך כלפי בני אדם, ולא צריך להביא אותם למצב של אי-ביטחון באשר לתכליתה של התוכנית. אם יש לממשלה תוכנית להקמת מדינה פלשתינית, היא צריכה להביא אותה בגלוי, לדיון ציבורי פתוח, מפני שמדובר בנושא חיוני שישפיע על העתיד של מדינת ישראל. זאת לא דרך בריאה לבנות אמון בחברה הישראלית, בצורה הזאת, וזה תפקידה של הממשלה, להביא את האי-הסכמה בינינו לדיון ציבורי גלוי ופתוח והגון, ולא דו-לשוני.

אני מסיים, גברתי היושבת-ראש. הממשלה הזאת הצדיקה – לדעתי, שלא בצדק – את השיחות עם אש"ף-תוניס כאילו היא מורידה את המסכות מהפלשתינים. אבל נשף המסכות – אמרו שכאילו היה נשף מסכות, דיברו, בעצם, עם אש"ף, אבל אמרו שזה לא אש"ף. הם מורידים את המסכות, כך התבטא כמה פעמים פרס, אבל נשף המסכות – לפי התוכנית הזאת היא בעצם שמה על עצמה את המסכות, והיא מופיעה בשני פרצופים, אחד שאומר – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זבולון המר.

זבולון המר (מפד"ל):

— לא מדינה, ואחד שאומר: כן מדינה, וממשלה לא יכולה לעבוד בשני מסלולים, והיא עובדת כך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

זבולון המר (מפד"ל):

זה דבר שלא צריך להיות, ואני מסיים כמו שאת אומרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זבולון המר. אני מזמינה את חבר הכנסת משה פלד, ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנחות יסוד: 1. לעם היהודי זכות בלתי מעורערת לקיים ולפתח את מדינתו הריבונית במולדתו ההיסטורית, לחזקה, לבססה לביטחון ושלוש, וכן הלאה; 2. מפלגת העבודה תומכת בהסדר שלום המבוסס על פשרה, תוך שלילה של חזרה לגבולות 1967; 3. מפלגת העבודה מעמידה את ביטחון ישראל כשיקול מכריע בהסדרי הביניים והקבע; 4. ישראל תעמוד על כך שבקעת-הירדן וצפון מערב ים-המלח יהיו את גבולה הביטחוני של מדינת ישראל; 5. ירושלים בירת ישראל תישאר עיר מאוחדת בריבונות ישראל; 6. בכל הסכם שלום עם סוריה ובהסדרי הביטחון, יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל ברמת-הגולן, עליה הוחל השיפוט, המשפט והמינהל הישראלי; 7. המציאות באזור, הצורך לפתור את בעיית הפליטים וצורכי הביטחון של ישראל מחייבים הסכם על מסגרת ירדנית-פלשתינית ולא מדינה פלשתינית ממערב לירדן.

אלה המשפטים לקוחים מלה במלה ממצע מפלגת העבודה בבחירות יוני 1992, מצע מפלגת העבודה. אתה קורא ומשתומם, קורא ושואל את עצמך: מה קורה פה? מה קורה למפלגה הגדולה, הציונית והחלוצית הזאת, שעקבותיה המפוארים מקשטים כל פינה בארץ הזאת, שפועלה ומעשיה האדירים בהתיישבות, בביטחון, בחינוך, בחברה, ניכרים ונראים בכל תחום, בכל נדבך מנדבכי

המעשה הציוני המפואר בארץ-ישראל? אין לך הסבר אחר, והוא מתמצה במלה אחת, אולי בשתיים: קריסה או כניעה או קיפול דגלים או אובדן ערכים. שהרי איך ניתן להסביר את התהום הפעורה בין המצע הכתוב לבין המעשים שאליהם מובילה הממשלה? איך ניתן להסביר את התהום הפעורה בין ההכרזות ממאי ומיוני 1992 לבין הכרזות היום של ביילין או של זוילי או של חוג הכפר-הירוק? המסקנה היחידה שאליה אתה מגיע היא, כי מפלגת העבודה משקרת לציבור, שמפלגת העבודה ניהלה מערכת בחירות שהיא מערכת ההונאה הגדולה ביותר בפוליטיקה הישראלית.

אני קובע כאן: בין הנחת היסוד השוללת חזרה לגבולות 1967 לבין קביעותיו של ביילין על הסכם הקבע, תהום פעורה; בין הנחת היסוד הקובעת כי לא תהיה מדינה פלשתינית ממערב לירדן לבין אמירותיו האומללות של מזכ"ל מפלגת העבודה המדברות על מדינה פלשתינית – לא תהום, כי אם אוקיינוס מפריד.

בין הנחת היסוד הקובעת כי ימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל ברמת-הגולן, שעליה הוחל השיפוט, המשפט והמינהל הישראלי לבין ההכרזות על פשרה ברמת-הגולן, קיימת סתירה איומה, שכן רמת-הגולן איננה נגמרת בגבול הקיים דהיום. רמת-הגולן נמשכת הרבה מזרחה, ולכן בקובעה ובהגדרתה את התחום שבו ימשכו הנוכחות והשליטה ברמת-הגולן קובעת במפורש מפלגת העבודה, כי בחלק הזה של רמת-הגולן יישארו השליטה והנוכחות ההתיישבותית והצבאית.

ושוב אתה שואל את עצמך: האם כל העם מטומטם וכך ניתן להתל בו, או שהם, בכיריה ומנהיגיה של מפלגת העבודה, פשוט מוליכים שולל?

אני פונה אל חברי הכנסת ממפלגת העבודה שאינם מוכנים להולכת השולל הזאת על-ידי מזכ"לם, אני פונה אל הציבור האקטיביסטי של מפלגת העבודה, אל הציבור החרד לעתידה ולקיומה של מדינת ישראל: שיתנער, שיגנה, שימחה וייאבק למען סילוקם של מוליכי שולל וגונבי דעת פוליטיים, שייאבק למען תעמוד מפלגתכם בכל עקרונותיה וערכיה הציוניים.

לבסוף, אני פונה אל הציבור היהודי-ציוני-לאומי: צאו למאבק למען הפלתה של ממשלת הזדון הזאת, למען כבודה של החברה הישראלית, למען כבודה של הציונות ולמען כבודו של המעשה הציוני המפואר. לא ניתן למחנה השמאל לשטות בעם ולהוליכו אל עברי פי-פחת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד.

אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אולי אחרי הזדון למישהו תהיה מלה טובה להגיד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודות לחבר הכנסת זוילי שנתן היום הזדמנות לדון בנושא שהוא, ללא ספק, גורלי וחשוב ביותר.

רציתי לומר לאלה שנאמו כאן, היו רבים שנאמו או דיברו ממקומותיהם, שרכבת השלום החלה לדהור והיא תעבור בדרכה כמה וכמה תחנות, והתחנה הסופית היא אותה תחנה שסימן אותה חבר הכנסת זוילי. צדק חבר הכנסת זוילי כשאמר, שהתחנה הזאת קיימת אובייקטיבית, בין שחבר הכנסת זוילי או מישהו אחר רוצה אותה ובין שאינו רוצה אותה. הציון של קיומה האובייקטיבי של התחנה הזאת הוא דבר חשוב לכל הציבור בישראל, שרוצה לדעת לאן הולך המהלך. לכן, מי שמנסה לעצור רכבת דוהרת, גם כשהיא רכבת שלום, יידרס בסופו של דבר. נדמה לי שהימין מרגיש זאת ולכן הוא זועק.

היום ניסו פה למצוא, למי שמורה זכות היוצרים על הרעיון של הקמת מדינה פלשתינית. כל מי שלמד היסטוריה יודע, שזכות היוצרים קיימת מאז נובמבר 1947, כשעצרת האו"ם החליטה על הקמת שתי מדינות בשטחה של פלשתינה המנדטורית: מדינה יהודית – הלא היא ישראל, ומדינה ערבית – הלא היא פלשתינ שתקום. בעצם, מאז 1947 ועד היום – עוד מעט ימלאו 50 שנה – אנחנו חיים לאורה של החלטה זו. מה שאנחנו עושים היום הוא השלב המעשי הראשון בדרך להגשמתה של אותה החלטה ישנה, שבזכותה קמה מדינת ישראל ובזכותה גם תקום, בסופו של דבר, המדינה הפלשתינית.

חברי הכנסת, אנחנו מציינים את הסכם קהיר כתחילת יישומו של הסכם השלטון העצמי. אבל השלטון העצמי לא יהיה אלא שלב במהלך ההיסטורי שיוביל להקמתה של מדינה פלשתינית. אותה מדינה פלשתינית שתקום תחליט, לפי השקפתה, מה יהיו היחסים שלה וההסכמים שלה עם ירדן, עם ישראל, עם כל אחת לחוד ועם שתיהן יחד.

בחתירתנו על הסכם קהיר הסכים אש"ף להרבה מאוד מגבלות, משום שכאשר ייושם הסכם קהיר יחל אותו שלב, שלמענו נאבק העם הפלשתיני כל כך הרבה שנים ולמענו התנהלה האינתיפדה מאז סוף 1987. אש"ף הסכים להתחלת המהלך הזה משום שהוא מסמל דבר מהותי וחשוב: שלב סיום השלטון הצבאי הישראלי, שלב הפסקת הקמתן של התנחלויות חדשות, שלב שבו תהיה לעם הפלשתיני נציגות משלו בתחומים של הגדה והרצועה. לכן היו כל כך חשובים לפלשתינים אותם סממני ריבונות במעברי הגבול, לכן זאת לא היתה התמקחות מיותרת, או התעקשות שלא במקומה. לא, מדובר על הסכם שבו העם הפלשתיני רואה את תחילת שלב סיום השלטון הצבאי, שלב העצמאות.

בשלב הנוכחי תופסת שאלת ההתנחלויות מקום חשוב. הקמת ההתנחלויות סימלה את האשליה המסוכנת, שהובילה להרבה מאוד מלחמות ולאסון לשני העמים.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לי אליך בקשה, ברוח טובה: נדמה לי שבהרכב שיש כאן יש לחבר הכנסת זוילי רוב מוחלט, פה-אחד, אז אולי נקצר את הדיון. זו הצעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ישבתי פה ושמעתי את דברי הימין, ואני חושבת שדברי מהווים תשובה מסוימת, כמובן, כל אחד לפי כשרונו.

היו"ר ש' וייס:

דווקא יש לך כשרון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רציתי להדגיש, שהאשליה של השליטה לנצח על הקרקע של הגדה והרצועה היתה הבסיס לאשליה, שהשליטה בקרקע וההחזקה בה ימנעו את הקמתה של מדינה פלשתינית, כלומר, עצם השליטה תביא לכך ששאיפת העם הפלשתיני תדעך במשך השנים.

לכן כדאי להזכיר מה שאמר מומחה אמריקני באחת משיחות האוטונומיה, לאו דווקא האחרונות; הוא אמר: "קשה לתאר כיצד יוכל השלטון העצמי הפלשתיני ליטול על עצמו אחריות בעלת משמעות בתחום כלשהו – חקלאות, מסחר, חינוך, בריאות, תעשייה, אם לא תהיה לו סמכות על קרקע ועל מקורות המים".

אני מדגישה את הדברים האלה, משום שאני עדיין שומעת שעולים בממשלה הזאת קולות התובעים שלא ניתן לפלשתינים שותפות אמיתית במקורות המים, הנחוצים לכולנו, שלא נעצור את ההתנחלויות או שלא נמנע מהן להמשיך ולהתקיים. אני חושבת שהשארית ההתנחלויות היתה החלטה שגויה, זה היה תנאי שגוי, שחבל שהתקבל, ועכשיו אנחנו משלמים עליה מחיר כבד מאוד, במיוחד ברצועה.

לכן, אנחנו חייבים לבקר את הממשלה על כך, שמצד אחד היא חותמת על הסכם קהיר – וזה דבר חשוב – אבל מצד שני היא ממשיכה במדיניות של הפקעת קרקעות בגדה ובמדיניות של הרחבת ההשקעות בהתנחלויות, גם בגדה וגם ברצועה.

לפי נתונים של מרכזי מחקר ומידע פלשתיניים, מאז חתימת הסכם העקרונות – הלוא הוא הסכם אוסלו – הפקיעה ישראל בערך 50,000 דונם לאורך "הקו הירוק" ובסביבות ירושלים, בכל מיני תירוצים של צורכי ציבור, הכרזת שמורות טבע וכדומה. אני רוצה להדגיש, שמאז ספטמבר 1993 הכריזה הממשלה הזאת על שמונה שמורות טבע. אני רוצה גם להזכיר, ששטח ההתנחלות ברכס שועפאט – המיועד היום להקמת שכונת מגורים ליהודים – הופקע בשעתו כשטח לשמורת טבע.

לכן, כאשר הממשלה ממשיכה היום בהפקעות מהסוג הזה לצורכי ציבור, לשמורות טבע וכו', היא עושה מהלך נגד השלום, היא עושה מהלך שמכביד את ההידברות עם הפלשתינים, כשם שהיא עושה מהלך שמכביד את ההידברות עם הפלשתינים באי-שחרור אסירים פלשתינים, באי-כיבוד זכויות האדם, בהמשך הירי בשטחים וכו'.

בקשר לגולן. העם הסורי לא זקוק להסכמתנו לזכות ההגדרה העצמית שלו. לכן, ביחסים עם סוריה, הדברים הם פשוטים יותר. מדובר על שלום מלא תמורת נסיגה מלאה מהגולן. חבל שהממשלה, שמבינה כי זו הברירה היחידה, או האפשרות היחידה להגיע לשלום עם סוריה, עדיין מנהלת את המשא-ומתן במין סחבת בלתי נסבלת. יש קשר הדוק בין השלום עם הפלשתינים לבין השלום עם סוריה.

לכן, אני רוצה לסיים ולומר: העיקרון של שלום תמורת שטחים, שלפיו נחתמו הסכמי אוסלו ועל בסיסו קיים היום הסכם קהיר, הולך יד ביד עם עקרון ההגדרה העצמית. להסדר הביניים אין היגיון בלי העיקרון של ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני. לכן אנחנו כולנו צריכים לעבור מחסומים פסיכולוגיים.

בעבר הפיצו פחד מפני משא-ומתן עם אש"ף. הפיצו פחד מפני כל נסיגה של צה"ל. את המחסומים הפסיכולוגיים האלה הציבור הישראלי כבר עבר. הציבור הישראלי ברובו המכריע הוא תומך בממשלה, העושה את המהלכים האלה. לכן גם הפחד הבלתי מוסבר, הפחד הלא-רציונלי מפני הקמת מדינה פלשתינית, גם הוא מחסום פסיכולוגי שצריך, חשוב וחיוני להתגבר עליו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת שאול עמור. הוא לא כאן. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת, אקצר בדברי משום שהדיון הזה בכללותו תמוה מאוד בעיני. הוא תמוה מאוד בעיני כי באים להלין על דבריו של נסים זוילי, שבסך הכול עשה ניתוח היסטורי מדויק להפליא.

יש תהליך אחד, חד-משמעי וברור בהיסטוריה של המאה ה-20, וזה תהליך הדה-קולוניזציה. תהליך הדה-קולוניזציה הוכיח כמה נקודות בצורה ברורה ועקבית ב-100%; לא ב-80%, לא ב-90% ולא ב-99%, אלא ב-100%. ומה אומר לנו תהליך הדה-קולוניזציה?

נקודה ראשונה: תהליך הדה-קולוניזציה אומר לנו, שכל ניסיון של גורם זר לשלוט ברוב מקומי לא מצליח לאורך זמן. הוא לא יכול להצליח.

מה עוד אומר לנו תהליך הדה-קולוניזציה? אפילו באזורים של התיישבות לבנה, לפעמים התיישבות לבנה רבתי, כמו לדוגמה בקניה, או בזימבבואה, או בנמיביה, ואפילו בדרום-אפריקה – אפילו התיישבות לבנה לא מונעת הגדרה עצמית של עמים מקומיים.

תהליך הדה-קולוניזציה אומר לנו משהו נוסף. תהליך הדה-קולוניזציה אומר לנו, שבכל מקום שהוחל בו בתהליכים של ממשל עצמי או שלטון עצמי או אוטונומיה, הסוף של התהליך היה, חבר הכנסת מיקי איתן, הסוף של תהליך הדה-קולוניזציה היה תמיד, תמיד ותמיד – עצמאות מדינית. וזה תהליך חד-משמעי.

לו היושב-ראש היה מרשה לי לעשות את זה – – –

היו"ר ש' וייס:

את מה?

נעמי חזן (מרצ):

הייתי עוברת 120 מדינות, אחת, אחת, אחת, שעברו ב-40 השנים האחרונות את תהליך הדה-קולוניזציה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נעשה יום עיון.

נעמי חזן (מרצ):

אשמח לעשות יום עיון בנושא זה. כפי שאתה יודע, אני חקרתי אותו לעומק די הרבה שנים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל אתה צריך להזמין את ערפאת ליום הזה – – –

נעמי חזן (מרצ):

ברצון – – –

היו"ר ש' וייס:

כשהוא יבוא ליריחו, נעשה את זה במעלה-אדומים, באמצע הדרך. בסדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

בין יריחו לירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

או בין תל-עדשים לבין — — — בעמק-יזרעאל.

נעמי חזן (מרצ):

ושוב אני אומרת, אין תהליך היסטורי שהוכתר ב-100% הצלחה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

קודם כול נשאל את תושבי מעלה-אדומים. אנחנו לא יכולים כך להחליט בשבילם כל מיני החלטות.

נעמי חזן (מרצ):

רגע, מיקי, אני נותנת לך שיעור בהיסטוריה. אני מבקשת שתשב ותקשיב לשיעור הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מקשיב, אבל השיעור הוא קצת סלקטיבי.

נעמי חזן (מרצ):

הוא לא סלקטיבי. הוא נותן 100% הצלחה לתהליכי דה-קולוניזציה – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי יזכו לזה הכורדים, הבסקים והקורסיקאים?

נעמי חזן (מרצ):

– – ללא יוצא מן הכלל.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, פרופסור נעמי חזן, בשיעורים שלך את מסכימה שישאלו שאלות באמצע?
את מסכימה שישאלו?

נעמי חזן (מרצ):

אני לא יודעת מה לעשות ברגע זה, משום שחבר הכנסת מיקי איתן רוצה ללכת הביתה.

היו"ר ש' וייס:

הוא ישאל אותך שתי שאלות, בסדר, ואת תשיבי.

נעמי חזן (מרצ):

אני מנסה להוכיח לו חד-משמעית, שכל שלטון קולוניאלי סופו שייעלם בתהליכי דה-קולוניזציה בשלבים, בדרך כלל. זאת אומרת, שלטון עצמי שמוביל לעצמאות.

ומה עשה חבר הכנסת זוילי? הוא עשה ניתוח היסטורי מדויק ב-100%. ושוב, אילו היה לי זמן והיושב-ראש היה נותן לי, הייתי עוברת מדינה מדינה – אמריקה הלטינית, אסיה, המזרח התיכון, אפריקה – – –

היו"ר ש' וייס:

מה המצב בפיג'י?

נעמי חזן (מרצ):

גם בפיג'י, אדוני היושב-ראש. גם פיג'י עברה תהליכי דה-קולוניזציה מוצלחים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר לשאול אותה שאלה?

נעמי חזן (מרצ):

אגב, פיג'י מורכבת מלמעלה מ-120 איים, וגם על תהליך הדה-קולוניזציה בפיג'י, שהוא מעניין מאוד, אשמח לשוחח באריכות.

היו"ר ש' וייס:

על כל אי שני אנשים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי תוכלי – – –

נעמי חזן (מרצ):

ומכאן, רק שנייה, חבר הכנסת מיקי איתן – – –

היו"ר ש' וייס:

תני לו, תני לו לשאול. אם שיעור, אז עד הסוף.

נעמי חזן (מרצ):

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

את הבאת דוגמאות מאפריקה, הבאת דוגמאות ממקומות שונים בעולם. אפריקה היא דוגמה מצוינת. באפריקה החיתוך של המדינות העצמאיות הותיר מיעוטים שבטיים במדינות שונות, ולא חתכו את זה לפי מקומות המושב, ולא לפי הטריטוריה שבה ישבו השבטים, אלא לפי השרידים של הקולוניאליזם שממנו הם השתחררו.

תגידי לי, מה קורה בקורסיקה, בחבל-הבסקים ובקורדיסטן?

היו"ר ש' וייס:

ובאי האלמוגים. ביחד יש לכם עוד דקה.

נעמי חזן (מרצ):

אשיב על שתי השאלות שלך. חבר הכנסת איתן, הגבולות הקולוניאליים של אפריקה הם גם הגבולות העצמאיים של מדינות אפריקה, ולא חלו בהם שינויים כלשהם מאז העצמאות.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון.

נעמי חזן (מרצ):

זו הוכחה חותכת להצלחה של תהליך דה-קולוניזציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה את מדברת? אבל השבטים – – –

נעמי חזן (מרצ):

אתה שאלת אותי שתי שאלות, ואשמח לענות על השאלה השנייה.

היו"ר ש' וייס:

לא, אין לנו זמן. הבטחת לנו שתקצרי.

נעמי חזן (מרצ):

אני מנסה לקצר, אבל הוא מפריע לי. הוא שואל ואני צריכה להשיב.

מיכאל איתן (הליכוד):

את לא עונה על השאלה שלי. המיעוטים האתניים – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעת סיכום. אני מציע שתחזרי לצ'ופצ'יק של יריחו. בואו נסיים.

נעמי חזן (מרצ):

בסדר. אשר לשאלה השנייה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא ענית על הראשונה.

היו"ר ש' וייס:

בשיעור הבא. בסמסטר הבא.

נעמי חזן (מרצ):

בקורסיקה ובחבל-הבסקים ולגבי כורדיסטן ההבדל הגדול הוא שלמדינת האם יש ריבונות על כל השטח. חבר הכנסת מיקי איתן, ישראל לא מחילה ריבונות ישראלית על השטחים הכבושים, ובצדק. גם ממשלות קודמות לא עשו את זה בעבר, והממשלה הזאת בוודאי ובוודאי לא תעשה זאת, משום שמדינה פלשתינית תקום. ומכאן יש רק מסקנה הגיונית אחת ובלעדית: אי-אפשר לוותר על ריבונות כשאין ריבונות על שטח. וזה ההבדל הגדול בין הבסקים והקורסיקאים והכורדים לבין הפלשתינים. והפלשתינים כן יקימו מדינה פלשתינית בדיוק מהסיבה הזאת. כי לישראל אין ריבונות על השטחים הכבושים, ואנחנו נמצאים באמצע תהליך של דה-קולוניזציה.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת חזן, זהו. הדיסרטציה נגמרה.

נעמי חזן (מרצ):

מכאן, אין להלין על חבר הכנסת נסים זוילי, שאמר בדיוק מה שאתה אומר, שתקום מדינה פלשתינית, וזה ייעשה בשלבים – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא אומר את זה.

נעמי חזן (מרצ):

– – והרכבת דוהרת, וכך יהיה, כך ההיסטוריה מלמדת. ועל זה אין עוררין. אני שמחה שמפלגת העבודה אומרת סוף סוף בפה מלא מה שאנחנו למדים מההיסטוריה. תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל שמעון פרס עמד פה כרגע והצהיר על עצמו כאדם אמין ומהימן, ואמר שהם יפעלו נגד מדינה פלשתינית.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עדיין שר החוץ שמעון פרס איננו תלוי בעמדותיה של חברת הכנסת חזן.

מיכאל איתן (הליכוד):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בבקשה. חבר הכנסת דראושה, תפתור עכשיו את הסכסוך בין היהודים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אפתור אותו בין היהודים וגם בין הערבים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כמה חודשים נהגתי לעמוד כאן ולקרוא לממשלה, לקרוא לכנסת ולומר: דברו עם אש"ף, זאת הכתובת, זה הנציג הלגיטימי של העם הפלשתיני. זעקו גם מימין וגם משמאל התנגדו, אמרו שלא מוכנים לדבר. אני שמח שכיום ממשלת ישראל הגיעה להסכם עקרונות עם אש"ף. אני מקווה שבקרוב יתחילו ליישם אותו בפועל.

אני גם שמח שיש הכרה הדדית בין אש"ף ובין ממשלת ישראל, הכרה שתסלול את הדרך לא רק לשלום ישראלי-פלשתיני אלא גם לשלום עם העולם הערבי כולו. והיום, מעל הבמה הזאת, יש צורך להכיר בזכותו של העם הפלשתיני להגדרה עצמית, זכותו להקים את מדינתו העצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה, שתחיה בשלום עם מדינת ישראל וליד מדינת ישראל. וכך כל עם יחיה בתוך מדינתו בשיתוף פעולה כלכלי, תרבותי, תעסוקתי, ביטחוני ואחר.

זה לא עניין של תחזית אחרית הימים. אני שותף לדעתו של חבר הכנסת נסים זוילי כאשר הוא אמר, שלקראת סוף שנת 2000 תקום מדינה פלשתינית. הסצנריו שלי בנושא הזה איננו שונה מהסצנריו שלו. אכן עד סוף המאה הזאת תהיה מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל – – –

היו"ר ש' וייס:

עד סוף האלף הזה, זה במקרה אותו דבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אלף או מאה, שנת 2000. הסצנריו שאנחנו רואים היום, שיכול אכן להתממש. הסכם העקרונות מבוסס על שתי תקופות, תקופת הביניים, חמש שנים, והסדר הקבע. כאשר בשנה השלישית יתחילו לדבר על הסדר הקבע, הפלשתינים לא יוותרו על הקמת מדינה פלשתינית בגדה המערבית וברצועת-עזה, ליד מדינת ישראל.

לכן, חבר הכנסת זוילי לא שגה, לדעתי, בהערכה זו. הוא העריך נכון, אבל היה לו אומץ הלב הציבורי והפוליטי לבוא ולומר את הדברים. רבים רבים בתוך הבית הזה, בממשלה ובכנסת, לרבות חברי כנסת מהסיעה שלך, חבר הכנסת מיכאל איתן, וחברי כנסת אחרים מהימין – היו לי אתם שיחות אישיות, ויש להם אותה הערכה. הם יודעים שעד סוף המאה הזאת תקום המדינה הפלשתינית ושאין אפשרות למנוע את הקמתה. היום יצא לי לדבר עם בכירים במפלגה שלך, שיש להם אותה הערכה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בירדן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם אומרים שתקום בגדה המערבית וברצועת-עזה. ואני יכול לספק לך שמות של מנהיגים שלך, שבתוך תוכם הם יודעים שאין אפשרות למנוע את הקמתה של המדינה הפלשתינית העצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם הם אומרים את זה בתוך תוכם, איך אתה יודע?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני דיברתי אתם היום. דיברתי עם חבר הכנסת משה קצב לפני שעה, והוא יודע שתקום מדינה פלשתינית. הוא אומר: אני אתנגד לזה, אבל המדינה תקום. לך תשאל את חבר הכנסת ביבי נתניהו, המנהיג שלך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני דיברתי עם מנהיגים ירדנים ומצרים, והם אומרים שירדן, מצרים וגם סוריה יעשו הכול כדי שלא תקום מדינה פלשתינית, מאחר ש-60% מהאוכלוסייה בירדן הם פלשתינים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא יודע עם מי אכלת הבוקר או עם מי ישבת ושתיית קפה, אבל העמדה של כל העולם הערבי מאז ועידת-פאס ב-1974, כל העולם הערבי הכיר באש"ף כנציג בלעדי של העם הפלשתיני והכיר בזכותו של העם הפלשתיני להקים מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל. ושום מדינה ערבית לא נסוגה מזאת. המלך חוסיין, כאדם חכם ומנוסה, לפני כמה ימים בטלויזיה, לפני העולם כולו, אמר בצורה מפורשת, שהפתרון צריך להיות מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל. זה דבר נורמטיבי בהחלט.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה חשוב מה חבר הכנסת קצב אומר, שמעון פרס אומר שצריך להתנגד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שמעון פרס יודע בתוך תוכו, שמדינה פלשתינית קום תקום.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר שהוא מתנגד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז הוא אמר שצריך להתנגד. הוא אמר גם מקודם שצריך להתנגד למשא-ומתן עם אש"ף. זה לא משנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז הוא לא אמין.

היו"ר ש' וייס:

הוא אמר, שהליכוד צריך להתנגד.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר שהממשלה הזאת תיאבק נגד הקמת מדינה פלשתינית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה להמשיך את הסצנריו שלי. זו לא רק מדינה פלשתינית. אני חושב שצריכה לקום כאן קונפדרציה ישראלית-ירדנית-פלשתינית, קונפדרציה בין שלוש מדינות עצמאיות, ישראל בגבולות 1967, פלשתיין בגדה המערבית וברצועת-עזה וירדן. הסכם זה ייתן יציבות, שלום, שיתוף פעולה, ואפשר להרחיבו גם לשוק מזרח-תיכוני משותף. כאשר מדינות מהאזור ישתתפו בו, אז אפשר לבנות בסיס כלכלי חזק לכל האזור הזה ולמנוע המשך שפיכות הדמים והמלחמות.

מה שאתם, אנשי הימין, מציעים היום זה עוד מלחמות, עוד שפיכות דמים, עוד כיבוש. מה זאת אומרת שאתם רוצים ארץ-ישראל השלמה? אתם אומרים בדיוק מה שאומרים הקיצונים הפלשתינים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה נגד שפיכות דמים, אז תעשה משהו, אל תדבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני נגד שפיכות דמים, ולכן אני רוצה לשים קץ לכיבוש, שהוא המקור לשפיכות הדמים.

מיכאל איתן (הליכוד):

תחסל את הטרור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הטרור בא בגלל הכיבוש. שים קץ לכיבוש, לא יהיה יותר טרור.

היו"ר ש' וייס:

זה היה משפט סיום מצוין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה לגמור, אדוני. אני מאמין שלקראת סוף המאה הזאת יהיו 21 שגרירים ערבים במדינת ישראל, לרבות שגריר פלשתיני, ויהיו בעולם הערבי 21 שגרירים ישראלים, לרבות שגריר ישראלי בבירת מדינת פלשתיין. העם הפלשתיני הוא ככל העמים, 6 מיליוני פלשתינים זכאים למדינה עצמאית משלהם. מי שאומר שאין עם פלשתיני, שיזכור שאמרו פעם שאין עם יהודי והיום יש עם יהודי ויש מדינת ישראל. אז יש גם עם פלשתיני ותקום מדינת פלשתיין – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אף פעם לא אמרו שאין עם יהודי, אמרו: יהודים לפלשתינה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – שתחיה בשלום עם מדינת ישראל, בשיתוף פעולה פורה. לדעתי, בעלי הברית הטבעיים באזור הזה צריכים להיות הפלשתינים והישראלים, שיכולים לשתף פעולה כדי ליצור אזור אחר, אזור של שלום, של שגשוג ושל הבנה. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יודע מה עושים במשתפי פעולה עם היהודים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה שעשו יהודים כלפי היהודים. תקרא את ההיסטוריה היהודית, מה נעשה באירופה. כמה משתפי פעולה יהודים היו עם גורמים באירופה, ואתה יודע מה הם עוללו לעם היהודי. היו משתפי פעולה בכל הדורות אצל כל העמים. תשאל גם כן למה השב"כ מדרבן אותם לשיתוף פעולה וגורם לשפיכות דמים. אני נגד רצח של כל אדם.

היו"ר ש' וייס:

גם זה פסוק טוב לסיום. תודה רבה.

עכשיו אנחנו נאפשר לחבר הכנסת נסים זוילי, מכיוון שהוא מושא הדיון. הוא יהיה המסכם הטוב ביותר.

דוד מגן (הליכוד):

השר לא משיב?

היו"ר ש' וייס:

השר ענה באמצע.

דוד מגן (הליכוד):

הוא מושא הדיון, כמזכיר הכללי של מפלגת העבודה, ולא כחבר הכנסת. אם נתחיל במסורת שתהיינה הצעות לסדר של חברי כנסת וישיבו עליהן חברי כנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע שכאשר יש נושא שנוגע אישית לאחד מחברי הכנסת בכל תפקיד, יש לו זכות התגובה. במקרה זה הוא מחזיק בשני כובעים, מה שבהיסטוריה קראו פעם K&K, קייזר אונד קניג, מלך וקיסר אוסטריה. הוא עכשיו K&K.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רציתי להדגיש, אם הבינותי נכון, את כוונת המציעים. הכוונה היתה להתייחס לדבריו של המזכיר הכללי של מפלגת העבודה, שהוא במקרה גם חבר הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו חבר הכנסת זוילי יתייחס לדבריו של המזכיר הכללי של מפלגת העבודה.

נסים זילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת, אני מוכרח לומר, שלו הייתם שואלים אותי ביום שישי שעבר, כשעמדתי מול 400 חניכים ועשיתי ניתוח של הערכות אישיות שלי לגבי עתיד המזרח התיכון, אם זאת תהיה התגובה הציבורית – אני בהחלט לא ציפיתי לזה, בוודאי לא ציפיתי לעכב אתכם עד שעה כל כך מאוחרת.

רן כהן (מרצ):

זה לא מאוחר.

נסים זילי (העבודה):

אני יודע שכולם, כל העיתונאים כבר יודעים שעשיתי את זה בכוונה כדי לקבל כותרת. הכול בסדר. השטחיות של העיתונאים הפעם היתה מדהימה.

ראשית, אני רוצה לומר בבירור מה אמרתי, ועשיתי הערכה. כל אחד מכם עומד לפעמים לפני ציבור מסוים, במקרה זה תכונסטים, י"א ו"ב, של קיבוצי השומר-הצעיר, ונשאל שאלות מאוד נוקבות. כל אחד מאתנו בוחר תמיד באחת משלוש האפשרויות: או שהוא מתחמק מהשאלה, או שהוא מורח את התשובה, או שהוא מחליט לענות עם מבט ישר בעיניים לאנשים ולהגיד "זה האני-מאמין שלי".

אני רוצה לומר, שכל הזמן הקפדתי ואני מקפיד גם עכשיו לעשות הפרדה מוחלטת בין מצע מפלגת העבודה ועמדותיה לבין הערכת מצב שעשיתי אישית לגבי הטווחים היותר ארוכים, ואני רוצה להבהיר מה אמרתי. אמרתי, ראשית, שאני מאמין שלקראת סוף המאה הזאת או בשנות האלפיים כולנו נחיה במזרח תיכון של שלום וביטחון, ובמסגרת המזרח התיכון הזה ציירתי מפה, כפי שתיראה למיטב הכרתי. לא שאני הכי מרוצה בעולם מזה, לא שזו עמדותי, אלא כך היא תיראה, והניתוח שלי נובע מסיבות שונות לחלוטין ממה שחלק מהחברים העריכו כאן.

קודם כול, נקודת המבט שלי מתחילה באינטרס של מדינת ישראל. שנית, האם יש סיכוי לתהליך שאנחנו התחלנו בו עכשיו. בשני הנושאים התשובות שלי הן מאוד חד-משמעיות. א. אני אופטימי לגבי ההתפתחות של תהליך השלום במזרח התיכון; ב. אני משוכנע שהתהליך הזה משרת קודם כול את האינטרסים של מדינת ישראל. ואם אני אופטימי לגבי ההתפתחות של התהליך, אני בהחלט רואה בעיני רוחי, שבעיקר במשא-ומתן עם הפלשתינים תהיינה התפתחויות שרובן חיוביות.

גם אם אני אישית סבור שמדינה פלשתינית היא לא הפתרון הטוב ביותר לא לפלשתינים ולא למזרח התיכון, אני לא מעלה על דעתי שממשלה ישראלית בראשותנו תיקח לעצמה את הזכות או תמצא לעצמה חובה להתערב בהחלטה של עם אחר. אני לא מאמין בזה. אני מאמין שיווצרו תנאים, שכל ממשלה שתהיה במדינה הזאת תבוא ותגיד: בתנאים שנוצרו במזרח התיכון, כפי שאני רואה אותם בשנות האלפיים, אנחנו מאפשרים את הבחירה הזאת לעם הפלשתיני – משום שאני לא מאמין

בשלטון על עם זר, משום שאיני מאמין בהמשך כיבוש של עם אחר ומשום שאני מאמין שהפתרון הזה יכול להיות אחד הפתרונות הטובים גם למדינת ישראל, ואני לא מאמין שהוא מעמיד בסכנה את ביטחונה או את קיומה של מדינת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן. חברת הכנסת גוז'נסקי, את כבר הרצית את דברייך בצורה מאוד סדורה. חבר הכנסת איתן, קריאות ביניים לא אכפת לי, אבל לא נאומי ביניים.

נסים זוילי (העבודה):

אני באמת לא מתכוון לענות על קריאות ביניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, מספיק. תנוח דעתך קצת.

נסים זוילי (העבודה):

אני רוצה לומר, כדי שלפחות לא ינצלו את ההצהרה או את ההערכה שלי לעתיד בצורה צינית. ראש הממשלה ושר החוץ מאמינים באמת שזה לא צריך לקרות, מותר להם לחשוב כך, וזהו המצע של מפלגת העבודה. אבל אני רוצה לומר קודם-כול משפט אחד לחברי מפלגת העבודה. חברות

וחברים, תמיד תזכרו, מצע מחייב בביצוע מדיניות. אם מפלגה תהפוך להיות מנזר של שתקנים ומנזר של אנשים שלא מסוגלים לחשוב ולבטא את המחשבות שלהם, זאת הדמוקרטיה הכי מעוותת שאני מכיר. לעולם לא אעיר, כמזכ"ל מפלגה, לחבר בתנועתי, אם הוא יחלוק במחשבתו או בהתבטאויותיו אפילו על מצע מפלגת העבודה. אבל יש הבדל כשהוא ממונה על ביצוע, כשהוא צריך לבצע את ההחלטות והוא מחויב למצע.

לכן, מי שמנסה לתרגם היערכות מפלגתית או תנועתית, או מצע של מפלגה, כגורם שצריך לעקר את המחשבה או להביא לניוון של יכולת התפתחות, אלה תופעות הכי מטרידות שיכולות להיות במשטר דמוקרטי. אני ראיתי איך מתפתחים מצעים של מפלגות. ראיתי איך אנשים מתקדמים עם המציאות. ראיתי איך אנשים חושבים קדימה. ומפלגה שהיא נטולת אנשים כאלה, או שהיא חושבת שהיא צריכה כל הזמן לקבע את המציאות ולהיאחז בה בכל כוחה בלי לחשוב קדימה – אני ראיתי את השינוי בתוך התנועה שלי, אני ראיתי אנשים בתוך מפלגת העבודה, שלפני שנתיים-שלוש שנים ראו במשא-ומתן עם הפלשתינים אחד הדברים הכי חמורים שיכולים לקרות לנו והיו בטוחים שהציבור כולו מזדעזע מעצם המחשבה. מתפתחים דברים, משתנים דברים, העולם משתנה. אתם רוצים שאנחנו נישאר קפואים?

עמנואל זיסמן (העבודה):

האויב משתנה.

נסים זויילי (העבודה):

גם האויב משתנה, וזהו השינוי הכי משמעותי שחל. חלק מזה בהחלט לזכותו של הליכוד ולזכות זה שהם הצליחו להושיב את כל הגורמים סביב שולחן דיונים אחד ולהביא למשא-ומתן הזה.

לכן, מצד אחד אני מודע לסערה שעוררו דברי; מצד שני, כל אחד, כל חבר, כל נציג ציבור, כל איש פוליטי שסבור שהוא חייב לעצור את היכולת שלו לחשוב, או לעצור את המחשבה שלו באיזה שלב משום שיש לו מצע מחייב, שידע להפריד בין השניים, שידע להפריד בין ביצוע לבין יכולת ראייה קדימה גם של תהליכים עתידיים.

אני רוצה לומר משפט אחד לחברי בימין. שמעתי את מוסה פלד קורא את מצע מפלגת העבודה ומגן עליו בלהט. שמעתי את גנדי דואג לכבודו של ראש הממשלה ושר החוץ. חברות וחברים, אני מציע לחברים שלנו בליכוד כן לחשוב, כן לעשות ניתוח עד הסוף של כל אחד מהמהלכים שהם התחילו בהם, והיה צריך לקיים דיון במוסדות הליכוד לפני הסכמי קמפ-דיוויד, ולנתח עד הסוף לאן מובילה החתימה של מנחם בגין, שהכירה באוטונומיה לעם הפלשתיני. הליכוד היה צריך לחשוב עד הסוף לאן מובילה חתימתו של בגין, שהכיר בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני. מה הוא חשב שזה יביא? אבל שם אסור לחשוב. שם יש מחליט, וכל האחרים צריכים ללכת אחרי זה.

אני רוצה לעבור אירוע בקיצור רב, אדוני היושב-ראש, דברים שאילו חשבו עליהם מראש, יכול להיות שהליכוד היה אומר: לא. אבל לא רצו לחשוב עד הסוף. ואני יכול לקחת את מה שקרה לנו בשנות שלטון הליכוד.

הליכוד חשב עד הסוף לאן מובילה מדיניות ההתיישבות שלו ביהודה ובשומרון? הוא חשב עד הסוף לאן מוביל פיזור 120 יישובים, עם עשר משפחות בכל יישוב, בלב אוכלוסייה ערבית? הוא חשב חלקית. היה לו יעד. היעד שלו היה: לא לאפשר שום הסכם מדיני שהמשמעות שלו היא פשרה טריטוריאלית, ואז הוא שתל. אבל הוא לא הביא בחשבון את הסבל של האנשים. הוא לא הביא בחשבון את בעיות הביטחון של המתיישבים. הוא לא הביא בחשבון מה מתפתח. הוא לא הביא בחשבון את החיכוך בין המתיישבים לבין הציבור הפלשטיני. הוא לא הביא בחשבון את האינתיפאדה. את כל זה הוא לא הביא בחשבון, משום שהוא רצה להוביל מהלך: הנה זה מה שאני רוצה, אני לא מוכן לחשוב עד הסוף.

יצחק לוי (מפד"ל):

רבין הביא בחשבון שלושה יישובים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

רבין חנך את היישוב נצר-חזני. רבין הקים בזמנו את קריית-ארבע.

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אם אתה – – –

רן כהן (מרצ):

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה היית אז במפ"ם.

רן כהן (מרצ):

לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן. אתה היית במפ"ם ושם-טוב היה – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא היה בשל"י, בשל"י.

רן כהן (מרצ):

ב-1968 אני עזבתי את מפ"ם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן היה בשל"י, הוא עקבי.

מיכאל איתן (הליכוד):

עד 1968 הוא היה במפ"ם.

היו"ר ש' וייס:

עד 1968 הוא היה נער, בחי"ך. קדימה, רבותי. 1968 זה כשנועה היתה 17. תניחו לזה. מספיק.

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת מיקי איתן, אם אתה רוצה לעשות השוואה בין מפת ההתיישבות של תנועת העבודה לבין מפת ההתיישבות של הימין, אפשר לעשות. אתה יודע שיש הבדל. אתה יודע שיש הבדל בתפיסה ההתיישבותית של מפלגת העבודה, והעובדה שהשינוי התחולל ב-1967, כשהליכוד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

נסים זוילי (העבודה):

יש הבדל, הבדל אדיר, בין התפיסה ההתיישבותית של שתי התנועות. אבל אני לא רוצה לדבר על זה היום. בהחלט יש הבדל. תסתכלו על המפה ההתיישבותית עד 1977 ואחרי 1977.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יודע מה אתה מדבר?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, מספיק.

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת איתן, את מפת ההתיישבות אני מכיר כמו את כף היד. תאמין לי, כל יישוב.

מיכאל איתן (הליכוד):

תן לי את הזכות להשיב.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה רק אני יכול לתת לך. אני נותן לך, אבל באמת במשפט אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי שיטתך, אתה מדבר על מצע מפלגת העבודה. יישובי בקעת-הירדן – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זוילי, אל תענה לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, גמרנו. זהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

גמרנו. חבר הכנסת איתן, אני מבקש ממך.

נסים זוילי (העבודה):

התפיסה של תנועת העבודה כלפי ההתיישבות היתה תמיד – ההתיישבות של אז היתה מכשיר להשגת יעדים לאומיים של המדינה, ולא להיפך, לא להפוך את ההתיישבות קרדום לחפור בו. ההתיישבות לא מעמידה את עצמה מול אינטרסים של המדינה לעולם.

אני יכול לקחת עוד דוגמה אחת. מה היתה המחשבה שהובילה למלחמת לבנון? מי חשב עד הסוף? מתי הצלחתם או העזתם, ולו פעם אחת, להתמודד עם הציבור הרחב בשאלה לאן מובילה המדיניות שלכם בשטחים? מתי העזתם לבוא ולהגיד, כן, זה מוביל למדינה דו-לאומית?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

נסים זוילי (העבודה):

אני מסיים.

מתי העזתם להתמודד עם הציבור עד הסוף עם המדיניות שלכם בשטחים, ולבוא ולומר, אנחנו מודעים לכך שזה מוביל למדינה דו-לאומית? אתם יודעים שזה מוביל למדינה דו-לאומית, ושהציבור הישראלי-היהודי יהפוך להיות מיעוט, או רוב קטן שהולך והופך להיות מיעוט. עם זה אתם לא מתמודדים. אסור להסתכל קדימה.

ולאן ממשיכה להוביל המדיניות הזאת? לאן היה צריך להוביל כשהזמינו את סוריה למשא-ומתן? לא ידענו לאן זה מוביל? מה חשבתם, שהזמינו את סוריה כדי לדון על קבוצת כדורגל?

לכן, כדאי גם לימין הישראלי לחשוב עד הסוף, ובמהלכים שהוא יוזם ובביקורת שהוא מעביר, להציג אלטרנטיבות אמיתיות למדיניות שלום וביטחון, שתשרת את האינטרסים של מדינת ישראל.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת זוילי.

חברי הכנסת, יש לנו כאן שבע-שמונה הצעות. זה לא נושא לוועדה או למליאה. זה נושא שמוצה. אני הייתי ממליץ, אם אפשר, להסתפק בדיון הזה. תהיינה לנו עוד כל כך הרבה הזדמנויות לדון בשאלות היסודיות האלה. בואו נסכים שמיצינו בזה את הנושא הזה עד להודעה חדשה. תאמינו לי שחברי הכנסת ידאגו להודעות חדשות. בסדר? תודה רבה. מוסכם.

לפיכך אני מודיע, שבהסכמה כללית מסתפקים בהודעת השר תיאורטית, שהושבה על ההצעות לסדר-היום. רק לסיום תיאורטי. אין זאת אומרת שמסכימים להודעה. תודה.

הצעות לסדר-היום הבטחת המשך תעסוקתם של נכי צה"ל ועובדים אחרים בתעשיות הביטחוניות

הי"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אנחנו עוברים להמשך סדר הלילה שלנו.

לגבי ההצעות שעליהן צריך להשיב סגן שר הביטחון, אנחנו נעלה אותן, וסגן השר ישיב בקרוב לוודאי ביום שני. זה קורה לנו מדי פעם. אני בטוח שיום יבוא והדברים יסתדרו בצורה הכי טובה.

הנושא הוא הבטחת המשך תעסוקתם של נכי צה"ל ועובדים אחרים בתעשיות הביטחוניות, הצעות לסדר-היום מס' 3409, 3446, 3453, 3465 ו-3470. חבר הכנסת רן כהן, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שמאי. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. שבע דקות לכל דובר. אם תסתפקו בחמש, יש סיכויים שעד אור הבוקר ועד שחר ינצנץ נסיים את סדר-היום.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אסון כבד מאוד עלול להתרחש בתחומי התעסוקה בתעשייה האווירית, במפעלי התעשייה האווירית. סכנה מיידית של פיטורי כ-40 עובדים נכים מרחפת כבר עכשיו בתוכנית הפיטורים הנוכחית, ואומרים לי יודעי הרזין של מה שמתרחש שם, שבתוכנית הנקראת "רותם 3" אמור מספר המפוטרים להגיע לכ-400 נכי צה"ל שעובדים בתחומי התעשייה האווירית, מתוך כלל 2,500 מפוטרים מהמפעלים.

אדוני היושב-ראש, כל הליך פיטורין הוא טרגדיה גדולה, והליך הפיטורין בתעשייה האווירית פעם אחר פעם, הבראה אחר הבראה, מצביע על כישלון מתמשך של כל הממשלות שניהלו את התעשייה האווירית, אולי גם של ההנהלה. עובדה היא שמי שמשלמים את המחיר הם העובדים.

כל פיטורים הם טרגדיה, גם פיטורים של מי שאינם נכים הם טרגדיה. אבל פיטורים של נכים שהושמו בעבודה שם, הכשירו את עצמם, עשו מאמץ והגיעו למקום העבודה הזה, כאשר האלטרנטיבות הן מועטות ביותר הם טרגדיה על טרגדיה.

לא ייתכן שאנחנו לא נעשה מאמץ מכוון ויעיל כדי למנוע או לפחות לצמצם את מספר המפוטרים, ואת אלה שיצטרכו לעזוב – לשים במקומות עבודה אחרים, שבהם יוכלו להתפרנס.

אינני בא לכאן, בשום פנים ואופן, כדי להמליץ על פיטורי לא-נכים, כדי שהנכים יישארו. אני בא להמליץ שלא יפטרו בכלל, ואם הכרח לפטר – לפטר את מי שיכולים למצוא מקומות עבודה אחרים. ואם יש נכי צה"ל שעובדים שם היום ואין להם סיכוי לתעסוקה אחרת – בבקשה, מחובת המדינה, מחובת משרד הביטחון ומחובת משרד האוצר להקים פרויקט מיוחד וצוות מיוחד כדי לשים אותם בעבודה.

אדוני היושב-ראש, הסכנה הזאת היא סכנה מוחשית ביותר לאנשים שאינם עובדים שם בגלל טובות של מישהו. רוב נכי צה"ל שעובדים בתעשייה האווירית אלה אנשים שהכשירו את עצמם, עובדים כמהנדסים, כטכנאים, כאנשי מחשבים, בעלי מקצועות שתורמים תרומה ממשית לתעשייה האווירית, והיום הם עומדים כקורבן בתוך מערכת כוללת. לא רק אותם מפטרים, עוד אלפים אחרים.

העניין היום הוא בעצם איך להתמקד בכל זאת באוכלוסייה הזאת ולהבטיח לה את יכולתה להתפרנס בכבוד, להמשיך ולהתפרנס בכבוד. מדוע? משום שחלק גדול של האנשים הללו עובדים שם מיטב שנותיהם, עובדים שם עשר שנים, 20 שנים, הם כבר בני 40 ו-50 ולמעלה מ-50, והכושר שלהם למצוא מקום עבודה חלופי בתחרות עם מי שאינם נכים יותר קטן. לכן זריקתם לרחוב היא יותר קשה. זו הבעיה. ולכן אי-אפשר לכלול אותה בתוך כל הטרגדיה הנוראה הזאת, אלא צריך לראות גם מה שמייחד אותה ולטפל בה באופן מיוחד.

אדוני היושב-ראש, אני מרשה לעצמי לומר: נכי צה"ל שעובדים בתעשייה האווירית עובדים בזכות כישורים, בזכות מקצועיות, בזכות מאמץ שהשקיעו כדי להיות בעלי יכולת לעבוד בתעשיות, בזכות מקצועיות גבוהה מאוד לעתים, שהם הגיעו אליה, ורק בסוף הם עובדים שם בזכות הנכות. וגם הנכות הזאת שלהם נקנתה בדם ממש וגם בזיעה. ולכן הם ראויים לתשומת לב מיוחדת.

אני רוצה לבקש, אדוני היושב-ראש, שאותה ועדת היגוי שמונתה על-ידי ראש הממשלה ושר האוצר, יוטל עליה למצוא פתרונות בתוך התעשייה האווירית כדי לצמצם את מספר המפוטרים, ומחוץ לתעשייה האווירית כדי לתת מקומות תעסוקה ופרנסה לאותם נכי צה"ל, שהאילוץ – במרכאות או שלא במרכאות – הביא אותם להיות מפוטרים, מחוץ לעבודה.

אני רוצה לבקש ולהתנצל: מסיבות פרטיות מאוד קשות, אני מוכרח לעזוב, ואני רוצה לבקש, אדוני היושב-ראש, שלכל צורך בהמשך הדיון חבר הכנסת יעקב שפי ייצג אותי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו מקבלים את הבקשה.

חבר הכנסת יעקב שמאי, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שפי. חבר הכנסת שמאי, כמה זמן נחוץ לך כדי לבטא את הכאב ואת הזעקה?

יעקב שמאי (הליכוד):

15 עד 20 דקות.

היו"ר ש' וייס:

טוב, שבע דקות. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בתעשיות הביטחוניות עברנו בשנתיים האחרונות דברים קשים. דווקא תחת הנהגתו של שר הביטחון, שהוא גם ראש הממשלה, ושהיה בעבר רמטכ"ל, נגזרות גזירות קשות בתעשיות הביטחוניות. אנחנו עדים היום לפיטוריהם של 2,500 עובדים בתעשייה האווירית תחת השם "התייעלות". בתוך קבוצת ה-2,500 הללו יש כ-400 נכים, וגם ההסתדרות, לצערי, חתמה על ההסכם וגם שר הביטחון נתן את ההסכמה. לא חיפשו בדרך

ההתייעלות, בצורת ההתייעלות, איך להתמודד עם הבעיה האמיתית, ואיפה באמת הבזבז, והאם דווקא הפיטורים הם הדרך להתייעלות.

אבל לא די במה שקורה בתעשייה האווירית, אדוני היושב-ראש, אלא אנו עדים לכך גם בתעשייה הפרטית. מפעל "ציקלון", שנמצא באזור פיתוח ליד כרמיאל, תעשייה פרטית שהיא פאר התעשייה הישראלית; תעשייה זו נמצאת היום במצוקה דווקא בגלל התייחסות הצבא, דווקא בגלל התייחסות חיל האוויר. ואם אני אומר הצבא, אני אומר שר הביטחון בצורה ישירה. אנחנו יודעים שהתעשייה הזו תרמה תרומה חשובה מאוד לביטחון ישראל, תרמה תרומה חשובה במסגרת הידע שהיא אגרה והפתרונות והתשובות שהיא נתנה לכלים הצבאיים.

ואני רוצה להביא לך, אדוני היושב-ראש, דוגמה אחת: הליקופטר שמספרו 447 – היה טוב אילו שר הביטחון היה כאן, או היה שולח את סגנו היום – כלי ששווי 10 מיליון דולר, מונח כאבן שאין לה הופכין במפעל. כל מה שצריך כדי לשפץ אותו ולהחזיר אותו לאוויר זה 600,000 דולר. 600,000 דולר אלה יכולים לתת עבודה ותעסוקה נטו ליותר מ-15 עובדים. כלי אחד, שעומד שנה, שלצבא זה לא חשוב, את חיל האוויר זה לא מעניין, שהוא שווה 10 מיליון דולר, עומד כאבן שאין לה הופכין. ואני אומר: מספר הכלי, ההליקופטר, הוא 447. ולכל אחד זה ברור.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא מגלה סוד?

יעקב שמאי (הליכוד):

אמרו לי: אל תגלה מהו. היום זה כבר סוד.

דוגמה נוספת, עוד עוול, ששר הביטחון בצורה ישירה אשם בו: בעיר פיתוח אחרת, בגליל, בקריית-שמונה, ב-1977 הקימו שם תעשייה צבאית מתוך כוונה אמיתית לתת תעסוקה לעובדים בעירות הפיתוח. קריית-שמונה, שספגה מבחינה ביטחונית, אולי הייתי אומר: היא באמת המגן הראשון והאמיתי שלנו – "קטיושות", נפגעים, חששות, מקלטים, מה לא? הכול היה שם. ויש לנו התעשייה הצבאית. כמה עובדים נשארו בה, אדוני היושב-ראש? היו שם 245 עובדים, היום יש 90 עובדים.

היו"ר ש' וייס:

בקריית-שמונה?

יעקב שמאי (הליכוד):

בקריית-שמונה, וכבר מפטרים 35 עובדים נוספים.

ואני רוצה לשאול את שר הביטחון, את ראש הממשלה, שדיבר על שינוי סדרי העדיפויות: מה הוא שינוי סדרי העדיפויות, אדוני ראש הממשלה, תחת הנהגתך? זה שבעיירות הפיתוח אתה תהיה המפטר הראשי של עובדים? מה יעשו העובדים הללו בקריית-שמונה ובכרמיאל? מה יעשו עובדים אלה, אדוני ראש הממשלה, שאתה, באמצעות משרדך, גורם לפיטוריהם? מדוע אתה עושה זאת? מדוע אתה מתעלל בהם? הרי אתה יודע שכל מפטר בקריית-שמונה הוא מפטר שלא ימצא עבודה. אנחנו יודעים שאזור הצפון נגוע בכאב של מכת האבטלה. מדוע אתה שופך שמן נוסף למדורה זו, ודווקא מהכוחות הללו?

אם כבר מדברים, אדוני היושב-ראש, על "ציקלון", הזכרתי ואמרת: תעשייה פרטית, פאר התעשייה הישראלית. הם לוקחים כלי שיכול להיות מרוסק לחלוטין – ולהוציא אותו שלם ולתת לו לעוף מחדש באוויר ולסמוך שלא יקרה שום דבר לטייסים. תעשייה שהתקיימה בכוחות עצמה ולא קיבלה סובסידיה של אגורה אחת מהממשלה נמצאת היום בקשיים. כי חיל האוויר משך מהם עבודות. חיל האוויר משך מהם עבודות ולא נותן לעובדים הללו להתקיים. וכאשר אומרים להם, לעובדים הללו: אתם מפוטרים כי אין לנו כסף, לא משלמים להם גם את הפיצויים, אדוני היושב-ראש. איזה מין ראש ממשלה, שהיה רמטכ"ל ושר ביטחון, שיכול לחשוב שפועלים מיומנים ברמה מקצועית גבוהה, בין-לאומית, הוא יכול לוותר על העבודה המקצועית שלהם ויכול לגרום לכך שכתוצאה מכך שהם לא עובדים בתעשייה ציבורית הם גם לא יקבלו פיצויים?

לכן אני קורא מכאן לך, ראש הממשלה, שאתה גם שר הביטחון: תתחיל לחשוב באמת על העם, תתחיל לחשוב על אותם מפעלים, שהם פאר היצירה של מדינת ישראל, תתחיל לחשוב על העובדים, תתחיל לחשוב על העובדים שנמצאים בעיירות הפיתוח, בקריית-שמונה, בכרמיאל ובסביבה. תחשוב גם על הנכים שאתה מפטר היום מהתעשייה האווירית.

לכן אני קורא לראש הממשלה, שיפסיק מייד את הפיטורים הללו וימנע את הפיטורים של 45 עובדים ב"ציקלון", את פיטורי 35 עובדים בקריית-שמונה, וכך הוא לא יגרום גם להגדלת מספר המפוטרים. ואם ייענה ראש הממשלה לבקשה זו, הוא אומנם לא יפתור את הבעיות של הגליל, הוא אומנם לא נותן תשובה לתעסוקה, הוא אומנם לא משנה את סדרי העדיפויות, אבל הוא פשוט לא יזרוק עובדים נוספים לרחוב ולא יפחיד עובדים נוספים שנמצאים במאות במקומות העבודה הללו, שחוששים מיום המחר, מה יקרה אתם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יעקב שמאי. חבר הכנסת יעקב שפי, אחרון הדוברים בסדרה הזאת, בבקשה.

כאמור, סגן שר הביטחון, או שר הביטחון, ישיבו בראשית השבוע הבא על הצעות אלו.

קריאה:

לא תהיה הצבעה?

היו"ר ש' וייס:

לא, אי-אפשר להצביע, כי אנחנו לא יודעים מה יציע השר. ביום שני, אני מקווה מאוד.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במשך 15 שנים, שבהן שימשתי כמזכיר הארגון הארצי של עובדי התעשייה האווירית, וגם כיום כנציגם ושליחם של העובדים, לחמתי בכל כוחותי ובשיא המרץ והמוטיבציה כנגד המגמה לפטר עובדים. זכורות לכולנו הפגנות הענק נגד פיטורי עובדים עקב ביטול פרויקט ה"לביא", שעמדתי בראשן.

הפסקת עבודתם של עובדים איננה מסתכמת במספרים, בטבלאות או במאזנים. הפסקת עבודתם של עובדים איננה מסתכמת בהרעת התנאים הכלכליים. לפיטורי עובדים יש השפעה ישירה וברורה על מצבם הנפשי של המפוטרים, ילדיהם ובני משפחותיהם. פיטורי עובדים משפיעים על הקשר ועל היחסים בין המפוטר לבין המשפחה, הקהילה והחברה. קיימים מקרים, לצערי הרב לא מקרים בודדים, של גירושין ושבירת התא המשפחתי. קיימים מקרים של התאבדויות, של התדרדרות לאלכוהוליזם, של מחלות לב ואפילו של מוות.

במשך שנות פעילותי הציבורית שמתי לי לדגל את המאבק כנגד פיטורים הן בתעשייה האווירית והן בחברות ובמגזרים אחרים. אולם, לעתים העובדים נתקלים במצבים שאין להם שליטה עליהם, אין להם יכולת להשפיע ולשנות. זו בדיוק הסיטואציה שבה נתקלו העובדים בתעשייה האווירית בשנים האחרונות.

סיומה של המלחמה הקרה והמשבר הגדול בתעשיות הביטחוניות בעולם כולו השפיעו השפעה ישירה גם על התעשיות הביטחוניות בישראל בכלל ועל התעשייה האווירית בפרט. התעשייה האווירית החלה לצבור הפסדים לאחר שנים רבות של רווחים ושגשוג, מלאי ההזמנות ירד, והחל להיווצר מצב שאיים על עתידה. ציבור העובדים נאלץ להתמודד ולקבל החלטות קשות מאוד. האלטרנטיבות היו פירוק החברה או ויתור על תנאים, שכר ואפילו צמצום בכוח אדם. העובדים הסכימו לקצץ שכר ותנאים ונלחמו מלחמה ארוכה כנגד פיטורים.

בשל מצב החירום שאליו נקלעה התעשייה האווירית ובשל הרצון למנוע את קריסתה ופירוקה, הסכימו נציגי העובדים ליציאתם של עובדים לפנסיה מוקדמת ולפיצויים. האלטרנטיבה לתוכנית ההבראה היתה, כאמור, פירוקה של התעשייה האווירית ופיטורי אלפים רבים. בסופו של דבר הגיעו העובדים להסכם האפשרי הטוב ביותר מבחינתם, וכל מי שמצוי ומבין יאמר שכך הדבר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למדינה ולחברה בישראל יש חוב ומחויבות מוסרית לנכי צה"ל. נכי צה"ל נושאים בגופם ובנפשם את צלקות המלחמה והלחימה הממושכת של ישראל כדי להתקיים. נכי צה"ל שילמו ומשלמים מחיר אישי, פרטי, יומיומי בתמורה לקיומה, לחוסנה ולשגשוגה של ישראל. לולא הפצעים והפגיעות שספגו וסופגים נכי צה"ל, היו פוצעים ופוגעים במדינת ישראל. לולא הקרבתם

האישית של חיילי צה"ל, פציעתם ונכותם – היו נפגעות ישראל וחברתה. את חייה ואת הווייתם חייבת המדינה לחיילי צה"ל ולמפקדיהם.

למדינה ולחברה בישראל יש חוב ומחויבות מוסרית לכל מי שהגן ומגן עלינו. אולם כלפי נכי צה"ל יש לנו מחויבות אישית, ספציפית ופרטית.

בתעשייה האווירית יש כיום כ-700 עובדים שהם נכי צה"ל, חלקם ישבו גם בשבי. ברשימות המועמדים לעזיבה יש כ-60 נכי צה"ל. ברשימות היו יותר מ-60 נכי צה"ל, אולם חלקם הוצאו מהן. חלק מהנכים המועמדים לעזיבה פנה לארגון הנכים, לחברי כנסת ולארגון העובדים על מנת לקבל ייעוץ והדרכה. נעשתה פעולה בנדון, ומתקיימים דיונים בהשתתפות הגורמים הרלבנטיים.

רק חלק מנכי צה"ל התקבלו לעבודה כנכים, עם או ללא צו העסקה. חלקם התקבלו לחברה כעובדים מן השורה עם פרופיל בריאות גבוה, ורק במהלך שירות המילואים, במלחמות או בפעולות אחרות, נפגעו והוכרו כנכי צה"ל. חלקם אפילו בעלי אחוזי נכות גבוהים והם אינם בעלי צו העסקה.

אני פונה למשרד הביטחון, לאגף השיקום, לטפל מיידית בנכי צה"ל בעלי אחוזי נכות גבוהים המועסקים בכל רחבי המדינה ולהסדיר את צו ההעסקה אפילו בדיעבד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתחילת דברי התייחסתי לנושא הפיטורים באופן כללי. התייחסתי לבעייתיות, לסבל ולהשפעות הנובעות מפיטורים אצל אנשים בריאים ונכים כאחד. בבואנו לדון בסוגיית פיטורי עובדים נכי צה"ל עלינו לבחון כמה שאלות: האם אנחנו יכולים למנוע את פיטורי הנכים, ובאיזה מחיר? אני מאוד מקווה שניתן למנוע את פיטורי הנכים, אולם האם אנחנו מסכימים או מקבלים שבמקומם יפוטרו אחרים, נכי חיילים משוחררים, עולים ובעלי משפחות? אני חושב שזה לא הוגן ולא ראוי.

בקרוב 60 הנכים המיועדים לעזיבה בתעשייה האווירית יש בעלי אחוזי נכות נמוכים, שנכותם איננה מורגשת ותפוקתם גבוהה ונורמלית, והם אינם שונים מכל עובד אחר. יש גם כאלה היוצאים לפנסיה מוקדמת, וגם במקרה זה תנאיהם טובים. אולם יש נכים מספר שפיטוריהם יגרמו לעוול ולפגיעה קשה בהם.

היו"ר ש' וייס:

בתור מי שקשור בלב ונפש לנושא – אני נותן לך עוד שתי דקות.

יעקב שפי (העבודה):

אפילו פחות, אני מייד מסיים.

בהם יש לטפל בצורה מיוחדת ופרטנית, ויש למצוא לבעייתם פתרון. כמו כן, יש נכים בעלי אחוזי נכות גבוהים העובדים ללא צו העסקה, וגם בהם צריך לטפל, כאמור, בהתאם.

בתעשייה האווירית ובתעשיות ביטחוניות אחרות העוברות תהליכים קשים של פיטורים יש מספר מצומצם של נכים קשים שבהם עלינו לטפל בכל כוחותינו ומרצנו.

משרד הביטחון, המספק הזמנות עבודה לתעשייה האווירית מצד אחד ואחראי לשלומם ולתעסוקתם של נכי צה"ל מצד שני, צריך למצוא את הפתרון הרצוי, והוא תוספת הזמנות עבודה ומניעת פיטורי העובדים הנכים, אבל לא על חשבון אחרים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שפי, אני תיכף אצטרך להתייעץ אתך.

רבותי, אנחנו מצפים לתשובה של סגן שר הביטחון. ייתכן מאוד שבשבוע הבא הוא לא יוכל להשיב. יש לי רעיון. אני זוכר שהנושא הזה ממילא נדון בוועדות. והרי מטרת הדוברים היא מטרה מעשית – הם רוצים לסייע. אני רוצה להציע, וזה אפשרי מבחינה תקנונית, שאנחנו כבר נעביר את הנושא הזה לוועדה. הרי אנחנו נשמע את סגן שר הביטחון גם פה. כדי שאעשה זאת, האם יש חבר כנסת שמציע שנעביר את הנושא לוועדה? אתה מתנדב?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע להעביר את הנושא של כל המציעים לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

אני צריך שלושה מציעים. חבר הכנסת אריה דרעי, גם אתה מסכים?

אריה דרעי (ש"ס):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דרעי גם מסכים.

חבר הכנסת בניזרי, אתה מתנדב להציע להעביר לוועדה?

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו שלושה מתנדבים. תקנונית אנחנו בסדר.

חבר הכנסת שפי, אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

יעקב שפי (העבודה):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן ייפה את כוחך לייצג אותו. הוא מסכים, לפי דעתך?

יעקב שפי (העבודה):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

לפיכך, אנחנו נצביע על העברת הנושא לוועדה. איזו ועדה התחילה לעסוק בנושא זה?

יעקב שפי (העבודה):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

הפעם נעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

חברי הכנסת, ההצבעה החלה. אני חושב שתהיה תמיכה המונית ברעיון הזה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יועבר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה.

אריה דרעי (ש"ס):

שלושה מציעים ושבעה מצביעים.

היו"ר ש' וייס:

יש ביהדות ז' חכמי העיר. נכון? זה ז' חכמי הכנסת.

אדוני המזכיר, התהליך היה תקין מבחינת התקנון. טוב, נמשיך הלאה.

הצעות לסדר-היום

פרשת סגן-אלוף משה נחמיאס

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום מס' 3442 ו-3473 בנושא: פרשת סגן-אלוף משה נחמיאס. גם על כך ישיב סגן שר הביטחון, אלא אם נחליט להעביר את ההצעה לוועדה. אני מזמין את חבר הכנסת עמנואל זיסמן לשאת את דברו. אחריו – את חבר הכנסת אריה דרעי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאזרח במדינת חוק וסדר הזדעזעתי לקרוא בעיתוני סוף השבוע את שעבר על סגן-אלוף משה נחמיאס, הנמצא כאן ביציע – ונפגשתי אתו הבוקר. מאז נפתחה כלפיו חקירה מודיעינית של המשטרה הצבאית החוקרת – אני משער שהפרשה ידועה, ועל כן לא אכנס לפרטי-פרטיה אלא אגיע לנקודה המרכזית של הצעתי לסדר-היום.

מדובר באותן שיטות שנקטו חוקרי מצ"ח במקרה זה. אם נכונים הפרטים שהוזכרו בסוף השבוע בכתבתו של הכתב רונאל פישר ב"מעריב", הרי מדובר בשיטות עבודה פסולות, תוך חריגה מהסמכות המוענקת בחוק לגוף זה. הייתי רוצה שכבוד סגן שר הביטחון, שייתן את התשובה בשבוע הבא, יתייחס גם לנקודה זו בדבריו ויאמר אם כך צריכה לעבוד המערכת ואם כך צריך להתייחס לאנשים שתרמו לה ממיטב שנותיהם ומרצם.

יותר מ-30 חשדות חמורים הועלו כנגד סגן-אלוף נחמיאס, ביניהם עמד חשד לניהול משרד לנערות ליווי בתל-אביב. היה חשד לשחרור אנשי מילואים תמורת קבלת טובות הנאה, וכן עמדו מולו חשדות לזיוף תפסים צבאיים ועוד כהנה וכהנה חשדות אחרים. ומה התברר בסופו של דבר? שהחשדות הללו התנפצו על קרקע המציאות, ומאותה פרשה חמורה כביכול לא נותרו אלא אותם רסיסים שבהם עדיין מנסה מצ"ח להיתלות.

סגן-אלוף נחמיאס לא הועמד לדין ולא הורשע אף לא באחד החשדות שיוחסו לו, אבל לאחר שלוש שנים של חקירה מאומצת של מצ"ח בעניינו, לא נותר לו הרבה – הוא איבד את מעמדו בצה"ל, את דרגות הקידום, ובעיקר את שמו הטוב כאדם וכקצין, שם שאותו רכש אחרי 23 שנות שירות בצה"ל, שנים שבמהלכן זכה להערכה רבה מצד גורמים מקצועיים. יש דברים שקשה לגלגל לאחור – לפצות אדם שניזוק בצורה בלתי הפיכה בביתו ובסביבה הקרובה לו. במקרה זה, מלבד מה שעבר על סגן-אלוף נחמיאס בחוג משפחתו הקרוב, הוא נאלץ להתמודד גם עם האווירה הבלתי נסבלת ועם גל שמועות שפקד את עיר מגוריו טבריה בגלל אותם חשדות על כך שקיבל טובות הנאה.

לא באתי לסגור חשבון עם מצ"ח ולהטיח האשמות כלפי גוף זה, אשר עוסק לילות כימים במלאכת קודש מפרכת ומתישה. לא נעלמה מעיני העובדה שהמשטרה הצבאית החוקרת והימ"מ – היחידה המרכזית לחקירות מיוחדות – מתמודדות עם מציאות מורכבת ודואגות לניקינה של החצר האחורית של צה"ל. יחידות אלו גם רשמו הצלחות לא מבוטלות במלחמה מול תופעות שליליות ואירועים חריגים הקיימים גם בצה"ל. אבל באתי להתריע ולהזהיר מפני חציית קווים אדומים, שכן כאשר

עוסקים בבזבז ובפרש קיימת גם סכנה של אובדן חוש ריח אחר, מלבד ריח הבזבז והפרש, ועל כך חובה לתת את הדעת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דובר צה"ל שהגיב שלשום בנוגע לפרשת סגן-אלוף נחמיאס הצר על כך שהקצין גרם לצבא להתעמת עמו באמצעות כלי התקשורת. הדבר לא מנע מהדובר עצמו לצאת בהטחת ביקורת והאשמות נוספות כנגד סגן-אלוף נחמיאס, וזאת כאילו כדי להזהיר כל אדם, לבל ינסה לצאת מול המערכת, שכן ודאי שהיא חזקה ממנו. דובר צה"ל הבהיר, כי סגן-אלוף משה נחמיאס הורשע בעבירות טכניות, כמו לדוגמה – נחמיאס זיכה איש מילואים שהיה תחת פיקודו בחטיבה בתנאי שירות מועדפים בתמורה להופעות הלה עם להקתו במסיבות בפני חיילי החטיבה.

זיכרוננו של דובר צה"ל קצר בנוגע לסוגיה זו, שעליה כבר ניתנה הדעת במשפטה של סגן-אלוף אורית חורש, קצינת השלישות של חיל התותחנים, שהועמדה לדין באשמת אי-זימון לשירות מילואים פעיל של אנשים שתרמו כסף לקיום אירועים של החיל. בעדותה סיפרה אורית חורש לאנשי מצ"ח על השיטות ועל הנורמות שרווחו זמן רב לפני שהגיעה לתפקידה ובמסגרתן היא פעלה על-פי מה שהבינה כרוח מפקדיה. נורמות אלו מוזכרות גם בדוח מבקרת המדינה, נורמות פסולות המתקיימות בגבול האפור ומכוונות לתועלת היחידה.

על כך העיד אורי שגיא, ראש אמ"ן ומפקד המפח"ש לשעבר, שאמר: המצב שאליו נקלעה אורית הוא מצב שהיה צריך להיות מטופל הרבה לפני, על-ידי מפקדיה. התרעתי על כך – אומר אלוף שגיא – הרבה לפני החקירה. ממציאי השיטה כבר לא בצבא, משכללי השיטה עשו זאת עוד לפני שהגיעה. היא נכנסה לאפיקים שכבר הותוו. אני חושב שטיפול מוקדם של הצבא היה מונע את הדבר שנראה לי פסול מוסרית. ואילו תת-אלוף רשף, קצין תותחנים ראשי לשעבר, טען כי צריך היה להעמיד לדין את השיטה שבמסגרתה פעלנו כולנו. בבית-המשפט נחשפו במלוא היקפן נורמות התחום האפור בצה"ל, הנובעות לא אחת מהעדר הוראות ברורות, מהעלמת עין מכוונת ומהעדר יכולת למלא משימות בהקצאות הקיימות, כתוצאה ממסרים כפולים.

על דברים מסוג אלה נאלץ סגן-אלוף נחמיאס לפרוש מצה"ל, ולא בגלל ניהול משרד לנערות ליווי או בגלל אחת מאותן האשמות חמורות אשר הועלו כנגדו, בעוד אורית חורש אף קודמה, למיטב ידיעתי, בדרגה.

לבסוף, בנוגע להסכם שנעשה בין צה"ל לבין סגן-אלוף נחמיאס, שעל-פיו הוא פרש והועמד לדין, הסכם זה הרי הוא פסול מיסודו ונעשה באופן המעורר הרהורים נוקבים. לדעתי, היום, לאחר שתוצאות ההליכים המשמעתיים בדין המשמעתי של נחמיאס ידועים, יש לשקול בצורה רצינית את בקשתו של סגן-אלוף נחמיאס משה לחזור לצבא, ואני מציע אפילו כינונה של ועדה מיוחדת בלתי תלויה, אשר תדון במקרה לגופו.

אני פונה לא רק אל סגן שר הביטחון, אני פונה גם אל הרמטכ"ל והמטכ"ל שיהרהרו ויבדקו את עצמם בנושא חמור זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אריה דרעי – באותו נושא.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא נוהג, לצערי, להיות הרבה בכנסת. היום נשארתי מהצהריים, הרבה הרבה שעות, כיוון שעל-פי סדר-היום היינו צריכים להעלות בשעה 16:00 או 17:00 את ההצעה לסדר-היום. סדר-היום השתבש. אין לי טענות, אבל אף שהודיעו לי, שסגן השר מוטה גור לא יענה על ההצעות שלנו, ואפילו העמידו לרשותנו אפשרות לדחות את זה בשבוע-שבועיים, לשעה יותר נורמלית, החלטנו, חבר הכנסת זיסמן ואני, להישאר לכל שעה שלא תהיה, גם בעידודו של חבר הכנסת רפאל איתן.

היו"ר ש' וייס:

זאת שעה נורמלית. מבחינת ציבור הצופים, זאת השעה הנורמלית. חבר הכנסת דוד מגן כבר למד את זה. יש כמה שרים שעוד לא למדו את זה.

אריה דרעי (ש"ס):

אני רגיל לעבוד במשרדי גם עד השעה 24:00 וגם עד 01:00.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השעה 22:00 היא שעה טובה עוד יותר.

היו"ר ש' וייס:

לכן אנחנו נשארים עד 01:00.

אריה דרעי (ש"ס):

היות שאינני בקיא כמוכם בשעות הצפיייה בטלוויזיה, ואני בכלל לא יודע איך קולטים את ערוץ-3, בשבילי שעה כזאת בכנסת היא שעה מאוחרת.

אמרתי שבעידודו של חבר הכנסת רפאל איתן נשארנו כאן כדי לזעוק את הזעקה היחידה שנשארה לחבר הכנסת לזעוק.

לא אחזור על הדברים שאמר חבר הכנסת עמנואל זיסמן. הוא אמר את הפרטים, אני לא בקי כל כך בפרטים, לא באתי עם נאום כתוב, אני גם יודע את מצבי. שקלתי הרבה – "אריה דרעי, אתה עולה לבמה, אתה הולך לדבר על עוול שגורמים, כנראה שאתה רוצה לקשור את זה לנושא שלך".

למרות זאת אני עולה. כואב לי הלב. אני יודע את הסיפור מלפני שנה וחצי, אז פגשתי בסגן-אלוף נחמייאס בפעם הראשונה, בקבר רבי שמעון בר-יוחאי שבמירון, והתרשמתי מאוד מהבחור. בעיקר התרשמתי, שכאשר הוא לבש מדי צה"ל, למרות הלחץ הגדול שבו הוא נמצא, למרות העוול הנורא שהוא הרגיש שנעשה לו, הוא לא רצה להשמיע מלת ביקורת על צה"ל. הוא אמר: אני מקווה ומאמין שבסוף יצא הצדק לאור.

עכשיו, כשהוא כבר לא במדים, הוא נאלץ לפרוש, הוא יצא בזעקה היחידה שנשארה לו – לפנות לעיתונות ולהשמיע את דבריו.

אני לא רוצה להעלות טענות כלפי מצ"ח, אני לא רוצה להעלות טענות כלפי צה"ל. אני פשוט מאוד פונה בקריאה. צה"ל חינוך דורות שלמים – שלא מפקירים פצועים בשטח. אני לא הייתי מציע לצה"ל להיכנס כאן לכללים או לדקדוקי עניות. סגן-אלוף נחמייאס הסכים לפרוש, לא הסכים לפרוש. אי-אפשר לתפוס אדם בשעת צער, כשחבר האיום של עיני דין מונחת על ראשו. אנחנו נמשיך לחקור עוד שנים, ויש להם הכוח למשוך חקירה עוד שנים ולהגיד לו: תיאלץ להסכים על עבירות משמעת, תפרוש ותקבל את הפנסיה שלך, ואל תסכן את אשתך והילדים. אני לא דן אף אדם שמסכים לתנאים כאלה.

רבתי, אבל היום מתברר, למרות רמזים שממשיכים, עדיין יש חשדות. רבתי, אם לא הוגש כתב אישום נגד בן-אדם, וגם כשהוגש כתב אישום, אבל קל וחומר כשלא הוגש כתב אישום, והחליטו שלא להגיש כתב אישום בכל העבירות החמורות, האיש זכאי ונקי כבוד, וכל החשדות הללו לא רק שהם לא עומדים ככתם עליו, אלא להיפך, מגיע לו שהחברה תיתן לו יותר מכל אדם אחר בגלל עיני הדין שלו ושל משפחתו.

לכן אני פונה לרמטכ"ל. אני לא רוצה לפתוח את הנושא הזה. אני לא רוצה להתעמת עם צה"ל. אני גם אומר לחבר הכנסת זיסמן, לא צריך ועדת חקירה. דבר אחד פשוט צריך – להעלות את סגן-אלוף נחמייאס לדרגת תת-אלוף. לא צריך להתבייש בזה.

היו"ר ש' וייס:

לא, באמצע יש אלוף-משנה.

אריה דרעי (ש"ס):

אלוף-משנה, בסדר. לא קופץ שתי דרגות. אלוף-משנה ולהחזיר אותו לצה"ל. הוא קצין מוכשר ביותר, שמעתי את זה ממפקדיו. הוא עבד במסירות נפש. בזה נסגור את העניין. אני בטוח שגם סגן-אלוף

נחמיאס לא רוצה להתעמת עם צה"ל. צה"ל יקר לכולם, לא רוצים לפגוע בצה"ל. אבל אני מזהיר, חלילה וחס, אם לא תיפתר הבעיה של סגן-אלוף נחמיאס, לנו כחברי כנסת לא נשאר אלא להמשיך לחקור, ונעמוד לרשותו בכל ועדה בכנסת, בכל במה שתינתן לנו, עד שהצדק יצא לאור.

לכן אני פונה וממשיך בקריאתו של חבר הכנסת זיסמן. בואו נסגור את הפרשה. לדעתי, חבל להתעמת – דובר צה"ל וסגן-אלוף נחמיאס – בעיתונות. צריך להחזיר אותו לצה"ל. אין כאן בקשה גדולה יותר מזו, אלא לתת לו לשרת את עמו ואת מולדתו ביושר, במסירות. זה יהיה התיקון היחיד לעוול שנגרם לו.

אני גם אומר ליושב-ראש, היות שאני גם צופה קצת קדימה, היות שמוטה גור לא נמצא; להבדיל מהפעם הקודמת, אני כן מעוניין לשמוע את תשובתו של סגן השר מוטה גור כאן, גם אם תינתן בעוד שבועיים, אני רוצה לשמוע אותו, ואני רוצה אולי, אחרי שיקרא את הדברים שלנו בפרוטוקול, שיבוא ויבשר לנו את הבשורה: צה"ל החליט להחזיר את סגן-אלוף נחמיאס הביתה, לביתו הטבעי, להעלות אותו בדרגה, והכול בא על מקומו בשלום. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. יש לי רעיון בכיוון הזה. אני מציע שנקבל את שתי ההצעות לסדר-היום. ההצעות לסדר-היום במקורן הן תמיד דיון במליאה. נחליט על דיון במליאה, נחזיק את זה במגירה שלנו. נעביר למוסדות צה"ל את הפרוטוקול, כמובן לסגן שר הביטחון.

אני יודע שסגן שר הביטחון הוא אדם מדויק וחרוץ, עם לב פתוח ועם הבנה עמוקה בכל התהליכים של צה"ל. אם העניין ייפתר, נקבל תשובה, תרמנו את תרומתנו הצנועה לעשיית הצדק. ולא, אנחנו נחזור לדיון, ועוד איזה דיון. כי אם זה יהיה דיון, אתם תהיו הפותחים ונמשיך עוד. בתקווה שלא נצטרך לעשות את זה.

אריה דרעי (ש"ס):

מקובל עלי.

היו"ר ש' וייס:

מוסכם על הצדדים. בואו נצביע על דיון במליאה, בתקווה שלא נצטרך לקיים אותו, ונאחל לסגן שר הביטחון כל טוב.

אנחנו ניגשים להצבעה על דיון במליאה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אנחנו נבקש מהמזכיר המנוסה שלנו לשמור אותנו בתמונה. בסדר, אדוני המזכיר? אנחנו רושמים את זה בסדר-היום ונעמוד בקשר עם כל מי שנחוץ. גם אתם, שני היזמים, חבר הכנסת זיסמן וחבר הכנסת דרעי, אני מאוד מבקש לשמור על קשר אתנו. נשמור על הדופק כאן. בסדר, תודה רבה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אנחנו מודים לך.

הצעות לסדר-היום התערבות בית-המשפט העליון בפסקי הלכה של בית-הדין הרבניים

היו"ר ש' וייס:

עכשיו הנושא הוא: התערבות בית-המשפט העליון בפסקי הלכה של בתי-הדין הרבניים, הצעות לסדר-היום מס' 3401, 3402, 3403, 3406 ו-3454. שר המשפטים כאן; אני מתאר לי שבתוך דקה הוא יגיע לאולם.

חבר הכנסת אברהם רביץ, אתה תפתח בסדרה הזאת של הדיונים. אחר כך – חבר הכנסת שלמה בניזרי. שבע דקות לכל דובר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שבועות מספר עלו לכאן חברי כנסת רבים בזה אחר זה, ואני בתוכם, והתריעו על האקטיביזם המופרז של בית-המשפט העליון. לאחר כמה ימים הגיע מכתב מוזר של ממלא-מקום נשיא בית-המשפט העליון, השופט אהרן ברק, אל יושב-ראש ועדת החוקה.

היו"ר ש' וייס:

משנה לנשיא בית-המשפט העליון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — — משנה לנשיא בית-המשפט העליון, אל יושב-ראש ועדת החוקה, שבו הוא מתערב בענייני הרשות המחוקקת באופן מסוכן, לדעתי, לסדר הדמוקרטי שלנו. השופט ברק זכה בשל כך לביקורת מימין ומשמאל גם יחד, ובצורה מעודנת – גם משר המשפטים. ואכן, המכתב כפה על הממשלה לשנות את הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק (תיקון), שהתקבלה אתמול. התערבות זו מסכנת את האיזון העדין בין הרשויות, המשפטית והמחוקקת.

אבל, אדוני היושב-ראש, היום אנו כבר עומדים מול תופעה חדשה, שהאקטיביזם המשפטי הוא תינוק לעומתה. אנו נמצאים במצב של דיקטטורה משפטית, אולי דיקטטורה של אדם אחד, המטביע את חותמו על המהלכים המסכנים את חיינו הדמוקרטיים.

חברי הכנסת, אין זה סוד כי אורחות-חיים של חלקי החברה שונים אלו מאלו. סולם הערכים בנוי בסדרי עדיפויות שונים, והדעות חלוקות. חילוקי דעות אלו מוצאים את ביטויים בכנסת. חברי כנסת מתווכחים, משפיעים, מתפשרים, מנסים לחוקק, פעמים מצליחים ופעמים נכשלים. אלו הם החיים הפוליטיים, זוהי הדמוקרטיה במיטבה.

אבל מה קורה? פעם אחר פעם אנחנו מקבלים – איך אומר חבר הכנסת רפאל איתן? – "זץ" – מכה לדמוקרטיה – מכיוון בלתי צפוי, הלוא הוא בית-המשפט העליון, הנוטל לעצמו שרביט לא לו והופכו לחרב נגד חיינו הדמוקרטיים.

בית-המשפט העליון אף אינו מרגיש שחרב כזאת עלולה להפוך חרב פיפיות הדוקרת את נושאה. הרי בהתנהגות זאת החברה בישראל בסופו של דבר תתקומם נגד השתלטות כזאת של בית-המשפט העליון.

אני יודע, לצערי, כי כאשר החרב הזאת מופנית כלפי הציבור הדתי, לא כולם מתרגשים כל כך מהתנהגות דיקטטורית כלפיהם. אבל, חברי הכנסת, אני מציע שכולנו נבין, כי היום זה אני, מחר – אתה, ומחרתיים זה יהיה הרס השיטה המאפשרת לנו לחיות יחדיו למרות חילוקי הדעות שבינינו.

כאשר נאפשר ליחידים, והיו מכובדים ככל שיהיו, בעלי משרה רמה או שררה, לקבוע את חיינו המשותפים, זה יהיה ההרס.

לצערי, רבותי, חילוקי הדעות בחברה הישראלית הגיעו לאחרונה גם לאחד היסודות שהיו בעבר מוסכמים על הכול, התא המשפחתי, מערכת היחסים בין בעל לאשה, בין אב לאם. האחריות של כל אחד במשפחה כלפי זולתו, חלוקת תפקידים טבעית, יפה ומכובדת של בני הזוג – והנה רוחות סער חדשות פורצות לרחוב היהודי, בלבול, מבוכה, אשליה, והכול בשם שוויוניות מזויפת, לא טבעית, מאולצת וכפויה על-ידי שטיפת מוח של צופרי ססמאות השוויוניות המזיקה פעמים.

זה נכון כי בהלכה אין השוויוניות עומדת מעל כל דבר. היא אינה עומדת מעל זכות הקניין של כל אחד מבני הזוג, היא אינה משווה בין האיש לאשה לגבי חובת המזונות, למשל – בזה חייב רק הבעל, ולא האשה. על הבעל החובה לפרנס את משפחתו, אשתו וילדיו, ולא על האשה. במקרה של פירוד יש לאשה עדיפות לקבלת מדור, כלומר דיור. הבעל חייב במזונות ילדיו, ואם נותרו חובות כתוצאה או בזמן החיים המשותפים, וזה המקרה הנפוץ, הבעל הוא היחיד הנושא בעול החובות לאחר ההפרדות.

נכון גם כי כאשר יש לאחד מבני הזוג, בעל או אשה, רכוש רב והם מתדיינים על גירושין ואינם מסכימים ביניהם על עצם הגירושין או על עתיד הילדים ועל חלוקת הרכוש, הרי בית-הדין ידון בכל מקרה לגופו של דבר, כי כל מערכת הסכסוך מרכיביה קשורים אלה באלה: הגט, הילדים והרכוש.

בית-הדין גם יתחשב בצורת החיים המשותפים שהיו. נתאר לעצמנו זוג צעיר, שהאשה הביאה נדוניה גדולה מבית הוריה, הכספים הושקעו, נשאו פירות, והרכוש צמח. הגבר היה ממבלי עולם, פרפר, בטלן, ובגד באשתו. לפי הנחיית בית-המשפט העליון יצטרכו לחלק את הכסף שווה בשווה והוא יקבל מחצית מהרכוש. כמובן, להיפך זה קורה הרבה יותר.

אבל, רבותי חברי הכנסת, חילוקי דעות הם לגיטימיים והם באים לידי ביטוי בכנסת, כאמור.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, בקדנציה הקודמת ניסו כמה חברי כנסת לשנות מצב חוקי קיים, לחוקק חוקים לפי תפיסת עולמם בנושא הזה, ולא הצליחו. הנה שוב מופיע, באופן מפתיע, בית-המשפט העליון, לוקח את החוק לידי, ומחוקק מבין רגליו. אבל עתה הרחיקו לכת, הם מעזים לצוות על מערכת משפטית, בתי-הדין, לפסוק כדעתם אפילו לא לפי חוק אלא על-פי התנהגות של חלק מהחברה בישראל המקורב ומוכר יותר לחברי בית-המשפט העליון.

בתי-הדין פועלים לפי החוק ומצווים על-פי החוק לפסוק הלכות על-פי ההלכה. אבל, רבותי, נניח לחוק. וכי לא יודעים חברי בית-המשפט העליון כי דייני ישראל לא יעברו על קוצו של יו"ד בענייני הלכה? וכי יהיה דיין אחד שיפסוק לפי הפקודה של בית-המשפט העליון? האם בית-המשפט העליון לא יודע זאת? אם כן, למה הוא פסק כך? אין זה אלא כדי להתגרות בבתי-הדין, בציבור הדתי בישראל, ולהעמיד את כל מערכת בתי-הדין במצב בלתי אפשרי, ובעצם את כל הציבור הדתי במצב זה. אבל דבר אחד בית-המשפט העליון בכל זאת לא מבין – כי התנהגות זאת תפעל בסופו של דבר נגדו כבומרנג. הציבור לא יסבול יותר דיקטטורה משפטית.

אני, בהזדמנות זאת, אדוני היושב-ראש, רוצה לחזק הצעת חוק שהונחה על שולחן הכנסת על-ידי חבר הכנסת יגאל ביבי, כי נשיא בית-המשפט העליון ייבחר על-ידי הכנסת. וזאת מדוע? – כי אנו עומדים, והמבין יבין, בפני סכנה אמיתית לאושריות הקיום של החברה בישראל, כי במהלך הרגיל של

העניינים אנו צפויים לשירותו של נשיא כשרוני מאוד אבל מסוכן מאוד לקיומנו הייחודי והיהודי במדינת ישראל לשנים רבות.

אני מבקש לציין בסיום דברי את העובדה כי אתמול ניתנה על-ידי 82 חברי כנסת תשובה לטענות השקריות על רוב חילוני שאינו מוכן לאמץ אורחות חיים יהודיים ציבוריים בחברה הישראלית, אפילו בכפייה מסוימת. הכנסת הוכיחה אתמול שהדבר אינו כך, אלא החברה בישראל מוכנה לקבל על עצמה מטלות, אפילו שאינן בדיוק לפי האידיאולוגיה שלה, כדי לשמר את קיומנו ומציאותנו כעם יהודי.

רצוי שבית-המשפט העליון גם ילמד פרק מעניין זה, במיוחד כאשר הוא קובע החלטות על-פי ההגדרה של טובת הציבור – כן, זוהי טובת הציבור – או החלטה על-פי העיקרון של תכלית ראויה – כן, זוהי תכלית ראויה – ובעיקר על-פי העיקרון של דמותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. זוהי מדינה יהודית המשמרת את עברה, את מסורתה, המחדדת את האינסטנציה הדתית העליונה, את בתי-הדין בישראל, שתמיד הובילו והנהיגו את אורחות החיים של העם היהודי לדורותיו. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת רביץ. אדוני שר המשפטים, אם אני לא טועה, בשנות ה-50 היה פסק-דין בקשר להחלטה של בית-דין רבני בנושא של נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל, וכשהביאו את זה להוצאה לפועל, היה פסק-דין נגד ההוצאה לפועל שלא להוציא לפועל את פסק-הדין מכיוון שהוא עומד בסתירה לחוק שיווי זכויות האשה – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היה פעם שיווי זכויות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שלמה בניזרי, בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני כבוד השר, רבותי חברי הכנסת, אני אסתפק רק בהערות מספר לאחר דבריו המאלפים של ידידי, חבר הכנסת רביץ.

פעמים רבות אני נשאל – – –

אריה דרעי (ש"ס):

לא הייתי מגזים ואומר: ידידי.

היו"ר ש' וייס:

אם עוד יוסיף: ידידי המלומד, אז זה יוצא בדיוק ההיפך.

שלמה בניזרי (ש"ס):

במסגרת צעדים בוני-אמון.

היו"ר ש' וייס:

הגשר שלכם...

נעמי בלומנטל (הליכוד):

שלמה בניזרי (ש"ס):

פעמים רבות אני נשאל –

היו"ר ש' וייס:

זה בית-דין לילי עכשיו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

— מה עמדתנו, דעתנו, לגבי בתי-המשפט החילוניים, האם אנחנו מקבלים מרותם או לא. אנחנו אומרים: דינא דמלכותא דינא. אני, אם אצטרך ללכת להישפט בבית-משפט חילוני או בבית-דין רבני, ודאי שאני אלך לבית-דין שלנו, כי לא מקובלות עלי פסיקות של בית-משפט חילוני שדן על-פי משפט

עות'מאני ומנדטורי ועל-פי תקדימים בארצות-הברית וכדומה. אז אני מכבד. אבל כשבית-המשפט העליון מחליט לחדור ולנסות, הייתי קורא לזה: לקעקע את יסודות המשפט היהודי, שניתנה להם סמכות פה, במדינת ישראל, לבוא ולזלזל גם בהתבטאויות – ואני קורא כאן קטע, ציטוט קטן מדבריו של השופט ברק, שמראה ומעיד על זלזול מסוים בבת-דין רבניים, והוא אומר כך: כלום מתקבל על הדעת שקניינה של אשה ברכוש המשותף ייעלם לפתע פתאום כאילו לא היה רק משום שערכאה דתית מופקדת על חלוקת הרכוש המשותף? איזה ערכאה דתית? כך, בזלזול, במחיד?

רבותי, עם כל הכבוד למשנה לנשיא בית-המשפט העליון, תורת ישראל קדמה קצת לתורה שהוא מייצג, תורת המשפט המתקדם. שהרי כל פעם, לפי ההתקדמויות של העולם, המודרניזציה והמדרוניזציה, כל פעם מכניסים תיקונים ושינויים לפי רוח המציאות – ברוך השם, בתורת ישראל, תורת נצח, שלא משתנה לעולם, אפילו במציאות, בעולם מתקדם – בני אדם מתפתחים, המודרניזציה מתקדמת, אז סימן שלפי זה צריך לשנות את החוקים.

אומרים לי תמיד, תשנה את התורה, הרי יש מודרניזציה, יש מכוונות, התקדמות. וכי ניתנה תורה למכוונות? ניתנה למודרניזציה? תורה ניתנה לבני אדם, ולצערי הרב, האנשים הולכים ומידרדרים מדור לדור, לא מתקדמים. נכון שהמכוונות מתקדמות, אבל המציאות לא מתקדמת.

תורת ישראל לא תשתנה. אם מישו חושב שהוא ינסה לכפות עלינו, כבר אמר את זה הרב רביץ, לנסות לחוקק ולפסוק על-פי חוקים שנקראים: ערכאות של גויים – ואני קורא כל מיני מאמרים של כל מיני פובליציסטים שצועקים: הם באים, פוגעים בנו, אומרים שבערכאות של גויים אנחנו שופטים. מה, אתם נפגעים? באמת, מישו נפגע מזה? מה, אף אחד לא יודע שאנחנו שופטים פה על-פי החוק המנדטורי והעות'מאני? פתאום נפגעים? באותו רגע באמת התעודדתי ואמרתי לעצמי: תראה מה זה יהודים, אפילו שהם הולכים על-פי חוקי הגויים, כאשר אתה אומר להם "ערכאה של גויים" – הם נפגעים. לימדתי זכות באותו רגע.

רבותי, זה השופט שבעקבותיו הולכים גם מיטב הפרשנים. כאשר קראתי את דבריו של משה נגבי, עם כל הכבוד לו, ראיתי נימה אנטישמית בתוך דבריו. עיתונאי, פרשן בכיר, עומד כל היום וצווח ב"קול ישראל", בטלוויזיה ובעיתונים, וכותב כך: "פסיקת בג"ץ מאתמול היא ציון דרך חשוב במאבק לשחרור אזרחי ישראל בכלל, והנשים בפרט, מן האזיקים החלודים והמפלים של דיני ההלכה היהודית-האורתודוקסית".

היו"ר ש' וייס:

תן לו ליהנות מן הספק, אל תקרא לו "אנטישמי". אני מציע – אתה לא חייב – שתמצא מלה אחרת.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני מקבל את הערתך, אבל אני לא רוצה לחזור בי. אני ממשיך לעמוד על דברי. יהודי אומר על ההלכה היהודית האורתודוקסית שזה "אזיקים חלודים"? הוא מסוגל לקרוא לתורת ישראל, שיהודים זרקו את עצמם לתוך כבשן בעבורה ומסרו נפשם עליה, "אזיקים חלודים"? איפה נשמע שדבר כזה

יהיה בעיתונות ישראלית, בתוך מדינת ישראל? לפעמים קשה לי להאמין איפה אנחנו נמצאים. האם זו המדינה שייחלנו לה אלפיים שנה, שבה יקומו נערים ויגידו לנו דברים כאלה?

רבתי, הוא ממשיך וכותב שם: "בג"ץ קבע כמה פעמים בעבר, כי בכפייה הזאת של ההלכה גם על מי שאינם מאמינים בה, יש משום פגיעה קשה בזכויות ובערכים הדמוקרטיים המובטחים במגילת העצמאות". ריבונו של עולם, אני רוצה להבין דבר אחד. הרי החוקים של בתי-הדין הרבניים נקבעו על-פי החוקים הדמוקרטיים במדינת ישראל. הוא אומר שזו פגיעה בדמוקרטיה. למה? הרי אתה חוקקת להם את החוק שהם יכולים לדון לפיו. למדתי שבמדינה הזאת דמוקרטיה היא חד-סטריט: כאשר זה נוח לאותם אנשים, לאותם מחוקקים – זו דמוקרטיה וכולם באים וזועקים בשמה; אבל כשזה פוגע בהם ולא מסתדר לפי השקפת עולמם – זה הופך פגיעה. במה? – בזכויות ובערכים הדמוקרטיים של מדינת ישראל.

אני רוצה להבין דבר אחד. מה קרה שפתאום היום הבג"ץ התעורר? הרי כבר במשך 30 שנה יש חזקה מסוימת שמדברים עליה. חוק זכויות האשה נחקק בשנות ה-50, מה פתאום התעורר הבג"ץ היום? כדי להגיד שהמצב אינו תקין ואי-אפשר להמשיך אותו? למה במשך 40 שנה הבינו כולם שזה בסדר? הוא שאמר ידידנו, חבר הכנסת הרב רביץ, יש פה מדיניות מסוימת של המשנה לנשיא בית-המשפט העליון להפך את הסטטוס-קוו, לעורר אותה מלחמה קרה שקיימת בין דתיים לבין חילונים; הוא רוצה להפך אותו. שמעתי ממקורב שלו בבית-המשפט העליון, שאמר כי הבעיה התעוררה כבר לפני שנה, היו לו כמה אופציות לטפל בבעיה, והוא ידע שזו האופציה הכי קשה. הוא אמר: אם אני אכניס את זה, כנראה אכניס את עצמי למלחמה רצינית, אבל הוא העדיף לבחור דווקא באופציה הזאת. זה אומר דורשני.

רבתי, אם אנחנו רוצים להמשיך ולחיות פה בצוותא, הדרך שצריכה להנחות אותנו היא כאשר דתיים וחילונים חיים פה בתוך אותה מדינה, כל אחד על-פי השקפת עולמו. נכון שיש פעמים שאותם ערכים לא מתאימים לך, כפי שהערכים שלך לא מתאימים לי, אבל נוצר פה מעין קונסנסוס, קוראים לזה סטטוס-קוו, שעל-פיו אפשר לחיות.

אנחנו פונים בקריאה למשנה לנשיא בית-המשפט העליון, לשופט החשוב אהרן ברק: אנא ממך; וגם לכל שופטי בית-המשפט העליון – אל תפירו את האיזון העדין של מרקם היחסים הקיים בתוך מדינת ישראל, כי זה עלול להוביל, חלילה וחס, למלחמת אחים, ולאורך כל השנים ידועים יהודים דתיים במלחמתם על מצוותיהם. אולי צריך לבוא ריסון כלשהו מצד הכנסת, או שהם עצמם יגיעו למסקנה האמיתית ויפסיקו לנבור בסטטוס-קוו, שקיים זה 40 שנה.

אני מקווה שבדברי לא פגעת, חלילה, במשנה לנשיא ובמר נגבי, כי אין לי כוונה כזאת. אני חושב שהם פוגעים בקודשי ישראל, שאלפי שנים הלכנו לאורם, ולכן מן הראוי שנעיר את הערותינו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רפאל איתן, קיבלתי כאן פתק וחבר הכנסת רביץ ציטט אותך, כמי שאמר "זץ". רוצים לדעת מה זה "זץ".

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

רשמתי פה את התשובה: זה יכול להיות: א-פאץ', א-שמיר, א-שטוך וא-פליק. זה בסדר? טוב.

בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי. סליחה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל כבר עלתה ואתה תהיה אחריה, אין מורידין בקודש. בבקשה.

אריה דרעי (ש"ס):

את רואה איך ההלכה מתייחסת לאשה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ראינו, זה הסטטוס-קוו העדין. אבל אם לא נעמוד ונשמור עליו גם מן הכיוון שלנו, אני לא יודעת לאן נגיע, צריך להיזהר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנת 1951 התקבל כאן בבית, בהצבעת מליאה, חוק שוויון זכויות האשה. זהו חוק שבא להגן על הנשים מפני אפליה שמתקיימת כלפיהן רק משום שהן שייכות למין "האחר", בעצם משום שהן אינן גברים. חוק שוויון האשה הוא חוק שנובע מן ההכרה, שגם אם האשה שונה מהגבר, היא אדם שמגיעות לו זכויות שוות. החוק, כמו חלק מן החוקים האחרים, בא כדי להוביל ולקדם ערכים חברתיים שכולנו מאמינים בהם – כך אני מאמינה. חוק השוויון לנשים חוקק על רקע של מציאות שבה האשה נתפסה כ"אחר" ששווה פחות, ולאור זה שהיא שווה פחות גם מגיע לה פחות.

אני מדברת על מציאות חברתית שיש בה הרבה מאוד מן הצביעות, כאשר אנחנו, הנשים, מוצאות את עצמנו לכודות. מדברים הרבה על סטטוס-קוו ועל סמכויותיהם של בתי-הדין הרבניים. במה אנחנו נתקלים? הסמכויות היחידות שיש לבתי-הדין הרבניים והדינים שבהם הם דנים הם עדיין דינים של נישואין וגירושין. אין לי על כך שום השגות, להיפך, אני בעד זה, אלא שכאשר דנים על הרכוש ואנחנו רואים דין שאינו דין צדק, אני מצרה על כך מאוד. נמצאנו, אנחנו הנשים, במצב נחות, כי זה הדבר היחיד שבתי-הדין הרבניים עדיין דנים בו והם אינם דנים בו במידה של צדק.

דיברתי על אותה צביעות שאנחנו, הנשים, מוצאות את עצמנו לכודות בה. מתוך התפיסה הזאת קבע בית-המשפט העליון לפני כ-40 שנה את "הלכת שיתוף הנכסים". זוהי הלכה שנועדה להגשים מטרה חברתית צודקת של שוויון בין המינים על-פי התפיסה כי בני הזוג – שניהם, ואני מאמינה שאנחנו

ערים ומסכימים לכך – תורמים תרומה שווה לרווחת המשפחה. משום שבני הזוג תורמים תרומה שווה, כאשר בני הזוג מתגרשים – וחבל שזה קורה לעתים – יש לחלק את הרכוש ביניהם באופן שווה.

בניגוד לתפיסה הזאת עומד הפירוש של בתי-הדין הרבניים למשפט העברי; במכוון אני מדגישה את המלה "פירוש". ואומנם, כפי שבתי-הדין הרבניים מפרשים, לא קיימת חזקה של שיתוף בנכסים גם אם בני הזוג חיו חיי משפחה תקינים ותרמו תרומה משותפת לרכוש. אם הנכסים רשומים על שם הבעל – הוא יזכה בהם. זאת אומרת, אם עיקר עבודתה של האשה היה בבית, בגידול הילדים, בטיפול בהם, באחזקת הבית, בבישול, בכביסה, לעתים היא לא יצאה לעבודה ולעתים היא יצאה לעבודה, והבעל ניהל בו זמנית את עיקר פרנסת המשפחה ועסקי המשפחה – אם הבעל רשם את הרכוש על שמו, הרי כאשר הם מתגרשים האשה תקבל מזונות עבור עצמה ועבור הילדים אבל היא לא תקבל פיצוי על תרומתה לאותו תהליך שאפשר את צבירת הנכסים שנרשמו בסופו של דבר על שם בעלה. מסתבר שהעבודה בבית איננה נחשבת.

תמיד אומרים כמה אנחנו נהדרות, וכי אין כמו אם שדואגת לבית ולילדים. אבל כאשר זה מגיע לחלוקת הרכוש, כנראה לא כך הם פני הדברים ומסתבר שעבודת הבית איננה נחשבת, היא איננה חשובה. על כך אני מדברת כאשר אני מדברת על העוול, שהוא עוול קשה, אני לא רוצה לומר את המלה צביעות, אם כי היא מופיעה בראשי, משום שאני נוטה להאמין כי רוצים שתהיה מידה של צדק ולא הצביעות מנחה את בתי-הדין שפוסקים כך אלא אולי פרשנות לא צודקת, שהיינו רוצים שתשתנה.

מצד אחד נאמר כבוד בת מלך פנימה, מצד שני אין בכך שום כבוד. לא מכירים בתרומה העצומה שלנו, הנשים, כתרומה של ממש.

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן מכירים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זה מה שיוצא מפסק-דין כגון זה.

חברותי וחברי, חברי הכנסת, אני מאוד מתפלאה על התגובה החריפה של החוגים הדתיים על פסיקת בג"ץ שמחייבת את בתי-הדין הרבניים להחיל את "הלכת שיתוף הנכסים" בבואם לדון בסוגיות ממון שנכרכו בהליכי גירושין בין בני הזוג.

אתם, חברי, גם חבר הכנסת אברהם רביץ, חבר הכנסת שלמה בניזרי וחבר הכנסת יצחק לוי – ואותך עוד לא שמעתי – האם אתם מתנגדים לשוויון זכויות לנשים? האם מנהלי בתי-הדין הרבניים והדיינים מתנגדים לעשיית דין צדק לנשים? האם המשפט העברי מורה על הפליה של נשים לרעה? אם הוא אכן מפלה, כפי שמשתמע, מדוע שאני כאשה ארצה להישפט לפני ערכאה שכזאת, שאיננה

שופטת מבחינתי משפט של צדק? כי מהו משפט אם לא משפט של צדק? האם נאמר, ואולי לא בכדי, שהמשפט העברי הוא משפט שאין לו צדק לנשים? או שמא הרעה החולה נעוצה באותה פרשנות, פרשנות שנעוצה בנוקשות חברתית?

אני מכבדת את האמונה ואת הדת. ודווקא מתוך הכבוד הזה קשה לי לחבר אמונה לחוסר צדק, להפליה ולרוע.

מדוע נעשה שימוש ברטוריקה ש"לבג"ץ אין סמכות להתערב בהלכה"? הרי הבג"ץ במקרה הזה בכלל איננו מתערב בהלכה. הבג"ץ רק דואג לכך שרשויות השלטון יתנהגו כלפי האזרח לפי החוק. זה הדבר היחיד שהוא אמר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מי אומר שהבג"ץ צודק לעומת תורת ישראל – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני דיברתי על הפרשנות שהופיעה כאן. ואני לא מאמינה שזה מה שמשפט ישראל אומנם רוצה, לבוא ולומר לאשה שתרומתה איננה תרומה שווה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל, אבקש לסיים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אפשר רק להתפלא מדוע לקח לבג"ץ 40 שנה להתייחס לחוסר הצדק המתקיים כלפי נשים בבתי-הדין הרבניים. כי מוכרחים לציין כי במידה שבתי-הדין הרבניים ימשיכו לנהוג כלפי נשים באי-צדק, כפי שאומנם אנחנו רואים לא אחת, לא יהא מנוס מפני שינוי בסמכויות בתי-הדין הרבניים כפי שמתחייב. לא יהיה אפשר לחיות בהפליה ובאי-צדק כזה.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה לא עניין של שינוי סמכויות. זה עניין של חיסול בתי-הדין הרבניים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זאת בדיוק השאלה. מדוע כאשר העניין מגיע לנשים, מדברים על חיסול.

יצחק לוי (מפד"ל):

מייד אשיב לך על זה. אני רוצה רק להעיר שבית-הדין במהותו לא יכול לפסוק – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי, אתה תעלה מייד לדבר ותוכל להתייחס לדברים שנאמרים כאן על-ידי חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

משום-מה קורה שדווקא כשזה מגיע לנשים, פתאום בתי-הדין הרבניים עומדים על רגליהם האחוריות, ולא במקרים קודמים, כאשר כבר נלקחו מהם סמכויות, ורוב הנושאים לא נדונים בבתי-הדין הרבניים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל, משפט סיום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בסדר.

נחזור אל המקורות ויפשפשו הרבנים היטב כדי לראות האם באמת זו היתה מטרת התורה, להפלות בין גבר לאשה, להפלות את האשה לרעה. ואם זה אומנם כך, יש להודות על כך בגלוי ולהיערך כך שיימנע צער וסבל מציבור הנשים במדינת ישראל, מציבור אזרחיות, ואני בטוחה שכולנו מאמינים כך שהן אזרחיות שוות לכל דבר. אל תפלו אותנו לרעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת בלומנטל. אני מזמינה את אחרון המציעים, חבר הכנסת יצחק לוי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני רוצה לשאול אותך, חברת הכנסת בלומנטל. נניח שנשארו חובות בזמן הגירושין. אין ממון, יש חובות. האם עולה בדעתך שאיזה בית-משפט יחלק את החובות בין הבעל ובין האשה בשווה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כשזה קשור לנשים, אני מבטיחה לך שהיו מחלקים גם את החובות שווה בשווה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא נכון. מזונות מחלקים עם אשה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן. אם היא הרוויחה יותר מהבעל, כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא להפריע כעת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אף פעם לא עשו את זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל, את מפריעה כעת לחבר הכנסת יצחק לוי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני רוצה רק לענות לו – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

תיגשי אליו ותעני לו, אבל לא כך. בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, רבותי חברי הכנסת, אף שהתכוננתי לדבר בכיוון אחר מזה שעליו דיברה חברת הכנסת נעמי בלומנטל ולא חשבתי לנכון להתייחס למקרה הספציפי ולא לבעיית הפליית הנשים, אלא ליחסים שבין בג"ץ לבין בית-הדין הרבני, אינני יכול שלא להשיב לך במלה אחת או שתיים.

תורת ישראל הוא תורת צדק, והמשפט של תורת ישראל הוא משפט צדק. וביחסים בממון שבין איש לאשה הצדק הוא והצדק הנכון הוא של הבטחת קיומה של האשה גם לאחר הגירושין, ללא התייחסות לרכוש שיש באותו רגע במשפחה. וזה הצדק הנכון יותר.

לכן חכמינו, על-פי דין תורה, התקינו כתובה, והתקינו זכויות לאשה, שהן מעבר למצב הכספי שיש באותו רגע למשפחה. אין אנו דנים כלל אם בזמן הגירושין יש בקופת בני הזוג 10 מיליון דולר או יש בקופת הזוג 10 מיליון חובות. הדבר הזה לא מעניין אותנו, וזה הצדק האמיתי. התורה אומרת שיש לדאוג לקיומה של האשה בכבוד, והדבר הזה נעשה בכתובה, והדבר הזה נעשה בזכויות מוחלטות לאשה. אני לא חושב שיש עוד תורה אחת בעולם שדאגה כך לזכויות האשה.

כל דבר הוא עניין של נקודת מבט. את יכולה לבוא לכאן ולומר שצריך שיהיה שוויון, אבל כפי שכבר העיר חבר הכנסת רביץ, השוויון הוא גם בחובות. ודבר כזה אין בבית-המשפט של המדינה ולא בבתי-הדין הרבניים. מכיוון שאנחנו מכבדים את הנשים, ואנחנו אומרים שאם הבעל נכנס לחובות, לא ידע איך לנהוג בעסקיו ופשט את הרגל ועשה כל מיני דברים אחרים – אם הם, חלילה, מגיעים לגירושין, האשה צריכה להמשיך לחיות בכבוד ולהמשיך לקבל כל מה שהיא צריכה. והבעל ייכנס לבית-הסוהר אם הוא לא ישלם לה מזונות.

לעומת זה, ההבטחה הזאת גם גורעת, מצד שני, אם יש הרבה כסף בקופה. הרי הדבר בכל זאת מאוזן וצודק, ומשפטי השם ישרים, משמחי לב. כך הם הדברים.

אני רק הייתי מציע לך, עם כל הכבוד, ואת יודעת שאני מאוד מעריך אותך, חברת הכנסת בלומנטל, לשים לב. אני חושב שכמה התבטאויות שהתבטאת פה כלפי הרבנים לא היו נכונות. במקום לומר כאן שהרבנים מפלים, ולומר כאן שאנחנו ניטול סמכויות מהרבנים, כדאי אולי – ואני מוכן לסייע לך בכך – שתעמיקי קצת יותר במשפט העברי ביחס לנושא קניין ונושא ממון בין בני הזוג, ואני בטוח שתשני את דעתך. אין לי ספק בכך. צריך פשוט קצת יותר ללמוד, קצת יותר לדעת, קצת יותר לראות. זו שיטה אחרת מזו שנהוגה בבתי-המשפט. לדעתנו, זו שיטה הרבה יותר צודקת והרבה יותר אמיתית.

אבל אני לא רוצה להאריך בעניין הזה, כי לא לכך התכוונתי ולא על זה התכוונתי לדבר. רציתי להפנות את דברי בעיקר אל שר המשפטים. אף שאני יודע מראש, אדוני שר המשפטים, שגם מעורבותך בעניין פסקי בתי-המשפט או פסקי הבג"ץ היא כסמכות כל אזרח במדינה, כלומר, אין לנו סמכות להתערב בפסקי-הדין, צריך להבין כאן שהבג"ץ ובתי-המשפט הופכים היום להיות גורם מאוד מרכזי בצביונה של המדינה, בליבוי היצרים או בהרגעת המצב במדינה.

כל פסיקת בג"ץ היא דבר שיש לו השפעה גדולה מאוד על מה שקורה במדינת ישראל. לצערי הרב, הבג"ץ מגלה לאחרונה אקטיביזם קצת מעבר למידה, לדעתי; ולא רק קצת מעבר למידה, אולי הפחתתי בדברים, אלא הרבה מעבר למידה. ולו זו בלבד שכל בוקר בחדשות של השעה 09:00 או השעה 10:00 אנחנו דרוכים לשמוע איזו פסיקת בג"ץ יצא היום; על מה תיפול היום פסיקת הבג"ץ – על איזה חוק, על איזה ציבור, על איזה עניין, על איזה דבר. אין יום שאין בג"צו בצדו, ואין יום שאין יוצא מבית-המדרש של ברק וחבריו חידוש אשר מעורר מהומה ותסיסה במדינת ישראל.

אני חושב שבית-המשפט בעניין הזה אינו תורם. אני מכבד את בתי-המשפט. גברתי היושבת-ראש ואדוני השר, לו הייתי צריך לעמוד לדין, ודאי שהייתי מעדיף לעמוד לדין תורה. לו היתה המדינה מחייבת אותי הייתי הולך גם לבית-המשפט. בית-המשפט צריך להיות גורם שקול יותר. אני אומר זאת בדחילו ורחימו, אבל כך צריך להיות.

אדוני שר המשפטים, אני חושב שהבעיה שמתעוררת פה היא בעיה הרבה יותר יסודית. חוץ מהאקטיביזם המשפטי, האם יעלה על דעתו של מישהו שדיין בבית-הדין הרבני יוכל לפסוק כנגד דין תורה? הרי כל מהותו של בית-הדין הרבני היא לפסוק לפי דין תורה.

אגב, ובסוגריים, תיכף אחזור לטיעון העיקרי שלי, אינני בטוח שבית-המשפט היה מעז לעשות את זה לבית-דין מוסלמי או לבית-דין דרוזי. אני חושב שכל הכנסת היתה מתרעמת על כך; היתה אומרת, איך פגעו בזכויות המיעוט המוסלמי, איך פגעו בזכויות המיעוט הדרוזי, הרי זו ההלכה שלהם, אנחנו רוצים להרוס את הלכותיהם וכדומה. ואילו כאשר מדובר בבית-הדין הרבני – זו הרגשתי, שכך העניין. ואילו כאשר מדובר בבית-הדין הרבני, הרי הבג"ץ לוקח על עצמו סמכות שלדעתי אין לו. אני הגשתי הצעת תיקון לחוק-יסוד: השפיטה, אף שלפי דעתי בפרשנות נכונה היא אינה דרושה כל כך, אבל בכל אופן להבהרת הדברים עשיתי כך.

אדוני שר המשפטים, לא ייתכן, זה דבר שנוגד את ההיגיון של הקמת בתי-דין רבניים, שבית-משפט יבוא ויכפה הלכה שסותרת אותה הלכה שבית-הדין הרבני נוהג בה. כי אם כך, הרי הדיינים כבר אינם דיינים, צריך לבוא ולסגור את בתי-הדין הרבניים. כלומר, כאן זה או כך או כך, אין דרך אמצעית. אי-אפשר לבוא ולהגיד לבית-דין רבני שיש לו סמכות לדון על-פי החוק – לדון בחוק אחד או שניים או שלושה, לא משנה באילו חוקים – אתה תדון באותם חוקים שלא על-פי עקרונות ההלכה או סדרי הדין שלשםם הוקמת.

בא בית-המשפט ורוצה להפוך את הקערה על פיה. המסקנה של הדיינים, לו הייתי אני דיין – להחזיר את המנדט, להגיד: כך אנחנו לא יכולים; או המסקנה היא להגיד: איננו שומעים לבג"ץ.

המצב שנוצר הוא לא-טוב. מכיוון שאנחנו התחייבנו כאן בהצהרת האמונים שלנו לשמור על חוקי המדינה ואנחנו מחויבים לשמור על חוקי המדינה, לפי דעתי אנחנו צריכים למצוא פתרון בחוקי המדינה למצב החברתי ולמצב שנוצר כרגע. אסור לנו להשאיר את זה פתוח. אסור לנו להשאיר את זה לפסיקת בג"ץ נוספת שתגרום לליבוי, להרס הרבה יותר גדול ממה שגרמה עכשיו פסיקת הבג"ץ הזאת. והוא גרם לדבר חמור מאוד – באו דיינים ואמרו: לא נשמע לבג"ץ. אבל אין להם ברירה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כבר יש – בג"ץ.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא. אם לא אז הם לא דיינים. אם עכשיו תבוא הפסיקה, בעקבות פסיקת הבג"ץ, ותחמיר את המצב, הרי הדבר הזה יקרה, או שיהיו בתי-דין רבניים לא ממלכתיים, כל קהילה תעשה לה בית-דין רבני ואנשים יעברו על חוק ויעשו כל מיני דברים אחרים.

גברתי היושבת-ראש, אני מסכם. אדוני שר המשפטים, מכיוון שאני יודע שאתה חרד למצב, ואני יודע שאתה רוצה ומעוניין שנמשיך לחיות בהבנה עד כמה שאנחנו יכולים, אני פונה אליך לתת יד לחקיקה שתסדיר את הדבר הזה; כלומר, תסדיר את היסוד הזה, שבג"ץ אינו יכול להתערב ולהכתיב הלכות וחוקים לבתי-דין דתיים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמינה את כבוד שר המשפטים להתייחס להצעות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אכן נקלענו למחלוקת רצינית בין שתי ערכאות שיפוטיות, בין שתי תפיסות עולם, בין בית-המשפט העליון הנכבד מזה ומערכת בתי-הדין הרבניים מזה. לאחר עיון ראשון בפסק-הדין של בית-המשפט הגבוה לצדק ובשים לב לנושא המחלוקת, אני מבקש בשלב זה להיות זהיר בדברי ואני זקוק לזמן נוסף כדי ללמוד היטב את המחלוקת וגם להתייעץ עם חכמים ומלומדים.

כמשפטן, כשאני מעיין בפסק-דינו של בית-המשפט הגבוה לצדק, אני רואה בפני פסק-דין מנומק היטב, משכנע; וכמשפטן אני בא למסקנה שבית-המשפט העליון הנכבד צודק.

כשאני שומע את טיעוניהם של הרבנים הראשיים, שמבקשים שבית-דין דתי ישפוט על-פי הדין הדתי, במקרה שלנו לפי ההלכה, וכך אמרו ונימקו זאת כאן היטב חברי הכנסת רביץ, לוי ובניזרי, אני מבין את טיעונם ואני חושב שמהבחינה שלהם הם צודקים.

הקושי נעוץ בכך שבית-דין דתי הוסמך לשפוט לא רק בעניין שאנחנו רואים בו עניין הלכתי דתי כמו האקט של הנישואין והגירושין כשלעצמם, והמחלוקת היא בשיפוטם של בתי-דין דתיים, במקרה זה בתי-דין רבניים, בעניין הכרוך בנישואין ובגירושין, בפועל יוצא מהמצב שבו נתונים בני הזוג, שיש לו השלכות בעניין הרכוש. כאשר על הרכוש של בני הזוג יש דין ויש הלכה מחייבת במדינה.

במצב המשפטי שנוצר, אין דין רכוש של אנשים שפונים לערכאה אחת ברחוב פלוני כדין רכוש של אנשים שפונים לערכאה שנייה ברחוב אלמוני. זה המצב, ואם הוא צריך להיבחן בעיניים אובייקטיביות, הרי הוא עניין קשה ולא סביר. והוא יוצר כאן את המצוקה בשתי הערכאות שבהן מדובר, בערכאה הנכבדה העליונה מזה ובערכאה העליונה הנכבדה מזה.

מכיוון שאני רוצה עוד זמן ללמוד, אני אסתפק בקריאת קטעים מספר מפסק-הדין. לא הכול רואים את פסק-הדין, לא הכול יודעים את הנמקתו. על-פי רוב, אנשים נוקטים עמדה על סמך דברים קצרים שמובאים באמצעי התקשורת, ובכלל זה בעיתונות. אני רוצה להתחיל מציטטה מסוימת מפסק-דינו של כבוד נשיא בית-המשפט העליון השופט שמגר. כאן מוזכר המשנה לנשיא, הוזכר אקטיביזם שיפוטי, אבל שלושה שופטים בעצה אחת ולאחר דיונים מעמיקים באו לאותה מסקנה, שהמצב קשה ויש לקבוע הלכה.

הנשיא שמגר לא הסתפק במלת הסכמה, כתב פסק-דין מנומק כשלעצמו, ואני מפנה לפסקה אחת בפסק-דינו: "סמכותם של בתי-הדין הדתיים היושבים על-פי דין כדי לפסוק לפי חוק בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953, בנושאים שנמסרו לשיפוטם וביניהם באלו הכרוכים בגירושין מכובדת ומקובלת עלי. אך גדר סמכותם של בתי-הדין איננה כוללת" – שימו לב לביטוי – "את הכוח לשלול זכות קניין המוקנית כבר לבעל הדין לפי עקרונותיו של המשפט האזרחי". זה משפט אחד שמציג את הבעייתיות שבמצב, שאדם יש לו זכויות, ביניהן הזכות הקניינית, זכות קניינית זו, הוא זכאי שהיא תהיה מוגנת על-פי החוק בבתי-המשפט. והנה, כשהוא פונה לערכאה א', היא מוגנת; וכשהוא פונה לערכאה ב', מערערים על עצם הזכות ואומרים: מאין לך זכות זו? היא לא זכות. וזה באותה מדינה, באותה עיר, אולי באותו רובע שנמצאים בו שני בתי-המשפט, נאמר בית-המשפט ברחוב דוד המלך, בית-הדין הרבני מזה, ובית-המשפט הסמוך ברחוב ויצמן בתל אביב, בית-המשפט המחוזי מזה.

וממשיך הנשיא וכותב: "כפי שאין מערערין בפני בית-דין דתי על תוקפה של זכות הבעלות במקרקעין אך בשל כך שלא נרכשו בנטילת קניין לפי ההלכה, כך אין יכולים לשלול את זכותו של בן הזוג לפי חזקת השיתוף, שזו יצירה של המשפט האזרחי אשר קמה והתגבשה בהתאם לתנאים שנקבעו בדין לשם יצירתה". אכן, בעיה.

והמשנה לנשיא, השופט ברק, מתחיל את פסק-הדין כשהוא מציב את הנושא העומד לדיון: "האם חלה הלכת שיתוף הנכסים אשר פותחה בבית-המשפט העליון בבית-הדין הרבני – זו השאלה העומדת להכרעתנו בעתירה זו".

והשופט ברק מציג את התזה המשפטית, נקרא לה כרגע האזרחית, כשהוא אומר: "בית-משפט אזרחי פוסק בסכסוך בין בני זוג על-פי הלכת השיתוף, במסגרתה נקבע כי חזקה על בני זוג המנהלים אורח חיים תקין ומאמץ משותף, כי הרכוש שנצבר נמצא בבעלותם המשותפת. שותפות זו נגזרת מגמירת הדעת המיוחדת לצדדים והנלמדת מנסיבות החיים המשותפים. עצם החיים המשותפים יוצרים חזקת שיתוף", וכמובן הוא כורך זאת אחר כך בחוק שוויון זכויות האשה וכיוצא באלו, וההנמקה המשפטית הרי מצויה.

ולאחר מכן הוא מציג את התזה הדתית כשהוא אומר: "שונה עמדתם של בתי-הדין הרבניים. על-פי גישתם" – וכפי שהם מפרשים את המשפט העברי – "זכאית האשה בגירושיה לעיקר ולתוספת הכתובה. כן זכאית היא, על-פי שיקול דעת בית-הדין, לפיצויים. אם קיים הסכם בין הצדדים, המעניק לאשה שיתוף בקניין בנכסים מסוימים, יש לכבד הסכם זה. עם זאת, החיים המשותפים אינם יוצרים, כשלעצמם, חזקה בדבר קיום הסכם לשיתוף".

ואחרי שבית-המשפט העליון מביא תזה זו מול תזה זו הוא אומר מהי התוצאה: "התוצאה המתקבלת הינה אפוא זו של 'פיצול הקניין'. בני זוג עשויים להיחשב כבעלים משותפים בנכסים בבית-המשפט האזרחי, וכנעדרים זכויות משותפות בבית-הדין הרבני".

אילו היתה לנו הוראה חד-משמעית שעניין הנכסים אגב גירושין הם בסמכות בית-דין דתי בלבד, ניחא. אילו היתה לנו הוראה שהם בסמכות בית-משפט אזרחי בלבד, ניחא. אבל הפועל היוצא של המצב המשפטי הוא, ואני חוזר לצטט: "אילו ראינו בהלכת השיתוף חלק מ'ענייני הנישואין'" – כי ענייני נישואין הם בסמכות בלעדית של בית-דין רבני – "כי אז לא היה כלל צורך בדין הכריכה, וסמכות השיפוט של בית-הדין הרבני בעניינים אלה היתה ייחודית (לפי סעיף 1 לחוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953). על-פי גישה זו לא היה בית-המשפט האזרחי מוסמך כלל לדון בענייני השיתוף, שהרי סמכות השיפוט הייחודית בעניין זה – מכוח היותו 'עניין' של נישואין – היא בבית-הדין הרבני". אלא שאין זה כך. "בית-המשפט העליון עוסק בהלכות השיתוף זה למעלה משלושים שנים" – בית-המשפט העליון, כידוע, אינו בית-דין דתי – "הדיון בהן הוא בגדר סמכותו של בית-המשפט האזרחי, שכן אין הן בגדר 'ענייני נישואין וגירושין' ואין הן נדונות בבית-המשפט האזרחי על-פי המשפט העברי; הלכות השיתוף הן בגדר עניינים אזרחיים שבית-המשפט האזרחי מוסמך לדון בהם, והלכה למעשה דן בהן על-פי המשפט האזרחי".

אני מדלג על עמודים רבים של הנמקה משפטית רצינית, כי אני רוצה רק להראות את הבעייתיות שבנושא מנקודת המבט של שני הצדדים.

ממשיך השופט ברק וכותב: "הלכות שיתוף הנכסים הן דין בישראל, הן חלק ממשפט המדינה. על כן הן חלות בכל ערכאת שיפוט בישראל, הן חלות גם בבית-דין רבני, ודוק: דין זה חל בבית-הדין הרבני" – וכאן אנחנו נוגעים בפרובלמטיקה של הנושא הנדון עכשיו, ואני קורא את זה דווקא כי אני עומד בבית-המחוקקים ומכאן הבעייתיות וגם הזהירות שלי בשלב זה.

וכותב כבוד השופט ברק: "ודוק: דין זה חל בבית-הדין הרבני לא משום שחוק כנסת קובע זאת בפירוש. דין זה חל בכל ערכאות השיפוט, לרבות בתי-הדין הדתיים, משום שהלכה פסוקה של בית-המשפט העליון היא דין בישראל. לשם שלילת תחולתה בערכאת שיפוט מיוחדת, נדרש דבר חקיקה מיוחד הקובע זאת במפורש. ודבר חקיקה כזה אינו קיים בישראל".

אני, כמובן כשר המשפטים וכמי שעומד כרגע בפני בית-המחוקקים, ראיתי להביא את הפסקה הזאת, שגם היא מדגישה את הפרובלמטיות במצב שבו אנחנו נתונים.

לכן, מורי ורבותי, קראתי קטעים נבחרים מהפסיקה. ואני אומר עוד הפעם, פסק-הדין לגבי משפטן משכנע מאוד בהנמקה. מאידך גיסא אמרתי, התוצאה, כשמתבקשים דיינים לדון לפי משפט חילוני ולא לפי דין דתי, קשה להם. גם את זה אני מבין.

יצחק לוי (מפד"ל):

בלתי אפשרית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הם אומרים, אולי בלתי אפשרית. אינני רוצה לומר בלתי אפשרית, קשה להם, אני מבין.

לכן, אני, בתוקף תפקידי אמרתי, כי אלמד את הנושא, אתייעץ עם חכמים ונבונים ואראה כיצד ניתן לפתור את הבעיה או לצמצם את המחלוקת ולהביא לכך שנוכל בחברה אחת ונוכל כעם אחד למצוא את דרך החיים המשותפים ולהגיע להבנה גם בנושא זה.

מכל מקום, ברור הוא שהחוק מחייב כשהוא הוחק, פסיקת בג"ץ מחייבת משהיא נפסקה, ואנחנו ננהג כבוד בפסיקת הבג"ץ וכמובן נכבד את החוק.

אני מציע לכם, חברי הנכבדים, לעשות כאן אתנחתה ולהעביר את המשך הדיון לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. מאחר שאין כאן תשובה שהיא תשובה מקובלת בשלב זה על הכול, והדברים נאמרו, ומאחר שנראה לי שגם אתם חשים שלא הגענו למיצוי הנושא, אני חושב שהדבר הנכון לעשותו הוא להעביר זאת לוועדה המוסמכת, לוועדת חוקה, חוק ומשפט, ותקוותי רק שהדיון בוועדה זו יהיה במועד מתאים וייעשה בדרך שמכבדת את בית-המשפט העליון מזה ואת הרבנות הראשית והרבנים מזה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים. חבר הכנסת מגן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רביץ. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להתייחס לשלושה מרכיבים בנאומו המאלף של חבר הכנסת רביץ.

א. חבר הכנסת רביץ, הנאום המאלף שלך עורר שאלות ותהיות. אין ספק, גם השר בדברי התשובה שלו מצביע על כך שהבעיה סבוכה, והייתי אומר אפילו, נושאת מטען רגיש ביותר.

ב. התייחסת גם-כן, אם כי זה לא קשור לגמרי לנושא, הזכרת הצעת חוק המדברת על בחירת נשיא בית-המשפט העליון על-ידי מליאת הכנסת. אני רוצה להסב את תשומת לבך, כי יש הצעת חוק גורפת יותר, המדברת על בחירת שופטי בית-המשפט העליון כולם על-ידי הכנסת, כמובן לפי הצעת שר המשפטים ונשיא בית-המשפט העליון. אני מקווה ששר המשפטים יתייחס לכך באהדה.

ג. למרות הרגישות הרבה, קצת צרם לאוזני הקטע שיכול היה להתפרש כהשתלחות בבג"ץ. אני חושב שהדרך הטובה ביותר היא להפסיק את הדו-שיח בין החירשים. הרי לא מזמן, לפני שלושה שבועות, ישבו כאן כל שופטי בית-המשפט העליון ושמעו דיון ממושך, שבמהלכו נישאו שמונה נאומים של חברי הכנסת בסוגיה הזאת, במישור העקרוני.

אחרי ששר המשפטים הציע לערוך את הדיון בנושא הזה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אני מציע ששם יבדקו הדברים, אם כי פורמלית נאלצתי לומר שאני מתנגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מודה לך על הדברים. אני חשבתי שהייתי זהיר בהשתלחות שלי בבג"ץ.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רביץ, האם אתה מסכים להצעת כבוד השר להעביר את הדיון לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כן גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי? – מסכים. חבר הכנסת יצחק לוי? – מסכים. חברת הכנסת בלומנטל? – מסכימה.

אם כן, נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעות לסדר-היום

מין והזיות בכת של בני נוער

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום בנושא: מין והזיות בכת של בני נוער, הצעות מס' 3377 ו-3418 של שני חברי הכנסת.

אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת יצחק לוי. ישיב על ההצעה שר החינוך והתרבות.

יצחק לוי (מפד"ל):

שר המשטרה ישיב, לא כך?

היו"ר א' סלמוביץ:

מי שצריך להשיב על זה הוא שר החינוך והתרבות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

שר החינוך ישיב על הזיות ושר המשטרה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אינני יודע מדוע שר החינוך לא נמצא כאן להקשיב אם הוא אכן צריך להשיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו בודקים.

יצחק לוי (מפד"ל):

כלומר הוא אמור להגיע.

היו"ר א' סלמוביץ:

לפי מיטב הבנתנו הוא אמור להגיע.

יצחק לוי (מפד"ל):

רבותי חברי הכנסת, לפני שנים מספר מונתה ועדה בראשות סגנית שר החינוך דאז, חברת הכנסת מרים תעסה-גלזר, שבדקה את נושא הכתות בישראל. הוועדה הוציאה מתחת ידיה דוח מקיף, דוח כתות, דוח ממצה. הדוח עסק בכל כת וכת שהיתה ידועה אז, והוועדה ציינה את הסכנות המרובות והקשות שיש בכל הכתות האלה, כת וכת ועניינה.

והנה אנחנו מתבשרים על הקמת כת חדשה, שלדעתי היא מסוכנת יותר, היא חמורה יותר מכל הכתות שמופיעות בדוח של סגנית שר החינוך דאז.

מדובר בכת, לפי המסופר בעיתונות, שיש בה סממנים של עבודה זרה ממש, כלומר יש פסל ויש אלוהים ומשתחוים לו, מדברים אליו ומתפללים אליו. ממש ממש עבודה זרה בארץ-ישראל, דבר שכמעט נעלם מהעולם. זה דבר חמור מאוד.

דבר שני, יש שם שימוש בסמים. יש עלים מסוימים שאותו כוהן של הכת המתועבת הזאת נותן למאמינים שלו ללעוס, ותוך כדי הלעיסה אותם אנשים נכנסים לאווירה מרוממת, אווירה של הזיות, אווירה של אשליות, עד כדי כך שהיו כמה שהתבטאו, שתוך כדי אשליה בא להם לעוף כציפור, כלומר להיזרק מהחלון ולעוף כציפור. מובן שאנחנו יודעים מה היה קורה אילו היה אחד מהם עף באמת מהחלון. ממש ממש שימוש בסמים וכתוצאה מזה התנהגות מינית פרועה.

אבל החמור ביותר הוא, שכל הדברים החמורים והמתועבים האלה מתרחשים אצל בני נוער. למה אני אומר "החמור ביותר"? מכיוון שמדובר פה בקבוצה של נערים ונערות, שללא אישור הוריהם, ללא ידיעת הוריהם נלכדים ברשת פושע, מובאים בדרך של פיתוי לרשת הזאת ונלכדים בה.

אנחנו יודעים שנערים ונערות, קשה להם להתמודד מול פיתויים כאלה. קשה להם לחשוב בצורה נכונה. קשה להם לשקול, לא כי נערים ונערות אינם יודעים לחשוב, נערים ונערות יודעים לחשוב היטב, אלא שמטבע הדברים צעירים נגררים יותר לדברים מסוימים.

אם אנחנו עוסקים פה בכנסת הרבה מאוד בנושא של ילדים בסיכון מכל מיני בחינות, הרי לנו דוגמה, הרי לנו מצב של ילדים בסיכון שעולה על כל מצבי הילדים בסיכון שאנחנו עוסקים בהם עד עכשיו. הדבר מזעזע, הדבר איום ונורא.

כשקראתי זאת, קודם כול תמהתי איך בכלל במדינה מתוקנת יכול להתפתח דבר כזה. הרי אותו אדם עושה את מעשיו בבנין מסוים. יש שם הרבה משתתפים. איך הדבר הזה לא הגיע לאוזני איש מההורים? כנראה מדובר גם בכת השומרת על חשאיות מסוימת, מעין מסדר כזה ששומר על כללים חשאיים חמורים מאוד, כי אם לא כן, הדבר הזה היה צריך להיוודע לפני זמן רב מאוד.

אבל, לא שמעתי ולא ראיתי שהשלטונות התייחסו לכך בצורה רצינית ועצרו את האיש.

נמצא כאן אתנו שר המשטרה, שאינו אמור לענות על ההצעות האלה, אבל הרשה לי לפנות אליך בעניין זה. אינני מאמין שהמשטרה אינה יכולה להגיע לאותו איש ברמת-השרון. כלומר, לא ייתכן שאי-אפשר להגיע אליו. הרי מדובר פה במעשה ציבורי כמעט.

ואילו אתה היית עונה, הייתי רוצה לשאול אותך, האם נעצר האיש? על-פי הידוע לי, לא נעצר האיש.

אם כן, קודם כול אני חושב שהכנסת צריכה להתייחס לנושא הזה מכמה היבטים. ההיבט הראשון הוא ההיבט של הטיפול המשטרה. מה נעשה? האם נעצר? האם המשטרה יודעת את הדברים האלה? האם נעשו צעדים מספיקים כדי לחסל את התופעה הזאת? האם המשטרה חקרה? אולי יש סניפים במקומות אחרים. מי אמר לנו שמדובר רק במקום אחד בארץ? אולי התופעה הזאת כבר נמצאת גם במקומות אחרים? זה מישור אחד שצריך לקבל עליו תשובות.

המישור השני הוא כמובן המישור החינוכי. אני מבין שלכן שר החינוך אמור לענות על ההצעות האלה. במישור החינוכי, איך קורה שנערים ונערות נגררים לדברים כאלה.

אתמול היתה תוכנית טלוויזיה, אחת מה-TALK SHOWS הרבים, תוכנית של דן מרגלית; במקרה צפיתי בחלק ממנה. עסקו שם במשחקי מחשב. הראו שם משחקי מחשב שעוסקים בענייני מין וכל מיני דברים אחרים. הביאו נערים צעירים ששיחקו באותם משחקים. עד מתי נעצום את העיניים? עד מתי לא נרגיש שהמתירנות הנוראה הזאת מביאה לידי המעשים החמורים של אותה כת ברמת-השרון? האם מישהו חושב, האם מישהו משלה את עצמו, שאם בחנויות מוכרים משחקי מחשב כאלה שמכניסים לתוך נפשו של הילד את כל הדברים האלה ומעוררים אותו ומגררים את יצריו, האם הילד הזה לא יצא החוצה ולא יחפש לעצמו מסגרת כדי לתת פורקן לכל היצרים האלה?

במקום לחנך לאיפוק, במקום לחנך לריסון, במקום לחנך לצניעות, במקום לחנך בכלל לאווירה אחרת, לחברה אחרת, הרי אנחנו מחנכים אחרת לגמרי.

אני חושב שכאן ההשלכה החינוכית היא רחבה הרבה יותר והיא מתחילה מוקדם הרבה יותר מהמעשים שקרו ברמת-השרון.

מכיוון שזמני הסתיים אני מציע, כמובן, לדון בנושא הזה לעומק, כיוון שאני חושב שאנחנו צועדים לעבר פי-פחת בשיטת החינוך המתירנית שאנחנו הולכים בה. ועל-פי המתחייב בתקנון, אני מציע לדון בנושא הזה במליאת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמינה את חבר הכנסת שלמה בניזרי – איננו; חבר הכנסת אברהם יוסף שפירא – איננו. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

היושבת-ראש, חברי הכנסת, תופעת הכתות מתפשטת בקרב בני נוער ואף בקרב מבוגרים. אלה הממציאים את הפעילות של הכתות הם, בין היתר, אנשים הפועלים בתחום רב ועל-פי מידע פסיכולוגי, המאפשר להם להפיל ברשתם בני נוער תמימים, המחפשים אתגר כלשהו ומתפתים לנוכלים, הסוחטים מהם כסף על-ידי משיכתם למעמד של צרכני סמים.

לנערים ולנערות אלה אין תחליף לבילוי או לתעסוקה מחוץ לכותלי בית-הספר, והם משמשים טרף קל לאנשים חסרי מצפון. היכן תנועות הנוער החלוציות? היכן הגדנ"ע? אלה מסגרות חינוכיות מכל בחינה שהיא לבני הנוער.

דוח ועדת תעסה-גלזר על הכתות בישראל מלפני כשבע שנים מתריע על הסכנה הטמונה בכתות השונות. מאז פורסם הדוח לא נעשה דבר משמעותי כדי לבלום את התפשטות התופעה.

במוסדות החינוך, בחטיבות הביניים ובחטיבות הגבוהות קיימת הסברה בתחום הסמים. אך הפעילות בנושא זה אינה קבועה, אינה מתמדת, ואולי גם איננה יעילה, כי צריכת סמים קשים בקרב בני נוער נמצאת בקו עלייה.

אבל לגבי השתייכות לכתות ופעילות במסגרתן, אין הסברה מספיקה שתעמיד את הנוער על חומרת הפעילות ועל תוצאותיה ההרסניות, הנפשיות והגופניות, וחסרה הפעילות המבורכת מהעבר, תנועות נוער חלוציות, מסגרות הגדנ"ע הרגיל ושל"ח – שדה, לאום, חברה.

גם אם ייאמר שכמותית אין מקום לדאגה, לא המספרים קובעים אלא התוצאות, אפילו לגבי בודדים שעלולים ללכת לאיבוד, תרתי משמע.

שתי נערות בנות 14 מהכת שמדובר עליה נאלצו לבצע הפלה. נערה בת 15 מספרת: "לאחר לעיסת עלים מתחילות הזיות, חשבתי שאני ציפור, עליתי עם חברתי על הגג ורצינו לעוף, ברגע האחרון הצילו אותנו". נערה אחרת בת 14, שלעסה עלי טלטפון, מספרת: "חשבתי שאני תולעת, ניסיתי

לזחול מתחת למכוניות שחנו ליד המדרכה ולחדור לתוך מחילות קטנות וסדקים בכביש. לא הייתי מודעת לזה שאני יכולה להידרס. כאשר חברים ניסו להרים אותי מהכביש, התחלתי להתפרע ולהשתולל".

המשפחות, ההורים, החברה הקרובה, ייתכן שאינם מודעים לסכנות ולסיכונים, וגם אותם חייבים ליידע במסגרת מערכת החינוך ועל-ידה.

רק אתמול נמסר מעל דוכן זה על-ידי סגן שר הביטחון נתון מדאיג ביותר על כושרם הגופני הירוד של גילאי 18 בהתגייסם. אין להפריד בין תופעות חברתיות שליליות כסמים, אלוהול וכתות לבין חוסר פעילות ספורטיבית בקרב הנוער בין כותלי בית-הספר.

האחריות היא על כולנו, ובעיקר על מערכת החינוך והעומדים בראשה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. אני רואה ששר החינוך והתרבות איננו. אין חובה בתקנון להתייחס להצעות. יש הצעה אחרת של חבר הכנסת דוד מגן – המבקש להסיר או להעביר לוועדה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה להציע בשם הממשלה להעביר את ההצעות לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אדוני.

חבר הכנסת מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אחרי חבר הכנסת מגן. את יכולה להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן, אם את רוצה. בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כדי לחסוך זמן, נדמה לי שכוונת המציעים היא להעביר את ההצעה לוועדת הסמים של הכנסת, והשר בוודאי לא יתנגד.

אני ביקשתי את רשות הדיבור כדי להתריע בפני נשיאות הכנסת בנושא רגישותה לעניינים חברתיים. אני אומר זאת משום שהגענו לדיון הזה רק לאחר מאבק בן שלושה שלבים. לפני שבוע הציעו חבר הכנסת יצחק לוי ואחרים להעלות את הנושא הזה, והנשיאות לא אישרה; ערעור בוועדת הכנסת, וועדת הכנסת לא אישרה; העלה את הנושא חבר הכנסת רפאל איתן השבוע לנשיאות, והנשיאות לא אישרה. ורק בקו ההתקפה הרביעי בוועדת הכנסת, לאחר מאבק עיקש, סוף סוף זכינו לשמוע את הנושא, רק כהצעה לסדר-היום.

אני אומר את הדברים כמי ששמע את הנאומים הסוקרים מצב כל כך מזעזע בנושא כל כך רגיש וחשוב, ומצאתי חובה לעצמי לומר את הדברים. ואני מקווה שתסכימי להעביר את המסר הזה לנשיאות הכנסת, כדי שבעתיד נוכל להיות בטוחים, עד כמה שנוכל – כמובן, יש לנו אמון בנשיאות – שהעניינים הרגישים שמועלים מדי פעם על-ידי חברי הכנסת יזכו למלוא תשומת הלב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מציעה להעביר את ההצעה לוועדת הסמים.

היו"ר א' סלמוביץ:

לוועדה למאבק בנגע הסמים. זה מה שחברת הכנסת בלומנטל מציעה. זאת אומרת, את מציעה רק ועדה אחרת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

זה בסדר.

אם כך, יש לנו פה שתי הצעות: הצעתו של השר להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

אדוני השר, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה למאבק בנגע הסמים?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מוכן, בהחלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, חבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני רוצה לומר משפט אחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, בוועדת הסמים, כאשר דנו בתופעות כאלה, שמענו מנציגי המשטרה לא אחת, שהבעיה מבחינת המשטרה היא העדיפות שהמשטרה תיתן לבעיה מסוימת. הובטח לנו אז, שאכן סדר העדיפויות של המשטרה יהיה כזה, שיטופל עניין הכתות השונות, וזה היה בקשר לכת הסיינטולוגיה שהופיעה.

אני רוצה לעורר אותך, אדוני שר המשטרה, בעניין הזה גם לגבי הכת הזאת. אם אכן סדר העדיפויות עדיין לא השתנה, יש לתת עדיפות לפחות לנושא הספציפי הזה שהועלה כאן, במקום שלא קשה למשטרה למצוא אותו, ברמת-השרון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ.

חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להשיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להשיב על השאלה העקיפה של חבר הכנסת רביץ.

בעקבות הדיון שהיה על תופעת הכתות בישראל, הטילה המשטרה על צוות, בעיקר על אגף המודיעין, איסוף חומר, מעקב ואיתור האנשים. הצוות עשה עבודה, עם הקשיים שישנם, כי אין הרבה אנשים המוכנים להעיד, אבל איסוף החומר נותן תמונה כלשהי.

אני לא אפרט כאן מה המסקנות וההמלצות של המשטרה, כי חלקן גם בתחום המבצעי. אני אציין רק שיש תופעה נוספת שעדים לה לאחרונה, והיא גם כוללת פרסומים, של אספות מפגשי האסיד, שמתפרסמים בכתובות בחוצות הכבישים הבין-עירוניים, לעתים בספרות רומיות עם איזה קוד המיועד להזמין אנשים צעירים וצעירות שיבואו למקום מסוים. אנחנו מאתרים ואיתרנו כמה מקרים כאלה. עצרנו מפיצי סמים. הבדיקה הנעשית היום היא לבדוק מי הם הגופים המארגנים את המסיבות האלה שבהן משתתף מספר ניכר, לא מבוטל, של צעירים בכמה מקומות בארץ. הדבר הזה גם הוא נמצא בסדר העדיפויות של המשטרה.

לעניין הכת הספציפית, לתופעה הזאת פשוט לא הייתי מודע. לא ידעתי שאני צריך להשיב. ללא ספק, אני אקיים בנושא הזה שיחה כדי להעמיד את הנושא הזה במקום מתאים והולם בסדר העדיפויות, על מנת לבדוק את הבעיה, היקפה, ואם נעברו עבירות – להערכתי, כן – ולטפל באלה שביצעו אותן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל.

חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה למאבק בנגע הסמים?

יצחק לוי (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפאל איתן?

רפאל איתן (צומת):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעבור, אם כך, להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדה למאבק בנגע הסמים. נא להצביע.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה למלחמה בנגע הסמים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדה למאבק בנגע הסמים.

הצעה לסדר-היום

המבנה הפונקציונלי של הממשלה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: המבנה הפונקציונלי של הממשלה – הצעה לסדר-היום מס' 3423. יציג את הנושא חבר הכנסת דוד מגן; בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה הנושא האחרון?

היו"ר א' סלמוביץ:

זה הנושא האחרון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אשאר בשל כבודו של חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

תודה. השעה מוקדמת, רק 22:23.

שר המשטרה מ' שחל:

תביא בחשבון שאני צריך לנסוע לחיפה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר, אני צריכה לנסוע למרחק רב יותר, לנהרייה שהיא מחוץ לגבולות החלוקה, כידוע.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר המשטרה והשר המתאם, תדע לך שתזדקק להרבה מאוד אנרגיה במה שעוד מצפה לך במושב הקיץ. מה שהיה בכנס הזה היה בבחינת חזרה כללית לקראת מה שמצפה. אבל אני מאחל לך בריאות, שתחזיק מעמד מול הפעילות שלנו.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי כנסת נכבדים, כפי שאתם בוודאי יודעים, הסוגיה העוסקת במבנה הממשלה, ובכלל זה מספר השרים ותפקידיהם, נדונה לא בכנסת הראשונה ולא ביום הקמת המדינה, אלא עוד בתחילת נובמבר 1947, כאשר הסוכנות היהודית והוועד הלאומי הקימו את ועדת המצב לשם נקיטת צעדים מידיים לגיבוש השלטון והמינהל ביישוב היהודי. ומאז, שנה וחצי לפני קום המדינה, שנתיים לפני כינון הכנסת, אנחנו מדברים ודנים על הרכב הממשלה ועל המבנה הפונקציונלי שלה.

אמרתי את הדברים משום שנקרתה לידינו הזדמנות, אני לא רוצה להרחיק בתיאור ולומר שהיא היסטורית, אבל הייתי אומר הזדמנות נדירה. מבנה הממשלה היום אינו רציונלי. ראש הממשלה הוא גם שר הביטחון, שר הפנים, השר לענייני דתות ושר הבריאות. מספר חברי הממשלה היום עומד על 16, והמספר הזה מזמן לדעתי אפשרות נדירה לצמצם את מספר משרדי הממשלה ברוח התיקון לחוק-יסוד: הממשלה וברוח ההצעות שנדונו בוועדת השרים לענייני תיאום ומינהל לחלוקה נכונה יותר של תפקידי חברי הממשלה.

לאור המצב המיוחד הזה, על רקע משבר דרעי ומשבר רמון וצמצום מספר חברי הממשלה, אני חושב שהגיעה העת לדון בכובד ראש על חלוקה נכונה ונבונה של תפקידים.

אדוני השר, כאשר הנחתי הצעת חוק המדברת על תיקון סעיף 33 לחוק-יסוד: הממשלה, עוד בחודש מרס 1993, לא ידעתי שמספר חברי הממשלה יצטמצם ל-16. אבל אותה הצעת חוק, ואני אעביר אותה אליך, המונחת על שולחן הכנסת ונדונה בוועדת השרים לענייני חקיקה, מדברת על 16 משרדי ממשלה, עריכת רביזיה ואיחוד משרדים.

בדברי ההסבר כתבתי, כי לקראת הבחירות לכנסת הארבע-עשרה, הבאות עלינו לטובה, וכידוע במקביל להן ייבחר ראש הממשלה בבחירות ישירות, יש להיערך לרפורמה בכל מה שקשור לכינון ממשלה, יש צורך לייעל את עבודת הממשלה בציון משרדי הממשלה הקבועים. זאת כמובן הזדמנות לרה-ארגון משרדי הממשלה וצמצום מספרם כמתבקש מהניסיון שהצטבר עד היום. המגמה היא לחסוך בהוצאות ולייעל את עבודת הממשלה בהעמידנו את מספר משרדיה על 16. בדברי ההסבר תוכל לראות שזה כתוב עם סימן קריאה. אם הממשלה תמנה את המספר המקסימלי הקבוע בחוק, בחוק החדש, מדובר על מקסימום 18 שרים. הסעיף מדבר על מינימום שמונה שרים, מקסימום 18 שרים, הרי שניים מהם יהיו שרים ללא תיק ו-16 יהיו בעלי תיקים.

אני חושב, כי המציאות אשר נולדה שלא במתכוון צריכה לחייב אותנו לערוך דיון מעמיק בנושא ולהציע הרכב חדש של הממשלה, אם לא בתקופת הכהונה של הממשלה הזאת, לפחות לקראת תקופת הכהונה של הממשלה אשר תהא, בעזרת השם, בימי כהונת הכנסת הארבע-עשרה.

דיברתי על סעיף 33 לחוק-יסוד: הממשלה. ברשות היושבת-ראש, אני רוצה לצטט כמה רעיונות שקבענו בכנסת הקודמת, כמחוקקים, אשר צריכים לתת לנו חומר למחשבה. אדוני השר, נדמה לי שחוק היסוד שבידיך לא מעודכן. מדפיסים עכשיו סדרה חדשה של חוקי יסוד כדי שהפנקסים הללו יהיו מעודכנים.

סעיף 33(א) אומר: מספר חברי הממשלה, לרבות ראש הממשלה, לא יעלה על 18 ולא יפחת משמונה; (ב) לפחות מחצית השרים יהיו חברי הכנסת; (ג) שר יהיה ממונה על משרד, אולם יכול שיהיה שר בלי תיק. אני מדגיש את המלה "משרד", אדוני השר האנגריה והתשתית והמשטרה והמקשר בין הממשלה לבין הכנסת, אני מדבר על משרד ולא על משרדים. מובן שהכוונה והפנייה היא לא אישית.

(ד) ראש הממשלה יכול שיכהן גם כשר הממונה על משרד. שוב, משרד ולפי הבנתי לא משרדים. את (ה) אני לא אצטט כי הוא לא רלבנטי. (ו) שר אחראי בפני ראש הממשלה לתפקידים שעליהם הוא ממונה. הוא חייב במתן דין-וחשבון לכנסת על מילוי תפקידו.

הרוח והכוונה העולות מהניסוח המעודכן של החוק מדברות על כך שבדרך כלל שר יהיה ממונה על משרד אחד ולא על כמה משרדים. אמרנו שאם הממשלה תמנה בין שמונה ל-16, שניים מחברי הממשלה יהיו שרים ללא תיק.

אני רוצה להלאות את הכנסת בשעה כה מאוחרת, ובוודאי לא אפרט עכשיו את הצעת החוק המפרטת אילו משרדים צריכים להיות ואילו צריכים להתחסל, אבל אדבר על עבודה פורמלית שנעשתה בימי תקופת כהונת ממשלת האחדות הלאומית האחרונה, ובהמשך, בממשלה שבאה לאחר מכן, ושם אני אזכיר אילו משרדים קיבלנו מוועדת-הרמלך המלצה לוותר עליהם. הוועדה נקראה הוועדה לבדיקת מבנה הממשלה ועיסוקיה וארגון מחדש של מבנה שירות המדינה. בראש הוועדה עמד, כזכור, מר יחזקאל הרמלך. חבריה היו משה גביש, דוד ברודט, שלום גרניט, יורם בליזובסקי, זאב אורן ואחרים. רק לפני שנתיים, ב-26 במרס 1992, הגישה הוועדה הצעת החלטה המדברת על 15 משרדים, ואני מודיע כאן שבסופו של דבר היא לא נתקבלה בגלל סמיכות המועד לבחירות.

אני אקרא את כינויי המשרדים במהירות: משרד ראש הממשלה, משרד האוצר, משרד הביטחון, משרד למדיניות חברתית – העבודה והרווחה, משרד התעשייה, המסחר והתיירות, משרד הפנים, משרד החקלאות, משרד המשפטים, משרד התחבורה, משרד הבריאות, משרד החוץ, משרד החינוך והתרבות, משרד התקשורת, משרד למשאבי הטבע, התשתית ואיכות הסביבה, משרד הבינוי והשיכון.

המשמעות היא, ששבעה משרדים יבוטלו, והמשרדים הם המשרד לענייני דתות, המשרד לקליטת עלייה, משרד המדע והטכנולוגיה, משרד המשטרה, משרד התיירות, המשרד לענייני ירושלים ומשרד הכלכלה והתכנון. ויש בהצעה פירוט, איך המשרדים הללו מתמזגים עם משרדים אחרים.

אמרתי, ואני מבטיח לחברי הכנסת שלא להלאותם, המסמכים וההצעות של הוועדה המכובדת הזו מפורטים. אינני אומר שצריך לקבל אותם, אבל אני מצביע על כיוון המחשבה המהפכני, המדבר על כך שאפשר לאחד כמה משרדים, כדי שנוכל להגדיר בצורה ברורה אותם 16 שאני מציע או אותם 15, שהוועדה הזו כזרוע של הממשלה המליצה לקבלם.

אני חושב שהגיעה העת שנוכל להסכים לערוך בינינו לבין עצמנו – בין הכנסת לבין עצמה, או, אם הממשלה רוצה, בין הכנסת לבין הממשלה – דיון כמעט אקדמי, מהו המבנה הפונקציונלי הרצוי של הממשלה, ומי שירצה להתכוון לימי הממשלה הזו ותפקודה, יוכל לעשות זאת, אף שלדעתי אין זה ריאלי לשנות תיקים היום, לאחר שחברים יושבים במשרותיהם; אם כי אני חייב לומר לך, אדוני השר, כי יש הרבה מאוד סימני שאלה, מתי התיקים הפנויים לכאורה, הפנים, הדתות, הבריאות ואחרים, יאוישו. יש שאלות העולות מדי פעם בדיונים בכנסת, האם במצב המדיני והביטחוני המיוחד שאנו מצויים בו, ראש הממשלה יכול להיות במקביל גם שר הביטחון, או שרצוי כי תיק הביטחון יינתן לאחר. איני רוצה להיכנס לשאלות פרסונליות אקטואליות, כי אני בטוח שברגע שניכנס לכך ניבלם ולא נצליח להתקדם בדיון. אני רוצה לנסות לשכנע אותך להיכנס לדיון אקדמי, מתוך כוונה שהסיכום שיושג – אם יושג – יוכל לקבל תוקף של חוק, אם כי אני מדבר כרגע על הצעה לסדר-היום ולא על הצעת חוק, כך שבימי הכנסת הארבע-עשרה, עם כינונה, עם בחירת ראש ממשלה ועם מינוי ממשלה חדשה, נוכל לחלק את התפקידים בצורה חכמה יותר, לאור הניסיון שהצטבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להתייחס להצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, רבותי, שני חברי הכנסת הנכבדים הנמצאים כאן, אתייחס בכבוד ראש ובהערכה רבה להצעה של חבר הכנסת דוד מגן, אשר העלה אותה ברמה הראויה לבעיה זו, שכנסות רבות דנו בה, הביעו משאלות, והעניין נותר עדיין עם בעיותיו הקואליציוניות והפוליטיות, אשר ליוו את ממשלות ישראל כמעט מיום הקמת המדינה ועד ימינו. אכן, גם הטון וגם התוכן היו ראויים לסוגיה הרצינית הזו, ולכן אומר שבוודאי אסכים לחלק הראשון של הצעת חבר הכנסת דוד מגן, לקיים דיון רציני בנושא זה.

אני רוצה לומר כמה דברים לגבי התיקון. אכן, הספר אינו מעודכן. אינני חושב שהניסוח החדש עונה על הבעיה של היכולת להטיל תפקיד של יותר ממשרד אחד על שר, ולעניין זה גם על ראש הממשלה. בחוק-יסוד: הממשלה הנוכחי נאמרים הדברים באותו נוסח: שר יהיה ממונה על משרד, אולם יכול שיהיה שר בלי תיק, והראיה שעל-פי חוק הפרשנות יחיד הוא גם רבים, והיו ויש מקרים שבהם אותו שר כיהן ביותר ממשרד אחד וביצע את תפקידיו על הצד הטוב. אני מקווה שזה כולל גם את הנוכחים, אם מותר לי לומר זאת.

היו גם מצבים דומים למצב שציין חבר הכנסת דוד מגן: אכן, בממשלת הליכוד הראשונה, ב-1977, מר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, בהיותו ראש הממשלה, החזיק בחמישה תיקים מיניסטריאליים נוסף על תפקיד ראש הממשלה, והתיקים היו – משפטים, עבודה, סעד, תחבורה ותקשורת. הטיפול בפועל הוטל אז על יורם ארידור, שהיה סגן שר במשרד ראש הממשלה, אם כי לא היה ביטוי למינוי הזה בפרוטוקולים של הממשלה ומר בגין הודיע אז כי אין בכוונתו למנות שרים למשרדים הנ"ל עד להכרעה במפלגת ד"ש לגבי הצטרפות לקואליציה. התקופה שבה החזיק מר בגין בתיקים האלה הייתה כחמישה חודשים, מ-20 ביוני 1977 עד 24 באוקטובר 1977. כלומר, התופעה הייתה קיימת, היא קיימת, ואין טעם להסתיר אותה. הסיבות לכך הן בדרך כלל קואליציוניות.

ועוד משפט לצד האקדמי: הבעיה היא שאנו רואים את עצמנו תמיד בהשוואה לחלק משיטה מסוימת, בלי לראות את ההיקף כולו. באנגליה אין בכלל חוק כתוב, אך מספר השרים איננו משתנה. הוא קבוע וידוע, כמעט ללא צורך בשינוי, מן הסיבה הפשוטה: מפלגה אחת זוכה ברוב, והיא מרכיבה את הממשלה. אין לה בעיה של הסכם קואליציוני, שלעיתים מחייב לפתור בעיות קואליציוניות כאלו או אחרות.

דוד מגן (הליכוד):

מספר השרים שם קבוע, משום שהמיניסטריונים נמצאים בבניינים עתיקים וקבועים, ואילו אצלנו כל יום בונים בניין חדש.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מקווה שגם אנחנו נצבור ותק ויהיו בניינים קבועים. אולי זו תהיה סיבה שלא לשנות.

האמת היא, שגם כאשר אני רואה את השינוי בבחירה הישירה של ראש הממשלה, עדיין הרפורמה הכללית בשיטת הממשל תבוא כאשר תשתנה גם שיטת הבחירה לכנסת, ואז יהיה היגיון בכך שמפלגה אחת או שתי מפלגות תוכלנה להוות רוב המקבל את הרוב הפרלמנטרי ללא שינוי.

גברתי היושבת-ראש, השעה מאוחרת, הנושא בהחלט ראוי לדיון, אני מוכן לקיים דיון במליאה על הנושא. לדעתי זה המקום הראוי לדיון בסוגיה רצינית מן הסוג הזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

נעבור להצבעה בעד או נגד קיום דיון במליאה בנושא שהועלה על-ידי חבר הכנסת מגן. נא להצביע.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

חברי הכנסת, תם הדיון. הישיבה הבאה תתקיים ביום שני בשבוע הבא, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 22:38.